

Sammanträde med:

Kulturnämnd

Sammanträdesdatum: 2021-03-25

Tid: kl. 10:00-14:00

Plats: Digitalt, Cisco Meeting

Sammanträdet sker digitalt, endast ordförande och ledande tjänsteperson träffas fysiskt

Meddela förhinder snarast möjligt till nämndsekreterare June Fors,
e-post: june.fors@regionorebrolan.se eller telefon 019-602 71 73.

Du som är ersättare meddelar om du kommer att närvara.

Ledamöter kallas

Torbjörn Ahlin (C), ordförande
Eva-Lena Jansson (S), vice ordförande
Monika Aune (MP), 2:e vice ordförande
Gert Stark (S)
Camilla Sörman (S)
Malin Silén (KD)
Martin Hårsmar (M)
Eva Leitzler (M)
Pernilla Marberg (SD)

Ersättare underrättas

Inga-Britt Ritzman (S)
Nils-Erik Pettersson (S)
Gunilla Pihlblad (S)
Gunn Öjebrandt (KD)
Abdulrahman Ibrahim Muhammed (C)
Emelie McQuillan (M)
Berry Käller (M)
Birgitta Borg (L)
Bo Ammer (SD)

1. Protokollsjustering

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

att ordföranden och Pernilla Marberg (SD) med Monika Aune (MP) som ersättare justerar dagens protokoll.

Protokollet ska vara justerat senast den 8 april 2021.

2. Svar på remissen ”Utredning om Skoindustrimuseet” samt beslut om årligt bidrag

Diarienummer: 20RS12949

Föredragande: Katarina Strömgren Sandh,
Lena Adem

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

att godkänna redovisat förslag till remissvar som Region Örebro läns svar till Kumla kommun samt

att höja Skoindustrimuseets årliga bidrag med 100 000 kronor 2021.

Sammanfattning

Skoindustrimuseet i Kumla är en viktig del av länets kulturarv som ett levande arbetslivsmuseum med fokus på skoindustrin. Det är också en viktig kulturaktör i de södra länsdelarna. Utifrån den utredning som har genomförts om Skoindustrimuseet i Kumla och behovet av höjd finansiering för att kunna finnas kvar som museum i länet föreslås en höjning av de årliga bidragen på 100 000 kronor.

Beslutsunderlag

- FöredragningsPM Kulturnämnden 2021-03-25, Svar på remissen Utredning om Skoindustrimuseet samt beslut om årligt bidrag
- Förslag till remissvar för Utredning om skoindustrimuseet 20RS12949
- Remiss - Utredning om skoindustrimuseet

3. Stödåtgärder gällande beviljade ekonomiska bidrag till kulturaktörer och civilsamhälle

Diarienummer: 21RS1428

Föredragande: Linda Adolphson, Lena Adem

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

att kulturaktörer och aktörer inom civilsamhället som har erhållit ekonomiska bidrag 2020 och 2021 ges möjlighet att vid behov använda erhållna bidrag även under 2022 med anledning av coronapandemin samt

att verksamheten 2020-2021 inte fungerar som ensam utgångspunkt för bidragsgivning 2021-2022 av fasta verksamhetsstöd.

Sammanfattning

Länets kulturaktörer och civilsamhälle påverkas starkt av coronapandemin. Verksamhet ställs in, flyttas fram och ställs om. Stor osäkerhet råder om möjligheten att genomföra verksamhet under kommande år. För att länets kulturella infrastruktur och civilsamhälle ska fortsätta att fungera krävs därför att erhållet ekonomiskt bidrag för 2020 och 2021 även ska kunna användas under 2022 vid behov.

Beslutsunderlag

- FöredragningsPM kulturnämnden 2021-03-25, Stödåtgärder gällande beviljade ekonomiska bidrag till kulturaktörer och civilsamhälle

4. Utvecklingsmedel kultur för år 2021

Diarienummer: 21RS1348

Föredragande: Linda Adolphson

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

att bevilja Utvecklingsmedel kultur för år 2021 om totalt 290 000 kronor.

Sammanfattning

Syftet med Utvecklingsmedel kultur är att stimulera och stödja en utveckling av regionens kulturliv. Prioriteringar för Utvecklingsmedel kultur utgår ifrån aktuell kulturplan.

Följande organisationer föreslås att beviljas Utvecklingsmedel kultur för år 2021:

- Laxå kommun – BAW från Lassåna till New Orleans, 75 000 kronor.
- Teater Martin Mutter – Cirkus Örebro, 90 000 kronor.
- Patientbiblioteket – Läkande ord, 20 000 kronor.
- Studieförbundet Örebr/Värmland – Projekt Hela Norra, 75 000 kronor.
- Spelrum Örebro – Spelrum 2.0, 30 000 kronor.

Beviljande ansökningar ges tillåtelse att använda medel under 2021 och 2022, utifrån pandemins utmanande läge att bedriva kulturverksamhet, liksom nämndbeslut 21RS1428, Stödåtgärder gällande beviljade ekonomiska bidrag till kulturaktörer och civilsamhälle.

Totalt föreslås 290 000 kronor att fördelas. I budgeten för Utvecklingsmedel kultur 2021 ryms 740 000 kronor. Resterande summa (450 000 kronor) föreslås gå till en andra utlysning alternativt annat stöd för uppstart av kulturverksamhet efter pandemin senare under 2021.

Beslutsunderlag

- FöredragningsPM Kulturnämnd 2021-03-25, Utvecklingsmedel kultur för år 2021
- Ansökan utvecklingsmedel kultur 2021 - Laxå kommun
- Ansökan utvecklingsmedel kultur 2021 - Teater Martin Mutter
- Ansökan utvecklingsmedel kultur 2021 - Patientbiblioteket
- Ansökan utvecklingsmedel kultur 2021 - Studieförbundet Örebro-Värmland
- Ansökan utvecklingsmedel kultur 2021 - Spelrum Örebro

5. Anmälnings- och meddelandeärenden

Diarienummer: 21RS28

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

att godkänna redovisningen.

Sammanfattning

Meddelandeärende:

Beslut av regionstyrelsen den 26 januari 2021 § 10, Tidsplan verksamhetsplan med budget 2022 och uppföljning 2021. Diarienummer 20RS12713.

Beslutsunderlag

- FöredragningsPM till kulturnämnd 2021-03-25, Anmälnings- och meddelandeärenden
- Protokollsutdrag regionstyrelsen 2021-01-26 §10, Tidsplan verksamhetsplan med budget 2022 och uppföljning 2021

6. Information

1. Aktuella EU- och internationella ansökningar och utlysningar

Anders Bro

2. Pågående revidering av Plan för civilsamhälle och social ekonomi

Anders Bro

3. Rapport - Kartläggning av kulturen i Örebro län under coronapandemin. Diarienummer 21RS1751, *bilagor*

Lena Adem, Linda Adolphson, Mona Hedfeldt, Petra Jansson, Katarina Strömgren Sandh

4. Bokstartprojekt

Eva Carlbom

5. Kultur och hälsa

Anette Granberg

6. Information om Folkbildningsrådets beslut om "frysta" bidrag 2021 och utredning kring folkbildningen

Mona Hedfeldt, Linda Adolphson, Cecilia Lönn Elgstrand (Örebro läns bildningsförbund, ÖLBF)

Beslutsunderlag

- 3. Rapport - Kartläggning av kulturen i Örebro län under coronapandemin
- 3. Rapport - Coronapandemins påverkan på civilsamhället i Örebro län
- 6. Brev från Örebro läns bildningsförbund om stödet till studieförbunden

2

Svar på remissen ”Utredning
om Skoindustrimuseet” samt
beslut om årligt bidrag

20RS12949

Kulturnämnden

Svar på remissen ”Utredning om Skoindustrimuseet” samt beslut om årligt bidrag

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

att godkänna redovisat förslag till remissvar som Region Örebro läns svar till Kumla kommun samt

att höja Skoindustrimuseets årliga bidrag med 100 000 kronor 2021.

Sammanfattning

Skoindustrimuseet i Kumla är en viktig del av länets kulturarv som ett levande arbetslivsmuseum med fokus på skoindustrin. Det är också en viktig kulturaktör i de södra länsdelarna. Utifrån den utredning som har genomförts om Skoindustrimuseet i Kumla och behovet av höjd finansiering för att kunna finnas kvar som museum i länet föreslås en höjning av de årliga bidragen på 100 000 kronor.

Ärendebeskrivning

Den 10 december 2020 inkom remissen Utredning om Skoindustrimuseet från Kumla kommun. Utredningen har genomförts av Kultur och fritidsförvaltningen hos Kumla kommun med syfte att se över finansieringen av Skoindustrimuseet och ansvarsfördelningen mellan stiftelsebildarna Kumla kommun och Region Örebro län.

Utredningen beskriver vidare att Skoindustrimuseet har genomfört stora ansträngningar de sista åren för att minimera kostnader och skapa en ekonomi i balans, men att ökade verksamhetsmedel behövs för att skapa en säker och stabil grund i verksamheten. Målet med utredningen är att säkerställa Skoindustrimuseets fortsatta överlevnad och utveckling.

Utredningen föreslår i korthet att:

1. Bidraget från Region Örebro län räknas upp för att motsvara Kumla kommuns bidrag. Detta för att ge verksamheten möjlighet att utvecklas inom sin budgetram samt minska beroendet av skoförsäljning.
2. Tjänsterna som Kumla kommun tillhandahåller till stiftelsen ska räknas om och inbegripas i Kumla kommuns bidrag till stiftelsen för att ge Skoindustrimuseet möjlighet att välja vem som ska utföra dessa tjänster.
3. Att en överenskommelse skapas om hur förändringar i stödet från Region Örebro län eller Kumla kommun ska hanteras, med syftet att upprätthålla en likvärdig finansiering.
4. Det ekonomiska stödet till stiftelsen från Region Örebro län och Kumla kommun ska årligen räknas upp, för att minska risken att hamna i nya ekonomiska svårigheter.
5. Stiftelsens målsättningar och vision omförhandlas och anpassas till tillgängliga resurser.
6. Stiftelsen utvecklar arbetet med att erhålla externa medel.
7. Samverkan med stiftelsebilderna och övriga samverkansaktörer vidareutvecklas i syfte att genomföra gemensamma satsningar och projekt.
8. Möjligheten till att samordna resurser för museiverksamheten i Kumla kommun utreds i syfte att långsiktigt utveckla kulturarvet.

Punkterna 2, 6 och 8 berör framförallt Kumla kommun och Region Örebro län har inga invändningar till förslagen.

När det gäller övriga punkter föreslås följande svar från Region Örebro län:

- 3) Region Örebro län finner det rimligt att stärka finansieringen av Skoindustrimuseet utifrån att det är en väl fungerande museal verksamhet av stort kulturhistoriskt intresse i vårt län. Det är också en viktig verksamhet i de södra länsdelarna. Slutligen har också stort arbete redan genomförts de sista åren för att minimera kostnader och att skapa en ekonomi i balans. Det är dock inte en självklarhet att Region Örebro läns bidrag ska motsvara Kumla kommuns bidrag. Det varierar generellt sett stort i vilken grad kommuner och regioner delar på finansiering för museum i länet. Exempelvis ansvarar Region Örebro län själva för att finansiera kulturinstitutionen Region Örebro läns museum i Örebro kommun.
- 4) En årlig avstämning bör genomföras för att garantera att Region Örebro län och Kumla kommun bibehåller de årliga stöden på samma nivå som föregående år. Om Kumla kommun sänker sitt årliga bidrag kan det innebära

- att även Region Örebro län sänker sitt bidrag. Det är dock inte en självklarhet att stöden ska ligga på samma nivå.
- 5) Region Örebro län har som ambition att räkna upp de årliga verksamhetsmedel som fördelas inom kulturområdet. Det är dock omöjligt att garantera en sådan uppräknings. Exempelvis kunde en sådan uppräknings inte ske 2020.
 - 6) Region Örebro län ser ingen anledning till att omförhandla visioner som finns för verksamheten, men ser det som självklart att faktisk verksamhet anpassas efter tillgängliga resurser.
 - 7) Samverkan såväl som utvecklingsprojekt är viktigt för Skoindustrimuseet såväl som för övriga regionalt finansierade kulturverksamheter i länet. Region Örebro läns roll är att ingå i styrelsen som stiftare och fördela och följa upp de årliga bidragen.

Utifrån ovanstående remissvar är förslaget att Region Örebro län höjer de årliga verksamhetsmedlen till 100 000 kronor per år så att det totala bidraget 2021 blir 588 000 kronor. Detta under förutsättning att Kumla kommun inte sänker sina insatser i verksamheten.

Bedömning

Bedömningen är att Skoindustrimuseet i Kumla kommun visar en viktig del av länets kulturarv som ett levande arbetslivsmuseum med fokus på skoindustrin. Det är också en viktig kulturaktör i de södra länsdelarna. Utifrån de ansträngningar som har gjorts de senaste åren för att skapa en hållbar verksamhet är det viktigt att Region Örebro län som stiftare höjer verksamhetsmedlen till Skoindustrimuseet så att de kan fortsätta verka i länet.

Konsekvenser för miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiven

Skoindustrimuseet har en handlingsplan för sitt arbete med barn och jämställdhet och arbetar som övriga regionalt finansierade kulturaktörer för ett jämlikt och jämställt kulturliv. Konsekvenserna för miljön är svårare att beskriva.

Ekonomiska konsekvenser

Medlen för att höja Skoindustrimuseets årliga verksamhetsmedel ryms inom ordinarie budget för kulturnämnden.

Uppföljning

Verksamhetsmedlen följs upp i årligen dels genom den nationella kulturdatabasen och dels genom verksamhetsberättelse och årsredovisning.

Tjänsteställe, handläggare
Kultur och ideell sektor, Lena Adem

Sammanträdesdatum
2021-03-25

FöredragningsPM
Dnr: 20RS12949

Beslutsunderlag

Remiss Kumla kommuns Utredning om Skoindustrimuseet.

Förslag till svar från Region Örebro län.

Katarina Strömgren Sandh
Områdeschef kultur och ideell sektor

Skickas till:

Kumla kommun, kulturförvaltningen
Skoindustrimuseet

Tjänsteställe, handläggare
Område kultur och ideell sektor, Lena Adem

Datum
2021-02-05

Beteckning
Tjänsteanteckning

Förslag till remissvar för utredning om skoindustrimuseet (DNR20RS12949)

Bakgrund

En utredning har genomförts av Kultur och fritidsförvaltningen hos Kumla kommun med syfte att se över finansieringen av Skoindustrimuseet samt ansvarsfördelningen mellan stiftelsebildarna. Detta för att säkerställa Skoindustrimuseets fortsatta överlevnad och utveckling.

Utredningen föreslår i korthet att:

1. Bidraget från Region Örebro län räknas upp för att motsvara Kumla kommuns bidrag. Detta för att ge verksamheten möjlighet att utvecklas inom sin budgetram samt minska beroendet av skoförsäljning.
2. Tjänsterna som Kumla kommun tillhandahåller till stiftelsen ska räknas om och inbegripas i Kumla kommuns bidrag till stiftelsen för att ge Skoindustrimuseet möjlighet att välja vem som ska utföra dessa tjänster.
3. Att en överenskommelse skapas om hur förändringar i stödet från Region Örebro län eller Kumla kommun ska hanteras, med syftet att upprätthålla en likvärdig finansiering.
4. Det ekonomiska stödet till stiftelsen från Region Örebro län och Kumla kommun ska årligen räknas upp, för att minska risken att hamna i nya ekonomiska svårigheter.
5. Stiftelsens målsättningar och vision omförhandlas och anpassas till tillgängliga resurser.
6. Stiftelsen utvecklar arbetet med att erhålla externa medel.
7. Samverkan med stiftelsebilderna och övriga samverkansaktörer vidareutvecklas i syfte att genomföra gemensamma satsningar och projekt.
8. Möjligheten till att samordna resurser för museiverksamheten i Kumla kommun utreds i syfte att långsiktigt utveckla kulturarvet.

Postadress
Region Örebro län
Regionkansliet
Box 1613, 701 16 Örebro
E-post: regionen@regionorebrolan.se

Besöksadress
Eklundavägen 2, Örebro
Tel: 019-602 70 00
Fax: 019-602 70 08

Remissvar från Region Örebro län

1. Bidraget från Region Örebro län räknas upp för att motsvara Kumla kommuns bidrag. Detta för att ge verksamheten möjlighet att utvecklas inom sin budgetram samt minska beroendet av skoförsäljning.

Region Örebro län finner det rimligt att stärka finansieringen av Skoindustrimuseet. Detta utifrån att det är en väl fungerande museal verksamhet av stort kulturhistoriskt värde för vårt län. Det är också en viktig kulturverksamhet i de södra länsdelarna. De sista åren har verksamheten lagt stor vikt vid att minimera kostnader och att försöka skapa en ekonomi i balans. Verksamheten behöver dock ytterligare medel för att uppnå en mer stabil ekonomisk grund.

Det är dock inte en självklarhet att Region Örebro läns bidrag ska motsvara Kumla kommuns bidrag. Det varierar generellt sett stort i vilken grad kommuner och regioner delar på finansiering för museum i länet. Exempelvis ansvarar Region Örebro län själva för att finansiera kulturinstitutionen Region Örebro läns museum i Örebro kommun.

Förslaget är därför att Region Örebro län höjer de årliga verksamhetsmedlen med 100 000 kronor så att det totala bidraget från regionen 2021 blir 588 000 kronor. Detta under förutsättning att Kumla kommun inte sänker sina insatser i verksamheten.

2. Tjänsterna som Kumla kommun tillhandahåller till stiftelsen ska räknas om och inbegripas i Kumla kommuns bidrag till stiftelsen för att ge Skoindustrimuseet möjlighet att välja vem som ska utföra dessa tjänster.

Region Örebro län tycker att detta låter rimligt, men ser det som en fråga för Kumla kommun att besluta om.

3. Att en överenskommelse skapas om hur förändringar i stödet från Region Örebro län eller Kumla kommun ska hanteras, med syftet att upprätthålla en likvärdig finansiering.

En årlig avstämning bör genomföras för att garantera att Region Örebro län och Kumla kommun bibehåller de årliga stöden på samma nivå som föregående år. Om Kumla kommun sänker sitt årliga bidrag kan det innebära att även Region Örebro län sänker sitt bidrag. Det är dock inte en självklarhet att stöden ska ligga på samma nivå.

4. Det ekonomiska stödet till stiftelsen från Region Örebro län och Kumla kommun ska årligen räknas upp, för att minska risken att hamna i nya ekonomiska svårigheter.

Region Örebro län har som ambition att räkna upp de årliga verksamhetsmedel som fördelas inom kulturområdet. Det är dock omöjligt att garantera en sådan uppräknings. Exempelvis kunde en sådan uppräknings inte ske 2020.

5. Stiftelsens målsättningar och vision omförhandlas och anpassas till tillgängliga resurser.

Region Örebro län ser ingen anledning till att omförhandla de visioner som finns för verksamheten, men ser det som viktigt att faktisk verksamhet anpassas efter tillgängliga resurser.

6. Stiftelsen utvecklar arbetet med att erhålla externa medel.

Region Örebro län ser det som en angelägen satsning för Skoindustrimuseet såväl som för andra liknande museer i länet.

7. Samverkan med stiftelsebilderna och övriga samverkansaktörer vidareutvecklas i syfte att genomföra gemensamma satsningar och projekt.

Samverkan såväl som utvecklingsprojekt är möjliga utvecklingsvägar för Skoindustrimuseet såväl som för övriga regionalt finansierade kulturverksamheter i länet. Region Örebro läns roll är att ingå i styrelsen som stiftare och fördela och följa upp de årliga bidragen.

8. Möjligheten till att samordna resurser för museiverksamheten i Kumla kommun utreds i syfte att långsiktigt utveckla kulturarvet.

Detta är en fråga som inte berör Region Örebro län men utifrån våra politiska styrdokument och handlingsplaner ser vi positivt på all samverkan och långsiktig och hållbar utveckling av länets kultur.

Med vänlig hälsning

Katarina Strömgren Sandh
Chef Område kultur och ideell sektor

Hector Liv, Regionservice Diarium

Från: philip.larsson@kumla.se
Skickat: den 8 december 2020 15:30
Till: Region Örebro län; skoindustrimuseet@kumla.se; w3d3kfn@kumla.se
Ämne: Expediering av utredning om skoindustrimuseet från Kumla kommun
Bifogade filer: Utredning - Skoindustrimuseet.pdf; Missiv till utredning om Skoindustrimuseet.pdf

Hej!

Jag expedierade bifogad utredning samt missiv till er den 26 november men förstod det som att ni inte mottagit handlingen.

Med anledning av det skickar jag handlingen igen.

Ni får gärna bekräfta att ni mottagit handlingarna.

Hälsningar

Philip Larsson
Utredningssekreterare
Kommunledningsförvaltning
Kumla kommun
692 80 Kumla
019 – 58 80 00
Philip.Larsson@kumla.se
www.kumla.se

Mottagare

Region Örebro län

Kumla kommun

Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i

Kumla

Missiv till utredning om skoindustrimuseet

Ärendebeskrivning

Skoindustrimuseet i Kumla drivs av stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla. En stiftelse som grundades av Kumla kommun, Region Örebro län (dåvarande Örebro läns landsting), IF Metall, Svenska Skofabrikant föreningen samt Skoindustrimuseets vänförening 1984. Kumla kommun och Region Örebro län lämnar i egenskap av medgrundare, årligen bidrag till stiftelsen för driften av museet och har invalda representanter i styrelsen.

Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla har vid ett flertal tillfällen påtalat behov av utökade resurser, vilket blivit särskilt påtagligt med anledning av Covid-19. Kumla kommun har med anledning av detta bedömt att det finns behov av att se över hur museet fortsättningsvis ska finansieras och hur ansvarsfördelningen mellan stiftelsebildarna kan se ut för att säkerställa Skoindustrimuseets fortsatta överlevnad och utveckling. Stiftelsen har dock på egenhand inte resurser att genomföra en sådan utredning.

Kommundirektören har mot bakgrund av detta gett Kultur- och fritidsförvaltningen i uppdrag att utreda hur Skoindustrimuseet kan finansieras och utvecklas, utifrån samtida utmaningar och utvecklingsmöjligheter.

Utredningen föreslår följande åtgärder:

1. Bidraget från Region Örebro län räknas upp för att motsvara Kumla kommuns bidrag i syfte att utjämna den ekonomiska ansvarsfördelningen mellan stiftelsebildarna. På så sätt skapas även ekonomiskt utrymme för stiftelsen att utveckla verksamheten inom befintlig budgetram, samt minskas beroendet av skoförsäljning.
2. Tjänsterna som Kumla kommun tillhandahåller till stiftelsen räknas om och inbegrips i det ekonomiska bidraget till stiftelsen. Tjänsterna faktureras därefter stiftelsen. Åtgärden syftar till att öka den ekonomiska kontrollen hos stiftelsen, som då kan välja att avsluta tjänster till förmån till annat.

3. En överenskommelse om hur förändringar i det ekonomiska stödet till stiftelsen fortsättningsvis ska hanteras träffas mellan Kumla kommun och Region Örebro län, i syfte att upprätthålla ett likvärdigt finansiellt ansvar över tid.
4. Det ekonomiska bidraget till stiftelsen från respektive stiftelsebildare får en årlig uppräknings för att följa den ekonomiska utvecklingen i samhället. På så sätt minskar risken för att stiftelsen åter hamnar i den ekonomiska kris som föranlett utredningen. Uppräkningen bör ta hänsyn till kostnadsutvecklingen i samhället, men också kommunen och regionens budgetförutsättningar.
5. Stiftelsens målsättningar och vision omförhandlas och anpassas till tillgängliga resurser.
6. Stiftelsen utvecklar arbetet med att erhålla externa medel, så som statsbidrag och fondmedel.
7. Samverkan mellan stiftelsebildarna och övriga samverkansaktörer vidareutvecklas i syfte att genomföra gemensamma satsningar och projekt.
8. Möjligheten till att samordna resurser för museiverksamheten i Kumla kommun utreds i syfte att långsiktigt utveckla kulturvet.

Bilagor

- Utredning av Skoindustrimuseet

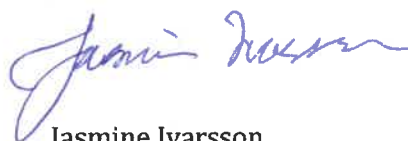
Expedieras till

- Region Örebro län, Regionstyrelsens ordförande
- Region Örebro län, Ordförande i Kulturnämnden
- Region Örebro län, Områdeschef för Kultur och ideell sektor
- Kumla kommun, Kommunstyrelsens ordförande
- Kumla kommun, Kultur- och fritidsnämndens ordförande
- Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, museichef

Kommunledningsförvaltningen

Daniel Jansson Hammargren
Kommundirektör

Jasmine Ivarsson
Utredare

Kumla kommun

Utredning om skoindustrimuseet

Utmaningar och utvecklingsmöjligheter
(KFN 2020/462)

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.1 Metod.....	1
2. Bakgrund	3
2.1 Idé och förarbete.....	3
2.1 Stiftelsens första år	4
3. Nuläge	7
3.1 Organisation.....	7
3.2 Ekonomi.....	7
3.3 Verksamhet	8
3.4 Coronapandemins konsekvenser för verksamheten	11
4. Samtida utmaningar och utvecklingsmöjligheter	12
4.1 Ökade driftkostnader och materialbrist	12
4.2 Särskilda satsningar och investeringsbehov	14
4.4 Ekonomisk ansvarsfördelning och beräkningsgrunder	15
4.3 Uppdrag och kompetensförsörjning.....	17
4.4 Samverkan och samordning.....	17
5. Förändringsbehov.....	18
6. Utredningens förslag.....	19
Referenser	20
Tryckta källor	20
Elektroniska källor	21
Övriga källor.....	22

1. Inledning

Skoindustrimuseet i Kumla drivs av stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla. En stiftelse som grundades av Kumla kommun, Region Örebro län (dåvarande Örebro läns landsting), IF Metall, Svenska Skofabrikant föreningen samt Skoindustrimuseets vänförening 1984. Kumla kommun och Region Örebro län lämnar i egenskap av medgrundare, årligen bidrag till stiftelsen för driften av museet och har invalda representanter i styrelsen.

Stiftelsen har vid ett flertal tillfällen påtalat behov av utökade resurser, vilket blivit särskilt påtagligt med anledning av Covid-19. Kumla kommun bedömer med anledning av detta att det finns behov av att se över hur museet fortsättningsvis ska finansieras och hur ansvarsfördelningen mellan stiftelsebildarna kan se ut för att säkerställa Skoindustrimuseets fortsatta överlevnad och utveckling. Stiftelsen har dock på egenhand inte resurser att genomföra en sådan utredning.

Kultur- och fritidsförvaltningen har mot bakgrund av detta fått i uppdrag att utreda hur Skoindustrimuseet kan finansieras och utvecklas, utifrån samtida utmaningar och utvecklingsmöjligheter.

Utredningen ska:

- Kartlägga verksamhetens ursprungliga syfte och vision
- Kartlägga nuvarande finansiering och ansvarsfördelning mellan stiftelsebildarna
- Redogöra för utmaningar och utvecklingsmöjligheter som verksamheten står inför utifrån samhällsutvecklingen
- Utreda eventuella behov av förändringar i nuvarande finansiering och ansvarsfördelning mellan stiftelsebildarna utifrån samtida utmaningar och utvecklingsmöjligheter samt målet med verksamheten
- Ta fram eventuella förslag på förändringar i nuvarande finansiering och ansvarsfördelning mellan stiftelsebildarna

Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla har godkänt att Kumla kommun genomför utredningen.

1.1 Metod

Utredningen baseras i huvudsak på dokument från stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla. Där bland årsredovisningar, förarbeten och överenskommelser. Särskilt fokus har ägnats åt åren 1984-1985, 1990-1991, 1994-1995, 2000-2001, 2005-2006, 2010 och framåt. Detta för att få en helhetsbild över stiftelsens utveckling, där flera av nedslagen representerar olika brytpunkter i museets utveckling. Från att museet grundas (1984-1985), till att museet tar över hela fastigheten där verksamheten idag bedrivs (1990-1991), till att nuvarande utställning öppnar (1994-1995).

Därutöver har ostrukturerade samtal hållits med nuvarande museichef Lilian Edström, som varit engagerad i skoindustrimuseet sedan 1989. Då som anställd för att dokumentera skofabriken. Därefter har Lilian verkat som ordinarie ledamot i stiftelsen mellan 1998-2000, för Skoindustrimuseets vänförening, och sedan 2003 som museichef.

Vidare har samtal hållits med Sölve Persson, som har varit ordförande i stiftelsen i 33 år, och innan dess medverkat i den arbetsgrupp som lade grunden för stiftelsen. Där han vid tiden också var ordförande för Kulturnämnden i dåvarande Örebro läns landsting, som kom att ta beslutet om att bilda stiftelsen för regionens räkning.

Båda personerna har valts ut mot bakgrund av deras långa erfarenhet och historia från stiftelsen och museet, samt deras kunskap om de utmaningar som verksamheten idag står inför.

Samtalen har framför allt syftat till att komplettera det tryckta materialet och på så sätt skapa en rättvisande och djupgående historiebeteckning. Men också komplettera perspektivet angående de utmaningar som verksamheten står inför.

2. Bakgrund

2.1 Idé och förarbete

Bakgrunden till ett skoindustrimuseum i Kumla kan härledas till 1900-talets början och långt in på 60-talet, då kommunen helt präglades av skoindustrin. Mot slutet av 50-talet börjar dock allt fler fabriker att flytta produktionen utomlands och allt fler lokala skofabriker avvecklas. I början av 1980-talet finns fortfarande ett antal fabriker kvar i kommunen, även om dessa var i sitt slutskede. Det var därför vid 1980-talets början ett gynnsamt tillfälle att ta tillvara på den industri som präglat bygden under mycket lång tid. Initiativet var unikt på det sätt att det var det första och hittills det enda skoindustrimuseum som skulle komma att bildas i Sverige (Kumla kommun, Kommunstyrelsens arbetsutskott 1982; Runering 1983; Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 1986).

Som en del i den så kallade Läns museiveckan arrangerade Läns museet och Kumla kommun den 21 oktober 1982 ett möte med allmänheten för att diskutera intresset för ett framtida skoindustrimuseum. Mötet resulterade i att en arbetsgrupp bildades för att arbeta vidare med frågan (Kumla kommun, Kulturnämnden 1982; Arbetsgruppen för Skoindustrimuseum i Kumla 1984; Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 1986).

1983 beslutade Kommunstyrelsens arbetsutskott, Kumla kommun, att gå vidare med ett förslag från arbetsgruppen att bilda ett Skoindustrimuseum. Ett förslag som innebar att Örebro länslandsting och Kumla kommun skulle verka för att bilda en stiftelse som skulle verka som huvudman för museet (Kumla kommun, Kommunstyrelsens arbetsutskott 1983; Persson).

En vänförening till det kommande skoindustrimuseet bildades december 1983, vilken kom att bli en av stiftelsebildarna (Arbetsgruppen för Skoindustrimuseum i Kumla 1984: Bilaga 1).

1984 skickades en inbjudan ut till Kumla kommun, Örebro läns landsting (nuvarande Region Örebro län), Beklädnadsarbetarförbundet avdelning 10-12 (nuvarande IF Metall), Svenska Skofabrikantföreningen och Skoindustrimuseets vänförening att gå med som stiftelsebildare för Skoindustrimuseet i Kumla (Arbetsgruppen för Skoindustrimuseum i Kumla 1984; Persson). Den föreslagna organisationen var likartad andra arbetslivsmuseer i länet, där kommun och landsting tog lika ansvar för driftkostnaderna (Persson).

Tre personer med anställningsstöd föreslogs utgöra museets personal varav en föreståndare, en medarbetare med arbetsuppgifter inom arkiv och dokumentation och en medarbetare med arbetsuppgifter inom skotillverkning. På längre sikt fanns även planer på att anställa museiutbildad personal med akademisk utbildning (Arbetsgruppen för Skoindustrimuseum i Kumla 1984; Persson; Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 1985). Ambitioner fanns också att upprätta samverkan med forskare (Persson).

Den tillverkningsmetod som museet i första hand skulle fokusera på föreslogs vara det så kallade sandalsystemet, som är en särskild metod som inte ska förväxlas med tillverkningen av sandaler (Arbetsgruppen för

Skoindustrimuseum i Kumla 1984). Enligt föreslagna stadgar skulle stiftelsens ändamål vara

- a) *"att i samråd med statliga och kommunala myndigheter och institutioner verka för tillkomsten av ett skoindustrimuseum i Kumla.*
- b) *att driva skoindustrimuseet genom att bl a samla, förvara, förteckna, katalogisera, registrera, vårda och handha material och samlingar med anknytning till skoindustrin med kringindustri. Dokumentation i olika former av skobranschen är en viktig del av verksamheten. Museet ska informera genom uppbyggda miljöer, utställningar, broschyrer m m.*
- c) *att från stiftare och andra emottaga och förvalta de medel, föremål, byggnader och anläggningar som överlämnas till stiftelsen."*
(Arbetsgruppen för Skoindustrimuseum i Kumla 1984:Bilaga 2).

Styrelsen föreslogs bestå av sju ledamöter med sju personliga ersättare, varav Kumla kommun och Örebro läns landsting föreslogs inneha två ledamöter och två ersättare var av dessa poster. Övriga stiftelsebildare föreslogs få en ledamot och en ersättare vardera. Mandattiden föreslogs följa den politiska mandatperioden. Två revisorer samt två ersättare från Örebro länslandsting och Kumla kommun föreslogs även väljas på samma mandatperiod som styrelsen Skoindustrimuseum i Kumla 1984:Bilaga 2).

Utöver det föreslogs museets föreståndare få förslagsrätt, samt vara föredragande och sekreterare för stiftelsen. Även länsmuseumchefen och kulturchefen föreslogs få förslagsrätt Skoindustrimuseum i Kumla 1984:Bilaga 2).

2.1 Stiftelsens första år

Stiftelsen bildas officiellt 1 oktober 1984 av föreslagna stiftelsebildare (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 1986). Följande målsättning angavs i den första årsredovisningen:

- *"Samla, förvara, förteckna, katalogisera, registrera, vårda och handha maskiner, verktyg och samlingar med anknytning till skoindustrin med kringindustri;*
- *Vara en resurs för minnen inom skoindustrin;*
- *Kunna pedagogiskt visa upp ett fungerande tillverkningsystem;*
- *Informera om gångna tiders arbetsmiljö och arbetsförhållanden inom en för bygden dominerande näringsgren och de levnadsvillkor som då rådde. I samband härmed behandlas skomakeriets uppkomst och utveckling.*
- *Vara en samlingspunkt för personer med anknytning till och/eller intresse för skoindustrin;*
- *Genom sin verksamhet bidra till att länet blir mera attraktivt för turister;*

- *Dokumentera skoindustrin med binärningar förr och nu i form av bilder, intervjuer, filmer, pressklipp m m. Med tanke på skoindustrins helt dominerande ställning i Kumla under sin glansperiod, spegla i stort sett hela samhället och ägna särskild uppmärksamhet åt enskilda personers arbets- och levnadsvillkor, folkrörelsens framväxt m m.*

Skoindustrimuseet skall i sin verksamhet samarbeta med länsmuseum, vänförening, hembygdsföreningar, landsting, kommuner, länsantikvarien m fl samt med myndigheter och organisationer med verksamhet inom kulturminnesområdet och hembygdsvården i stort. Museet ska vara en resurs för hela landet.” (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 1986:2).

Stiftelsens styrelse bestod vid bildandet av sex ledamöter och sex ersättare. Tre anställda med anställningsstöd och en projektanställd arbetade vid tidpunkten för stiftelsen (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 1986).

Mellan 1984-1985 bedrivs museet på nederplan i den fastighet som Stiftelsen numera förfogar helt över, Bengtar sko på Sveavägen 19. På de övre våningsplanen fanns en då verksam skofabrik. Driftkostnaden uppgick till 245 000, exklusiva statliga anställningsstöd, där Kumla kommun och Örebro landsting stod för cirka hälften av denna kostnad, 115 000 respektive 130 000 kr vardera. Bidraget från Kumla kommun bestod i huvudsak av hyra och drift av lokal. Utöver det bidrog Kumla kommun med ett engångsanslag på 40 000 kr, som skulle gå till lönekostnad för personal med uppgift att arbeta med utställningarna. Samt renoverade kommunen fastigheten där museet idag bedrivs till en kostnad på 1,2 miljoner kronor. Siffrorna avser dåtidens pengavärde. (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 1985; Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 1986).

1985 upprättas ett avtal med Kumla kommun där kommunen åtar sig att sköta bokföringen och personalrapportering åt stiftelsen. Därutöver får stiftelsen ansluta sig till kommunens växel, posthantering samt reprofunktion. Stiftelsen får här igenom också tillgång till kopianter, kontorsmaterial och en fullständig mörkrumsutrustning samt tillgång till kommunens bildarkiv. Som motprestation upplåter stiftelsen 50 % av den heltidstjänst som finns avsatt till arkiv och dokumentation till kommunen. Tjänsten inriktas mot skötsel av press- och bildarkiv, dokumentation och information (Kumla kommun och Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 1985; Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 1986).

Kravet på motprestation från Skoindustrimuseet upphör formellt att gälla 2012. Skälet till detta är att kommunen inte längre har något behov av tjänsterna. De upphör därför i praktiken redan när den anställda går i pension i början på 2000-talet. Kumla kommun har dock fortsatt att tillhandahålla tjänsterna för Stiftelsens räkning (Edström; Kumla kommun och Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2012).

Kumla kommun tillhandahåller utöver det en sekreterare för stiftelsen. Uppdraget åläggs från början kommunens kulturintendent, men är sedan 2017 är ålagt kulturchefen. Detta eftersom museichefen, som är anställd direkt av stiftelsen, år 2017 anställs av Kumla kommun som kulturintendent. Den anställda jobbar sedan dess 50 % åt stiftelsen och 50 % åt Kumla

kommun. Uppdraget flyttas därför till kulturchefen för att inte kulturintendenten skulle ha dubbla uppdrag i stiftelsen (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet 1991; Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet 2020d).

I början av 1988 tar Skoindustrimuseet över övervakningen på Sveavägen 19 och i mitten av 1990-talet öppnar nuvarande utställningsverksamhet (Edström; Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 1996). 1993 tillträdde den första tjänstepersonen med kompetens att bedriva museiverksamhet i form av en museichef på 35 % (Edström 2020; Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 1991; Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 1992). Tjänsten finansierades av regionen. Denna tjänst utökas år 2000 till 50 %, vilket också är den tjänstgöringsgrad som är gällande idag (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2001; Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2020d).

3. Nuläge

3.1 Organisation

Skoindustrimuseet är idag Sveriges tredje största arbetslivsmuseum och har förnärvarande fyra anställda, varav två jobbar 80 % och ytterligare två på 50 %. Därutöver finns ytterligare en timanställd samt en sommarjobbare (Edström; Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2020d). Något som är ovanligt i en svensk kontext (Persson). Museichefen är den enda som är anställd utan anställningsstöd och som har erforderlig utbildning.

Skoindustrimuseets vänförening stöttar museet med ideellt engagemang, framför allt vid större evenemang så som Seniorfestivalen i Kumla och Örebro samt Hardemodagen (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2020d).

Styrelsen består av fem ledamöter och fem suppleanter, en för varje stiftelsebildare. För närvarande är ordförandeposten samt suppleant för Svenska Skofabrikantföreningen vakant. Ordförandeposten är vid tiden för utredningen tilldelad Kumla kommun och vice ordförande posten är tilldelad Region Örebro län (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2020d).

Därutöver har Kumla kommun och Region Örebro län en revisor samt ersättande revisor vardera invalda för stiftelsen (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2020d).

3.2 Ekonomi

Kumla kommun och Region Örebro län har sedan stiftelsens bildande lämnat årliga bidrag till verksamheten. Delar av det bidrag som idag lämnas av regionen har dock tidigare betalats ut som dolt bidrag från Länsmuseum, som tillhandahöll och finansierade museichefen. Museichefen var med andra ord anställd av Länsmuseum och bekostades av regionen (Edström). Detsamma gäller Kumla kommuns bidrag, som fram till 2018 betalats ut från tre olika kostnadsställen (Arbetsmarknadsinsats och Kommunstyrelsen).

Region Örebro läns bidrag till stiftelsen uppgår 478 tkr, vilket inkluderar ett generellt bidrag som betalats ut sedan stiftelsen bildades samt bidraget för museichefen. Diskussion har förts om att räkna upp bidraget med 5 % under en treårsperiod, vilket också genomfördes under 2019, dock inte därefter (Edström; Skoindustrimuseet 2020d). Regionen håller förnärvarande på att se över bidraget som lämnas till stiftelsen, där ett avtalsförslag presenterats. Enligt avtalet föreslås samma bidragsbelopp, utan uppräknings. Bidraget kan dock både sänkas och höjas under avtalsperioden. Avtalet skiljer sig från tidigare bidragsförfarande, där stiftelsen behövt ansöka om bidrag varje år (Region Örebro län 2020).

Kumla kommun betalar årligen ut 598 tkr till stiftelsen. Ett bidrag som ursprungligen beräknats utifrån lokalkostnaden samt för den del av lönekostnadernas om inte täcks av statligt anställningsstöd eller andra intäkter (Edström; Skoindustrimuseet 2020d). Beslutet bedömdes enligt Kumla kommun som fördelaktigt för stiftelsen, eftersom det inte längre

kopplades ihop med lönekostnader som tidigare. Det blev därmed ett fast istället för ett rörligt bidrag (Kumla kommun 2020).

Kumla kommun tillhandahåller utöver det ekonomiska bidraget ett antal tjänster. Tjänsterna inbegriper bland annat posthantering och tillhandahållande av sekreterare, det vill säga administration av kallelser, möteshandlingar och protokoll (Edström; Kumla kommun 2020).

Kommunens ekonomiavdelning sköter betalningarna och vissa delar av faktureringen åt stiftelsen. Avdelningen hjälper även till med den ekonomiska uppföljningen samt upprätta bokslut och budget. Vidare tillhandahåller avdelningen ekonomisk rådgivning samt stöttar upp under semestertider (Kumla kommun 2020).

Vidare hanterar kommunens löneenhet administration av bland annat löner, semesterar och pensioner, samt tillhandahåller rådgivning till stiftelsen på området (Kumla kommun 2020). Stiftelsen har även tillgång till kommunens företagshälsovård (Edström).

Därutöver har stiftelsen tillgång till IT-support och IT-service via kommunens IT-avdelning. Stiftelsen får härigenom tillgång till internet, samt samma IT-service som kommunens övriga medarbetare. Häri ingår även tillgång till skrivare och utbyte av viss teknik så som datorer och telefoner. Samt tillhandahållande av behörigheter till anställda (Kumla kommun 2020).

Totalt uppskattas värdet av tjänsterna som Kumla kommun tillhandahåller uppgå till 60 000 kr, exklusive kostnader för digitala tjänster och utrustning¹.

3.3 Verksamhet

Skoindustrimuseet i Kumla är det enda skoindustrimuseum i norra Europa med tillverkning av skor. Målsättning är att

- *"samla, förvara, förteckna, katalogisera, registrera, vårda och handha maskiner, verktyg och samlingar med anknytning till skoindustrin med kring industri*
- *vara en resurs för minnen inom skoindustrin*
- *pedagogiskt visa upp ett fungerande tillverkningssystem*
- *informera om gångna tiders arbetsmiljö och arbetsförhållanden inom en för bygden dominerande näringsgren och de levnadsvillkor som då rådde. I samband härmed behandlas handskomakeriets uppkomst och utveckling*

¹ Beloppet är beräknat på totalarbetstid på 200 timmar/år, samtliga arbetstimmar inräknade. Det baseras på en snittlön på 35 300 kr, vilket utgör medellön för Sverige 2019 enligt SCB (<https://scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/medelloner-i-sverige/>), med tillkommande arbetsgivaravgift, försäkring och semesterersättning. Totalt 60 000 kr, exklusive kostnader för digitala tjänster och utrustning.

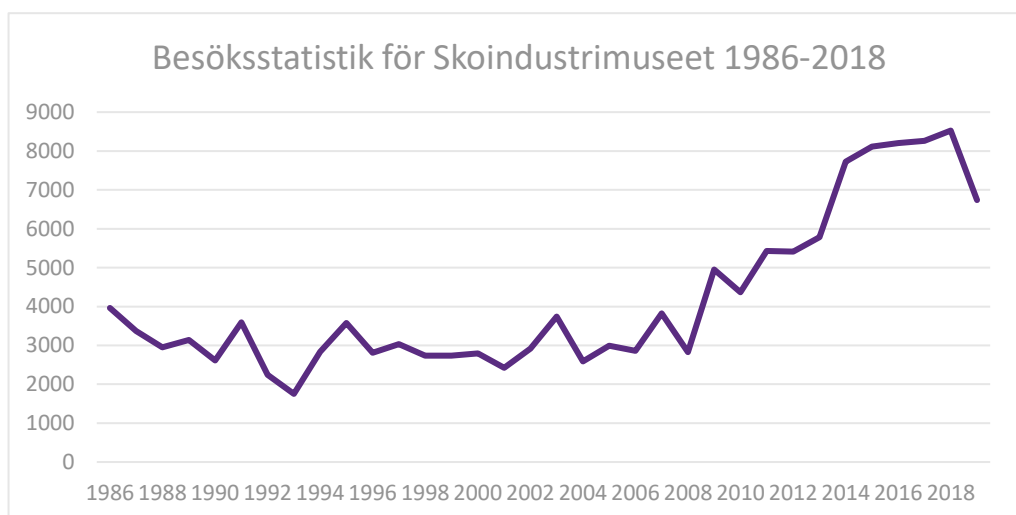
- *vara en samlingspunkt för personer med anknytning till och/eller intresse för skoindustrin*
- *genom sin verksamhet bidra till att länet blir mer attraktivt för turister*
- *dokumentera skoindustrin med binäringar förr och nu i form av bilder, intervjuer, filmer, pressklipp m.m. Med tanke på skoindustrins helt dominerande ställning i Kumla under dess glansperiod skall museet i stort sätt spegla hela samhället och ägna särskild uppmärksamhet åt enskilda personers arbets- och levnadsvillkor, folkrörelsernas framväxt m.m.*
- *i sin verksamhet samarbeta med Länsmuseum, Skoindustrimuseets vänförening, hembygdsföreningar, landsting, kommuner, länantikvarien m.fl. samt med myndigheter och organisationer med verksamhet inom kulturminnesområdet och hembygdsvården i stort. Museet ska vara en resurs för hela landet ” (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2020d:2)*

Stiftelsen har omfattande samlingar som omfattar ca. 7 000 poster med svensktillverkade skor, verktyg med mera. Hos museet finns även ett bildarkiv med ca. 5 000 bilder från skofabriker, samt ett bibliotek med böcker och tidskrifter om skoindustrin, arbetsförhållande, skomode och skotillverkning. Samlingarna finns för närvarande endast att ta del av på plats i museet. Av hemsidan framkommer dock att planer finns på att tillgängliggöra samlingarna digitalt (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2020a)

Museet höll under 2019 öppet vardagar kl. 13-17 året runt, samt lördag-söndag kl. 16-17 under perioden maj-september. Undantag gäller för storhelger, då museet varit stängt. Guidade turer för större grupper har kunnat bokas utöver dessa öppettider.

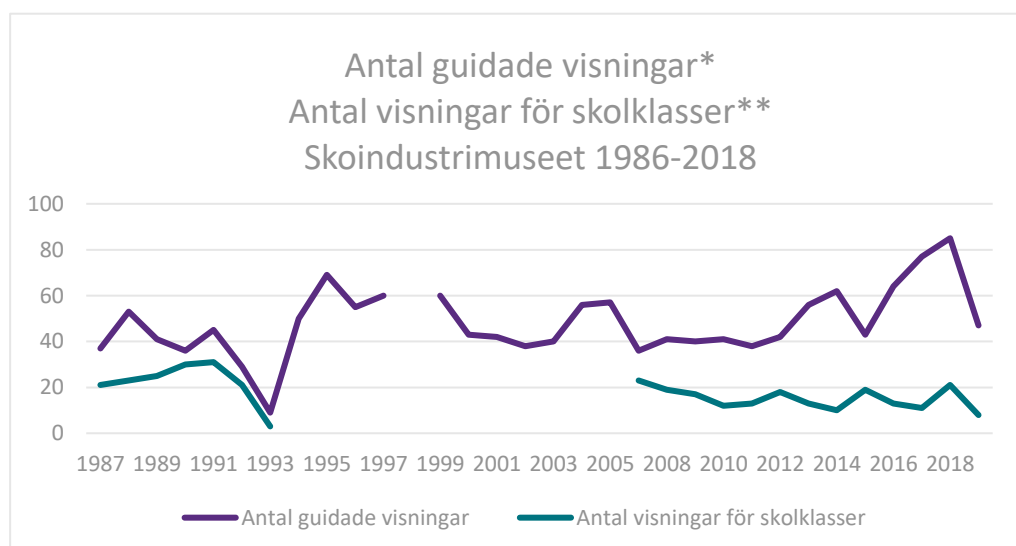
För år 2020 uppgår entréavgiften till 40 kr. Avgiften för guidade turer uppgår till 50 kr/person under vardagar och 60 kr/person under kvällar och helger. Guidade turer är avgiftsfria för skolklasser (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2020b). Priset är likvärdigt andra arbetsmuseer.

Under 2019 besöktes museet av ca. 6 740 personer under totalt 290 öppettidagar. En besökssiffra som i stort sett fördubblats sedan stiftelsens första år:

Därutöver tillkommer personer som deltagit på föreläsningar som museet arrangerat, besök av monter på företagsmässan i Kumla samt Seniorfestivalen och på marknader i Kumla, Hardemo och Glanshammar.

Totalt genomfördes 47 guidade turer, varav åtta av dessa var för skolklasser. En siffra som varierat kraftigt sedan museets startade:

*Data för antal guidade visningar saknas för år 1998

**Data för antal visningar för skolklasser saknas för år 1994-2005

Utöver guidningar, ordinarie öppethållande, föreläsningar och deltagande på offentliga evenemang bedrivs annan verksamhet så som utställningar, aktiviteter för barn och utbildningar. Museet bedriver även försäljning av skor tillverkade på traditionsenligt vis.

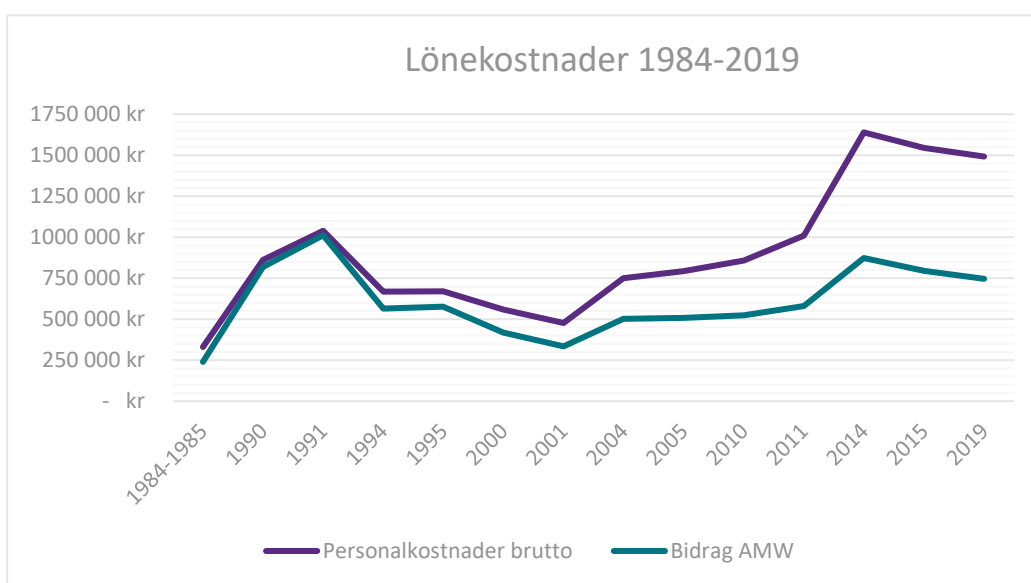
3.4 Coronapandemins konsekvenser för verksamheten

Covid-19 har medfört stora konsekvenser för arbetslivsmuseerna, så också för Skoindustrimuseet i Kumla. Det handlar framför allt om minskade intäkter i form av uteblivna besökare och guidningar. Vilket i sin tur också påverkar försäljningen (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2020c). Stiftelsen har med anledning av detta erhållit ett tillfälligt bidrag från Region Örebro län på 150 tkr. Utöver det har ett antal åtgärder vidtagits för att minska de ekonomiska konsekvenserna på verksamheten med anledning av pandemin. Där bland justerade öppettiderna, vilket medför att museet numera håller stängt måndagar och söndagar. Vidare har stiftelsens avvaktat med att tillsätta vakanser (Edström).

4. Samtida utmaningar och utvecklingsmöjligheter

4.1 Ökade driftkostnader och materialbrist

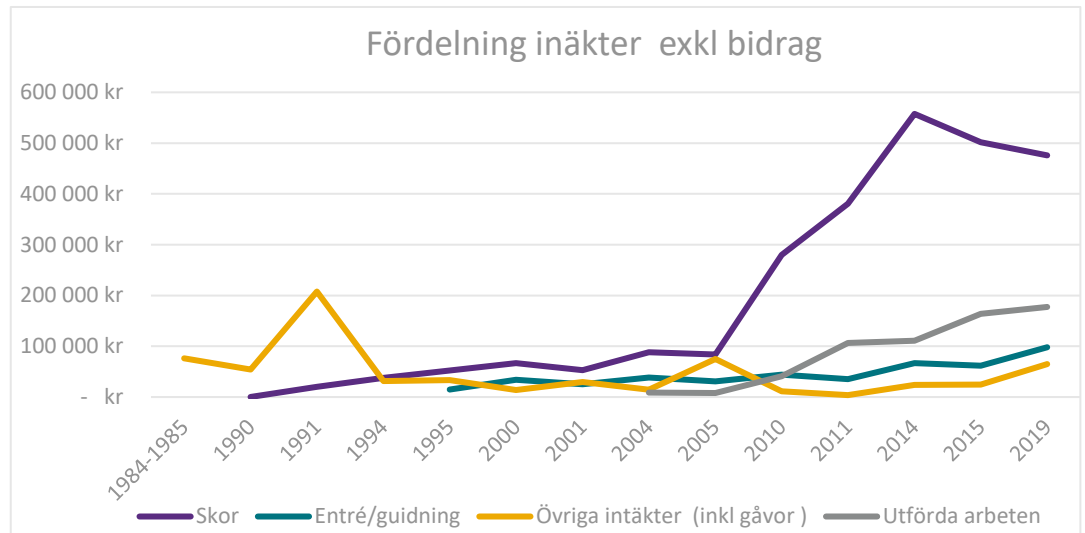
Stiftelsen har idag stora svårigheter att klara ekonomin. Detta beror delvis på att bidragen inte räknas upp i den utsträckning som skulle behövas för att täcka de allmänna löne- och prisökningarna, vilket illustreras i tabellen nedan:

Sedan 2004 har stiftelsen med anledning av detta arbetat med att förändra och utöka verksamheten, vilket minskat underskottet. Där stiftelsen maximerat öppettiderna och produktionen av skor utifrån befintliga resurser (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2018a).

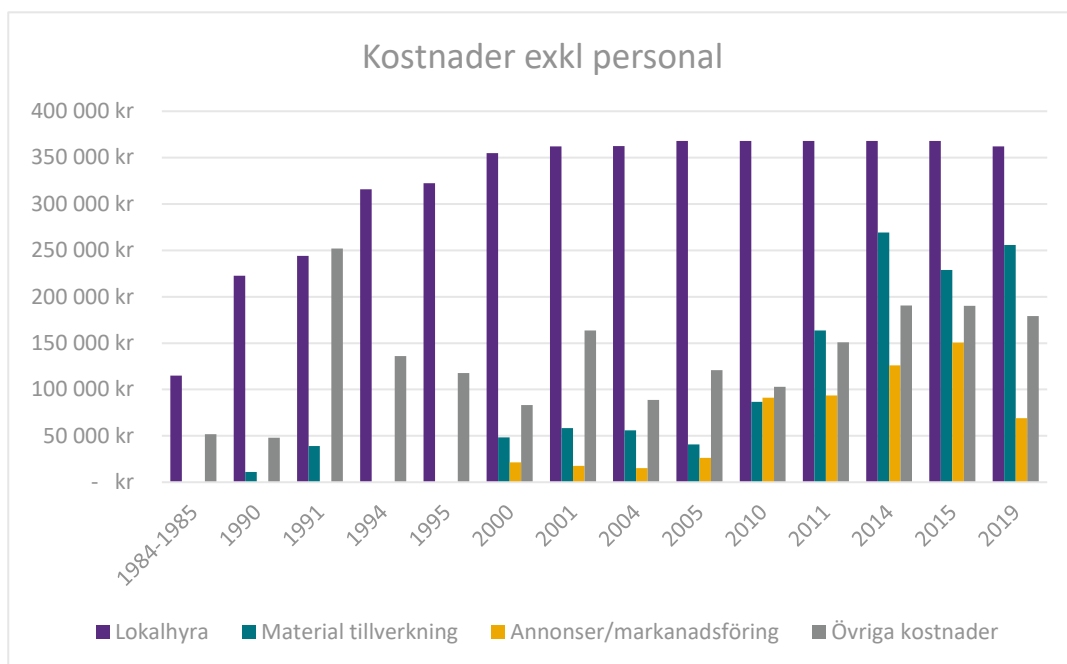
Stiftelsen har därtill under de senaste åren fått en-två externa kunder som kontinuerligt beställer skor, vilket stått för cirka 4,4 % av museets totala intäkter. Stiftelsen har även justerat priset per sko, vilket räknas upp årligen. Priset baseras på tillverkningskostnaden (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2018a).

Nedan illustreras intäktsutvecklingen för stiftelsen, exklusive bidrag:

2017 genomfördes stiftelsen stora besparingar för att minska utgifterna. Den största utgiften härrör dock till skoproduktion och visningar av museet, vilket är svårt att minska utan att det påverkar inkomsterna (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2018a). Det är tydligt i stiftelsens ekonomiska redovisning att det är just inkomsten från försäljningen av skor som förhindrat eller lindrat ett budgetunderskott, vilket gjort stiftelsen beroende av försäljningen. Intäkten har dock varierat kraftigt under åren, vilket skapar en stor osäkerhet i verksamheten. Där resultatet från år till år varierar kraftigt med +/- 100-200 tkr (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2016; Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2017; Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2018b; Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2020d).

Följande tabell redovisar kostnadsutvecklingen för stiftelsen, exklusive personal, under utvalda år:

En relaterad utmaning, vilket åskådliggörs av tabellen ovan, handlar om tillgången till material för tillverkningen av skor. Sverige är idag en mycket liten skoproducent, vilket medfört att tillgången till material kraftigt minskat, och priset märkbart stigit. Detta har sammantaget bidragit till att stiftelsen de senaste åren gjort en ekonomisk förlust. Vilket medfört att det egna kapitalet kraftigt har minskat (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2018a; Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2018b; Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2019; Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2020d).

4.2 Särskilda satsningar och investeringsbehov

En annan utmaning berör utställningsverksamheten, som uppfördes i mitten av 1990-talet (Edström; Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 1996). En utställningsverksamhet som efter snart 26 årstid är i behov av att uppdateras för att uppfylla samtidens krav och förväntningar på utställningspedagogik. Men också för att utveckla verksamheten och öka attraktiviteten. Stiftelsen har undersökt kostnaden för att bygga om basutställningarna, vilket uppskattas uppgå till 500 tkr (Edström).

För att göra denna typ av satsning krävs tillfälliga bidrag eller att stiftelsen på annat sätt kan frigöra ekonomiska resurser. Ett möjligt alternativ är att söka externa medel, vilket finns att ansöka om hos bland annat Riksantikvarieämbetet, Allmänna arvsfonden, Stiftelsemedel.se, ESF-rådet och Boverket. Där det hos exempelvis Riksantikvarieämbetet för närvarande finns bidrag att ansöka om för insatser med syfte att bevara, använda och utveckla kulturarvet. Bidraget kan bland annat sökas av arbetslivsmuseer, till

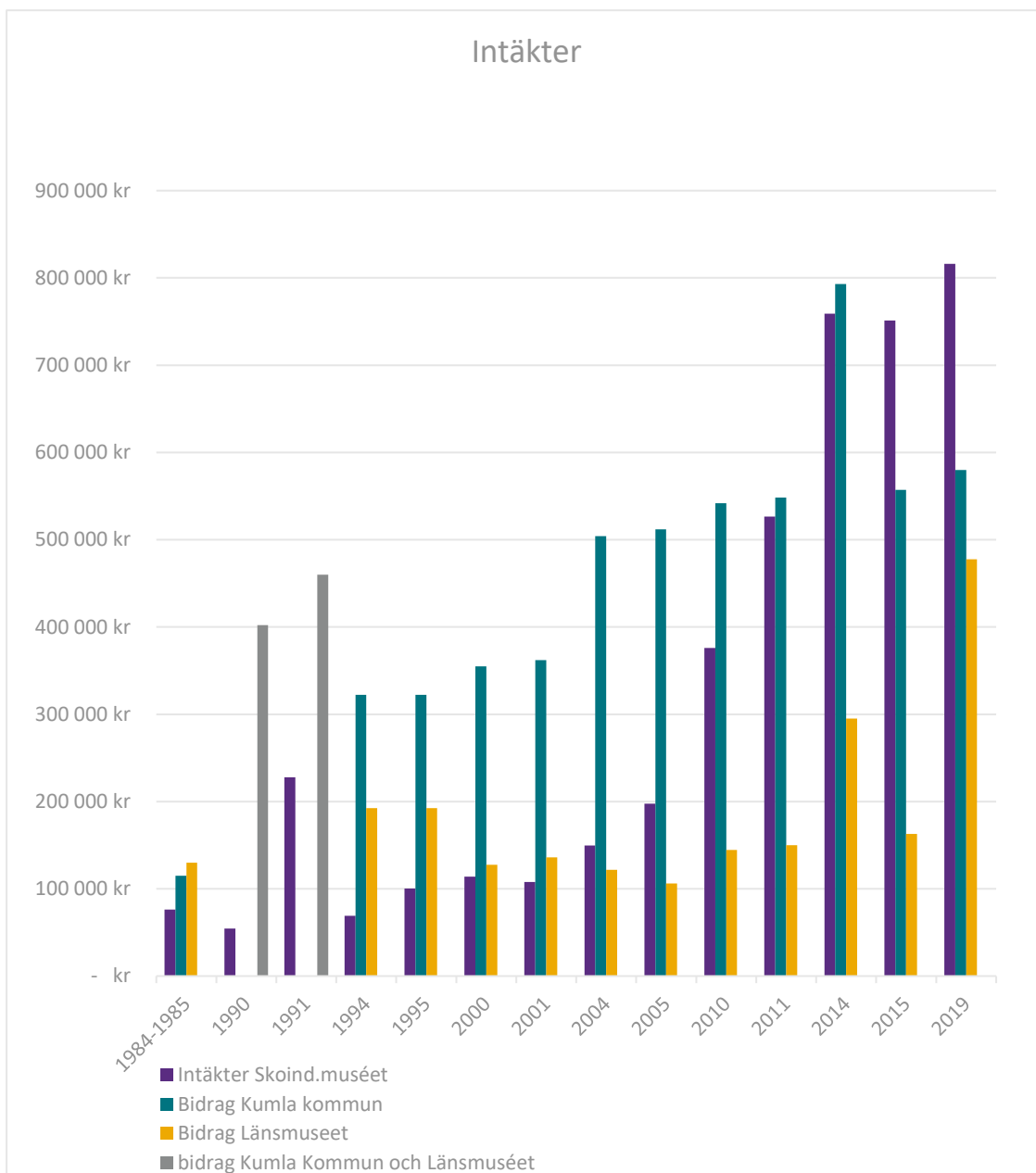
vilket skoindustrimuseet tillhör (Riksantikvarieämbetet 2020). Exempel på projekt som beviljats anslag är olika typer av renoveringsprojekt, kompetenshöjande insatser samt genomförande av kulturprojekt riktade till allmänheten så som utställningar och föreställningar (ArbetSam 2020a).

Kunskap och utbildning om hur externa medel kan sökas erbjuds bland annat av ArbetSam och Arbets museum (ArbetSam (2020b)). Det finns därmed möjlighet för stiftelsen att arbeta mer aktivt med denna typ av finansiering. Det finns också goda exempel på hur kommun och region samverkar med såväl interna externa aktörer för att tillsammans genomföra olika typer av projekt som gynnar samtliga deltagare (Allmänna arvsfonden 2020). Detta är något som skulle svara väl mot stiftelsens målsättning om samverkan (Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2020d). Exempel på sådana områden är digitalt bildarkiv och turismutveckling (Edström).

Notera att stiftelsen tidigare har beviljats externa medel, då riktade bidrag från Riksantikvarieämbetet. Myndigheten har dock styrt mycket hur dessa bidrag fått användas, vilket delvis begränsat användningen av desamma. Vidare bör även noteras att arbeta med att söka externa medel kräver tillgång till personal, vilket är och har varit en svårighet för stiftelsen att kunna avsätta för ändamålet (Edström).

4.4 Ekonomisk ansvarsfördelning och beräkningsgrunder

Ytterligare en utmaning berör den finansiella ansvarsfördelningen mellan stiftelsebildarna. Arbetsgruppens ambition var att landstinget och kommunen skulle ta lika ekonomiskt ansvar för verksamheten, vilket i praktiken är svårt att efterleva. Detta eftersom det ekonomiska läget förändras över tid och det då krävs två separata politiska beslut från olika aktörer vid justering av bidraget. Något som inte minst framgår av den obalans som uppstått i de ekonomiskastödet mellan stiftelsebildarna (Persson). På nästa sida följer en tabell som redovisar fördelning av intäkter sedan stiftelsens start för utvalda år.

Från och med 2016 blir museichefen anställd direkt av stiftelsen, istället för som tidigare av Länsmuseumet. Region Örebro län betalar istället ut ekonomisk ersättning för anställningen, varför bidraget från regionen kraftigt ökar från och med detta år. 2014 ökar bidraget från Kumla kommun tillfälligt. Bidraget avser byte av personal, där stiftelsen under perioden hade en kommande pensionsavgång och en tilltänkt efterträdare, vilka behövde överlappa varandra.

Ett relaterat problem gällande det ekonomiska stödet är även att det beräknats utifrån två olika parametrar. Kumla kommuns utifrån lokal och personalkostnader, och Region Örebro län utifrån beräknade driftskostnader från stiftelsens start samt kostnader för museichef (Persson). Men också att delar av bidraget till stiftelsen är så kallat dolt bidrag i form av tjänster från Kumla kommun, som inte framgår av redovisningen. Detta medför att stiftelsens kontroll av resurserna minskar, där avslut eller tillägg av vissa tjänster inte påverkar ekonomin.

4.3 Uppdrag och kompetensförsörjning

Vidare finns en utmaning som härrör till uppdraget kontra tillgängliga resurser. Skoindustrimuseet ska samla, förvara, förteckna, katalogisera, registrera samlingar med koppling till skoindustrin med binärningar (Svenska Skoindustrimuseet i Kumla 2020d). Ett uppdrag som är ålagt personal med anställningsstöd, utan erforderlig utbildning. Detta medför att kravet på arbetsuppgifterna många gånger inte står i proportion till kompetensen. Detta skapar i sin tur svårigheter att utveckla verksamheten och riskerar att kvaliteten påverkas. Museichefens bedömning är att minst en heltidsanställd museiutbildad personal samt en arkivarie skulle behövas för att långsiktigt kunna utveckla verksamheten (Edström).

Det finns även andra utmaningar vad gäller kompetensförsörjningen. I synnerhet vad det gäller tillgången till personal som kan sköta skotillverkningen och underhålla den kompetensen. Utan denna kan inte fabriken hållas igång, vilket är en bärande del av stiftelsens verksamhet (Persson).

4.4 Samverkan och samordning

Tillgången till resurser är inte enbart en utmaning för stiftelsen, utan kan appliceras till andra museiverksamheter, inte minst i kommunen. Där flera av de kommunala museerna bedrivs med hjälp av ideella krafter med mycket små resurser, där bland Stenarbetarmuseet och Officersmässen. En möjlighet för att underlätta för så väl stiftelsen som andra kommunala museum skulle därför kunna vara att samordna resurserna för på så sätt långsiktigt kunna utveckla kulturavet (Edström).

5. Förändringsbehov

Stiftelsens resurser är alldeles för små i förhållande till stiftelsens målsättningar och resurser. I dagsläget finns dock små möjligheter att utveckla verksamheten inom befintlig ram. Priset på guidningar ligger i nivå med övriga landet och priset per sko behöver kontinuerligt vägas mot efterfrågan och målgrupp.

Målsättningarna och visionen behöver därför antingen förhandlas om eller så behöver stiftelsebildarna tillföra mer resurser om stiftelsen ska ha rimliga förutsättningar att fullfölja uppdraget. Dessa målsättningar har varit förhållandevis oförändrade över tid, där ursprungstanken var att på sikt anställa museiutbildad personal.

Stiftelsen behöver i sin tur utveckla arbetet med att hämta hem externa medel för att genomföra de insatser som krävs för att klara de utmaningar som verksamheten står inför. Detsamma gäller samverkan mellan stiftelsen, stiftelsebildarna och övriga samverkansaktörer, som fortsatt bör utvecklas för att nå gemensamma mål. Detta är dock inte något som stiftelsen enskilt kan driva, utan förutsätter engagemang från samtliga aktörer.

Den ekonomiska ansvarsfördelningen mellan Region Örebro län och Kumla kommun behöver vidare balanseras, så att bidraget till stiftelsen blir likvärdigt. Parterna bör vidare komma överens om hur förändringar i det ekonomiska stödet till stiftelsen fortsättningsvis ska hanteras för att bibehålla ett delat finansiellt ansvar.

De tjänster som Kumla kommun tillhandahåller behöver synliggöras och inbegripas i den ekonomiska redovisningen för att enklare kunna följa den ekonomiska utvecklingen, samt öka stiftelsens kontroll över de egna resurserna. Detta kan göras genom att priset för tjänsterna inbegrips i det ekonomiska bidraget, och sedan faktureras stiftelsen.

Vidare bör det ekonomiska bidraget årligen räknas upp, för att undvika att stiftelsen i framtiden hamnar i den svåra ekonomiska situation som föranlett utredningen. Detta bör göras utifrån kostnadsutvecklingen i samhället (KPI), men även ta hänsyn till kommunen och regionens budgetförutsättningar².

Avslutningsvis finns skäl att undersöka möjlighet att samordna resurser inom de olika museiverksamheterna inom kommunen, för att långsiktigt utveckla och säkerställa tillgången till kulturarvet.

² Se cirkulär 19:6 från Sveriges kommuner och regioner

6. Utredningens förslag

Syftet med utredningen är att utifrån samtida utmaningar och utvecklingsmöjligheter utreda hur Skoindustrimuseet kan finansieras och utvecklas. Mot bakgrund av utredningen föreslås följande åtgärder:

1. Bidraget från Region Örebro län räknas upp för att motsvara Kumla kommuns bidrag i syfte att utjämna dem ekonomiska ansvarsfördelningen mellan stiftelsebildarna. På så sätt skapas även ekonomiskt utrymme för stiftelsen att utveckla verksamheten inom befintlig budgetram, samt minskas beroendet av skoförsäljning.
2. Tjänsterna som Kumla kommun tillhandahåller till stiftelsen räknas om och inbegrips i det ekonomiska bidraget till stiftelsen. Tjänsterna faktureras därefter stiftelsen. Åtgärden syftar till att öka den ekonomiska kontrollen hos stiftelsen, som då kan välja att avsluta tjänster till förmån till annat.
3. En överenskommelse om hur förändringar i det ekonomiska stödet till stiftelsen fortsättningsvis ska hanteras träffas mellan Kumla kommun och Region Örebro län, i syfte att upprätthålla ett likvärdigt finansiellt ansvar över tid.
4. Det ekonomiska bidraget till stiftelsen från respektive stiftelsebildare får en årlig uppräknings för att följa den ekonomiska utvecklingen i samhället. På så sätt minskar risken för att stiftelsen åter hamnar i den ekonomiska kris som föranlett utredningen. Uppräkningen bör ta hänsyn till kostnadsutvecklingen i samhället, men också kommunen och regionens budgetförutsättningar.
5. Stiftelsens målsättningar och vision omförhandlas och anpassas till tillgängliga resurser.
6. Stiftelsen utvecklar arbetet med att erhålla externa medel, så som statsbidrag och fondmedel.
7. Samverkan mellan stiftelsebildarna och övriga samverkansaktörer vidareutvecklas i syfte att genomföra gemensamma satsningar och projekt.
8. Möjligheten till att samordna resurser för museiverksamheten i Kumla kommun utreds i syfte att långsiktigt utveckla kulturavet.

Referenser

Tryckta källor

- Arbetsgruppen för Skoindustrimuseum i Kumla, 1984, *Inbjudan att bli en av stiftarna av en stiftelse för ett skoindustrimuseum*, Arbetsgruppen för Skoindustrimuseum i Kumla
- Kumla kommun, Kommunstyrelsens arbetsutskott, 1982, *Kommunala insatser för tillskapande av ett skoindustrimuseum i Kumla*. Kumla kommun
- Kumla kommun, Kommunstyrelsens arbetsutskott, 1983, *Sammanträdesprotokoll 1983-04-12, § 118*, Kumla kommun
- Kumla kommun, Kulturnämnden, 1982, *Sammanträdesprotokoll 1982-11-18, § 85*, Kumla kommun
- Kumla kommun, Kulturnämnden, och Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 1985, *Förlängning av avtal mellan Kumla kommun och Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla*, Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla
- Kumla kommun och Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 2012, *Avtal*, Kumla kommun
- Kumla kommun, Kommunstyrelsen, 2020, *Svar på ansökan om ökat bidrag för Stiftelsen svenska skoindustrimuseet*, Kumla kommun, KS 2018/650
- Region Örebro län, Område kultur och ideell sektor, 2020, *Samverkansavtal för långsiktig finansiering av regionala verksamhetsmedel kultur- Skoindustrimuseet*, Region Örebro län
- Runerig, Mats, 1983, *Skoindustrimuseum i Kumla?*. Tidskriften Engelbrekt 1983:1
- Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 1985, *Erbjudande att lämna bidrag till Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla*, Kommunstyrelsen Örebro kommun, Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla
- Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 1986, *Årsredovisning 1 oktober 1984-31 december 1985*, Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla
- Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 1991, *Årsredovisning 1990*, Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla
- Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 1992, *Årsredovisning 1991*, Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla
- Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 1996, *Årsredovisning 1995*, Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla
- Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 2001, *Årsredovisning 2000*, Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla

Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 2002, *Årsredovisning 2001*,
Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla

Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 2006, *Årsredovisning 2005*,
Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla

Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 2016, *Årsredovisning 2015*,
Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla

Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 2017, *Årsredovisning 2016*,
Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla

Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 2018a, *Ansökan om ökat bidrag*,
Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla

Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 2018b, *Årsredovisning 2017*,
Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla

Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 2019, *Årsredovisning 2018*,
Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla

Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 2020c, *Coronapandemins effekt för Svenska Skoindustrimuseet*, Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla

Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 2020d, *Årsredovisning 2019*,
Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla

Elektroniska källor

Allmänna arvsfonden 2020, *Alla projekt*, Allmänna arvsfonden via
<https://www.arvsfonden.se/projekt/alla-projekt?query=kulturarv&page=1>,
hämtad 2020-10-30

ArbetSam, 2020a, *Beviljade bidrag 2020 bidrag till kulturarvsarbete*, ArbetSam via
<https://www.arbetsam.com/wp-content/uploads/2020/05/Beviljade-medel-2020-bidrag-till-kulturarvsarbete.pdf>, hämtad 2020-10-30

ArbetSam, 2020b, *Bidrag till arbetslivsmuseer*, ArbetSam via
<https://www.arbetsam.com/arbetslivsmuseer/bidrag/>, hämtad 2020-10-30

Riksantikvarieämbetet, 2020, *Bidrag till kulturarvsarbete*, Riksantikvarieämbetet
via <https://www.raa.se/lagar-och-stod/bidrag-anslag-och-fonder/bidrag-till-kulturarvsarbete/>, hämtad 2020-10-30

Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 2020a, *Våra samlingar*, Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla via
<http://www.skoindustrimuseet.se/samlingarna.html>, hämtad 2020-09-25

Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla, 2020b, *Öppettider Avgifter*,
Stiftelsen Svenska Skoindustrimuseet i Kumla via
<http://www.skoindustrimuseet.se/oumlppettideravgifter.html>, hämtad 2020-09-25

Övriga källor

Samtal med museichef Lilian Edström, 2020-09-30 kl. 10:00-12:00,
Skindustri-museet i Kumla

Samtal med museichef Lilian Edström, 2020-11-02 kl. 13:00-14:30,
Skindustri-museet i Kumla

Telefonsamtal med tidigare ordförande samt del av arbetsgruppen för
Skindustri-museet Sölve Persson, 2020-11-05 kl. 13:00-13:30

3

Stödåtgärder gällande beviljade ekonomiska bidrag till kulturaktörer och civilsamhälle

21RS1428

Tjänsteställe, handläggare
Kultur och ideell sektor, Lena Adem
Kultur och ideell sektor, Linda Adolphson

Sammanträdesdatum
2021-03-25

FöredragningsPM
Dnr: 21RS1428

Organ
Kulturnämnden

Stödåtgärder gällande beviljade ekonomiska bidrag till kulturaktörer och civilsamhälle

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

att kulturaktörer och aktörer inom civilsamhället som har erhållit ekonomiska bidrag 2020 och 2021 ges möjlighet att vid behov använda erhållna bidrag även under 2022 med anledning av coronapandemin samt

att verksamheten 2020-2021 inte fungerar som ensam utgångspunkt för bidragsgivning 2021-2022 av fasta verksamhetsstöd.

Sammanfattning

Länets kulturaktörer och civilsamhälle påverkas starkt av coronapandemin. Verksamhet ställs in, flyttas fram och ställs om. Stor osäkerhet råder om möjligheten att genomföra verksamhet under kommande år. För att länets kulturella infrastruktur och civilsamhälle ska fortsätta att fungera krävs därför att erhållit ekonomiskt bidrag för 2020 och 2021 även ska kunna användas under 2022 vid behov.

Ärendebeskrivning

Länets kulturaktörer och civilsamhälle påverkas starkt av coronapandemin. Verksamhet ställs in, flyttas fram och ställs om. Stor osäkerhet råder om möjligheten att genomföra verksamhet under kommande år. För att länets kulturella infrastruktur och civilsamhälle ska fortsätta att fungera krävs att erhållna ekonomiska bidrag för 2020 och 2021 vid behov, även ska kunna användas under 2022.

Beslutet gäller både bidrag som har beslutats om i kulturnämnden och via delegation från Område kultur och ideell sektor. Beslutet gäller både fasta verksamhetsstöd och tillfälliga stöd eller stipendier.

Tjänsteställe, handläggare
Kultur och ideell sektor, Lena Adem
Kultur och ideell sektor, Linda Adolphson

Sammanträdesdatum
2021-03-25

FöredragningsPM
Dnr: 21RS1428

Fasta verksamhetsstöd

Exempel på fasta verksamhetsstöd som berörs är:

- Verksamhetsmedel inom kultursamverkansmodellen
- Regionala verksamhetsmedel kultur
- Föreningsstöd

En viktig åtgärd för att bevara länets civilsamhälle och kulturella infrastruktur är att inte kräva tillbaks verksamhetsmedel eller regionala föreningsstöd som betalas ut under pandemin år 2020-2021 som verksamhetsstöd. Det är också av stor vikt att inte låta verksamheten 2020-2021 fungera som ensam utgångspunkt för bidragsgivningen 2021-2022.

Åtterrapporering av verksamheterna ska genomföras enligt gällande riktlinjer.

När det gäller verksamhetsmedel inom kultursamverkansmodellen finansieras dessa av Region Örebro län och Statens kulturråd. Detta beslut gäller för den del som Region Örebro län finansierar. Beslutet gäller även för de statliga medlen förutsatt att inte andra beslut fattas av Statens kulturråd.

Vad som gäller för bidrag till studieförbunden beslutas om i separat ärende.

Tillfälliga stöd

Exempel på tillfälliga stöd som berörs är:

- Utvecklingsmedel kultur
- Stöd med anledning av corona
- Stipendier, kulturpris, projektbidrag och liknande

Det är viktigt att länets kulturella infrastruktur och civilsamhälle i den mån det är möjligt fortsätter att utvecklas och att stöd ges så att infrastrukturen inom de båda områdena finns kvar även efter pandemin. Utifrån det ska erhållna ekonomiska bidrag/stöd/stipendier för 2020 och 2021 vid behov även kunna användas senare under 2022.

Detta beslut gäller för den del av stöden som Region Örebro län finansierar. Om stöden även finansieras av annan part, som exempelvis Ung peng, kan andra bestämmelser om återbetalning finnas.

Åtterrapporering av erhållna stöd ska genomföras enligt gällande riktlinjer.

Tjänsteställe, handläggare
Kultur och ideell sektor, Lena Adem
Kultur och ideell sektor, Linda Adolphson

Sammanträdesdatum
2021-03-25

FöredragningsPM
Dnr: 21RS1428

Bedömning

För att länets kulturella infrastruktur och civilsamhälle ska finnas kvar och kunna fortsätta verka på ett hållbart, långsiktigt och kraftfullt sätt både under och efter pandemin krävs dessa stödåtgärder från Region Örebro län.

Konsekvenser för miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiven

Länets kulturella infrastruktur samt civilsamhället består av aktörer som tillsammans arbetar för ett jämställt och jämlikt samhälle och tillsammans bidrar till dessa perspektiv.

Ekonomiska konsekvenser

De stöd som dessa stödåtgärder gäller ryms samtliga inom kulturnämndens budget.

Uppföljning

Åtterrapporing av erhållna stöd ska genomföras enligt gällande riktlinjer.

Beslutsunderlag

FöredragningsPM till kulturnämnd den 25 mars 2021.

Katarina Strömgren Sandh
Områdeschef kultur och ideell sektor

Skickas till:

Handläggare för respektive stöd
Information publiceras på extern webbplats

4

Utvecklingsmedel kultur för år
2021

21RS1348

Tjänsteställe, handläggare
Kultur och ideell sektor, Linda Adolphson

Sammanträdesdatum
2021-03-25

FöredragningsPM
Dnr: 21RS1348

Organ
Kulturnämnden

Utvecklingsmedel kultur för år 2021

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

att bevilja Utvecklingsmedel kultur för år 2021 om totalt 290 000 kronor.

Sammanfattning

Syftet med Utvecklingsmedel kultur är att stimulera och stödja en utveckling av regionens kulturliv. Prioriteringar för Utvecklingsmedel kultur utgår ifrån aktuell kulturplan.

Följande organisationer föreslås att beviljas Utvecklingsmedel kultur för år 2021:

- Laxå kommun – BAW från Lassåna till New Orleans, 75 000 kronor.
- Teater Martin Mutter – Cirkus Örebro, 90 000 kronor.
- Patientbiblioteket – Läkande ord, 20 000 kronor.
- Studieförbundet Örebro/Värmland – Projekt Hela Norra, 75 000 kronor.
- Spelrum Örebro – Spelrum 2.0, 30 000 kronor.

Beviljande ansökningar ges tillåtelse att använda medel under 2021 och 2022, utifrån pandemins utmanande läge att bedriva kulturverksamhet, liksom nämndbeslut 21RS1428, Stödåtgärder gällande beviljade ekonomiska bidrag till kulturaktörer och civilsamhälle.

Totalt föreslås 290 000 kronor att fördelas. I budgeten för Utvecklingsmedel kultur 2021 ryms 740 000 kronor. Resterande summa (450 000 kronor) föreslås gå till en andra utlysning alternativt annat stöd för uppstart av kulturverksamhet efter pandemin senare under 2021.

Ärendebeskrivning

För Utvecklingsmedel kultur 2021 inkom 12 stycken ansökningar. Föregående år inkom 22 stycken ansökningar. Det minskade antalet ansökningar tros bero på coronapandemin och dess svårighet att driva kulturverksamhet i och med pandemin.

Handläggningen görs av en referensgrupp bestående av utvecklingsledare inom olika kulturområden på Kultur och ideell sektor.

Följande organisationer föreslås att beviljas Utvecklingsmedel kultur för år 2021:

Laxå kommun – BAW från Lassåna till New Orleans

Projektet syftar till en större utställning med utgångspunkt i Laxå konsthall/bibliotek om Bror Anders Wikström (BAW). BAW emigrerade från Laxå till New Orleans och är en av grundarna till New Orleans Museum of Art (NOMA). Samarbete med NOMA och svenska ambassaden planeras. Projektet uppmanas från att vid beviljat stöd även bjuda in närliggande kommuners skolor att ta del av utställningen. Åskar 75 000 kronor, förslag att bevilja: 75 000 kronor.

Teater Martin Mutter – Cirkus Örebro

Projektet syftar till att etablera samtida cirkus som konstform i länet, utveckla strukturer för och produktion av samtida cirkus. Projektet innefattar även residens, gästspel, pedagogisk verksamhet samt fortbildning för pedagoger. Samarbete planeras med kulturskolorna i Örebro, Degerfors, Hällefors, Laxå och Ljusnarsberg. Åskar 90 000 kronor, förslag att bevilja: 90 000 kronor.

Patientbiblioteket – Läkande ord

Patientbiblioteket vill erbjuda biblioterapi på och tillsammans med Allmänpsykiatrisk mottagning för unga vuxna. Metoden biblioterapi beskrivs som följande: "Biblioterapi handlar bland annat om att läsa, skriva och samtala i syfte att utforska, reflektera, få insikter och läka". Resultatet strävas att bli en återkommande behandlingsinsats för unga vuxna. Åskar 20 000 kronor, förslag att bevilja: 20 000 kronor.

Studiefrämjandet Örebro/Värmland – Projekt Hela Norra

Projektet syftar till att skapa långsiktig organisation av ideell scenkonst (kulturföreningar) i norra länsdelen. Detta genom att deltagare skapar och framför revy i norra länsdelen. Projektet är uppdelat på 3 år där denna ansökan avser år 1. År 1 kretsar kring att hitta deltagare som inspireras, utbildas och skapar revy. Projektet planeras att genomföras i Nora, Lindesberg, Ljusnarsberg och Hällefors. Samarbete görs bland annat med Örebro läns bildningsförbund och Amatörteatersamverkan Örebro län. Åskar 75 000 kronor, förslag att bevilja: 75 000 kronor.

Spelrum Örebro – Spelrum 2.0

Spelrum Örebro vill anordna workshops inom kultur för kulturarbetare och föreningar, för kunskapsutbyte och nätverk. Utgångspunkten är interkulturella möten. Syftet är att sprida metoden för inkludering, integration och kunskaper inom kultur till medverkande och föreningar med mål att nå minst 3 kommuner utöver Örebro. Åskar 70 000 kronor, förslag att bevilja: 30 000 kronor.

Beviljande ansökningar ges tillåtelse att använda medel under 2021 och 2022, utifrån pandemins utmanande läge att bedriva kulturverksamhet, likt nämndbeslut 21RS1428, Stödåtgärder gällande beviljade ekonomiska bidrag till kulturaktörer och civilsamhälle.

Beviljade ansökningar ska meddela Region Örebro län omgående om projekt ställs in, till exempelvis följd av corona. Avslutat projekt ska återrapporteras utifrån mall som finns på Region Örebro läns webbplats.

Bedömning

Handläggningen görs av en referensgrupp bestående av utvecklingsledare inom olika kulturområden på Kultur och ideell sektor och utgår från riktlinjer och prioriteringar från aktuell kulturplan.

Konsekvenser för miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiven

I riktlinjerna för Utvecklingsmedel kultur finns prioriterade områden som utgår från aktuell kulturplan. För år 2020-2023 är dessa:

- Utveckling kopplad till att stärka länets kulturella infrastruktur med tonvikt på ett jämlikt, jämställt och tillgängligt kulturliv med barn och unga i fokus.
- Utveckling med fokus på solidariskt fördelad kultur där möjligheten till deltagande inte begränsas av faktorer som utbildning, ekonomi, var i länet du bor, funktionsförmåga, etnicitet, språk, kön, könsidentitet eller ålder samt fokus att nå nya målgrupper.
- Utveckling med fokus på kultur och hälsa, där det är möjligt att skapa kultur ensam eller i gemenskap med andra oavsett hälsa, språkförmåga eller roll i samhället.

De utvecklingsprojekt som föreslås beviljas representerar olika prioriteringar av dessa.

Ekonomiska konsekvenser

I budgeten för Utvecklingsmedel kultur 2021 ryms 740 000 kronor. Totalt föreslås 290 000 kronor att fördelas. Resterande summa (450 000 kronor) föreslås gå till en andra utlysning alternativt annat stöd för uppstart av kulturverksamhet efter pandemin senare under 2021.

Uppföljning

Redovisning i form av en skriftlig rapport med ekonomisk redovisning ska lämnas till Region Örebro län senast en månad efter avslutat projekt (rapportmall finns på webben).

Beslutsunderlag

FöredragningsPM till kulturnämnd den 25 mars 2021.

Tjänsteställe, handläggare
Kultur och ideell sektor, Linda Adolphson

Sammanträdesdatum
2021-03-25

FöredragningsPM
Dnr: 21RS1348

Ansökningar:

Laxå kommun – BAW från Lassåna till New Orleans, 20RS10901

Teater Martin Mutter – Cirkus Örebro, 20RS11308

Patientbiblioteket – Läkande ord, 20RS11217

Studieförbundet Örebro/Värmland – Projekt Hela Norra, 20RS11218

Spelrum Örebro – Spelrum 2.0, 20RS11281

Katarina Strömgren Sandh
Områdeschef Kultur och ideell sektor

Skickas till:

Sökanden

Utvecklingsmedel kultur 2021

Du har angett följande i din ansökan

Sökande organisation
Organisation: Laxå kommun
Organisationsnummer: 212000-1918
Postadress: Postgatan 2-4
Postnummer och ort: 695 80 Laxå

Kontaktperson
Namn: Tomas Dahlberg
Funktion/befattning: Kulturchef
Telefon: 0584-473108
Mobil: 070-6832231
E-postadress: tomas.dahlberg@laxa.se

Ansökan avser
Projektets namn: BAW - från Lassåna till New Orleans
Plats: Laxå
Ansökt belopp: 75000

Har utvecklingsmedel betalats ut tidigare för utvecklingsprojektet?
Nej

Har den planerade verksamheten genomförts i länet vid tidigare tillfälle?
Nej

1. Syfte och bakgrund:

Vi syftar till att lyfta fram en del av länets konsthistoria med ett internationellt tydligt perspektiv, där både Laxå kommun och länet får möjlighet att ta del av en unik berättelse om ett unikt konstnärskap som i princip varit bortglömt i Sverige men desto större och i högsta grad levande i New Orleans, USA. Under sommaren 2021 vill vi i samarbete och med stöd av kulturaktörer och svenska konsulatet i New Orleans genomföra en större utställning/exposé med utgångspunkt i Laxå konsthall/bibliotek. Vi vill med utställningen lyfta upp och visa ett för kommunen och länet mycket stort konstnärskap som fallit i glömska men som i högsta grad hålls levande i New Orleans, USA. Bror Anders Wikström (BAW) föddes 1854 på Stora Lassåna i Laxå, han emigrerade efter konststudier i Stockholm till USA och New Orleans 1883. Bror Anders blev redan 1884 ett etablerat namn i New Orleans konstvärld och där också en av grundarna till New Orleans Museum of Art, NOMA. Hans popularitet växte bland övriga då han under många år var chefsdesigner för de karnevalsagnar som drog igenom staden vid Mardi Gras. Han efterlämnade ett stort antal skisser och teckningar, många av dessa fantasifulla motiv motsvarande dagens fantasygenre. Hans övriga produktion var också stor. Han avled i New York 1909 under arbetet med en större jubileumspärad. Han var även där en etablerad och aktad konstnär och ärades med minnesord i New York Times. När berättelsen kommer i dagen lokalt och i regionala kontakter märker vi genast ett stort intresse och när vi internationellt möter entusiasm och engagemang tror vi att detta också är en regional berättelse värd att berätta.

2. Beskriv genomförande:

Under hösten görs planering för lokalisering och inlån av föremål och verk som finns i närheten. Vi har kontakter med släktingar som deltar i processen. Här finns även hembygdsmuseet i Laxå. Via kontakter i USA vid New Orleans Museum of Art och Tulane University får vi tillgång till digitala kopior från deras samlingar av BAWs verk, som vi fritt får använda. De kommer att tryckas med fine print. I utställningen ingår också original/avbildningar/reproduktioner av andra föremål och levnadsteckningar. Olika arkiv genomförs efter intressant material som kan återges. Utställningen kureras av egna medarbetare, konstvetare och folklivsforskare. Utställningen marknadsförs i olika media med spridning och i turistbroschyrer och vägtavlor som en del av ett New Orleansutbyte

3. Ange målgrupp:

Allmänhet, skolor, organisationer, konstintresserade, lokal- och kulturhistoriskt intresserade och besökande turister.

4. Ange en tidsplan

Höst- vinter 2020 Lokalt förankringsarbete, research och preliminär sammanställning av innehåll. Vår 2021 Tryck av bilder och rekvisitainsamling. Sommar- utställning juni-augusti

5. Vilket mål och resultat förväntas uppnås genom utvecklingsprojektet:

Ett ökat intresse för kulturlivet och kulturhistorien i den södra länsdelen. Kommuninnevånare, inresande och turister får tillgång till en internationell begivenhet. Då utställningen planeras att sättas upp i New Orleans 2022 finns för kommunen och länet en kulturell internationell mötesplats som kan växa inom flera områden.

6. Vilken effekt förväntas utvecklingsprojektet ha på länets kulturliv?

Länet tillägnas internationell uppmärksamhet inom kulturområdet och den södra länsdelen blir en tydlig del av länets kulturkarta. Då BAW-utställningen samordnas med New Orleans-samarbetet kring musikfestivalen Tived Americana utgör det ett brett kulturevenemang som syns både i och utanför länet. Festivalen Tived Americana har beviljats stöd från Leader Mellansjöländet som ser den som ett sätt att stärka kommunens attraktivitet samt med medel från Region Örebro län.. Under 2022 planeras för att utställningen återges i New Orleans med hjälp av den svenska honorärkonsuln Cecilia Kjellgren, vår kontakt i New Orleans. Hon vill belysa och lyfta fram fler svenska kulturpersonligheter för en amerikansk publik. Jean Baptiste Bernadotte är ett exempel som var påtänkt som guvernör i Louisiana. Även det en länsanknytning. Projektet har också skapat spin off-effekter som utgivningen av en bok om BAW, som ges ut i både en svensk och engelskspråkig version. Möjligheten för att göra en dokumentärfilm har också tillkommit i samtal med Eyra media. Arbetet med BAW har rönt stort intresse hos ett flertal arkiver/institutioner i USA, däribland den svenska ambassaden i Washington. Vår förhoppning är att USAs ambassad som gett oss positiv återkoppling kommer att stödja med finansiering.

7. På vilket sätt kan utvecklingsprojektet sägas vara nyskapande/tillföra något nytt till Örebro län?
Som under punkt 6

1. Ett regionalt mervärde eller vara länsövergripande?
Som punkt 6

2. Mer långsiktiga och hållbara effekter?

Ett utökat globalt kulturellt nätverk för utbyten inom kulturområdet. Att exempelvis kunna genomföra samma utställning i New Orleans ger uppmärksamhet och ökad nyfikenhet på svensk kultur. För kommunen en möjlighet att få en starkare berättelse/identitet och externt en ökad uppmärksamhet. Samarbetet med den planerat årligen återkommande Tiveden Americana och ett genomförande av BAW-utställningen på plats i New Orleans 2022 ger möjligheter för kommunen och länet till utbyten.

Är projektet ett evenemang?

Ja

Om ja, på vilket sätt är evenemanget metodutvecklande, nyskapande eller har stort uppmärksamhetsvärde?
Projektet är en kombination av folklivsforskning och kulturinventering genom släktkontakter och arkiv. Detta sker i såväl Sverige som i USA. Evenemanget i sig är unikt i det att det bygger ett internationellt partnerskap med ett ömsesidigt utbyte inom konst och kultur över historien. Redan på idéstadiet väcktes uppmärksamhet och kommer följas och uppmärksammas på flera sätt.

A. Kultur och kulturutveckling i hela länet.

Den södra länsdelens kulturella synlighet stärks i och med den profil som utställningen får och i den kontext den finns ihop med utbytet musikaliskt med New Orleans. Detta stärks också med den publicering som är möjlig att sprida via boken som ges ut. Att Laxå uppmärksammas av kulturliv och konsuler i New Orleans är också en uppmärksamhet för länet. Att skapa "vänortsförhållande" till New Orleans innebär möjligheter att från regionen delta och medverka i ett större kulturellt och globalt sammanhang. Den svenska ambassaden i Washington har också uppmärksammat projektet och uppmuntrar och följer vårt arbete.

B. Jämställdhet mellan kön och/eller HBTQ-frågor.

Ej relevant

C. Socioekonomi

Ej relevant

D. Barn och unga

BAWs fantasy-perspektiv i idéer och utförande borde kunna inspirera unga till eget skapande. Vi ser redan nu att de satsningar vi gör för att inspirera konstnärligt skapande lockar målgruppen till att utveckla sina förmågor. Med en sådan förebild som BAW tror vi att vi kan nå fler till att upptäcka konst och få lust till eget skapande.

E. Att nå nya målgrupper

Som under punkt D

F. Kultur och hälsa

Ej relevant

G. Etnicitet och språklig bakgrund

Konst i sig överbryggar etniska och språkliga gränser. Utställningen visar också att konstnärskap från en rural bakgrund i 1800-talets Sverige kan mottas och uppmärksammas stort på en annan kontinent.

H. Olika funktionsförmågor

Ej relevant

I. Ålder

En yngre publik kan lockas av de fantasifulla bilderna och en äldre grupp kan ha ett mer lokal- och kulturhistoriskt intresse.

Finns det medfinansering?

Ja

Om ja, redovisa alla medfinansierare för utvecklingsprojektet

Medfinansierar/-er: Laxå kommun

Sökt belopp: 75000

Är beslut taget om medfinansiering?: Nej

Medfinansierar/-er: US Embassy Stockholm Small Grants

Sökt belopp: 45000

Är beslut taget om medfinansiering?: Nej

Intäkter

Laxå kommun	75 000 kr	Ny finansiering
Region Örebro län	75 000 kr	Ansökan
US Embassy Stockholm Small grants	45 000 kr	Ansökan

195 000 kr

Kostnader

Producent m.fl.	100 000 kr
Utställningslokal	14 000 kr
Fine prints 30 st	50 000 kr
Audio/videoutrustning	7 500 kr
Ledning	12 500 kr
Marknadsföring	11 000 kr

195 000 kr

Bror Anders Wikstrom: Bringing Fantasy to Carnival

NOMA

New Orleans Museum of Art

Dec 22, 2017 - Spring 2018

Bror Anders Wikstrom brought his artistic flair to advertising, illustration, portraiture, and landscape painting, but the Swedish émigré made a name for himself in New Orleans art at heart of this city's creative culture: **Mardi Gras**. Through the 1880s and 1890s Wikstrom elevated the extravaganza of carnival through his fantastical designs. Featuring NOMA's superb Wikstrom-designed cabinet, *Bror Anders Wikstrom: Bringing Fantasy to Carnival* shows watercolor sketches for imaginative parade floats, wild costumes, and elaborate tableau pageantry. These evocative designs set the standard for spectacle at Mardi Gras festivals in New Orleans.

Wikstrom (American, b. Sweden, 1854 - 1909) went to sea as a Swedish child, studied art at the Royal Academy of Stockholm and in Paris, and eventually found his way to New Orleans by 1883. Working as an artist, illustrator, and teacher, Wikstrom supported and advocated for arts by co-founding the Artists' Association of New Orleans in 1885. He is best remembered as a designer for elaborate Mardi Gras productions, especially for the Krewes of Rex and Proteus.

Sample costume drawings:

Sample of Wikstrom Costume Designs, Watercolor, 7 x 9 inch, (Tulane Carnival Collection) Krewe of Proteus, *Star* (1899) , *Queen's Daughter* (1900), *Lysia* (1901), *Sugar* (1899)

NOMA Collection:

Morning on the Fishing Banks, 1899
Oil on canvas (32.25 x 45 in)
NOMA, Gift of Eugenia Uhlhorn Harrod in memory of her husband, Major Benjamin Morgan Harrod, 13.50

Cabinet, ca. 1900-1905
Mahogany
NOMA, Gift of Mr. & Mrs. G. R. Westfeldt, 14.98

Western Landscape, n.d.
Watercolor
NOMA, Gift of Mr. and Mrs. Prescott N. Dunbar, 86.72

Sample float drawings:

Watercolors, 18 x 20 inch. All Krewe of Proteus. Tulane Carnival collection.

Washington

Press, Culture and Information
Helene Larsson Pousette
+1 202-467-2600

Letter of Support Cultural Exchange between Laxå and New Orleans

To whom it may concern,

This letter aims to show support for the cultural exchange between Laxå municipality and the U.S. city of New Orleans. Embassy of Sweden's Honorary Consul Cecilia Kjellgren, has also shown optimism to assist locally facilitating her contacts.

The Embassy of Sweden's cultural program is dedicated towards promoting Swedish arts and culture in the United States and promote international and intercultural exchanges. The embassy finds it extra interesting with regional cultural exchanges where long-term relationships can be built, in this case between Laxå and New Orleans.

We would be happy to see these projects become reality.

Sincerely,

Helene Larsson Pousette
Counselor for Cultural Affairs
Embassy of Sweden

Utvecklingsmedel kultur 2021

Du har angett följande i din ansökan

Sökande organisation

Organisation: Martin Mutter produktion ekonomisk förening

Organisationsnummer: 716453-0359

Postadress: Box 369

Postnummer och ort: 70147 Örebro

Ev. besöksadress: Beväringsgatan 6

Kontaktperson

Namn: Åsa Johannisson

Funktion/befattning: Chef och Konstnärlig ledare

Telefon: 070-6005119

Mobil: 070-6005119

E-postadress: asa.johannisson@martinmutter.com

Ansökan avser

Projektets namn: Cirkus Örebro

Plats: Region Örebro län

Ansökt belopp: 90.000

Har utvecklingsmedel betalats ut tidigare för utvecklingsprojektet?

Ja

Om ja, ange vilket/vilka år: Inga medel från Region Örebro län har betalats ut för projektet. Medel har erhållits från Statens Kulturråd

Har den planerade verksamheten genomförts i länet vid tidigare tillfälle?

Ja

Om ja, när, var och i vilken omfattning?

Visst planeringsarbete har genomförts under hösten 2020 med stöd från Statens Kulturråd. Projektets aktiviteter genomförs 2021.

1. Syfte och bakgrund:

Se även bifogad projektbeskrivning Cirkus Örebro. Projektbeskrivning del av ansökan till statens Kulturråd, mars 2020. Cirkus Örebro – ett utvecklingsprojekt Cirkus Örebro är ett utvecklingsprojekt som syftar till att etablera samtida cirkus som konstform i Region Örebro län samt att bidra till utvecklandet av strukturer för och produktion av samtida cirkus i en nationell och internationell kontext. Teater Martin Mutter söker 3-årigt utvecklingsbidrag till regional kulturverksamhet för perioden 2020-2023 för projektet Cirkus Örebro. Denna ansökan avser år 1, 2021, i projektet. Projektet tar avstamp i rapporten Professionell samtida cirkus – en kartläggning, Kulturrådets skriftserie 2017:4(2017) och rapportens förslag inom följande huvudsakliga områden: • Stärka kompetensen hos arrangörer, scenkonstinstitutioner, politiker, tjänstemän och utövare. • Stärka den främjande verksamheten genom en stärkt branschorganisation och genom att synliggöra konsulentfunktionens betydelse. • Bidra till förbättrade villkor för produktion genom ökad statlig finansiering, detta även genom en prioritering av utvecklingsbidrag till regional kulturverksamhet inom kultursamverkansmodellen. • Skapa bättre förutsättningar för att inkludera "annan scenkonst" i kultursamverkansmodellen genom en förändring av lydelsen i förordningen som styr stödet. • Uppmuntra utveckling av cirkuskonsten vid landets scenkonstinstitutioner. • Skapa förbättrade produktionsvillkor genom en bättre tillgång till lokaler för träning, repetition och residens samt så kallad daglig träning för cirkusartister. • Stärka publikens tillgång till samtida cirkus bland annat genom en samarbetsstruktur för turnéer. Bakgrund till projektet Teater Martin Mutter(TMM) producerar, turnéerar och arrangerar scenkonst för barn och unga. Huvudsaklig målgrupp är barn och unga 0-16 år. Verksamheten turnéerar främst till förskolor och skolor med egna produktioner men spelar även i teaterns lokaler för skolor och offentligt. Teatern har de senaste åren framförallt producerat teater. Under 2020-2021 är Teater Martin Mutter arrangör dans för barn och unga på uppdrag av Örebro kommun. 2020 planeras en utökning av verksamheten till att även omfatta scenkonstformen samtida cirkus för barn och unga. Cirkus är i dagsläget inte en etablerad scenkonstform i Region Örebro län. Regionens geografiska placering med gränser till ett flertal andra regioner gör den lämplig som samarbetspart i uppbyggandet av nationella turnéslingor för cirkusproduktioner. Januari 2020 tillträdde Åsa Johannisson som ny chef och konstnärlig ledare för Teater Martin Mutter. Hon har en mångårig erfarenhet av att arbeta med samtida cirkus som manusförfattare och regissör av ett flertal cirkusföreställningar samt filmen FISH. Hon har även erfarenhet som konstnärlig ledare för det interdisciplinära kompaniet Circus Glass Royale samt som tidigare lektor vid Stockholms Konstnärliga Högskola, Institutionen för Cirkus. Åsa har varit projektledare för flera utvecklings- och konstnärliga forskningsprojekt inom området cirkus t ex The Phoenix Project-Interdisciplinary, Interregional, International med stöd från Statens Kulturråd 2013-2016 samt Beyond and Within-Samspel mellan scenkonst, film och konstglas i samproduktion med kulturinstitutioner och näringsliv med stöd från KK stiftelsen 2008-2010. <http://www.beyondandwithin.se/> Verksamheten Teater Martin Mutter har tidigare erfarenheter av att bidra till etableringen och utvecklingen av dans. Utöver sina egna produktioner arrangerar Teater Martin Mutter dans för barn, unga och vuxna i Örebro, stödjer professionellt verksamma utövare av dans i Region Örebro län. Under 2020-2021 är Teater Martin Mutter arrangör dans för barn och unga på uppdrag av Örebro kommun. I uppdraget ingår även offentliga familjeföreställningar. De utökade dansaktiviteterna har även bidragit till konstnärlig utveckling av verksamhetens repertoar. Till produktionen Aj! -ett plåsterdrama(2019) anlätades koreografen Disa Krosness som koreograf och regissör. Teatern har även arrangerat olika dansaktiviteter såsom festivaler, gästspel samt workshops för professionella inom dansområdet. Teatern har ett etablerat kontaktnät med aktiva inom dans i Region Örebro län samt en interregional dialog med arrangörer inom dans i Västra Götaland samt Stockholm. 2020 genomförs solodansfestivalen Going solo together i samarrangemang med Dans i Örebro län(regionen) samt projektledaren och koreografen Maria Svensson i teaterns lokaler. Under 2021 planeras även en utökning av dansgästspel för vuxna. Verksamheten har en tät dialog med Johanna Ström, Utvecklingsledare dans i Region Örebro län. Region Örebro län och Örebro kommun är informerade om det planerade projektet Cirkus Örebro. Cirkus Örebro – målsättning Projekts målsättning är att: • Stärka barn och ungdomspublikens tillgång till samtida cirkus. • Utveckla nytt verksamhetsområde för Teater Martin Mutter i form av arrangörskap av cirkus för barn och unga i Region Örebro. • Producera cirkus för barn och unga inom ramen för verksamheten Teater Martin Mutter. • Utveckla regionala, interregionala och internationella strukturer för utveckling och

spridning av samtida cirkus med fokus på barn och unga tillsammans med samarbetspartners. • Arrangera cirkuspedagogisk verksamhet för barn och unga. • Utveckla residens och fortbildning för professionella cirkusartister. • Bidra till att stärka utvecklingen av samtida cirkus nationellt och internationellt. Nationella och internationella samarbetspartners – samarbeten och roller • Interregionalt och internationellt samarbete genomförs med följande arrangörer kring utveckling av turnéslingor för gästspel samtida cirkusproduktioner för barn och unga: Cirkus i stan/Dans i stan (Regioner: Stockholm, Uppsala, Gävleborg) <http://dansistan.se/> Cirkus i Väst (Region Västra Götaland) <https://storateatern.se/sv/cirkus-i-vest/> Landskrona Teater (Region Skåne) <https://www.landskrona.se/se-gora/kultur-noje/teater/om/> Dynamo (Odense, Danmark) <https://dynamoworkspace.dk/> • Internationellt samarbete med Dynamo (Odense, Danmark) kring utveckling och genomförande av residens. • Regionalt samarbete med: Dansutvecklare Region Örebro län. Samarbete kring fortbildningsinsatser för professionella cirkusartister och dansare. Kulturskolan i Region Örebro län. Samarbete söks kring genomförande av cirkusskolor för barn och unga samt kring pedagogisk verksamhet inom Skapande skola.

2. Beskriv genomförande:

Aktivitets och tidsplan Cirkus Örebro 2020-2023 År 1, 2020/2021 • Gästspel cirkusföreställning för barn och unga, 4 föreställningar. • Utveckla struktur och organisation av projektet. • Utveckla turnéslingor i samarbete med regionala, interregionala och internationella partners. Turnéslinga omfattar följande regioner: Örebro, Stockholm, Uppsala, Gävleborg, Västra Götaland, Skåne. Internationell samarbetspart i uppbyggandet av turnéslinga: Dynamo i Odense, Danmark. • Utveckla residensverksamhet, planera och utlysa residens för professionella cirkusartister/grupper. Residens genomförs i Teater Martin Mutter lokaler. Teatern erbjuder även lägenheter/boende samt handledning. • Fortbildning för professionella aktörer/grupper inom cirkus och dans. Syftet med fortbildningen är att öka professionella aktörers kunskap om vad det innebär att utveckla föreställningar för a) specifika målgrupper b) producera föreställning för turné c) kommunikation och försäljning. Delar av fortbildningsverksamheten genomförs i samarbete med dansutvecklare, Region Örebro län då vissa av de utbildande insatserna är relevanta för professionellt verksamma inom både cirkus och dans. År 1 utbildande insats: Målgrupp barn och unga 1: Vad innebär det att utveckla föreställning för en specifik åldersmålgrupp? Fortbildning i att arbeta med en specifik målgrupp inom området barn och unga. De målgrupper som fokuseras: Förskola 0-2 år samt 3-5 år. Grundskola åk F-3, åk 4-6 och åk 7-9. • Cirkuspedagogisk verksamhet i form av workshop för barn och unga 6-16 år. Workshop med professionella cirkuspedagoger. Samarbete söks med Kulturskolan i Kumla, Hällefors och Örebro. • Utvärdering år 1. Utvärdering av projektets första år. Erfarenheterna ligger till grund för år 2-3 i projektet. • Rapport och avstämning med finansärer. År 2, 2021/2022 • Gästspel cirkusföreställning för barn och unga, 6 föreställningar. • Förproduktion och förberedelse av produktion av cirkusföreställning för barn. Produktion och turné: Teater Martin Mutter. • Genomföra turnéslingor i samarbete med regionala, interregionala och internationella partners. Utöka antalet regionala samarbetspartners. • Genomföra residensverksamhet cirkus. • Fortbildning professionella och regionala aktörer/utövare cirkus och dans Följande områden/fortbildningsmoment fokuseras: Målgrupp barn och unga del 1 Målgrupp barn och unga del 2. En fördjupning av Målgrupp barn och unga del 1 Produktion, marknadsföring och arrangörsstrukturer • Cirkuspedagogisk verksamhet i form av workshop för barn och unga. 3 veckor workshop med cirkuspedagoger. • Utvärdering år 2. Utvärdering av projektets andra år. Erfarenheterna ligger till grund för år 3 i projektet. • Rapport och avstämning med finansärer. År 3, 2022/2023 • Premiär och turné cirkusproduktion målgrupp barn. Produktion Teater Martin Mutter. • Gästspel cirkusföreställning för barn och unga, 8 cirkusföreställningar. • Cirkusfestival för barn och unga. • Genomföra residensverksamhet cirkus. • Utbildning regionala aktörer/utövare dans och cirkus: Dramaturgi, rörelsebaserad scenkonst Målgrupp barn och unga 1 och 2 Produktion, marknadsföring och arrangörsstrukturer • Cirkuspedagogisk verksamhet i form av workshop för barn och unga. 6 veckor workshop med cirkuspedagoger. • Utvärdering av projektet som helhet. Sammanfattande av rapport.

3. Ange målgrupp:

Huvudsaklig målgrupp Barn och unga 6-16år Genom samarbete med Kulturskolan är projektets ambition att nå barn och unga i i följande kommuner: Örebro Degerfors, Hällefors Laxå Ljusnarsberg

4. Ange en tidsplan

Tidsplan 2021 januari-mars: • Utveckla struktur och organisation av projektet. • Utveckla turnéslingor i samarbete med regionala, interregionala och internationella partners. Turnéslinga omfattar följande regioner: Örebro, Stockholm, Uppsala, Gävleborg, Västra Götaland, Skåne. Internationell samarbetspart i uppbyggandet av turnéslinga: Dynamo i Odense, Danmark. • Boka gästspel cirkusföreställning för barn och unga, 4 föreställningar. • Utveckla residensverksamhet. Planera och utlysa residens för professionella cirkusartister/grupper. • Planera fortbildning för professionella aktörer/grupper inom cirkus och dans. • Planera cirkuspedagogisk verksamhet i form av workshop för barn och unga 6-16 år. April-december- hänsyn tas till och anpassning görs till rådande coronapandemi • Gästspel cirkusföreställning för barn och unga, 4 föreställningar. • Genomföra utvecklade turnéslingor i samarbete med regionala, interregionala och internationella partners. Turnéslinga omfattar följande regioner: Örebro, Stockholm, Uppsala, Gävleborg, Västra Götaland, Skåne. Internationell samarbetspart i uppbyggandet av turnéslinga: Dynamo i Odense, Danmark. • Residens genomförs i Teater Martin Mutter lokaler. Teatern erbjuder även lägenheter/boende samt handledning. • Genomföra fortbildning för professionella aktörer/grupper inom cirkus och dans. Syftet med fortbildningen är att öka professionella aktörers kunskap om vad det innebär att utveckla föreställningar för a) specifika målgrupper b) producera föreställning för turné c) kommunikation och försäljning. Delar av fortbildningsverksamheten genomförs i samarbete med dansutvecklare, Region Örebro län då vissa av de utbildande insatserna är relevanta för professionellt verksamma inom både cirkus och dans. År 1 utbildande insats: Målgrupp barn och unga 1: Vad innebär det att utveckla föreställning för en specifik åldersmålgrupp? Fortbildning i att arbeta med en specifik målgrupp inom området barn och unga. De målgrupper som fokuseras: Förskola 0-2 år samt 3-5 år. Grundskola åk F-3, åk 4-6 och åk 7-9. • Genomföra cirkuspedagogisk verksamhet i form av workshop för barn och unga 6-16 år. Workshop med professionella cirkuspedagoger. Samarbete söks med Kulturskolan i Kumla, Hällefors och Örebro. Juni och augusti diskuteras med Kulturskolan som lämplig tid för genomförande. Ansökan år 2 i projektet genomförs • Utvärdering år 1. December Utvärdering av projektets första år. Erfarenheterna ligger till grund för år 2-3 i projektet. • Rapport och avstämning med finansärer. December2021/Januari2022

5. Vilket mål och resultat förväntas uppnås genom utvecklingsprojektet:

Etablering av samtida cirkus som konstform i Region Örebro Län. Ökat interregionalt samarbete. • Stärka barn och ungdomspublikens tillgång till samtida cirkus i region Örebro län. • Utveckla nytt verksamhetsområde för Teater Martin Mutter i form av arrangörskap av cirkus för barn och unga i Region Örebro. • Producera cirkus för barn och unga inom ramen för verksamheten Teater Martin Mutter. • Utveckla regionala, interregionala och internationella strukturer för utveckling och spridning av samtida cirkus med fokus på barn och unga tillsammans med samarbetspartners. • Arrangera cirkuspedagogisk verksamhet för barn och unga. • Utveckla residens och fortbildning för professionella cirkusartister. • Bidra till att stärka utvecklingen av samtida cirkus nationellt och internationellt.

6. Vilken effekt förväntas utvecklingsprojektet ha på länets kulturliv?

En ny scenkonstform, samtida cirkus, introduceras och etableras. Deltagandeaktiviteter i form av cirkusskolor för barn och unga genomförs i samarbete med Kulturskolan i Region Örebro län. Utökning av interregionala och internationella samarbeten. Fortbildning inom området dans och cirkus riktat till regionala aktörer. Ökning av samarbeten mellan kulturaktörer och kulturorganisationer i regionen.

7. På vilket sätt kan utvecklingsprojektet sägas vara nyskapande/tillföra något nytt till Örebro län?

En ny scenkonstform, samtida cirkus, introduceras och etableras i regionen. Detta sker dels genom gästspel av cirkusproduktioner dels genom pedagogiska insatser riktade till barn och unga. Genom att introducera samtida cirkus öppnas det upp möjligheter för cirkus som del i flera verksamheters utbud t ex konserter med cirkus eller cirkusproduktioner.

1. Ett regionalt mervärde eller vara länsövergripande?

Projektet planeras att genomföras i flera kommuner: Genom samarbete med Kulturskolan är projektets ambition att nå barn och unga i i följande kommuner: Örebro Degerfors, Hällefors Laxå Ljusnarsberg Planerade fortbildningsinsatser för utövare inom dans och cirkus riktar sig till alla regionens utövare.

2. Mer långsiktiga och hållbara effekter?

Möjlighet att cirkus blir en del av Kulturskolans återkommande utbud av kurser. Cirkusaktörer verksamma i region Örebro län får möjlighet till fler och kontinuerliga arbetstillfällen. Genom att utveckla regionala, interregionala och internationella strukturer för utveckling och spridning av samtida cirkus med fokus på barn och unga tillsammans med samarbetspartners bidrar projektet till hållbar utveckling inom scenkonstområdet. Ökat samarbete mellan dans och cirkus genom gemensamma fortbildningsaktiviteter. Fortbildningsinsatserna syftar till att stödja samt möjliggöra för regionala utövare att producera egna produktioner i regionen.

Är projektet ett evenemang?

Ja

Om ja, på vilket sätt är evenemanget metodutvecklande, nyskapande eller har stort uppmärksamhetsvärde?

Genom att projektet introducerar en ny scenkonstform, samtida cirkus, för regionens invånare. Cirkus är också en scenkonstform som når olika grupper i samhället, även grupper som tidigare inte har besökt scenkonstevenemang. Cirkus är också en spektakulär konstform där professionella cirkusutövare verkar i en internationell kontext. Metodutveckling sker inom området samarbete och samverkan sker genom att projektet i hög grad är uppbyggt kring lokal, interregional och internationell samverkan och samarbete. Projektet har en långsiktig konstnärligt nyskapande potential genom möjligheten att cirkus samverkar på nya konstnärliga sätt med andra konstformer.

A. Kultur och kulturutveckling i hela länet.

Projektet introducerar scenkonstformen samtida cirkus i länet. Projektet bidrar aktivt till att utveckla långsiktig, hållbar infrastruktur inom områdena cirkus och dans. Projektet verkar aktivt för ett jämlikt, jämställt och tillgängligt kulturliv. Projektet har barn och unga i fokus. Projektet når invånare i flera kommuner i länet. Projektets långsiktiga ambition är att tillgängliggöra cirkus i alla kommuner i länet.

B. Jämställdhet mellan kön och/eller HBTQ-frågor.

Projektet arbetar aktivt för jämställdhet mellan kön. Inom cirkus som konstform sker ett undersökande och utmanande av kön och könsidentitet, normer och maktstrukturer.

C. Socioekonomi

Projektet stödjer utveckling med fokus på solidariskt fördelad kultur där möjligheten till deltagande inte begränsas av faktorer som utbildning, ekonomi, var i länet du bor, funktionsförmåga, etnicitet, språk, kön, könsidentitet eller ålder samt fokus att nå nya målgrupper. Den samtida cirkusen har en lång tradition av att verka i socioekonomiskt utsatta områden samt i flykting och krigszoner, exempel: Clownen utan gränser. Cirkus är tillgängligt för alla oavsett funktionsförmåga. Cirkus korsar språkbarriärer och för samman människor i gemensamma upplevelser bortom ålder, etnicitet, språk, kön och könsidentitet. Cirkus lockar nya målgrupper som inte brukar delta i scenkonstaktiviteter.

D. Barn och unga

Projektets målgrupp är barn och unga.

E. Att nå nya målgrupper

Cirkus kan beskrivas som en scenkonstform med låg introduktionströskel. Den kräver inga förkunskaper och har en lång tradition av att bjuda en bred publik. Ofta genomförs den på gatan, utomhus dvs tar plats i det offentliga rummet vilket ökar tillgängligheten. Cirkus har därmed möjlighet att nå nya målgrupper och fungera som introduktion till andra scenkonstformer.

F. Kultur och hälsa

Projektets aktivitet cirkusskola är en deltagande aktivitet där deltagarna får pröva på olika discipliner inom cirkusområdet. Detta innebär fysiska aktiviteter t ex akrobatik. Projektet arbetar med rörelse och lust till rörelse och rörelsegestaltning. På så sätt bidrar projektet till ökad fysisk aktivitet och därmed hälsa.

G. Etnicitet och språklig bakgrund

Den samtida cirkusen har en lång tradition av att verka i socioekonomiskt utsatta områden samt i flyktingläger och krigszoner, exempel: Clownen utan gränser. Cirkus är tillgängligt för alla oavsett funktionsförmåga. Cirkusen verkar internationellt bortom språkliga hinder eftersom det talade ordet sällan är bärande i föreställningar. Cirkus korsar språkbarriärer och för samman människor i gemensamma upplevelser bortom ålder, etnicitet, språk, kön och könsidentitet. Cirkus lockar nya målgrupper som inte brukar delta i scenkonstaktiviteter.

H. Olika funktionsförmågor

Projektets deltagande aktiviteter t ex cirkusskola tar hänsyn till funktionsförmåga. Deltagarna deltar utifrån sin förmåga. Gästspel och föreställningar är tillgängliga oavsett funktionsförmåga.

I. Ålder

Projektets pedagogiska aktiviteter riktar sig i första hand till barn och unga 6-16 år. Projektets gästspel, cirkusföreställningar, riktar sig i första hand till samma målgrupp men genom offentliga föreställningar möjliggörs familjeföreställningar för alla åldrar.

Finns det medfinansiering?

Ja

Om ja, redovisa alla medfinansierare för utvecklingsprojektet

Medfinansier/-er: Statens Kulurråd

Sökt belopp: 160000

Är beslut taget om medfinansiering?: Ja

Beviljat belopp: 150000

Medfinansier/-er: Genom samarbeten med olika aktörer t ex Kulturskolani olika kommuner sker en form av medfinansiering i form av in kind t ex vad gäller lokaler och administration av kurser. Detta är inte upptaget i budget utan en del av projektets samverkan och metodutveckling vad gäller samarbeten och vad dessa samarbeten kan generera även ur ett ekonomiskt perspektiv.

Medfinansier/-er: Örebro kommun. Ev sker omfördelning av tidigare beviljade medel för gästspel dans barn och unga till att även omfatta gästspel cirkus barn och unga. Dialog pågår

Sökt belopp: 40.000

Är beslut taget om medfinansiering?: Nej se ovan

CIRKUS ÖREBRO

UTVECKLINGSPROJEKT 2020 - 2023

TEATER MARTIN
MUTTER

Teater Martin Mutter är en fri teater i Örebro med fokus på scenkonst för barn och unga. Vi spelar både på egen scen och på turné runt om i landet. Vi utvecklar våra föreställningar nära vår målgrupp och använder oss alltid av referensgrupper som vi möter både i samtal och praktiskt arbete. Vi hämtar gärna material direkt från de ungas verklighet och arbetar oftast med nyskriven dramatik. Vi tror på den nära kontakten i mötet med publiken och har alltid en begränsad storlek på publikgrupperna. Vi erbjuder scenrum att förundras över, i visuella och formstarka föreställningar.

Teatern är organiserad som en ekonomisk förening, Martin Mutter Produktion Ekonomisk Förening och föreningsstämman är högsta beslutande organ. Föreningen har verksamhetsstöd från Statens Kulturråd, Örebro kommun och Region Örebro län. Vi är medlemmar i Teatercentrum och Svenska Assitej. Verksamheten leds av en teaterchef/konstnärlig ledare som arbetar på uppdrag av föreningens styrelse. Från januari 2020 är Åsa Johannisson ny chef och konstnärlig ledare.

Verksamhetens konstnärliga idé - konstnärlig grund och inriktning

Vi ser på scenkonst som en avgörande kraft i samhället – att konsten har stor betydelse för att samhällsutvecklingen ska vägledas av humanistiska värderingar.

Vi ser på scenkonstupplevelsen som en möjlighet – att det i mötet med konst ligger en kraft som kan förändra liv.

Vi vill att vår scenkonst väcker tankar, reflektioner och diskussioner. Vi vill ge publiken en chans att få olika perspektiv och att se möjligheter och skapa förståelse samt ge mod att förändra.

Vi arbetar alltid nära vår målgrupp när vi skriver, skapar och repeterar våra föreställningar. Deras deltagande kan ske genom att vi leker, samtalar, ritar, visar dem något vi arbetat med eller att vi bara får delta i deras lek. Vi är övertygade om att detta är avgörande för att vi ska göra relevant och kvalitativ teater där målgruppen och deras liv synliggörs.

Våra föreställningar är alltid urpremiärer. Vi beställer nyskriven dramatik eller skapar föreställningen tillsammans, i process. Vi utmanar oss genom att även välja nya spelplatser, konstellationer av medarbetare och uttrycksformer.

Vi arbetar aktivt med fördjupade arbetsprocesser där alla medarbetare i produktionen tidigt möter målgruppen men också lär sig mer om föreställningens tematik. Att ta del av andra professioners kunskaper och erfarenheter har visat sig ge enormt mycket kreativitet och kraft till arbetsgruppen, processen och framförallt till våra föreställningar.

Cirkus Örebro – ett utvecklingsprojekt

Cirkus Örebro är ett utvecklingsprojekt som syftar till att etablera samtida cirkus som konstform i Region Örebro län samt att bidra till utvecklandet av strukturer för och produktion av samtida cirkus i en nationell och internationell kontext. Teater Martin Mutter söker 3-årigt utvecklingsbidrag till regional kulturverksamhet för perioden 2020-2023 för projektet *Cirkus Örebro*. Denna ansökan avser år 1, 2020-2021, i projektet.

Projektet tar avstamp i rapporten *Professionell samtida cirkus – en kartläggning*, Kulturrådets skriftserie 2017:4(2017) och rapportens förslag inom följande huvudsakliga områden:

- Stärka kompetensen hos arrangörer, scenkonstinstitutioner, politiker, tjänstemän och utövare.
- Stärka den främjande verksamheten genom en stärkt branschorganisation och genom att synliggöra konsulentfunktionens betydelse.
- Bidra till förbättrade villkor för produktion genom ökad statlig finansiering, detta även genom en prioritering av utvecklingsbidrag till regional kulturverksamhet inom kultursamverkansmodellen.
- Skapa bättre förutsättningar för att inkludera "annan scenkonst" i kultursamverkansmodellen genom en förändring av lydelsen i förordningen som styr stödet.
- Uppmuntra utveckling av cirkuskonsten vid landets scenkonstinstitutioner.
- Skapa förbättrade produktionsvillkor genom en bättre tillgång till lokaler för träning, repetition och residens samt så kallad daglig träning för cirkusartister.
- Stärka publikens tillgång till samtida cirkus bland annat genom en samarbetsstruktur för turnéer.

Bakgrund till projektet

Teater Martin Mutter(TMM) producerar, turnéerar och arrangerar scenkonst för barn och unga. Huvudsaklig målgrupp är barn och unga 0-16 år. Verksamheten turnéerar främst till förskolor och skolor med egna produktioner men spelar även i teaterns lokaler för skolor och offentligt. Teatern har de senaste åren framförallt producerat teater. Under 2020-2021 är Teater Martin Mutter arrangör dans för barn och unga på uppdrag av Örebro kommun. 2020 planeras en utökning av verksamheten till att även omfatta scenkonstformen samtida cirkus för barn och unga. Cirkus är i dagsläget inte en etablerad scenkonstform i Region Örebro län. Regionens geografiska placering med gränser till ett flertal andra regioner gör den lämplig som samarbetspart i uppbyggandet av nationella turnéslingor för cirkusproduktioner.

Januari 2020 tillträdde Åsa Johannisson som ny chef och konstnärlig ledare för Teater Martin Mutter. Hon har en mångårig erfarenhet av att arbeta med samtida cirkus som manusförfattare och regissör av ett flertal cirkusföreställningar samt filmen *FISH*. Hon har även erfarenhet som konstnärlig ledare för det interdisciplinära kompaniet *Circus Glass Royale* samt som tidigare lektor vid Stockholms Konstnärliga Högskola, Institutionen för Cirkus. Åsa har varit projektledare för flera utvecklings- och konstnärliga forskningsprojekt inom området cirkus t ex *The Phoenix Project-Interdisciplinary*, *Interregional*, *International* med stöd från Statens Kulturråd 2013-2016 samt *Beyond and Within-*

Samspel mellan scenkonst, film och konstglas i samproduktion med kulturinstitutioner och näringsliv med stöd från KK stiftelsen 2008-2010. <http://www.beyondandwithin.se/>

Verksamheten Teater Martin Mutter har tidigare erfarenheter av att bidra till etableringen och utvecklingen av dans. Utöver sina egna produktioner arrangerar Teater Martin Mutter dans för barn, unga och vuxna i Örebro, stödjer professionellt verksamma utövare av dans i Region Örebro län. Under 2020-2021 är Teater Martin Mutter arrangör dans för barn och unga på uppdrag av Örebro kommun. I uppdraget ingår även offentliga familjeföreställningar. De utökade dansaktiviteterna har även bidragit till konstnärlig utveckling av verksamhetens repertoar. Till produktionen *Aj! -ett plåsterdrama*(2019) anlitas koreografen Disa Krosness som koreograf och regissör. Teatern har även arrangerat olika dansaktiviteter såsom festivaler, gästspel samt workshops för professionella inom dansområdet. Teatern har ett etablerat kontaktnät med aktiva inom dans i Region Örebro län samt en interregional dialog med arrangörer inom dans i Västra Götaland samt Stockholm. 2020 genomförs solodansfestivalen *Going solo together* i samarrangemang med *Dans i Örebro län*(regionen) samt projektledaren och koreografen Maria Svensson i teaterns lokaler. Under 2021 planeras även en utökning av dansgästspel för vuxna. Verksamheten har en tät dialog med Johanna Ström, Utvecklingsledare dans i Region Örebro län. Region Örebro län och Örebro kommun är informerade om det planerade projektet *Cirkus Örebro*.

Cirkus Örebro – målsättning

Projekts målsättning är att:

- Stärka barn och ungdomsbrukens tillgång till samtida cirkus.
- Utveckla nytt verksamhetsområde för Teater Martin Mutter i form av arrangörskap av cirkus för barn och unga i Region Örebro.
- Producera cirkus för barn och unga inom ramen för verksamheten Teater Martin Mutter.
- Utveckla regionala, interregionala och internationella strukturer för utveckling och spridning av samtida cirkus med fokus på barn och unga tillsammans med samarbetspartners.
- Arrangera cirkuspedagogisk verksamhet för barn och unga.
- Utveckla residens och fortbildning för professionella cirkusartister.
- Bidra till att stärka utvecklingen av samtida cirkus nationellt och internationellt.

Projektets aktiviteter planeras efter genomförandet 2023 att vara en del av Teater Martin Mutters ordinarie verksamhet.

Aktivitets och tidsplan Cirkus Örebro 2020-2023

År 1, 2020/2021

- Gästspel cirkusföreställning för barn och unga, 4 föreställningar.
- Utveckla struktur och organisation av projektet.
- Utveckla turnéslingor i samarbete med regionala, interregionala och internationella partners. Turnéslinga omfattar följande regioner: Örebro, Stockholm, Uppsala, Gävleborg, Västra Götaland, Skåne. Internationell samarbetspart i uppbyggandet av turnéslinga: Dynamo i Odense, Danmark.
- Utveckla residensverksamhet, planera och utlysa residens för professionella cirkusartister/grupper.

Residens genomförs i Teater Martin Mutters lokaler. Teatern erbjuder även lägenheter/boende samt handledning.

- Fortbildning för professionella aktörer/grupper inom cirkus och dans. Syftet med fortbildningen är att öka professionella aktörers kunskap om vad det innebär att utveckla föreställningar för a) specifika målgrupper b) producera föreställning för turné c) kommunikation och försäljning. Delar av fortbildningsverksamheten genomförs i samarbete med dansutvecklare, Region Örebro län då vissa av de fortbildande insatserna är relevanta för professionellt verkamma inom både cirkus och dans. År 1 fortbildande insats: Målgrupp barn och unga 1: Vad innebär det att utveckla föreställning för en specifik åldersmålgrupp? Fortbildning i att arbeta med en specifik målgrupp inom området barn och unga. De målgrupper som fokuseras: Förskola 0-2 år samt 3-5 år. Grundskola åk F-3, åk 4-6 och åk 7-9 .
- Cirkuspedagogisk verksamhet i form av workshop för barn och unga 6-16 år. Workshop med professionella cirkuspedagoger. Samarbete söks med Kulturskolan i Kumla, Hällefors och Örebro.
- Utvärdering år 1. Utvärdering av projektets första år. Erfarenheterna ligger till grund för år 2-3 i projektet.
- Rapport och avstämning med finansiärer.

År 2, 2021/2022

- Gästspel cirkusföreställning för barn och unga, 6 föreställningar.
- Förproduktion och förberedelse av produktion av cirkusföreställning för barn. Produktion och turné: Teater Martin Mutter.
- Genomföra turnéslingor i samarbete med regionala, interregionala och internationella partners. Utöka antalet regionala samarbetspartners.
- Genomföra residensverksamhet cirkus.
- Fortbildning professionella och regionala aktörer/utövare cirkus och dans Följande områden/fortbildningsmoment fokuseras: Målgrupp barn och unga del 1 Målgrupp barn och unga del 2. En fördjupning av Målgrupp barn och unga del 1 Produktion, marknadsföring och arrangörsstrukturer
- Cirkuspedagogisk verksamhet i form av workshop för barn och unga. 3 veckor workshop med cirkuspedagoger.
- Utvärdering år 2. Utvärdering av projektets andra år. Erfarenheterna ligger till grund för år 3 i projektet.
- Rapport och avstämning med finansiärer.

År 3, 2022/2023

- Premiär och turné cirkusproduktion målgrupp barn. Produktion Teater Martin Mutter.
- Gästspel cirkusföreställning för barn och unga, 8 cirkusföreställningar.
- Cirkusfestival för barn och unga.
- Genomföra residensverksamhet cirkus.
- Utbildning regionala aktörer/utövare dans och cirkus: Dramaturgi, rörelsebaserad scenkonst Målgrupp barn och unga 1 och 2 Produktion, marknadsföring och arrangörsstrukturer

- Cirkuspedagogisk verksamhet i form av workshop för barn och unga. 6 veckor workshop med cirkuspedagoger.
- Utvärdering av projektet som helhet. Sammanfattande av rapport.

Nationella och internationella samarbetspartners – samarbeten och roller

- Interregionalt och internationellt samarbete genomförs med följande arrangörer kring utveckling av turnélingor för gästspel samtida cirkusproduktioner för barn och unga:

Cirkus i stan/Dans i stan (Regioner: Stockholm, Uppsala, Gävleborg) <http://dansistan.se/>

Cirkus i Väst (Region Västra Götaland) <https://storateatern.se/sv/cirkus-i-vast/>

Landskrona Teater (Region Skåne) <https://www.landskrona.se/se-gora/kultur-noje/teater/om/>

Dynamo (Odense, Danmark) <https://dynamoworkspace.dk/>

- Internationellt samarbete med Dynamo (Odense, Danmark) kring utveckling och genomförande av residens.
- Regionalt samarbete med:

Dansutvecklare Region Örebro län. Samarbete kring fortbildningsinsatser för professionella cirkusartister och dansare.

Kulturskolan i Kumla, Hällefors och Örebro. Samarbete söks kring genomförande av cirkusskolor för barn och unga samt kring pedagogisk verksamhet inom Skapande skola.

År 1 2020-2021	
KOSTNADER	
LÖNER	Summa
Projektledning	89 000 kr
Sociala avgifter, pensionsavgifter	34 000 kr
SUMMA LÖNER inkl soc avg	123 000 kr
Uppsättningskostnader	Summa
Gager gästspel	80 000 kr
Crikuspedagoger och utbildare	45 000 kr
Resor	18 000 kr
Logi	20 000 kr
Lokalhyra	18 000 kr
Marknadsföring	8 000 kr
Administration	2 000 kr
SUMMA uppsättningskostnader	191 000 kr
SUMMA KOSTNADER	314 000 kr

INTÄKTER	Summa
Utvecklingsbidrag KUR	150 000 kr
Region Örebro län	90 000 kr
Örebro kommun	40 000 kr
Egen insats (lokalhyra, del av versamhetsstöd RÖL)	18 000 kr
Försäljning 6 %	16 000 kr
SUMMA INTÄKTER	314 000 kr
RESULTAT +/-	314 000 kr

Utvecklingsmedel kultur 2021

Du har angett följande i din ansökan

Sökande organisation
Organisation: Patientbiblioteket
Organisationsnummer: 212000-1967
Postadress: Universitetssjukhuset
Postnummer och ort: 701 85 Örebro

Kontaktperson
Namn: Elin Trumberg
Funktion/befattning: Bibliotekarie
Telefon: 0196022047
Mobil: 0736260986
E-postadress: elin.trumberg@orebro.se

Ansökan avser
Projektets namn: Läkande ord
Plats: Universitetssjukhuset i Örebro
Ansökt belopp: 20000

Har utvecklingsmedel betalats ut tidigare för utvecklingsprojektet?
Nej

Har den planerade verksamheten genomförts i länet vid tidigare tillfälle?
Ja

Om ja, när, var och i vilken omfattning?
Hösten 2019, på Allmänpsykiatrisk mottagning för unga vuxna, vid 8 tillfällen 1,5 h per gång

1. Syfte och bakgrund:

1. Syfte och bakgrund: Bakgrund: "Läsa för livet" är ett treårigt Kulturrådsfinansierat projekt i Sensus regi där målet är att utveckla och sprida det biblioterapeutiska arbetssättet, bland annat genom att utbilda cirkelledare och att utveckla ett metodmaterial. I mars 2019 deltog vi, Anna Serafin från Allmänpsykiatrisk mottagning för unga vuxna samt Elin Trumberg och Pernilla Tyrfors från Patientbiblioteket, i en sådan cirkelledar-utbildning på Sensus kontor i Malmö. Sedan två år tillbaka deltar vi, tillsammans med Anneli Gustafsson från Unga Vuxna Reheb även i Region Örebro läns nätverk för biblioterapi. Vi tror att biblioterapi kan vara hälsofrämjande och livsbejakande och att metoden kan stärka individers kreativa och sociala förmågor. Tillsammans hoppas vi kunna erbjuda biblioterapi på Allmänpsykiatrisk mottagning för unga vuxna. Inom Region Örebro län är området Kultur och hälsa en del av Regional utveckling: Kultur är viktigt för folkhälsan. Kulturens roll inom hälso- och sjukvården väcker allt större intresse och flera undersökningar och studier bekräftar kulturens betydelse för hälsa och rehabilitering. Genom sitt ansvar för länets vård har Region Örebro län ett självklart övergripande ansvar för att använda sig av kultur i vården. (<https://www.regionorebrolan.se/sv/Regional-utveckling/Kultur/Kultur-och-halsa/> (20190401)) Enligt Regionens Kultuplan 2020 - 2023 (s. 68) är ett av målen att Region Örebro län, genom samverkan med kommunerna, ska arbeta för att stärka arbetet med kultur och hälsa i länet. Psykisk ohälsa är ett av fokusområdena och unga pekas ut som en viktig grupp. I tidskriften Svensk Psykiatri skriver Iman Chetioui Lehtinen och Erik Löfvendahl om hur de arbetat med skrivande som - en hälsofrämjande aktivitet för ungdomar inom Psykiatri nordväst, Stockholms län: Skrivandet fyller olika funktioner för olika personer. Ibland fungerar det som en ventil när trycket blir för stort. Ibland kan det skapa lindring och tröst. ("Skrivande som hälsofrämjande aktivitet inom psykiatrisk omvårdnad. Ventil för patientens känslor och tankar vid psykisk ohälsa", Svensk Psykiatri, dec. 2017.) Ersta Sköndal högskola i Stockholm erbjuder sedan 2017 en utbildning i "Det biblioterapeutiska arbetssättet" vilket i kursplanen definieras på följande sätt: (... Det biblioterapeutiska arbetssättet har utvecklats i USA och Storbritannien, men utövas även i många andra länder som till exempel Finland, Ungern, Tyskland, Polen och Frankrike.) Biblioterapi handlar bland annat om att läsa, skriva och samtala i syfte att utforska, reflektera, få insikter och läka. (<https://www.esh.se/utbildning/utbildningar/2019-03-26-det-biblioterapeutiska-arbetsattet.html> (20190401)) Syfte: Att genom den kreativa och reflekterande process som biblioterapi kan innebära, främja psykisk hälsa bland unga vuxna och stärka personens självkänsla/självförtroende och genom detta uppnå ett förbättrat mående och en ökad livskvalitet. Att genom projektet utveckla det biblioterapeutiska arbetssättet och skapa förutsättning för att göra detta till en återkommande behandlingsinsats på Allmänpsykiatrisk mottagning för unga vuxna.

2. Beskriv genomförande:

Biblioterapi-cirkel Vi träffas i en miljö präglad av trygghet och respekt där deltagarnas önskemål ska styra. Frivillighet är en grundsten, det finns inga krav på att prestera eller dela sina tankar med oss andra och inga bedömningar kommer att ske. Att vara närvarande tillsammans med andra kan vara ett stort steg för en person. Den sociala samvaron är en viktig del av biblioterapins positiva hälsoeffekter. Läsning och skrivande går hand i hand för att understödja reflektion och kreativitet. Vi läser texter tillsammans och delar tankar och reaktioner. Vi skriver texter på olika teman och gör skrivövningar. Deltagarna kan, om de vill, skriva hemma mellan träffarna och sedan läsa upp sin text när vi träffas. Att få se sin text i tryck upplevs ofta som väldigt betydelsefullt och stort och kan ge en positiv effekt på självförtroendet/självkänslan, som vi ju har som mål att stärka. Vi vill därför avsluta biblioterapi-gruppen med att samla deltagarnas texter i en antologi av enklare slag. Detta blir ett verktyg där målet är att främja hälsan. Vid ett tillfälle bjuds en föreläsare in för att ge nya infallsvinklar och inspiration. Ett förslag är Emelie Hill Dittmer som är skrivpedagog och arbetar med Läkande skrivande. Vid detta tillfälle kan också fler än cirkelns deltagare bjudas in så att fler får ta del av föreläsningen. Det är viktigt att skapa en trevlig och avslappnad stämning för deltagarna. Vid vår tidigare omgång upptäckte vi hur betydelsefullt fiket var för gemenskapen och energin hos deltagarna. Det var tydligt att goda muffins eller en kladdkaka skapade glädje i gruppen och att det öppnade upp för samtal. Även detta kan ses som ett verktyg för att uppnå en tillåtande och avslappnad atmosfär, något som är viktigt för att man ska våga dela med sig av tankar och reflektioner och självklart det man skrivit.

66 (193)

3. Ange målgrupp:

Unga vuxna i åldrarna 18 - 24 år som är patienter på Allmänpsykiatrisk mottagning för unga vuxna och som redan har visat intresse för litteratur och skrivande.

4. Ange en tidsplan

7 - 8 tillfällen à 1,5 timme under våren -21 eller hösten -21 beroende på Corona-läget

5. Vilket mål och resultat förväntas uppnås genom utvecklingsprojektet:

Det främsta målet är ett förbättrat psykiskt mående hos deltagarna. Vi hoppas kunna lägga grunden för en återkommande hälsofrämjande behandlingsinsats som även stimulerar ungas intresse för att både skapa och ta del av olika kulturella uttryck i samhället.

6. Vilken effekt förväntas utvecklingsprojektet ha på länets kulturliv?

Vi tror att träffarna i Biblioterapi-cirkeln utvecklar och stimulerar vanan att läsa och skriva, vilket i sin tur kan ge lust och inspiration till att delta mer aktivt i länets kulturliv. Både som "mottagare" men också som kreatörer och några som skapar kultur. Region Örebro län har också som uppdrag att stärka det litterära skapandet bland länets invånare oavsett bakgrund eller kön och med ett särskilt fokus på unga (s. 40 i Kulturplanen), vilket vi tror att detta projekt kommer att bidra till.

7. På vilket sätt kan utvecklingsprojektet sägas vara nyskapande/tillföra något nytt till Örebro län?

Det biblioterapeutiska arbetssättet är relativt nytt i Sverige och just nu finns det inte någon vårdinstans i Region Örebro län (vad jag vet), som i samarbete med kommunen, erbjuder rehabilitering genom biblioterapi.

1. Ett regionalt mervärde eller vara länsövergripande?

Unga vuxna med psykisk ohälsa från hela regionen kan göra en egen vårdbegäran för att ta del av biblioterapi-cirkeln.

2. Mer långsiktiga och hållbara effekter?

Vi hoppas kunna utveckla en bra och fungerande metod för att arbeta biblioterapeutiskt i framtiden och att Biblioterapi-cirkeln kan erbjudas som en återkommande behandlingsinsats .

Är projektet ett evenemang?

Nej

A. Kultur och kulturutveckling i hela länet.

Litteratur och skrivande är i högsta grad kultur; både genom att deltagarna får ta del av och reflektera över god litteratur men också själva skapa kultur genom skrivande. Unga vuxna från hela regionen kan göra en egen vårdbegäran till biblioterapi-cirkeln.

B. Jämställdhet mellan kön och/eller HBTQ-frågor.

Vi tar emot alla oavsett kön eller sexuell läggning.

C. Socioekonomi

Vi tar emot alla oavsett utbildning, ekonomi, funktionsförmåga, etnicitet, kön osv . Det som är viktigt för oss är att främja den psykiska hälsan.

D. Barn och unga

Målgruppen är unga vuxna 18 - 24 år

E. Att nå nya målgrupper

Alla kan drabbas av psykisk ohälsa. Vi kommer träffa unga som är vana kulturkonsument/kulturutövare men också unga som inte har så många beröringspunkter till kultur och som vi på detta sätt kanske kan inspirera till att ta del av regionens kultur och att de även själva kan lockas att skapa kultur.

F. Kultur och hälsa

F. Kultur och hälsa Projektet handlar om att utveckla ett nytt arbetssätt med fokus på hälsa och kultur. Vi arbetar i grupp med att genom biblioterapi både ta del av och skapa kultur för att främja psykisk ohälsa. Projektet är ett samarbete mellan den psykiatriska vården och en kulturinstitution, biblioteket, vilket ger en god grund för att arbeta med kultur och hälsa. Språkförmåga eller roll i samhället har ingen betydelse, du deltar på egna villkor. (svaret är utifrån Riktlinjer för Utvecklingsmedel...)

Finns det medfinansiering?

Ja

Om ja, redovisa alla medfinansierare för utvecklingsprojektet

Medfinansier/-er: Örebro Kommun, Arbetstid, Patientbiblioteket

Sökt belopp: 6500

Medfinansier/-er: Region Örebro län, Arbetstid, Kliniken Psykiatrin Unga Vuxna

Medfinansier/-er: Region Örebro län

Preliminär Budget för projektet Läkande ord

Intäkter

Medfinansier/-er Örebro Kommun, Arbetstid, Patientbiblioteket
Sökt belopp 6500 - 7 (kanske 8?) tillfällen x 3 h (förberedelse och själva kurstillfället)

Medfinansier/-er Region Örebro län, Arbetstid, Kliniken Psykiatri Unga Vuxna
Sökt belopp Deras arbetstid
Medfinansier/-er Region Örebro län
Sökt belopp 20000

Utgifter:

Föreläsning/Workshop.....	15000 kr
Tryckning av en antologi.....	3000 kr
Förgyllning (fika).....	2000 kr

Utvecklingsmedel kultur 2021

Du har angett följande i din ansökan

Sökande organisation

Organisation: Studieförbundet Örebro/Värmland
Organisationsnummer: 877100-7658
Postadress: FE 574 Kund ID: 574 PFR 1041
Postnummer och ort: 10569 Stockholm

Kontaktperson

Namn: Alf Wikström
Funktion/befattning: Verksamhetsutvecklare
Telefon: 0720503570
Mobil: 0702381260
E-postadress: alf.wikstrom@studieforamjandet.se

Ansökan avser

Projektets namn: Projekt Hela Norra
Plats: Norra länsdelen
Ansökt belopp: 75000

Har utvecklingsmedel betalats ut tidigare för utvecklingsprojektet?

Ja

Har den planerade verksamheten genomförts i länet vid tidigare tillfälle?

Nej

1. Syfte och bakgrund:

Syftet är att få unga och gamla i norra Örebro län att samverka genom ett nytänkande sätt. Genom att involvera och låta människor med olika bakgrund från olika kommuner i norra Örebro län skriva, gestalta och levandegöra sin nutid. Projektet är en process för långsiktig organisation av ideell scenkonst i norra delen av Örebro län. Det finns massor av kulturintresserade människor som vill skapa scenkonst i Norra länsdelen, men det finns inte många teaterföreningar. Under projekt Bergslagsspelet (år 2013-2017) visade vi prov på att fantastisk scenkonst kan skapas, om människor får chansen att vara med. I Bergslagsspelets efterdyningar har många fått upp ögonen för att vara kulturskapare och en teaterförening har startats i Lindesberg och Hyttans hemligheter har startat upp i Löa. Vi vill med detta projekt nå de människor som vill skapa tillsammans med andra, men inte vet riktigt var de ska vända sig. Bakgrunden till projektet är att det fortfarande finns ett behov av att nå ut och nystarta kultur- och teaterverksamhet i Örebro läns norra kommuner. Initiativet kommer från Örebro läns bildningsförbund tillsammans med Studieförbundet, och är ett samverkansprojekt i samarbete med Amatörteatersamverkan i Örebro och troligtvis fler föreningar som ansluter i samarbetet under projektets gång.

2. Beskriv genomförande:

Vi börjar med att anlita en projektledare som har i uppgift att etablera kontakter med föreningar och organisationer, folkhögskolor, skolor och kulturskolor och tillsammans leta upp kulturintresserade människor i Norra länsdelen och bjuda in och inspirera till deltagande. Informera och starta upp kommunikationsvägar. Bjuda in till träffar med samtal och workshops med tema revy, dess historia och olika former. Revysamtal med revyråvar från länet som delar med sig av sina tankar och erfarenheter. I demokratisk anda vill vi tillsammans skapa en revy med olika nummer som tar upp frågeställningar och tankar från norra länsdelen i vår nutid. Arbetet med revyn kommer att ske i grupperingar på olika geografiska platser i norra Örebro län genom olika studiecirkel, med några gemensamma träffar där alla arbetar tillsammans i helgrupp. Dessa träffar kommer att organiseras av vår projektledare. Att vi väljer kulturyttringen revy är för att det ska vara inbjudande för både musik, dans och teaterintresserade att vara med. Målet är att vi under år 2021 skriver och samlar materiel till en nummerrevy vilket gör att vi kan skriva tillsammans och skapa olika delar till en helhet. Vi kommer att söka pengar nästa år till nästa del av projektet, så att alla tillsammans kan sätta ihop en revy som ska spelas i sin helhet eller olika delar av i alla de fyra kommunerna: Ljusnarsberg, Lindesberg, Nora och Hällefors under år 2022.

3. Ange målgrupp:

Målgruppen för projektet är alla som vill vara med, unga och vuxna 13-65 år. Med fokus på att få med ungdomar i alla de olika grupperna i länet, blandat med vuxna.

4. Ange en tidsplan

År 1 Uppstart i januari 2021 med att etablera kontakter och bjuda in till inspirerande samtal och workshops med temat revy. Att skapa grupper med intresse för ideellt skapande av scenkonst på flera olika platser i norra länsdelen. Under hösten 2021 starta studiecirkel på flera olika platser som ägnar sig åt skapandet av revynummer. Fortsätta att bjuda in till övergripande inspirationstillfällen och workshops med tema revy för alla. (Detta söker vi pengar till nu, se nedan vad vi tänker oss kommande år) År 2 Under våren 2022, börjar själva repetitionsarbetet med mål att repetera i revynummer på olika platser i länet för att göra föreställningar tillsammans med en eller flera grupper från andra platser. Föreställningen/föreställningarna ska sedan spelas på minst fyra platser i kommunerna Nora, Hällefors, Ljusnarsberg och Lindesberg under 2022. Det kan alltså bli så att alla gemensamt gör en revy tillsammans, men det kan också bli flera olika revyer, beroende på hur många intresserade vi lyckas samla ihop. År 3 Under år 2023 kommer vi att fokusera på att inspirera till att starta upp nya föreningar med intresse för scenkonst. Vi kommer att stötta de olika grupperna som deltagit i föreställningarna att göra egna projekt i sin nya förening eller projekt i samarbete med andra föreningar i länet. Vi kommer att försöka para ihop de nya föreningarna/grupperna med en tidigare etablerad förening som ska fungera som en slags "vänförening". Allt för att etablera nätverkandet och för att stärka förutsättningarna för att de nya grupperna ska kunna fortsätta självständigt när vårt treåriga projekt är slut.

5. Vilket mål och resultat förväntas uppnås genom utvecklingsprojektet:

Målet är långsiktigt och syftet är att få fler kulturella föreningar i Norra länsdelen. Målet med projektet År 1, är att samla kulturskapare

inom scenkonst i Norra delen av Örebro län och skapa tillsammans. Genom att samla ihop kulturintresserade och att de får delta i ett scenkonstprojekt, öka känslan av stolthet och samhörighet och att sätta fokus på lands- och glesbygd. Att erbjuda nya verktyg för att kunna förverkliga idéer och vägen till att idéerna blir föreställning. Att utöva kultur är främjande för människors hälsa och välbefinnande. Målet är att i en förlängning få fler föreningar med kulturinriktning i Norra länsdelen som vill vara med och utveckla kulturlivet där.

6. Vilken effekt förväntas utvecklingsprojektet ha på länets kulturliv?

Att sammanföra kulturintresserade människor kommer att på sikt stärka den gemensamma drivkraften att vilja skapa och arrangera kultur. Vi hoppas kunna öka kunskapen om villkor, drivkrafter och förutsättningar för människor i alla de fyra kommunerna, dels är det här ett unikt samarbete med utbildning, kultur och hälsa som breddar kontaktnät och lägger ny grund för vi hoppas nå ny publik. Att människor skriver och skapar egna föreställningar är en demokratisk process och ökar känslan av att kunna påverka i samhället. Under skapandet av och när vi sedan spelar föreställningen kommer den att påverka, väcka frågeställningar och öka samtal om vår nutid och människorna som lever i den.

7. På vilket sätt kan utvecklingsprojektet sägas vara nyskapande/tillföra något nytt till Örebro län?

Det nyskapande ligger i att på flera små orter kunna erbjuda tillfällena för kulturellt skapande tillsammans med andra människor som också bor på andra mindre orter. Att de får stöd att hitta varandra och att genom det stöd som de kan ge varandra kunna skapa ännu fler kulturarrangemang tillsammans och öka känslan av samhörighet och stolthet.

1. Ett regionalt mervärde eller vara länsövergripande?

Ett regionalt mervärde kan innebära att det erbjuds ännu mer kultur i hela länet och framför allt att vi inte centrerar allt till centralorter. Att få möjlighet att gå på kulturarrangemang på exempelvis hembygdsgården i byn eller andra platser i sitt närområde, är viktig för känslan att vara delaktig i samhället. Att skapa ett arrangemang är att gynna entreprenörer och föreningar på orten när scenografi och kostymer ska skapas, när, parkering, och fika ska erbjudas. När människor strömmar till orten utifrån. Att låta tysta platser blir fulla av liv, att skapa fler mötesplatser i glesbygd ger verkligen ett mervärde för alla människor som bor där. Det är viktigt för regionen att hela länet är levande. Fokuset är att göra fler kulturarrangemang i norra länsdelen, men tanken är ju att människor från hela länet och gärna grannlänerna ska känna sig välkomna att ta del av utbudet.

2. Mer långsiktiga och hållbara effekter?

Genom att sammanföra och lyfta fram människor och fylla på med kunskap för eget skapande och kunskap om att driva förening hoppas vi att efter projektets tredje år det finns fler som vill göra olika typer av kulturarrangemang i norra länsdelen. (vi ser idag hur exempelvis projekt Bergslagsspelen gjorde att en ny teaterförening startade i Lindesberg och att Löa hytta fick en skjuts för att ta steget till att starta "Hyttans hemligheter", så levande bevis finns redan att idén att sammanföra och stärka människor kring ett kulturprojekt finns redan, även om detta projekt ser helt annorlunda ut) Oavsett vad som händer när vi levandegör landsbygd och skapar stolthet för hembygd, så lever minnena alltid kvar...tänk när vi gjorde det där, så kul vi hade...det kanske vi ska göra igen...

Är projektet ett evenemang?

Ja

Om ja, på vilket sätt är evenemanget metodutvecklande, nyskapande eller har stort uppmärksamhetsvärde?

Projektet innebär flera evenemang av olika sorter under en treårsperiod. Under år 1 kommer evenemang i form av föreläsningar, kafésamtal och workshops att äga rum. Länet har ju länge varit förknippat med revy, tack vare bl.a Peter Flack, Karlskogarevyn Gör sköj, Krax kompaniet, Kompani Komedi och Lekebergs revysällskap. Hur har vår revyhistoria sett ut? Finns det fler revykändisar som bör lyftas fram? Hur kommer revylivet i länet att se ut i framtiden? Att belysa vår revyhistoria är spännande för fler än revyskaparna. Under år 2 och 3 skapas eget material. Då är det metodutvecklande för att det är "home made", alltså vi skapar där vi bor och lever och lyfter fram viktiga frågor för människorna som lever där. Det är viktigt för demokratin att landsbygden får synas och höras i denna tid av centralisering.

A. Kultur och kulturutveckling i hela länet.

Det är mycket sällan så att små teater/revygrupper får stöd som ger möjlighet att samverka i samma projekt med fler små teater/revygrupper i norra länsdelen. Däremot har Amatörteatersamverkan stor erfarenhet av att göra just det i södra länsdelen. Att nå ut med ett aktuellt och relevant område som kultur för alla genom teater är ett sätt att bidra till länets kulturutveckling. Deltagarna själva får vara med och forma, skapa sin egen produktion för att nå ut till en bred publik i länet.

B. Jämställdhet mellan kön och/eller HBTQ-frågor.

Arbetet med projektet är ett undersökande arbete, där vi undersöker och gör scenisk verklighet av berättelser. Det är människorna som vill vara med i projektet som kommer att berätta sina berättelser/skapa sina berättelser som speglar deras liv eller människor i deras närhet. Alla som deltar i projektet kommer att få lika mycket utrymme och lika mycket chans att uttrycka sig.

C. Socioekonomi

Alla oavsett bakgrund och förkunskaper är välkomna att delta i projektet. Vi har spridit information på sociala medier, hemsida, riktade utskick och vi har tillsammans arbetat för att nå deltagarna. Uppsökande arbete ska göras med kontakter inom föreningar, organisationer, gymnasieskolan, universitet och folkhögskolor.

D. Barn och unga

Projektet är öppet för både ungdomar och vuxna. Teatern och kulturskapandet är en fantastisk plats att mötas över generationsgränser. Vi lär oss av varandra och får nya vänner, inte bara i samma ålder utan från flera generationer. Det stärker ungdomar att få umgås med vuxna som jämlikar med samma mål. Ungdomarnas kunskap som de bär just för att de är ungdomar och deras erfarenheter blir hörda av vuxna som kan vara med och reflektera och spegla från sina perspektiv är givande för både vuxen och ungdom.

E. Att nå nya målgrupper

Projektet innebär verkligen att nå nya målgrupper, att hitta kulturintresserade från alla samhällsskikt med alla typer av bakgrunder eller etnicitet. Projektet ska vara välkomnande för alla.

F. Kultur och hälsa

Att utöva kultur är främjande för hälsan till både kropp och själ. Vi vill utgöra ett komplement till andra fritidsaktiviteter som redan är etablerade.

G. Etnicitet och språklig bakgrund

Vi tar kontakt med olika föreningar, kulturskolor och studieförbund. Informerar människor på flera platser och har som mål att nå ut till så många olika människor som möjligt där kulturintresset är det som är gemensamt för oss alla.

I. Ålder

Projektet är öppet för både ungdomar och vuxna. Målgruppen vi tänkt oss är 13-65, men det kan lika väl bli 10-85 år Teatern och kulturskapandet är en fantastisk plats att mötas över generationsgränser. Vi lär oss av varandra och får nya vänner, inte bara i samma ålder utan från flera generationer. Det är berikande och lärorikt för vuxna att få umgås med ungdomar som jämlikar med samma mål. Äldre människors kunskap och erfarenheter, blandat med erfarenheter från alla åldersgrupper är givande för både vuxen och ungdom.

Finns det medfinansiering?

Ja

Om ja, redovisa alla medfinansierare för utvecklingsprojektet

Medfinansier/-er: Sparbanksstiftelsen Bergslagen

Sökt belopp: 25000

Medfinansier/-er: Adolf Lindgrens Stiftelse

Sökt belopp: 3000

Medfinansier/-er: Kommunerna i Norra länsdelen

Sökt belopp: 20000

Projekt Hela Norra År 1

Budget

Utgifter

Kronor

Projektledare	175000
Lokalhyror	20000
Föreläsningar och workshops	20000
Administration och marknadsföring	20000
Resor	15000

Summa 250000

Inkomster

ÖLBF	50000
Studieförbundet	40000
ATSÖ	10000

Söker även medel från

Nora kommun	5000
Lindesbergs kommun	5000
Ljusnarsbergs kommun	5000
Hällefors kommun	5000
Region Örebro	75000
Adolf Lindgrens stiftelse	30000
Sparbanksstiftelsen	25000

Summa 250000

Utvecklingsmedel kultur 2021

Du har angett följande i din ansökan

Sökande organisation

Organisation: Spelrum Örebro

Organisationsnummer: 802519-0573

Postadress: c/oNyström Råntmästarg 83

Postnummer och ort: 70225 Örebro

Kontaktperson

Namn: Carina Nyström

Funktion/befattning: ordförande

Mobil: 0702259539

E-postadress: carina.maria.nystrom@gmail.com

Ansökan avser

Projektets namn: Spelrum 2.0

Plats: Örebro Län

Ansökt belopp: 70000

Har utvecklingsmedel betalats ut tidigare för utvecklingsprojektet?

Ja

Om ja, ange vilket/vilka år: 2019

Har den planerade verksamheten genomförts i länet vid tidigare tillfälle?

Nej

Om ja, när, var och i vilken omfattning?

Vi kunde inte genomföra allt vid tidigare ansökan då vi inte fick alla sökta medel.

1. Syfte och bakgrund:

Spelrum är en förening som skapades utifrån ett aktionsforskningsprojekt inom masteruppsatsen Interkulturella möten i teori och praktik (Bovin Schierup 2016). Syftet var (i korthet) att skapa en interkulturell mötesplats för ett ökat nätverkande mellan professionella kulturarbetare och pedagoger med olika etnisk bakgrund. Det viktiga var att denna verksamhet skulle vara AV OCH MED olika etniciteter inte FÖR och OM. Det bygger på ett ömsesidigt utbyte.

2. Beskriv genomförande:

Nu vill vi vidareutveckla det som vi startat genom att få igång verksamhet i samverkan med lokala föreningar på andra orter i Örebro Län, samt även på fler platser i Örebro. Detta i samverkan med andra föreningar som arbetar med integration/inkludering. Det vill säga sprida kunskapen och konceptet aktivt, samt utveckla arbetet med de professionella kulturarbetarna.

3. Ange målgrupp:

Målgruppen som vi samverkar med är föreningar som i sin verksamhet vill arbeta för integration. Deltagarna i verksamheten är barn och vuxna

4. Ange en tidsplan

Under början av 2021 startar vi genom att kontakta ett antal kulturföreningar /etniska föreningar för att skapa samverkan. I april-maj genomförs de första aktiviteterna /workshops i samverkan. Under sommaren sker eventuellt workshops utomhus om möjligt. Verksamheten fortsätter augusti-november. December gör vi en större gemensam samling och manifestation (förutsatt att pandemiläget är under kontroll förstås).

5. Vilket mål och resultat förväntas uppnås genom utvecklingsprojektet:

Fler föreningar runt om i länet ska arbeta med kultur som metod för integration/inkludering. Detta motverkar segregation.

6. Vilken effekt förväntas utvecklingsprojektet ha på länets kulturliv?

Att flera inflyttade professionella kulturarbetare synliggörs i länet och att kulturföreningarna bättre samverkar för att spegla det mångkulturella samhälle vi lever i. Vi sprider ett fungerande sätt att mötas över språk och kulturgränser.

7. På vilket sätt kan utvecklingsprojektet sägas vara nyskapande/tillföra något nytt till Örebro län?

Vi vet att vi är ensamma om det vi gör i Örebro Län. Det som är nytt är att vi nu tänker aktivt sprida vår kompetens och metod till andra föreningar. MEN det är fortfarande AV och MED och inte FÖR och OM, dvs all samverkan bygger på en ömsesidig respekt och vilja att lära av varann.

1. Ett regionalt mervärde eller vara länsövergripande?

Vi har som mål att nå minimum 3 kommuner i länet utöver Örebro. Vi skapar ett nätverk där man kan dela med sig av kompetens, pedagoger och andra idéer. Spelrum Örebro kan vara den som håller samman detta nätverk.

2. Mer långsiktiga och hållbara effekter?

Ja, föreningarnas verksamhet kommer troligen att förändras och det lever kvar längre än vårt utvecklingsprojekt.

Är projektet ett evenemang?

Nej

Om ja, på vilket sätt är evenemanget metodutvecklande, nyskapande eller har stort uppmärksamhetsvärde?

I slutdelen av projektet ingår att göra någon slags gemensam manifestation/scenframträdande, men det är inte huvudmålet med projektet.

A. Kultur och kulturutveckling i hela länet.

Vi vet att det finns oerhört många nyanlända människor med kultur som yrke eller intresse. Med det här projektet kan vi lyfta fram dem och ge dem ett sammanhang att verka i. Vi kan inte genomdriva detta på alla orter i länet, men vårt mål är att nå minst tre orter i länet samt något/några områden i Örebro.

B. Jämställdhet mellan kön och/eller HBTQ-frågor.

Spelrum står för mångfald på många sätt, och det är en självklarhet att vi strävar efter en jämn könsfördelning och arbetar för respektfulla möten av alla människor oavsett kön, sexuell läggning, religion mm.

C. Socioekonomi

Spelrum vill nå så många som möjligt oavsett ekonomi. Vi strävar efter så låga avgifter som möjligt för att inte ekonomi ska vara avskräckande. Vi arbetar också för att våra workshops ska kunna passa även de de som inte haft möjlighet att tidigare utöva olika kulturformer.

D. Barn och unga

En viktig aspekt av integration är också integration mellan generationerna. Vi avser att återuppta "Lilla spelrum" och även utveckla den idén, hur man kan arbeta med barn, unga och vuxna tillsammans.

E. Att nå nya målgrupper

Detta arbetar vi ständigt med. Speciellt att nå olika etniciteter att kunna utöva kultur och dela med sig av sitt eget, i ett respektfullt utbyte.

F. Kultur och hälsa

Personer som kommit till Sverige p g a krig eller förföljelse har ofta många svåra minnen. Vi är övertygade om att Spelrums verksamhet är något som hjälper en psykisk återhämtning, skapar nya vänner och hopp om ett nytt och bättre liv i Sverige.

G. Etnicitet och språklig bakgrund

Spelrums träffar har varit till nytta för många när det gäller att träna svenska, men vi pratar andra språk också när det behövs. Ingen ska känna att det är omöjligt att delta. Tvärtom är ju annan etnicitet och språklig bakgrund en tillgång i vår verksamhet som bygger på utbyte av musik, dans, konst mm. Förekomsten av många språk parallellt i samma miljö synliggör nyanser mellan ordens betydelse som sällan kan översättas rakt av, och kan därmed ledda till ökad interkulturell förståelse.

H. Olika funktionsförmågor

Spelrum står för mångfald, Vi försöker att kunna ta emot alla som vill komma på bästa sätt, oavsett eventuell funktionsvariation.

I. Ålder

Vi gillar åldersblandning, gamla och unga ihop. men de mindre barnen kan vara med på speciella aktiviteter, mer anpassade.

Finns det medfinansering?

Ja

Om ja, redovisa alla medifinansiärer för utvecklingsprojektet

Medfinansiär/-er: Örebro Kommun

Sökt belopp: 50000

Är beslut taget om medfinansering?: Nej sökta för 2021

Medfinansiär/-er: Örebro Kommun

Sökt belopp: 20000

Är beslut taget om medfinansering?: Nej ska sökas som kulturprojekt

BUDGET SPELRUM 2.0

INTÄKTER

SÖKS Region Örebro Län	70 000	
Sökt föreningsbidrag Örebro Komun	50 000	
söks Örebro kommun projektbidrag, del av	20 000	*
Egen insats medlem avgifter	5 000	
SUMMA	145 000	

KOSTNADER

Ledararvoden	80 000
Resor	10 000
Lokalkostnader utanför Örebro	18 000
Förbrukningsmaterial	15 000
Gemensam samling december	20 000
Övrigt	2 000
SUMMA	145 000

* Vi söker 50 000 av kommunen som kulturprojektbidrag där 20 000 ska gå till den länsövergripande manifestation/scenframträdande som avslutar projektet
Övriga medel ska gå till lokala scenframträdanden av Spelrum

5

Anmälnings- och meddelandeärenden

21RS28

Tjänsteställe, handläggare
Nämndadministration, June Fors

Sammanträdesdatum
2021-03-25

FöredragningsPM
Dnr: 21RS28

Organ
Kulturnämnd

Anmälnings- och meddelandeärenden

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

att godkänna redovisningen.

Sammanfattning

Meddelandeärende:

Beslut av regionstyrelsen den 26 januari 2021 § 10, Tidsplan verksamhetsplan med budget 2022 och uppföljning 2021. Diarienummer 20RS12713.

Beslutsunderlag

FöredragningsPM till kulturnämnd den 25 mars 2021.

Tidsplan verksamhetsplan med budget 2022 och uppföljning 2021.

Katarina Strömgren Sandh
Områdeschef Kultur och ideell sektor

§ 10 Tidsplan verksamhetsplan med budget 2022 och uppföljning 2021

Diarienummer: 20RS12713

Sammanfattning

Förslag till tidsplan för verksamhetsplan med budget 2022 och uppföljning 2021.

Tidsplanen för verksamhetsplan med budget 2022 ska skapa förutsättningar för en tydlig och transparent process att ta fram verksamhetsplan med budget för kommande verksamhetsår. Arbetet ska starta med ett omvärldsseminarium i samband med regionstyrelsens sammanträde i mars. Det utgör en del i underlag till förutsättningar för verksamhetsplan med budget som ska informeras om i regionstyrelsen i mars. Förutsättningarna kompletteras enligt regeringens vårproposition och ny skatteunderlagsprognos i maj. Efter politisk beredning fattas beslut om verksamhetsplan med budget vid regionstyrelsens sammanträde i maj och regionfullmäktiges sammanträde i juni. Nämndernas verksamhetsplaner ska beslutas i oktober. Nämndernas verksamhetsplaner ska presenteras vid ett seminarium i november för att säkerställa regionstyrelsens uppsiktsplikt.

Tidsplanen innehåller också beskrivning av uppföljning av verksamhetsplan med budget under 2021. Det avser uppföljning av helår 2020 och uppföljning i form av periodrapporter, delårsrapport och uppföljning av helår avseende år 2021.

Beslutsunderlag

- FöredragningsPM regionstyrelsen 2021-01-26, tidsplan verksamhetsplan med budget 2022 och uppföljning 2021
- Tidsplan verksamhetsplan med budget 2022 och uppföljning 2021, justerad efter beslut i regionstyrelsens arbetsutskott

Yrkanden

Patrik Nyström (SD) yrkar att tidsplanen för verksamhetsplan med budget 2022 bör förlängas till att beslut i regionfullmäktige fattas under november månad 2021.

Andreas Svahn (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag och avslag på Patrik Nyströms (SD) yrkande.

Propositionsordning

Ordföranden ställer de båda förslagen mot varandra och finner att styrelsen beslutar enligt förvaltningens förslag.

Reservationer

Mot styrelsens beslut reserverar sig Patrik Nyström (SD) och Elin Jensen (SD) till förmån för Patrik Nyströms (SD) yrkande.

Tidsplan verksamhetsplan med budget 2022 och uppföljning 2021

Regionstyrelsen 26 januari 2021

1. Inledning

Tidsplanen för verksamhetsplan med budget 2022 ska skapa förutsättningar för en tydlig och transparent process för att ta fram verksamhetsplan med budget för kommande verksamhetsår. Arbetet ska starta med ett omvärldsseminarium i samband med regionstyrelsens sammanträde i mars. Det utgör en del i underlaget till förutsättningar för verksamhetsplan med budget som det ska informeras om i regionstyrelsen i mars. Förutsättningarna ska kompletteras enligt regeringens vårproposition och ny skatteunderlagsprognos i maj. Efter politisk beredning fattas beslut om Region Örebro läns verksamhetsplan med budget vid regionstyrelsens sammanträde i maj och regionfullmäktiges sammanträde i juni.

Nämndernas verksamhetsplaner ska beslutas i oktober. Nämndernas verksamhetsplaner ska presenteras vid ett seminarium i november för att säkerställa regionstyrelsens uppsiktsplikt.

Tidsplanen innehåller också beskrivning av uppföljning av verksamhetsplan med budget under år 2021. Det avser årsredovisning/verksamhetsberättelse 2020 och uppföljning i form av periodrapporter, delårsrapport och årsredovisning/verksamhetsberättelse avseende år 2021.

2. Tidsplan verksamhetsplan med budget 2022 och uppföljning 2021

Politiskt organ/ datum	Beslut/aktivitet/dokument
Regionstyrelsen/ 26 januari	Regionstyrelsen beslutar om tidsplan för verksamhetsplan med budget 2022 och uppföljning 2021. Regionstyrelsens seminarium. Utifrån regionstyrelsens uppsiktsplikt, bland annat för att säkerställa ”den röda tråden” och handlingsplaner för ekonomi i balans, ska nämnderna presentera sina respektive ”Verksamhetsplan med budget 2021”. Detta sker vid två tillfällen, den 26 januari och 18 februari.

Politiskt organ/ datum	Beslut/aktivitet/dokument
Regionstyrelsen/ 18 februari	Regionstyrelsen beslutar regionstyrelsens ”verksamhetsberättelse 2020”. Regionstyrelsens seminarium. Utifrån regionstyrelsens uppsiktsplikt, bland annat för att säkerställa ”den röda tråden” och handlingsplaner för ekonomi i balans, ska nämnderna presentera sina respektive ”Verksamhetsplan med budget 2021”. Fortsättning från mötet den 26 januari.
Nämnderna/ februari	Nämnderna beslutar nämndens ”verksamhetsberättelse 2020”.
Regionstyrelsens arbetsutskott/ 16 mars	Regionstyrelsens arbetsutskott bereder ”Region Örebro läns årsredovisning 2020”. Regionstyrelsens arbetsutskott informeras om förslag till ”Förutsättningar för verksamhetsplan med budget 2022-2024”, enligt nedan.
Regionstyrelsen/ 22-23 mars	Regionstyrelsen bereder ”Region Örebro läns årsredovisning 2020”. Regionstyrelsen beslutar ”Region Örebro läns periodrapport per 28 februari 2021”. Regionstyrelsens omvärldsseminarium. Presentation av omvärldsrapport med trender och hur dessa påverkar verksamhetens förutsättningar, konsekvenser och strategiska vägvalsfrågor. Regionstyrelsen informeras om ”Förutsättningar för verksamhetsplan med budget 2022-2024”. Förutsättningarna innehåller sammanfattande slutsatser från omvärldsrapporten samt en preliminär ekonomisk kalkyl för perioden 2022-2024 inklusive preliminär investeringsbudget. Underlag enligt SKR:s skatteunderlagsprognos i februari och regionprisindex.
Region- fullmäktige/ 14 april	Regionfullmäktige beslutar ”Region Örebro läns årsredovisning 2020”.
Regionstyrelsen/ 29 april	Regionstyrelsen beslutar ”Region Örebro läns periodrapport per 31 mars 2021”.

Politiskt organ/ datum	Beslut/aktivitet/dokument
4 maj	Komplettering av ekonomisk kalkyl till ”Förutsättningar för verksamhetsplan med budget 2022-2024” enligt regeringens vårproposition och ny skatteunderlagsprognos.
Mars-maj	Politisk beredning av ”Region Örebro läns verksamhetsplan med budget 2022 och planeringsförutsättningar 2023-2024”.
Regionstyrelsens arbetsutskott/ 18 maj	Regionstyrelsens arbetsutskott bereder ”Region Örebro läns verksamhetsplan med budget 2022 och planeringsförutsättningar 2023-2024” inklusive skattesats.
Regionstyrelsen/ 25 maj	Regionstyrelsen beslutar ”Region Örebro läns periodrapport per 30 april 2021”. Regionstyrelsen bereder ”Region Örebro läns verksamhetsplan med budget 2022 och planeringsförutsättningar 2023-2024” inklusive skattesats.
Regionstyrelsen/ 11 juni	Regionstyrelsen informeras om ekonomiskt utfall per 31 maj 2021.
Region- fullmäktige/ 21-22 juni	Regionfullmäktige beslutar ”Region Örebro läns verksamhetsplan med budget 2022 och planeringsförutsättningar 2023-2024” inklusive skattesats.
Regionstyrelsen/ juni-oktober	Regionstyrelsen bereder regionstyrelsens ”Verksamhetsplan med budget 2022”.
Nämnderna/ juni-oktober	Nämnderna bereder nämndens ”Verksamhetsplan med budget 2022”.
Regionstyrelsen/ 31 augusti	Regionstyrelsen beslutar regionstyrelsens ”delårsrapport per 31 juli 2021”.
Nämnderna/ augusti-september	Nämnderna beslutar nämndens ”delårsrapport per 31 juli 2021”.
Regionstyrelsens arbetsutskott/ 14 september	Regionstyrelsens arbetsutskott bereder ”Region Örebro läns delårsrapport per 31 juli 2021”.
Regionstyrelsen/ 21 september	Regionstyrelsen bereder ”Region Örebro läns delårsrapport per 31 juli 2021”.
Region- fullmäktige/ 5 oktober	Regionfullmäktige beslutar ”Region Örebro läns delårsrapport per 31 juli 2021”.

Politiskt organ/ datum	Beslut/aktivitet/dokument
Regionstyrelsen/ 27 oktober	Regionstyrelsen beslutar ”Region Örebro läns periodrapport per 30 september 2021”. Regionstyrelsen beslutar regionstyrelsens ”Verksamhetsplan med budget 2022”.
Nämnderna/ oktober	Nämnderna beslutar nämndens ”Verksamhetsplan med budget 2022”.
Regionstyrelsen/ 23 november	Regionstyrelsen beslutar ”Region Örebro läns periodrapport per 31 oktober 2021”. Regionstyrelsens seminarium. Utifrån regionstyrelsens uppsiktsplikt, bland annat för att säkerställa ”den röda tråden” och handlingsplaner för ekonomi i balans, ska nämnderna presentera sina respektive ”Verksamhetsplan med budget 2022”.
Regionstyrelsen/ 21 december	Regionstyrelsen beslutar ”Region Örebro läns periodrapport per 30 november 2021”.
Regionstyrelsen/ februari 2022	Regionstyrelsen beslutar regionstyrelsens ”verksamhetsberättelse 2021”.
Nämnderna/ februari 2022	Nämnderna beslutar nämndens ”verksamhetsberättelse 2021”.
Regionstyrelsens arbetsutskott/ mars 2022	Regionstyrelsens arbetsutskott bereder ”Region Örebro läns årsredovisning 2021”.
Regionstyrelsen/ mars 2022	Regionstyrelsen bereder ”Region Örebro läns årsredovisning 2021”.
Region- fullmäktige/ april 2022	Regionfullmäktige beslutar ”Region Örebro läns årsredovisning 2021”.

Regionstyrelsen**Beslut**

Regionstyrelsen beslutar

att fastställa Region Örebro läns tidsplan för verksamhetsplan med budget 2022 och uppföljning 2021.

Skickas till

Samtliga nämnder och förvaltningar

6

Information

Kulturen i Örebro län under coronapandemin

En kartläggning april 2020 – januari 2021

Huvudrapport

Innehåll

Inledning.....	5
Om kartläggningen	6
Pandemins påverkan på olika kulturområden.....	7
Scenkonst	7
Film	14
Bild och form	15
Slöjd.....	18
Litteratur.....	19
Kulturarv.....	21
Enskilda arkiv.....	23
Biblioteksverksamhet	24
Enkät med professionella kulturaktörer	26
De som svarade på enkäten	27
Påverkan på verksamheterna april 2020.....	28
Påverkan på verksamheterna oktober 2020.....	29
Ekonomisk påverkan	30
Risk för nedläggning.....	32
Utveckling på grund av pandemin	33

Stöd.....	35
Stödbehov	35
Stöd som har fördelats	36
Nationellt.....	36
Regionalt.....	36
Regional främjandeverksamhet i Örebro län	38
Dansfrämjande och professionell dans	38
Teaterfrämjande.....	38
Främjande inom bild och form.....	40
Slöjdfrämjande	40
Filmfrämjande	42
Litteraturfrämjande	42
Regional biblioteksverksamhet.....	43
Amatörmusikfrämjande	43
Amatörteaterfrämjande.....	45
Den kommunalt finansierade kulturen	47
Bibliotek.....	48
Kulturskolan	49
Kultur i skolan.....	50
Övrig kommunal kultur	51
Ekonomi och personal.....	52
Professionella kulturskapare	53

Kommersiell kultur.....	54
Kulturföreningar.....	54
Kultur genom studieförbund	56
Tankar om framtiden	58
Slutdiskussion	65
Pandemins påverkan på länets kulturella infrastruktur.....	65
Olika sätt att stärka länets kulturella infrastruktur.....	68
Hur Region Örebro län är ett stöd genom sitt kulturuppdrag	69
Verksamhet som är till stöd under pandemin.....	70
Satsningar 2021 till stöd under och efter pandemin.....	71
Verksamhet som kan stötta när pandemin är över.....	72
Andra stöd som skulle behövas	72
Viktigt att ta hänsyn till utifrån politiska styrdokument.....	73
Bilaga 1. Regionalt finansierad kultur i Örebro län	74
Bilaga 2. Stödpaket 2020	75
Bilaga 3 Kulturföreningar och studieförbund.....	77
Enkätsvar kulturföreningar	77
Enkätsvar studieförbund.....	77

Inledning

Mars 2020 började coronapandemin på allvar förändra det svenska samhället. Kulturen påverkades hårt av den förordning som införs 29 mars om förbud att anordna allmänna sammankomster och offentliga tillställningar med fler än 50 deltagare. Kultur ställs in och flyttas fram. Även en del kulturverksamhet som hade kunnat genomföras säkert, ställs in på grund av oron i samhället. Nya sätt att arrangera verksamhet diskuteras och provas. En strid ström av undersökningar görs av myndigheter och organisationer som försöker få en bild av situationen. Olika stödinsatser på statlig, regional och lokal nivå börjar diskuteras och genomföras.

Det blir en lugnare sommar och tidig höst, med färre smittade och sjuka i covid-19. Det diskuteras om undantag med möjlighet till fler personer i publiken för kulturarrangemang. Restriktionerna om som mest 50 deltagare vid offentliga evenemang kvarstår dock. Under oktober ökar smittspridningen kraftigt och i november införs hårdare restriktioner med som mest åtta personer vid offentliga tillställningar. Invånare uppmanas att undvika fysisk kontakt med andra personer än det egna hushållet. Allt fler kulturverksamheter stänger sina publika verksamheter. Senare i december blir restriktionerna än tydligare med direkta uppmaningar att stänga alla offentliga publika verksamheter.

Dessa faser av pandemin är viktiga utgångspunkter för att på ett övergripande plan förstå förutsättningarna för kulturen i Örebro län 2020. I slutet av mars fattar Region Örebro län beslut om att genomföra en kartläggning om hur pandemin påverkar länets kulturliv. I kartläggningen ingår de kulturområden Region Örebro län ansvarar för genom länets kulturplan och kultursamverkansmodellen samt den kommunala kulturen. Den ideella kulturen kartläggs i en parallell undersökning med fokus på föreningsliv och studieförbund, Se rapport ”Coronapandemins påverkan på civilsamhället i Örebro län - En analys av enkäter gjorda under våren och hösten 2020”. En kort sammanfattning finns i bilaga 3.

Att beskriva effekterna av en situation som fortfarande pågår är svårt. Det osäkra läget färgar upplevelser och tolkningar både hos de som svarar och de som tolkar. Kartläggningen avslutas januari 2021 då pandemin fortfarande pågår. Rapporten är därför inte en avslutande reflektion över hur coronapandemin påverkade kulturen i länet, utan hur situationen uppfattas när pandemins slut och dess efterverkningar fortfarande är okända.

Om kartläggningen

Huvudsyftet med kartläggningen är att ge svar på hur regionens kulturella infrastruktur påverkas av coronapandemin. Ett delsyfte är att ge underlag om hur Region Örebro län kan stötta kulturlivet och hur resultatet i kartläggningen kan användas i Örebro läns regionala kulturarbete. Kartläggningen består av följande delar:

- Undersökningar och annat skriftligt material från statliga myndigheter och organisationer.
- Telefonintervjuer via Skype (samt kompletterande uppgifter via mejl) med verksamhetsansvariga för regionalt finansierade kulturproducenter¹ (april 2020 – januari 2021).
- Enkät och telefonintervjuer via Skype med kommunala kulturchefer (juni – september 2020).
- Två enkätundersökningar där majoriteten av de svarande är ”fria” kulturskapare/uppdragsanställda och kulturella kreativa näringar² (april och oktober 2020).
- Insamling av skriftliga sammanställningar från regional främjandeverksamhet inom bild och form, dans, film, litteratur, teater och regional biblioteksutveckling (november – december 2020).
- Telefonintervjuer med slöjdekonsulent (november) och med amatörmusikkonsulent samt amatörteaterkonsulent (april).

Frageställningar i kartläggningen är:

- Hur påverkas den kulturella infrastrukturen i länet av coronapandemin?
- Vilka åtgärder skulle stödja den kulturella infrastrukturen under pandemin?

¹ Regionalt finansierade kulturproducenter är ett begrepp som används i rapporten för att även inbegripa kulturarvssektorn. Regionalt finansierade kulturproducenter skapar kultur, till skillnad från den regionalt finansierade främjandeverksamheten. Se bilaga 1 för mer information om vilka aktörer som är regionalt finansierade i Örebro län.

² Med ”fria” kulturskapare menar vi aktörer utan fast offentlig finansiering. Vid insamling av urvalet var syftet att genomföra en bred enkät med kulturskapare och kulturföretag i länet för att få en bild av hur pandemin påverkade de olika kulturområdena. I urvalet finns därför också ett femtontal kulturaktörer som är föreningar med anställda, och/eller som uppbär offentliga bidrag exempelvis föreningsbidrag eller kommunala driftsbidrag. Det gäller exempelvis några biografier i länet. De regionalt finansierade kulturproducenterna ingår inte i undersökningen eftersom de ingår i en annan del av kartläggningen. Anställda frilansare och uppdragsanställda inom dessa verksamheter kan dock ingå.

Pandemins påverkan på olika kulturområden

Denna del av kartläggningen beskriver hur de kulturområden som pekats ut som regionens ansvar inom kultursamverkansmodellen påverkas under pandemin. Vilken effekt har pandemin haft på verksamhet, arbetssätt och ekonomi? Här ingår nationella myndigheter, regionalt finansierade kulturproducenter, länets kulturfrämjande verksamheter, fria professionella kulturskapare och kulturella kreativa näringar i Örebro län³. De regionalt finansierade kulturproducenterna och främjandeverksamheterna har haft möjlighet se över texten och komma med korrigeringar och tillägg i januari 2021.

Scenkonst

Svensk Scenkonst⁴ beskriver på sin webbplats i december 2020 hur scenkonsten i Sverige har påverkats av pandemin:

”Coronakrisen slår med full kraft mot hela scenkonsten. Många verksamheter blöder ekonomiskt på grund av förlorade biljettintäkter och är i behov av snabba ekonomiska stödinsatser för att överleva. Medarbetare och konstnärliga verksamheter drabbas svårt i en redan utsatt bransch. Det finns också en överhängande risk för konkurser, inte minst på den privata sidan. Svensk Scenkonsts medlemsorganisationer, privata och offentligt finansierade, har på kort tid förlorat stora biljettintäkter under coronakrisen. Många har tvingats ställa in sina publika evenemang helt medan ett minskande antal verksamheter fortfarande ger konserter och föreställningar – ofta för en begränsad publik. Hela branschen upplever kraftigt sviktande publikunderlag och försäljningen har avstannat. Teatrar, operahus, danskompanier, orkestrar och andra inom scenkonsten tvingades tidigt under coronakrisen kraftigt minska engagemanget av konstnärlig och teknisk personal som frilansar eller är visstidsanställda. Nästa steg blir sannolikt organisatoriska neddragningar och i förlängningen uppsägningar. /.../ Konsekvenserna kommer att bli så dramatiska att det är nödvändigt med ett riktat ekonomiskt stöd för att branschen ska överleva.

³ Se mer information om de olika delarna i kartläggningen på sida 6.

⁴ Svensk Scenkonst är en bransch- och arbetsgivarorganisation för verksamheter inom professionell scenkonst. De representerar över 100 teatrar, orkestrar, operahus, danskompanier, regionmusikorganisationer, produktionsbolag och andra verksamheter inom den svenska scenkonsten.

De regionalt finansierade producenterna i Örebro län beskriver i slutet av 2020 ett inkomstbortfall på drygt 22 miljoner kronor. Merkostnaderna uppgår till ytterligare drygt 3 miljoner kronor⁵.

Aktörernas egen uppskattning av pandemins påverkan 2020 (uppgifter nov 2020)

<i>Alla siffror i tkr</i>	Merkostnader	Intäkts bortfall	Stöd corona Region Örebro län	Övrigt stöd corona
Länsteatern i Örebro	550	2 100	1256	1 101
Länsmusiken i Örebro	2 595	9 656	1 700	313
Opera på skäret	0	9 200	700	520
Stadra Teater	262	1 243	226	80
Teater Martin Mutter	81	621	125	126
The non existent Center	40	80	40	0
Summa*	3 528	22 279	4 047	2 140

Offentligt finansierad scenkonst i länet drabbas inte av samma akuta kris som privatteatrar och fria aktörer. Detta eftersom det i Örebro län såväl som i övriga landet fattas politiska beslut om att offentliga medel ska fördelas som vanligt under pandemin även om verksamhet och publikantal ser annorlunda ut. Politiska beslut fattas också att 2020 inte ska vara utgångspunkt för fortsatt bidragsgivning.

Att flertalet offentligt finansierade verksamheter i länet inte riskerar nedläggning betyder inte att de är oberörda. Samtliga tappar medel genom inställda föreställningar och minskad publik. Flera ställer om till digital verksamhet men lösningarna kostar extra. Både Länsmusiken i Örebro och Länsteatern i Örebro beskriver att de under 2020 anpassar verksamheterna till en stramare budget. Till exempel anlitas färre uppdragsfinansierade än vanligt. Länsmusiken berättar att de ett vanligt år brukar ha cirka 300 uppdragstagare/uppdragsanställda, men att det är betydligt färre 2020.

De regionalt finansierade aktörerna uttrycker generellt sett en stark oro över uppdragsanställdas och frilansares situation under pandemin. Länets regionalt finansierade aktörer betalar i största möjliga mån dem som redan har kontrakterats, men problemet är att nya uppdrag uteblir i den omfattning som brukar tillhöra det normala. The non existent Center konstaterar:

Frilansare har det inte bra! Flera kollegor har slutat och hoppat på utbildningar av helt andra slag. Krisstödet ger inte det man har förlorat och alla får inte krisstöd. Jag tror att vi kommer att se mångåriga ekonomiska konsekvenser av pandemin. När man genomför konserter har man tekniker och olika

⁵ Tabellen visar inte helheten vad gäller kostnader och inkomster och inte heller de slutgiltiga siffrorna för 2020. Exakta uppgifter lämnas av aktörerna i slutredovisningar i början av 2021.

uthyrningsfirmor. De går i konkurs nu. Fortsätter det i vår (2021) finns inte många sådana firmor kvar. Så ser det ut, tekniker byter till andra tjänster. Teaterfolk byter också bana eller tittar på det. Om man inte har en annan stadig inkomst att leva på så länge. Jag har danskollegor som har jobbat internationellt de senaste tio åren som nu ställer om och pluggar till något helt annat. Det finns generellt ett svagt skyddsnät för konstnärer och det blir inte bättre av det här. De flesta är egna företagare och har inte rätt till A-kassa. Många kreativa kan hanka sig fram för att de har låg standard. De kan vara på mycket hög konstnärlig nivå och ha lagt ned mycket slit så de vill inte sluta eller kan inte sluta. /.../ Man borde kanske pausa all kulturverksamhet och ställa om och istället för produktionspengar genomföra residens för konstnärer, fria residens. I Tyskland får alla som är professionella kulturskapare en klumpsumma utan att ansöka. I Norge har man också fått stöd.

En annan följd av pandemin handlar om en stark digital utveckling. Svensk Scenkonst skriver på sin webb:

Scenkonsten försöker göra anpassningar till det rådande läget genom att sända digitalt där det är möjligt. Svensk Scenkonst har de senaste dagarna tecknat tillfälliga upphovsrättsavtal med Teaterförbundet för scen och film och Dramatikerförbundet som underlättar detta. Digitala sändningar ger inga intäkter men är ändå viktiga för att publiken ska få del av scenkonst i en tid när många salonger är stängda.

Även inom scenkonsten i Örebro län är den digitala utvecklingen tydlig. Länsmusiken i Örebro beskriver i slutet av april 2020:

Corona tvingar oss att arbeta mer digitalt så vi utvecklar den sidan. Vi har jobbat med mindre ensembler och mindre konserter som har livestreamats. Det handlar både om slow-TV där det som sker, sker, men också om regelrätta konserter. På Facebook hade länsmusiken 7510 videovisningar på en vecka i april. Det visas även via Youtube. Det är bra kvalitet och resultat för att ha gjorts i all hast. Vi har anställt en tekniker som vi brukar arbeta med, som har gjort filmmix med tre kameror, så att det blir lite mer liv. Digitala sändningar fortsätter under våren i det nationella projektet "Se oss live". Då ska man även göra en timmes konsert med hela orkestern glest placerad.

Även Länsteatern i Örebro satsar på digital utveckling genom möjlighet att se filmade föreställningar som komplement till ordinarie föreställningar och Stadra Teater producerar flera korta Youtubeklipp.

Samtidigt som detta pågår finns många funderingar kring vad digitalisering av scenkonst innebär. Det ställs frågor om upphovsrätt och möjligheten att ta betalt. En annan fråga är hur det påverkar kvaliteten och mötet som sker med en fysisk publik. Teater Martin Mutter konstaterar att ”det är en sak att filma av och en annan att göra något mer konstnärligt med film.” Länsteatern i Örebro säger i april:

Scenkonsten är ett av de områden som drabbats hårdast av pandemin, därför har diskussionen om digitaliserad scenkonst aktualiserats. Vi har varit återhållsamma vad gäller digitalt arbete. Vi har lagt ut saker på sociala medier i form av readings, men vi har inte dragit igång ett digitaliseringsarbete i övrigt. Vi är inte emot att digitalisera, men frågan om vad som händer sen väcks. Till en början tänkte vi att ”Teatern är mötet”, men nu funderar vi... Om man gör det här med digitaliseringen bra, når vi kanske personer vi idag inte når. I så fall fyller den ett syfte och kan berika verksamheten långsiktigt. Vi tittar på ett utvecklingsprojekt tillsammans med universitetet. Hur kan digitaliseringen bli ett viktigt/riktigt komplement som är långsiktigt?

En annan del av utvecklingen inom scenkonsten under pandemin är mer verksamhet utomhus i mindre sammanhang. Länsteatern genomför Skrönor på teatertrappan. Musiker från länsmusiken spelar utanför äldreboenden och utomhus för barn och unga.

Nedan beskrivs utvecklingen inom respektive scenkonstområde.

Teater

Inom teatern finns institutioner som till stor del finansieras med statliga, regionala och/eller kommunala medel. På nationell nivå finns till exempel Dramaten och Riksteatern. I Örebro län är Länsteatern i Örebro den regionala teaterinstitutionen. Även Stadra Teater och Teater Martin Mutter finansieras delvis genom statliga, regionala och kommunala medel. Samtliga har ställt in delar av sin verksamhet under året. Länsteatern och Teater Martin Mutter har delvis kunnat arbeta vidare med en mindre publik och olika anpassningar för exempelvis förskola/skola. Stadra Teater tvingades efter noggrant övervägande ställa in sin årliga sommarföreställning inte minst på grund av att de till stor del har en äldre publik.

Privatteatrar, fria grupper och uppdragsanställda har drabbats hårdare eftersom deras vanliga inkomstmöjligheter till stor del försvann. De som har egna lokaler behöver medel till fasta kostnader, uppdragsanställda har svårt att försörja sig och de som brukar turnera har inte längre den möjligheten. Nedan följer kommentarer från den enkätundersökning som genomfördes i Örebro län i oktober (se mer info not 1):

Fem skådespelare, två administratörer, åtta feriepraktikanter, en regissör, en scenograf, en ljud och ljus, var människor som gick miste om jobb och ersättning från oss. (Privat teater)

Det är mycket extra arbete kring att samtala om rådande situation gällande publikantal och mottagande av publik, samt hur workshops ska utföras säkert. Jag upplever en stor kunskapslucka hos många arrangörer om hur de ska förhålla sig till restriktionerna. Många väljer att bara ställa in istället, vilket är en negativ respons för oss som frilansar. Våra jobb tas bort fastän vi kunde reflektera över nya strategier istället. (Uppdragsanställd)

Jag fick tyvärr covid-19 och det har påverkat mig och gör än idag. /.../ Även om de börjat avta mer och mer. /.../ Jag förlorade också mina frilansuppdrag, filmningsdagar med mera som jag hade bokat in och mycket lön. Jag var sjuk i nästan 2-3 veckor. (Uppdragsanställd)

Vi på teatern började snabbt (dagen efter) arbeta fram sätt att nå ut till barnen ändå. Genom att spela in poddar, öppna upp föreställningar på webben. Men vi var påverkade, jag upplevde en stress. (Skådespelare)

Jag har startat upp min teater igen från oktober. Dock med endast arton personer i publiken. Men hellre spela än att vara arbetslös. (Privat teater/skådespelare)

Riksteatern och dess ideella lokala teaterföreningar arrangerar en stor del av den professionella teatern i landet och länet. De lokala riksteaterföreningarna i Örebro län har efter mars haft svårt att genomföra sin verksamhet som planerat och mycket verksamhet har ställts in eller anpassats till mindre publik. Det finns oro för att de lokala föreningarna tappar energi och publik och får svårt att komma igång igen om pandemin pågår länge. Lokalhållare som till exempel bygdegårdar, Folkets husföreningar och hembygdsföreningar är viktiga för kulturen i länet och inte minst för att teatern ska nå ut i hela länet. De äger sina lokaler och är beroende av intäkter för att gå runt.

Musik

Länsmusiken i Örebro är länets regionala kulturinstitution inom musik. Även Opera på Skäret är till viss del offentligt finansierad, men också till sjuttio procent egenfinansierad. Dessa två aktörer har det största inkomstbortfallet bland de statligt och regionalt finansierade aktörerna i Örebro län. Opera på Skäret upplever även risk för nedläggning på grund av pandemin eftersom de i hög grad är egenfinansierade. De har dessutom redan före pandemin haft problem med likviditet.

Coronapandemin är generellt sett mycket utmanande för musikbranschen. Genom de restriktioner som finns kring publikantal förlorar branschen en stor inkomstkälla i

livemusiken. Flera musikaktörer menar att deras bransch har drabbats hårdare än andra. Det framkommer under sommaren i ett öppet brev till kultur- och justitieministern som 173 musiker, scenarbetare och artister skriver under. Där ifrågasätts bland annat förordningen om sammankomster på maximalt 50 personer. I det krisstöd för inkomstbortfall på 400 miljoner som Statens kulturråd fördelar i slutet av 2020 står musiken för 70 procent av ansökningarna.

Nedan följer kommentarer från enkäten som besvarades i oktober 2020 av bland annat uppdragsanställda musiker⁶:

Jag jobbar som musiker, 98% av alla spelningar är inställda.

Minskad mängd konserter och kulturella uppdrag. Jag har sammantaget kunnat genomföra och fakturera ett rimligt antal uppdrag på faktura men uppdrag hos institutioner likt orkestrar har varit extremt begränsad under året och möjligheten att planera verksamhet har också varit minimal.

Från att i många år arbetat och försörjt mig heltid som frilansmusiker har jag sedan 14 mars endast haft tio arbetsdagar.

Gränsen på max 50 personer inom kulturevenemang har i stort sett omöjliggjort lönsamhet i verksamheten som livemusiker. De inkomster jag har i år kommer nästan bara från musikproduktion.

Kompetensen att utöva sitt yrke blir synnerligen utsatt när så många speltillfällen försvinner. Att under tiden försöka hitta en annan försörjning innebär ett stort risktagande då spelform på hög nivå är en färskvara och man vill inte "missa tåget" när väl kulturscenerna öppnas.

Opera på Skäret berättar också:

Frilansande musiker och sångare blev utan arbete 2020 på grund av att Opera på Skäret inte spelade. Det handlar om 38 musiker, 12 solister, samt tekniker som gick miste om sina gager.

I likhet med teatern har musikbranschen livesänt vissa evenemang och möjliggjort för sin publik att streama konserter. Live at Heart, en årlig festival med fokus på musikbranschen, genomförde exempelvis sjuttio konserter, femton seminarier och en internationell kortfilmsfestival, utan publik, streamat med cirka 45 000 visningar.

⁶ Se mer information om enkätundersökningen på sida 26.

En pågående forskningsstudie vid Karlstad Universitet⁷ visar i preliminära resultat att det för att hantera hur musikbranschen har påverkats av pandemin, behövs mer stöd men också en förändrad syn på populärmusikens roll som kulturform. Något som även behövs enligt studien är kompetenshöjande insatser, exempelvis hur man arbetar digitalt. Studien bygger bland annat på en enkät med cirka sjuttio aktörer från musikbranschen.

Dans

Dansområdet har som övrig scenkonst drabbats hårt av coronapandemin och många danskonstnärer och fria grupper kämpar för sin överlevnad. Eftersom dansen redan har en svag infrastruktur även nationellt och mestadels består av frilansande utövare med osäkra anställningar är läget extra kännbart. Det fåtal danskonstnärer, koreografer och arrangörer som finns i Örebro län har drabbats av inställda föreställningar, och svårighet att planera och boka turnéer. Nedan ges exempel:⁸

Jag jobbar i positionen som frilansande danskonstnär och mina workshops ställdes in utan samtal med mig om hur vi kunde omforma klasserna. Detta gjorde att mina arvoden försvann. Eftersom jag skapar dansföreställningar och säljer/presenterar är det i nuläget svårt att övertyga olika scener och skolor att bjuda in, för de vet inte hur de ska förhålla sig till covid-19 restriktionerna.

2020 planerade jag att satsa mera på min egen verksamhet som dansare och koreograf. Men pandemin förändrade allt: trots stöd från Lindesberg kommun och Region Örebro län, fick jag ställa in eller skjuta på flera planerade projekt. Detta resulterade i en tydligt minskad omsättning jämfört med min planering. Men först och främst är det den gemensamma live-upplevelsen med kursdeltagare och publik som fattas mest.

Internationella artister som skulle medverka i festivalen var tvungna att avböja då de behöver sitta i karantän efter sin vistelse i Sverige. Publikantalet kommer detta år vara mindre för att kunna hålla distans.

Undervisning inom dans på människors fria tid påverkades också under våren med minskat elevunderlag och minskat kursutbud och några av de privata dansskolorna har under året upplevt en mycket negativ ekonomisk påverkan.

Vår verksamhet är i princip död efter den tionde mars. Det går inte att dansa med social distans.

⁷ Studien är en del av projektet MECO med stöd från Interreg Sverige-Norge, EU, Hedmark fylkeskommune, Arvika kommun och Region Värmland.

⁸ Se fotnot 1.

Region Örebro läns planerade dansresidens i olika kommuner har kunnat genomföras med förändringar i datum och upplägg.

Film

Coronapandemin har påverkat filmområdet både vad gäller biografvisning och inhemsk filmproduktion.

Efter novembers skärpta riktlinjer för allmänna sammankomster stängde landets största biografkedja Filmstaden all sin verksamhet. Detsamma gäller de allra flesta av landets övriga biografier. Fram till dess bedrevs biografernas verksamhet enligt begränsningen femtio besökare, vilket har inneburit minskade intäkter. Nationella visningsaktörer har därmed stora ekonomiska bekymmer. Endast ett fåtal biografier har dock hittills stängt sin verksamhet. Ekonomiska rapporter från sex av Örebro läns biografier visar förluster på mellan 36 och 76 procent jämfört med samma åttamånadersperiod (mars-oktober) 2019. Den genomsnittliga förlusten är 60%. En av länets biografier uppger⁹:

Filmerna (premiärerna) har försenats och flyttats till 2021 Folk vågar inte gå (på bio) på grund av restriktioner och rädslan att bli smittade Vi får inte ta in så mycket folk som vi behöver.

Publikdragande premiärer har skjutits upp, och många titlar går direkt till streamingtjänster. December är normalt sett biobranschens mest inkomstbringande period. Alarmerande är att en av årets största och mest efterlängtade juldagspremiärer flyttas från biograf till en större streamingaktör. Det skapar oro för flytt till streamingtjänster och hemmavisning av film genom förändrade konsumtionsmönster hos biopubliken. Det kan bli svårt att locka tillbaka biopubliken efter pandemin.

Många nationella filmproduktioner är pausade och inställda med enorma kostnader som följd. Svensk film har redan generellt sett lägre publiksiffror jämfört med internationella titlar. Risken är att den svenska filmproduktionen påverkas så starkt att det inte finns svenska produktioner att visa när pandemin är över. I Örebro län visar filmaktörerna i den genomförda enkätundersökningen¹⁰ förluster på över femtio procent 2020 jämfört med 2019. Förlusterna härleds till förlorade beställningsuppdrag från näringsliv, TV samt egna produktioner som har tvingats skjutas upp på grund av smittorisk.

⁹ Kommentarererna är en del av den enkätundersökning som genomfördes med fria professionella kulturskapare och kulturföretag i länet i oktober 2020. Se mer information på sida 26.

¹⁰ Se mer information om enkätundersökningen på sida 26.

Nedan följer kommentarer från aktörer i länet¹¹:

TV-bolag beställer inte filmer under 2020. Företag efterfrågar inte beställningsfilm. Den film som vi hade finansierad gick inte att göra på grund av smittorisken och ska istället göras 2022.

Spelfilmproduktion är personalkrävande med många funktioner och ofta i små utrymmen tätt tillsamman vilket gör det näst intill omöjligt att hålla restriktioner och avstånd. Det är mindre problematiskt vid dokumentära produktioner med färre inblandade.

Vi har kunnat arbeta med att filma av föreställningar av till exempel länsmusiken och länsteatern vilket har gett oss några nya jobb. Dock har de på intet sätt kunnat kompensera de produktioner vi hade planerat för under 2020.

De striktare riktlinjerna i november har ytterligare försvårat situationen. Flera aktörer är ensamföretagare och/eller delägare i sina egna verksamheter vilket innebär att de inte har kunnat dra nytta av regeringens paket för att permittera anställda.

Bild och form

Konstinstitutioner, gallerier och andra utställningsplatser i Sverige har i perioder under året haft stängt för besökare och utställningar och arrangemang har ställts in eller flyttats fram. Även konstrundor och konstmässor har ställts in eller genomförts digitalt. Stödåtgärder till småföretagare har varit till stöd för gallerister och räddat flera verksamheter i landet. Hyreslättnader och permitteringsmöjligheter har också varit avgörande för flera gallerier.

Under våren stängdes flera utställningsplatser i Örebro län för att öppna igen under eller efter sommaren. Flera utställningsarrangörer genomförde utställningar med anpassad verksamhet under hösten fram till början av november, då de striktare restriktionerna infördes. Arrangörerna har ofta valt att inte ha invigning vid vernissage av sina utställningar, för att få en spridning av besökare. Några har också genomfört utomhusutställningar. Under november-december arbetade fler än tidigare med ”fönsterutställningar”.

I länet drivs flera utställningsplatser helt eller delvis med offentliga medel, vilket ger en viss trygghet. Konstfrämjandet Bergslagen som är en av de större konstaktörerna i länet genomförde flera korta så kallade ”fönsterutställningar” när galleriet var stängt under våren. Konstfrämjandet har också under hösten genomfört livesändningar på Facebook eller andra sociala medier för att visa utställningar. Örebro konsthall som är

¹¹ Se not 10

länets största konsthall har försökt att inte flytta fram sina utställningar. När de har haft stängt har de anpassat hängning så att det går att ta del av utställningen genom fönster. Konsthallen har även genomfört verksamhet digitalt, bland annat för att utveckla den konstpedagogiska verksamheten till förskolor/skolor. Under höstlovet genomfördes uppsökande verksamhet i olika stadsdelar, som till exempel Brickebacken. Skaparverksamhet genomfördes utomhus i parker.

De utställningsplatser som är privata eller drivs av föreningar uppvisar en större osäkerhet inför framtiden. Enskilda konstnärer har också påverkats hårt under pandemin. Inställda utställningar innebär förutom utebliven försäljning, inställd pedagogisk verksamhet och utebliven medverkans- och utställningsersättning. Även större uppdrag, som gestaltungsuppdrag (ofta en betydande del av konstnärers inkomst) har ställts in eller skjutits fram. Örebro konsthall som ansvarar för gestaltungsuppdrag i Örebro kommun har till exempel märkt av ökade förseningar i projekten på grund av pandemin.

Eftersom pandemin har pågått under en längre tid och restriktionerna under hösten har blivit hårdare finns få nya uppdrag och erbjudanden om utställningar. Framtiden upplevs väldigt osäker. På kort sikt är effekterna främst utebliven inkomst, men på längre sikt kan det leda till nedlagda verksamheter. Flera konstnärer har redan sökt sig till andra jobb eller utbildningar. En försvårande omständighet är att konstnärer redan tillhör de yrkesgrupper i Sverige som har lägst inkomster och många lever med ytterst små marginaler. Konstnärernas Riksorganisation¹² har gjort två enkätundersökningar under pandemin och har fått in uppgifter om att bild- och formkonstnärer står utanför många av de statliga trygghetssystemen. De har ingen eller låg sjukpenningsgrundande inkomst (SGI), låga pensioner och kan på grund av underskott i verksamheten ha svårt att få bostadsbidrag. Få av de svarande i enkäten från Konstnärernas Riksorganisation sökte krisstipendium från Konstnärsnämnden¹³ under våren 2020 eftersom de inte uppfyllde kraven eller saknade avtal. I höstens utlysningar från Konstnärsnämnden och Kulturrådet togs kravet på bevisat inkomstbortfall och ingångna avtal därför bort.

Dialog med konstnärer i länet visar att det råder stor oro och osäkerhet. För flera har ungefär hälften av utställningarna ställts in eller flyttats fram. För några har årets alla utställningar och verksamhet ställts in eller flyttats fram. Det är kännbart eftersom det

¹² Konstnärernas Riksorganisation (KRO) företräder 3 300 yrkesverksamma bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare i Sverige. De arbetar för konstnärlig frihet och goda villkor för bild- och formkonstnärer

¹³ Konstnärsnämnden är en statlig myndighet som stödjer professionella konstnärers arbete, utveckling och internationella kontakter och håller sig underrättad om konstnärernas ekonomiska och sociala villkor. Konstnärsnämnden ska genom sin verksamhet förverkliga de nationella kulturpolitiska mål som riksdag och regering har beslutat om. I organisationen på är merparten konstnärer eller experter från konstområdena som bereder och beslutar om de medel som myndigheten disponerar till stöd för konstnärlig verksamhet.

var svårt att leva som konstnär i länet redan innan pandemin. Flera konstnärer i länet är ”kombinatörer” det vill säga lever delvis på annan inkomst. Flera berättar också att de är mycket hjälpta av stöd för intäktsbortfall, arbetsstipendier och/eller köpta konstverk och att även mindre summor kan ha stor betydelse för verksamheten.

Nedan följer exempel på hur konstnärer, konsthantverkare och utställningsplatser i länet har påverkats av pandemin:¹⁴

Utställningsverksamhet påverkas starkt då besökarna är få. /.../Galleriet var helt stängt april till juli med färre besökare sedan vi öppnade i augusti.

Jag har drivit en verksamhet inom ”Skapande skola” finansierat av Kulturrådet, med skolor från Örebro län. Det blev inställt under våren på grund av smittorisken och jag förlorade då inkomsten, då en stor del av min konstnärliga inkomst kom från ”skapande skola”.

Helt abrupt fick jag sluta med min konstpedagogiska verksamhet då jag dels själv tillhör en riskgrupp samt mina deltagare ofta också gör det. Under året har många möjligheter till utställningar ställts in. På sommaren hade jag en coronaanpassad utställning. Men publiken hade ett helt förändrat köpbeteende.

Vanligtvis går det bra att sälja min konst, tyvärr ej sålt under detta år.

Eftersom mina lokaler är anpassade till den verksamhet jag har haft: utställningar och kurser, har den nu blivit en ekonomisk belastning. Jag är nu nödgad att säga upp hyreskontraktet på min ateljé sedan 13 år tillbaka. Så 2021 har jag ingen arbetsplats kvar även om coronasituationen skulle förbättras.

Jag har haft uppehåll i ateljéarbete/måleri april-oktober, då vi är femton som delar ateljé med varandra.

Jag är glasblåsare och hyr in mig i andras verkstäder. Det är färre verkstäder att arbeta i då hyttägare släcker sina ugnar på grund av osäkerheten. Det har också försvårats att resa i samband med utställningar och arbete på annan ort.

Den digitala utvecklingen till trots upplever flera konstnärer att det inte ger den upplevelse och det möte med konsten som ett verkligt besök kan ge. De visningar som görs digitalt innebär också ofta minskad chans för konstnärer att få ersättning.

¹⁴ Kommentarererna är en del av den enkätundersökning som genomfördes med fria professionella kulturskapare och kulturföretag i länet i oktober 2020. Se mer information på sida 26.

Slöjd

Nämnden för hemslöjdsfrågor¹⁵ skriver på sin webb i början av september:

”Trots distansering och isolering har hemslöjdens snabba omställning till digital verksamhet under våren nått många och skapat gemenskap i den rådande pandemin. Den intensiva våren har inneburit många snabba omställningar för de flesta kulturområden. All fysisk verksamhet ställdes in med kort varsel på grund av pandemin. Många professionella utövare drabbades och fick se hela årets planerade verksamhet avbokas över en natt. Dock har själva området hemslöjd lyfts under coronakrisen. Det är mångomvittnat att slöjd, att göra något med händerna, lindrar när det är oroligt. Och att slöjda har varit viktigare än någonsin det här året!”

Nämnden för hemslöjdsfrågor beskriver vidare att det har skett en snabb omställning till digital verksamhet som har inneburit att många har kunnat ta del av slöjd och slöjdande i landet. Att slöjda utomhus har blivit mer populärt i den situation som har uppstått genom pandemin. Slöjd saknar till skillnad från mycket annan kultur institutioner. Det finns därför en vana att ständigt omgruppera efter samhällets utveckling, vilket kan vara en fördel under pandemin. Under året har både små och stora gemensamhetsprojekt utvecklats till exempel genom sociala medier.

En av Örebro läns slöjdkonsulenter stärker den bilden och berättar:

På sociala medier har slöjden varit synlig och mycket aktiv under året. Det finns en uppsjö av olika communities med olika inriktning som stickning, träslöjd, DIY (Do It Yourself), återbruk och så vidare. Facebook används ofta av de lite äldre och Instagram av de yngre. Här har inte slöjden minskat under året. De fysiska träffarna däremot har ofta ställs in, även om det finns de som fortsätter med ett begränsat antal och utifrån rådande rekommendationer.

Örebro läns slöjdkonsulent berättar vidare om hur slöjdnäringen i länet har påverkats:

Slöjdnäringen har haft det svårare. Uppdrag uteblir och en hel del Skapande skola-projekt har ställts in. En del utställningar har inte genomförts och de som genomförs har haft färre besökare. Det blir allt större medvetenhet om behovet att komplettera en fysisk butik med en webbaserad butik. Äldre skapar ofta en reell webbutik med betalsystem. Yngre jobbar mer med Instagram och andra sociala miljöer och säljer på nya sätt via Swish. Kurser och studiecirkel har i

¹⁵Nämnden för hemslöjdsfrågor, NFH, är en statlig myndighet under Kulturdepartementet med uppdraget att främja hemslöjd. Viktiga samarbetsparter för myndighetens arbete är landets regioner, civilsamhällets organisationer och andra kulturmyndigheter.

princip stannat av. En del har fått betalt fast uppdrag inte har genomförts och en del har delbetalats.

Nämnden för hemslöjdsfrågor påpekar i ett remissvar om omsättningsstöd till enskilda näringsidkare att kravet på inkomst för att kunna söka det föreslagna stödet borde sänkas från 200 tkr till 150 tkr så att fler företag inom slöjd och hantverk inkluderas. En stor del av dessa är kombinatörer med en genomsnittlig omsättning på 127-129 tkr. Det beskrivs att tiotusentals livskraftiga företag annars kan tvingas avvecklas på grund av likviditetsbrist.

Länets slöjdekonsulent säger:

Jag känner inte till om någon yrkesverksam slöjdare i länet har fått stöd på grund av pandemin eftersom de flesta som är näringsidkare är kombinatörer med slöjd som del av sin inkomst. En del som har möjlighet har under pandemin gått upp i tid på sina andra arbeten eller sökt sig till nya arbeten. Ett problem inom slöjdnäringen är att få arbetar med skrivna kontrakt, det betyder att de under pandemin har haft svårt att få ut ersättning för uteblivna uppdrag eller söka bidrag.

Örebro läns slöjdekonsulent bedömer i nuläget (november 2020) trots allt att de flesta slöjdare i någon mån blir kvar inom slöjdområdet även efter pandemin. Detta eftersom att slöjda är en så viktig del för de flesta utövare så de finner olika sätt att upprätthålla utövandet både yrkesmässigt och som fritidsverksamhet.

Litteratur

Precis som inom andra konstformer har litteraturen och författarna påverkats av pandemin. Evenemang, mässor, författarframträdanden, workshops flyttas fram, ställs in eller sker digitalt. I Örebro län har till exempel Litteraturens lördag och Klubb Bubbla ställts in och författarframträdanden på Bergslagens största bokloppis och Live at heart: lyric genomförts digitalt. Andra arrangemang som Läs- och skrivfest i Askersund har flyttats fram.

Det betyder att författare och skrivande personer förlorar sina sammanhang. Det handlar om möjlighet att sälja och marknadsföra böcker och att till exempel genomföra workshops, skrivarkurser, föreläsningar och författarframträdanden.

Nedan följer kommentarer från författare och andra kulturföretag som arbetar med litteratur i länet:¹⁶

¹⁶ Kommentarererna är en del av den enkätundersökning som genomfördes med fria professionella kulturskapare och kulturföretag i länet i oktober 2020. Se mer information på sida 26.

Det finns inga "fönster" för bokförsäljning, inga mässor, marknader med mera. Det är svårt att nå ut. Kommuner avbokat föreläsningar/utbildningar eller avvaktar med att boka in utvecklingsprojekt.

Inga signeringar eller marknader som brukar inbringa inkomst, särskilt runt julhandeln. Inga mässor eller nätverksträffar där nya kontakter knyts.

Jag får inte min bok utgiven fast den skulle getts ut nu i höst. Förlaget som ska ge ut boken vågar inte trycka den (alla marknader är stängda) och de har knappt någon inkomst på grund av corona.

Jag har inte kunnat marknadsföra nya boken som kom november 2019 som planerat.

Inga inbokade föreläsningar. Å andra sidan har jag kunnat skriva färdigt min nästa bok.

Få författare lever på royalties från bokförsäljning, varför det stora flertalet behöver andra jobb för att överleva ekonomiskt. Utan inkomst från författarframträdanden och med en bibliotekersättning som påverkats negativt av färre utlån blir situationen för många ohållbar. Stipendier och priser, som också möjliggör skrivande är inte pensionsgrundande och kan i vissa fall påverka ersättning från a-kassan negativt.

Vad gäller förlagen blir de stora allt större, medan de mindre förlagen får det tuffare ekonomiskt. Detsamma kan sägas om författarna, de som redan tjänar mycket, tjänar mer. Bilderboksförfattare vittnar om refuseringar på grund av att förlagen inte har råd att trycka deras böcker. Att förlagen får det svårare leder också till färre redigeringsuppdrag, en annan möjlig inkomstkälla. Bokhandlare, särskilt i städer, är oroliga för om de ska finnas kvar efter jul.

Det råder stor efterfrågan på kurser om hur man skriver för ljud. Debatt pågår om upphovsrätt och till exempel hur författare ska få skälig ersättning från högläsning på bibliotek/andra platser och inte minst det som sker digitalt.

Kulturarv

Museum

Riksförbundet Sveriges Museer¹⁷ skriver den 1 april:

”Många museer, scener och kulturinstitutioner är beroende av biljettintäkter och annan försäljning för att gå runt. De nya begränsningarna av allmänna sammankomster, Folkhälsomyndighetens rekommendationer, och människors förändrade beteende har lett till färre besökare och därmed kraftigt minskade intäkter och risk för akut likviditetsbrist.”

I juni kommer Sveriges Museer ut med rapporten ”Museer på marginalen” som visar på effekterna av pandemin. Det konstateras att museisektorn som redan har urholkade anslag påverkas starkt av pandemin. Pandemin innebär färre besökare och även en del stängda museer. Det räknas med en förlust på minst 500 miljoner kronor inom branschen i Sverige under 2020. Det är en siffra som uppskattas före restriktionerna i november. Flera museichefer i landet uttrycker oro för framtiden och risken att kultur kan komma att prioriteras bort i en hårt ansträngd samhällsekonomi.

Generalsekreteraren för Riksförbundet Sveriges Museer gör i samband med pressmeddelandet om rapporten följande uttalande:

”Museernas roll som samhällsbärare kan inte nog betonas. Kulturen får därför inte ställas mot andra tunga samhällsbärande sektorer. Det är viktigt att det offentliga ser att museiverksamheten är en viktig del av välfärden i ett demokratiskt samhälle.”

Sveriges Museer lyfter i slutet av året att de ökade restriktionerna i slutet av 2020 ytterligare försvårar för museer och deras möjlighet att överleva. Det beskrivs också som viktigt att den pandemilag som beräknas komma 2021 tar hänsyn till att det ser olika ut på olika museum och att det i många fall är möjligt att skapa smittsäkra miljöer.

Örebro läns museum är den regionala museala kulturinstitutionen i Örebro län och har sedan lång tid gratis inträde. Ekonomiskt påverkades museet därför främst av kostnad för nya satsningar och anpassningar på grund av pandemin. Museet sade också upp anställd pedagogisk personal för verksamhet som inte kunde genomföras på grund av pandemin. Även Skoindustrimuseet, Frövifors pappersbruksmuseum, Alfred Nobels museum och Nora Järnvägsmuseum och Veteranjärnväg (NJOV) och Loka Brunns kurortsmuseum får årliga regionala verksamhetsmedel. NJOV har inte biljettintäkter och en stor del av verksamheten genomförs utomhus med ett ökat besöksantal snarare

¹⁷ Sveriges Museer bildades 2004. De tar tillvara och driver den svenska museisektorns gemensamma intressen. Med drygt 230 medlemmar representerar de stora delar av Museisverige

än minskat under 2020. Den tydligaste ekonomiska påverkan av pandemin är att den ideella förening som driver tågtrafiken vid NJOV:s anläggningar inte kunde betala hela hyran 2020 på grund av minskade biljettintäkter.

Skoindustrimuseet, Frövifors pappersbruksmuseum och Alfred Nobels museum påverkades desto mer av pandemin. Både skoindustrimuseet och Frövifors är beroende av biljettintäkter och gruppbesök. Skoindustrimuseet säljer skor och pappersbruksmuseet hyr ut lokaler. Utan dessa inkomster har museerna svårt att klara sig. Vid intervjuerna i april rådde stor oro inför framtiden. Även Alfred Nobels museum upplevde svårigheter på grund av avbokade grupper, bröllop och liknande arrangemang. I slutet av året ser dock situationen något ljusare ut än befarat både för Skoindustrimuseet och Frövifors pappersbruksmuseum. Alfred Nobels museum beskriver det största inkomstbortfallet med 900 000 kronor. Museernas sammanlagda inkomstbortfall uppskattas till 1 861 000 kronor och merkostnaderna till 820 000 kronor¹⁸.

Aktörernas egen uppskattning av pandemins påverkan 2020 (uppgifter nov 2020)

<i>Alla siffror i tkr</i>	Mer kostnader	Intäkts bortfall	Stöd corona Region Örebro län	Övrigt stöd corona
Örebro läns museum	753	155	500	42
Skoindustrimuseet	0	350	150	50
Frövifors pappersbruksmuseum	2	356	100	38
Alfred Nobels museum	65	900	50	19
NJOV	0	100	0	0
Loka Brunns Kurortsmuseum	0	0	0	0
Summa*	820	1861	800	149

Inom flera museiverksamheter i länet genomfördes 2020 färre visningar och mindre pedagogisk verksamhet än normalt. Det innebar att säsonganställda och uppdragsanställda guider påverkades negativt. Variationen är dock stor under året och mellan olika museum. Örebro läns museum berättar till exempel att deras verksamhet på Örebro slott hade ovanligt många besökare under sommaren.

En tydlig utveckling var också att de som har möjlighet satsade på verksamhet utomhus exempelvis i Siggebohyttan (Örebro län museum) och Pershyttan (NJOV). Örebro läns museum beskriver att de utökade sin bemanning och öppettider på sina filialer under sommaren och för att kunna möta en ökning av inhemska besökare. Trots att de traditionella stora utomhuseventen ställdes in var antalet besökare på en liknande nivå som tidigare år.

¹⁸ Tabellen visar inte helheten vad gäller kostnader och inkomster och inte heller de slutgiltiga siffrorna för 2020. Exakta uppgifter lämnas av aktörerna i slutredovisningar i början av 2021.

Den digitala utvecklingen är inte lika framträdande inom museerna i länet som inom scenkonsten även om en del satsningar görs. Exempel på det är Örebro läns museums film om Siggebohyttan och deras fortsatta arbete med Digitalt museum. En förändring är istället olika anpassningar för att säkra personalens och besökarnas hälsa samt att på olika sätt begränsa antalet besökare.

Museiarbete består också av delar som inte i första hand är publika som arbete med samlingar och föremål. Det är verksamhet som lättare kan fortsätta som vanligt med anpassningar för att personalen ska arbeta coronasäkert. Det anpassade arbetssättet innebär också en utmaning. Alfred Nobels museum beskriver situationen i april:

Alla här är oroliga, bland annat för vår egen och våra familjers hälsa. Det är mycket snack hela tiden, vi pratar om hur vi ska bete oss. Vi städar mer och försöker hålla rent mer än i vanliga fall. Oron är tuff, den tär på oss och de anställda kommer ju i direktkontakt med gästerna. Vi försöker stötta varandra. Vi sitter en bit ifrån varandra och tänker på avståndet och så håller vi snyggt och rent.

Enskilda arkiv

Arkivverksamhet har generellt inte drabbats lika tydligt av pandemins första år som övriga kulturområden. Mycket verksamhet har kunnat fortsätta som vanligt med vidtagna restriktioner om besöksantal och avstånd och andra anpassningar beroende av hur arkivlokalerna ser ut. Framst har den publika verksamheten i form av pedagogiska visningar samt andra visningar och föreläsningar påverkats, särskilt i samband med de nya restriktionerna i november-december. Det finns samtidigt farhågor att om ekonomin i samhället försämras är det inte arkiven som i första hand kommer att prioriteras inom kulturområdet.

Arkiven har en viktig roll under krisen i att bevara material till eftervärlden. Eftersom coronapandemin är en kris som innebär stor påverkan på det svenska samhället uppmanade Riksarkivet i slutet av april statliga myndigheter att dokumentation från den här tiden är samhällsviktig information som måste tas tillvara och bevaras för att det i framtiden ska gå att få en komplett bild av Sveriges samlade insatser för att möta och hantera krisens inverkan på samhället.

ArkivCentrum Örebro län upplever inte att pandemin har påverkat verksamheten nämnvärt. Verksamheten 2020 innebar till stor del att packa upp och systematisera arkivet som sedan ungefär ett år finns i nya lokaler. Det betyder att den publika delen av verksamheten i form av föreläsningar, program för skola, allmänhet och olika organisationer redan var planerad att vara mindre än normalt. En del aktiviteter har genomförts digitalt istället för fysiskt, exempelvis Arkivens Dag. Visningar genomfördes under året vid efterfrågan och kunde anpassas till lämpligt antal och

avstånd. Digital rundvandring och visning av små historiska kortfilmer utifrån arkivmaterial har genomförts som ersättning för fysiska arrangemang. Forskare och allmänhet kunde som vanligt komma för att läsa handlingar, men det har varit betydligt färre forskare än vanligt som tagit sig till arkivet. Arkivleveranser kunde tas emot innanför, men även utanför, arkivets lokaler för att minska risken för smittspridning. Fler än vanligt har lämnat in material till arkivet, troligen på grund av att pandemin har gett större möjlighet till arbete av detta slag.

Även om arkivet ännu inte har drabbats av pandemin finns en viss oro för hur civilsamhället på sikt kommer att påverkas av pandemin och deras möjlighet att fortsätta betala för arkivtjänster:

Vi vill gärna lyfta de behov av ekonomiskt stöd som civilsamhället och alla de ideella verksamheterna kan behöva för att orka driva verksamhet. Om föreningar inte får sin ekonomi att gå ihop påverkar det i sin tur oss. Det blir svårt att motivera medlemskapet och hyllmeteravgiften hos oss på ArkivCentrum. Konsekvensen kan bli att ArkivCentrum de kommande åren står inför fler herrelösa/ägarlösa arkiv.

Biblioteksverksamhet

De svenska folkbiblioteken har 2020 kunnat ge sina användare en god service under stora delar av året. I och med den ökade smittspridningen under hösten och de nya restriktionerna i november infördes dock fler begränsningar även i bibliotekens fysiska öppethållande. Allt fler bibliotek stängde ner hela eller delar av sin verksamhet för besök i november-december. Samtidigt utvecklade biblioteken under året nya uppsökande metoder och många ökade tillgången till digitala medier och slopade förseningsavgifter. Så även om folkbiblioteken ställde om utifrån de lokala restriktionerna under året följde de fortfarande intentionerna i bibliotekslagen och den kommunala biblioteksplanen genom en verksamhet som delvis bedrevs på ett annat sätt än genom fysiskt öppethållande.

Samtidigt som allt fler bibliotek stängde i slutet av 2020 startade också en diskussion på nationell nivå om behovet av öppna och tillgängliga folkbibliotek. Detta i perspektiv av att fri, relevant och tillgänglig information är en demokratisk rättighet som hotas om bibliotek stängs för besök¹⁹. Även hos folkbiblioteken i Örebro län fördes en diskussion om på vilket sätt de är en del av den samhällsviktiga

¹⁹ I lagrådsremissen för den så kallade pandemilagen, som gällde från och med den tionde januari 2021, framhölls att bibliotekslagens bestämmelser om att biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla, bör beaktas vid införandet och utformningen av begränsningar som avser bibliotek. Remissinstanser som Svensk biblioteks förening och Kungliga biblioteket understryker att, de offentligt finansierade bibliotekens demokratiska funktion samt att folkbibliotek bidrar till kunskapsspridning och fri åsiktsbildning, bör beaktas inför eventuella begränsningar i verksamheterna.

verksamheten i kommunerna när det gäller kvalitetssäkrad information och att vara ett stöd för den demokratiska utvecklingen i lokalsamhället.

Ytterligare ett problem som har lyfts fram i diskussionerna kring stängda bibliotek handlar om biblioteken som en av få trygga sociala platser i samhället dit alla har tillträde. Stängda bibliotek kan innebära ökade påfrestningar för barn och unga som inte har trygga hemförhållanden och vuxna med olika slags svårigheter. Eftersom barn är prioriterade i bibliotekens verksamhet är det viktigt att ta hänsyn till det vid beslut om öppethållande.

Se mer om pandemins påverkan på biblioteken under kommunal kultur.

Enkät med professionella kulturaktörer

Nedan redovisas de **två enkätundersökningar** som genomfördes med ”fria” professionella kulturaktörer i länet. Det handlar till största del om uppdragsanställda/frilansare och företagare inom kulturella kreativa näringar. I urvalet ingår i hög grad enskilda företagare som arbetar med bild och form, scenkonst, film och litteratur samt frilansande/uppdragsanställda konstnärer/konsthantverkare, skådespelare, musiker, dansare, illustratörer och filmare. Här finns även teatrar, utställningsarrangörer inom bild och form, bokförlag, biografier, filmföretag, teknikföretag med flera. Urvalet togs fram med hjälp av utvecklingsledare som arbetar med regional främjandeverksamhet inom dans, bild och form, film, teater, litteratur, slöjd och musik i Örebro län. Ett upprop genomfördes också på Region Örebro läns Facebooksida och genom The Art of Sweden²⁰.

Den första enkäten skickades till 344 personer och besvarades av 161 personer mellan 20 april och 11 maj. Den andra enkäten skickades till 336 personer och besvarades av 126 personer mellan 2 oktober och 9 november. Den sista enkäten genomfördes därmed samtidigt som den andra vågen av pandemin slog till i länet. Av de som svarade på enkäten svarade sjutton aktörer i november, det vill säga i samband med att de hårdare restriktionerna infördes i länet. Övriga svarade under den period då det fortfarande fanns förhoppning om att publiken vid offentliga kulturarrangemang skulle öka till 300 personer i november. En av dem som svarade på enkäten i oktober skriver utifrån det i ett mail:

Jag fyllde nyligen i en enkät om hur corona påverkar min verksamhet. Med de nya riktlinjerna som kom igår har dock min situation ändrats ganska drastiskt och jag antar fler med mig. Kan man få fylla i enkäten igen, eller kommer det kanske en ny?

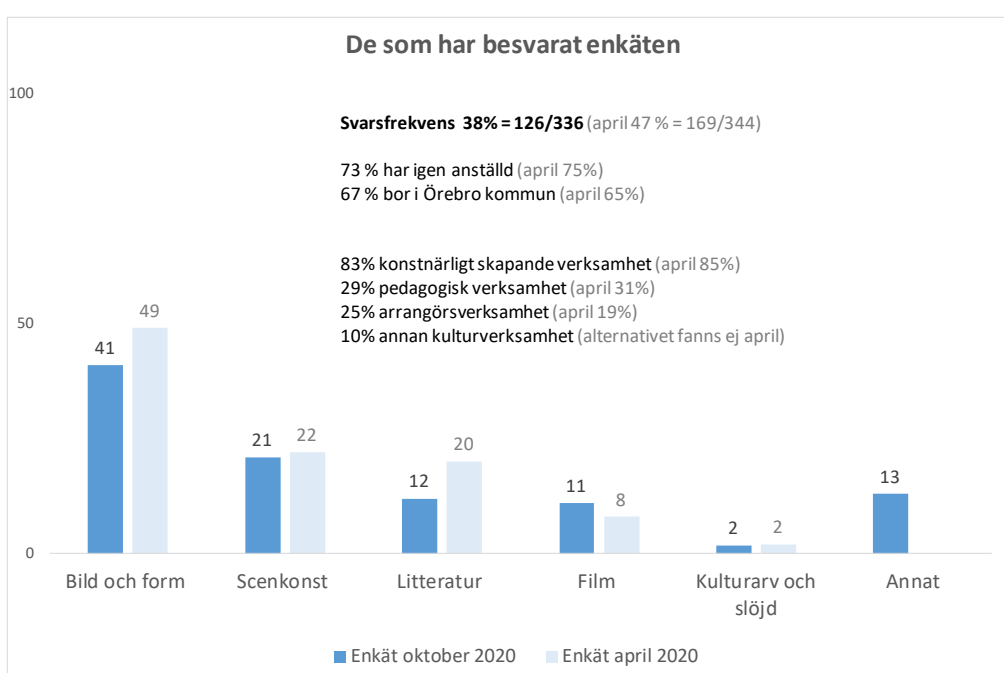
Det är med andra ord möjligt att resultatet i den andra enkäten hade blivit mer negativt om den hade skickats ut något senare.

²⁰ Se mer information om urvalet i not 2.

De som svarade på enkäten

Majoriteten av de som svarade på enkäten i oktober hade ingen anställd och 67 procent bodde i Örebro kommun. Flertalet arbetade med konstnärligt skapande verksamhet. Cirka en fjärdedel arbetade med pedagogisk verksamhet och ytterligare en fjärdedel med arrangörsverksamhet. Den största delen av de svarande arbetade med bild och form²¹. Två av tio arbetade med scenkonst. Det finns också aktörer inom litteratur, film och kulturarv/slöjd. De som svarade ”annat” arbetade främst med flera kulturområden. Några anger också foto, föreläsningar och arrangörskap.

I oktober var svarsfrekvensen i undersökningen lägre än i april (38 procent jämfört med 47 procent). Vid en analys av bakgrundsvariablerna finns inga tydliga skillnader mellan de som svarade på undersökningen i april jämfört med de som svarade i oktober²².

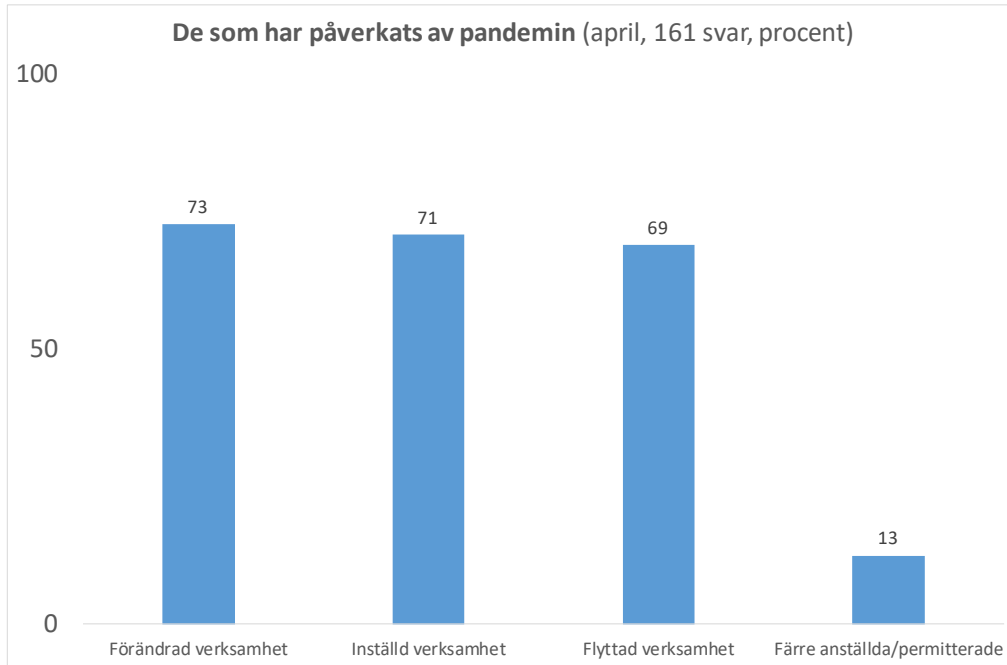

²¹ Även i urvalet till undersökningen är aktörer inom bild och form i hög majoritet.

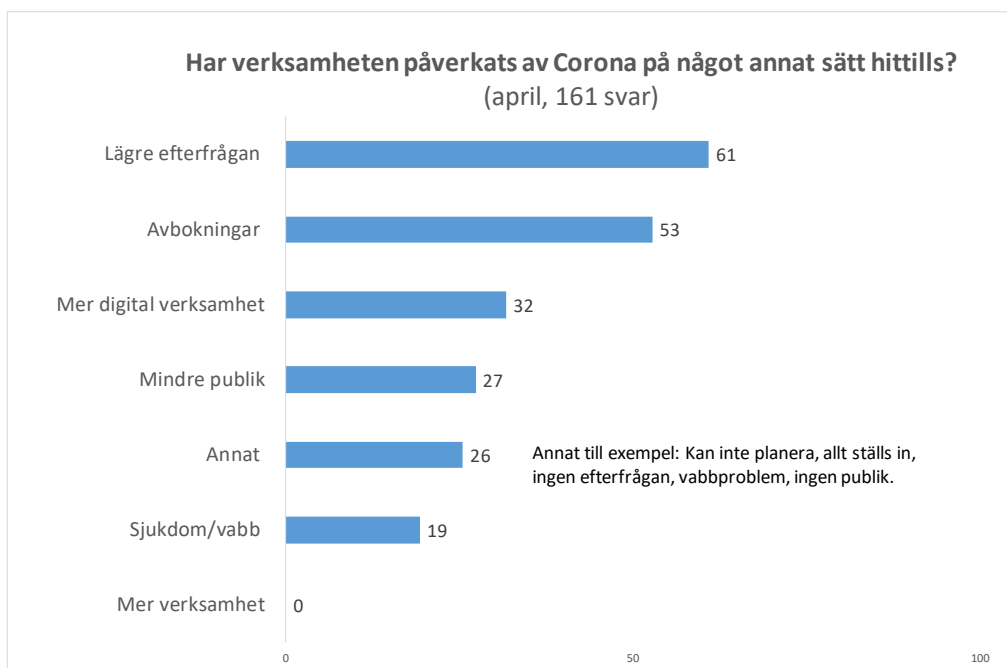
²² Diagrammet antyder att det var färre svarande som arbetade med bild och form och litteratur i april. I april fanns dock inte svarsalternativet Annat, ett svarsalternativ där flera i oktober beskriver verksamheter kopplat till bild och form och litteratur.

Påverkan på verksamheterna april 2020

När enkäten i april skickades ut ställdes frågor om hur verksamheterna hade påverkats av pandemin. En majoritet hade förändrad verksamhet, inställd verksamhet och/eller flyttad verksamhet. 13 procent uppgav att de har färre anställda eller hade permitterat på grund av pandemin. Den siffran ska förstås utifrån att 75 procent uppgav att de inte hade anställda.

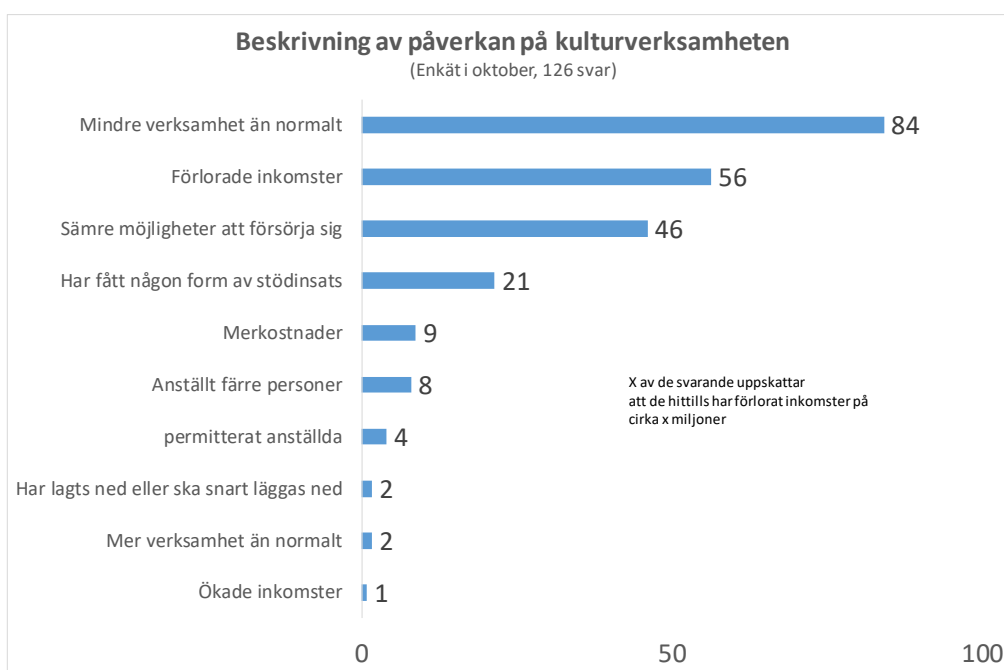
En majoritet upplevde också lägre efterfrågan och avbokningar och ungefär en tredjedel upplevde en ökning av den digitala verksamheten.

Påverkan på verksamheterna oktober 2020

Enkäten i oktober var något annorlunda utformad. Att verksamhet hade ställts in eller flyttats var en självklarhet som inte behöver ställas frågor om. Mer intressant var att undersöka hur pandemin påverkade respektive verksamhet. Kontrollfrågor ställdes också för att få svar på om det fanns verksamheter som hade gått bättre under pandemin.

En majoritet, 84 procent, upplevde att de hade mindre verksamhet än normalt och 56 procent hade förlorat inkomster på grund av pandemin. Nästan hälften av de professionella kulturaktörerna upplevde sämre möjlighet att försörja sig på grund av pandemin. En av tio hade haft merkostnader och två av tio hade fått någon form av stödinsats på grund av pandemin. Åtta procent hade anställt färre personer än normalt och fyra procent hade permitterat (73 procent av de svarande hade ingen anställd).

Följande kommentarer är exempel på upplevelsen av pandemin och dess påverkan på verksamheterna:

Det är både mindre verksamhet och mer verksamhet. Mindre av det man hade räknat med på grund av pandemin. Men samtidigt mer jobb för det är mycket nytt som man ska lära sig, ställa om, nya kanaler, nya satsningar på kort tid. Därför är det lite motsägelsefullt.

Det är svårt att planera sin verksamhet då det är omöjligt att veta när restriktioner ökar eller minskar vilket har stor betydelse för publika arrangemang. Om man till exempel skriver kontrakt om lokaler och hyra av

material och sen får ställa in helt abrupt. Dessutom läggs mycket tid på marknadsföring som visar sig vara förgäves. En annan negativ effekt är att man bara kan spela för en mindre publik vilket gör att biljettpriset ökar för publiken för att få någon slags ekonomisk rimlighet i förhållande till arbetsinsatsen.

Ekonomisk påverkan

Enkäterna innehåller också mer exakta frågor om den ekonomiska påverkan.

Ökade inkomster

Endast en verksamhet uppger ökade inkomster på grund av pandemin, sammanlagt handlar det om en ökning på 40 000 kronor.

Stöd

27 verksamheter uppger att de har fått ekonomiskt stöd på grund av pandemin till ett sammanlagt värde av 1,4 miljoner kronor²³

Merkostnader

Elva verksamheter uppger att de hade merkostnader på totalt 667 000 kr²⁴ på grund av pandemin.

Minskade inkomster 2020

Genom att jämföra de sammanlagda årsinkomsterna 2019 med förväntade årsinkomster 2020 skapas en översiktlig bild av hur kulturaktörernas ekonomiska situation i länet har förändrats under pandemin. Siffrorna visar på drygt sju miljoner lägre inkomster 2020 jämfört med 2019. Det var dock endast 73 aktörer som svarade på frågorna vilket innebär att 53 aktörer, nästan 42 procent, inte finns med i den summan. Den genomsnittliga inkomsten 2019 bland dem som besvarade frågan var drygt 500 000 kronor och den genomsnittliga förlusten 2020 bland dem som besvarade frågan var drygt 100 000 kronor per aktör/företag. Det vill säga ungefär 20 procent av årsinkomsten.

Beräknade årsinkomster 2019 och 2020, enkät oktober

	kr
Angiven årsinkomst 2019	38 501 538
Beräknad årsinkomst 2020	30 722 860
Förändring mellan åren	7 778 678

Antal svar 73

Bortfall 53

²³ En av aktörerna anger inte stödsumman.

²⁴ Tre av de elva med merkostnader kan inte ange en summa.

En fråga ställdes också om beräknat inkomstbortfall 2020. I april bedömdes det totala inkomstbortfallet vara drygt tio miljoner och i oktober var bedömningen cirka 17 miljoner kronor. Det vill säga nästan dubbelt så mycket som vid en jämförelse mellan årsinkomsterna 2019 och 2020. Antalet svarande är dessutom färre. Endast 56 personer svarar och 70 personer (55 procent) svarar inte på frågan. Det genomsnittliga inkomstbortfallet blir därmed drygt 300 000 kronor per aktör. Vid fortsatt analys av svaren visar det sig att det inte alltid är samma aktörer som har besvarat frågan om årsinkomster som har svarat på frågan om inkomstbortfall. I materialet finns två stora aktörer som inte svarar på frågan om årsinkomst men som tillsammans anger ett inkomstbortfall på nästan åtta miljoner. Det betyder att om dessa två företag tas bort blir inkomstbortfallet i oktober istället knappt 9 761 000 kronor och siffrorna blir därmed mer jämförbara med jämförelsen mellan årsinkomster 2019 och 2020. Det genomsnittliga bortfallet blir då ungefär 180 000 kronor per aktör.

Vad går det då att dra för slutsatser av dessa siffror? En slutsats är att det inte går att dra några generella slutsatser eftersom det är ett för stort bortfall bland de svarande. Ytterligare en slutsats är att enstaka aktörer, de få större företag som finns i materialet, påverkar det totala resultatet oerhört starkt, vilket ytterligare stärker slutsatsen att bortfallet gör siffrorna osäkra. Det innebär också att både 17 miljoner i inkomstbortfall och sju miljoner i skillnad i årsinkomster kan vara korrekta siffror eftersom det är olika aktörer som har besvarat frågorna.

De öppna svaren beskriver att det för exempelvis uppdragsfinansierade konstnärer inom bild och form och författare är oerhört svårt att sia om exakt hur mycket som kommer att säljas under ett visst år. Det är också ett av problemen när det kommer till att söka stödmedel för inkomstbortfall. I de fall det inte finns kontrakt går inte inkomstbortfall att bevisa. Det betyder inte att de förlorade inkomsterna inte är reella och oerhört problematiska för dem det berör. Nedan följer kommentarer kopplat till de ekonomiska frågorna:

Det är omöjligt att veta summan, det är en uppskattad siffra.

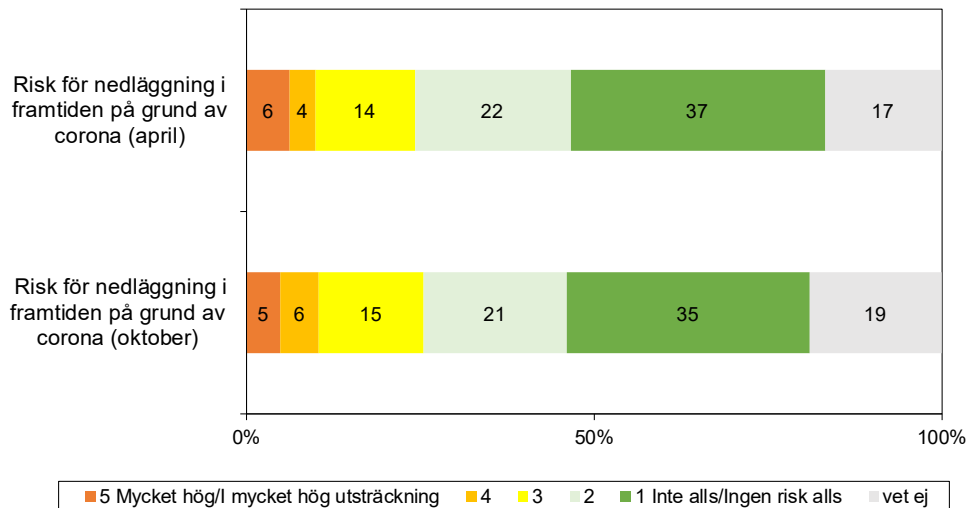
Det är svårt att bedöma vad jag förlorat på grund av corona men en inställd utställning är alltid ett bortfall då det är ett säkert försäljningstillfälle.

Det är svårt att uppskatta inkomstbortfall då det inte går att veta hur mycket som annars hade sålts/bokats in. Som författare har jag konkret förlorat 32 000 kr i inställda författarbesök som var inbokade. På Teater Martin Mutter brukar jag bara vara anställd och har ej så bra inblick i ekonomin, men vet inget om min anställning där framöver.

Risk för nedläggning

Elva procent av företagen ser i oktober 2020 en hög eller mycket hög risk för nedläggning på grund av pandemin, ytterligare 15 procent ser risken för nedläggning som medelhög.

Hur corona har påverkat eller förväntas påverka kulturverksamheten
(Enkät i oktober 2020, 126 svar)

Om vi ser närmare på de som anger en hög eller medelhög risk för nedläggning i oktober handlar det om 13 företag. Motsvarande antal i april var 16. Endast några av de som gjorde bedömningen i april gör samma bedömning i oktober. I april arbetade något fler av dem som angav risk för nedläggning inom scenkonst och hade anställda, sett till hela gruppen svarande. Nedan följer några kommentarer från dem som angav mycket hög eller hög risk för nedläggning i oktober:

Jag måste få tag i ett jobb, hittar jag ett bra så blir jag nog kvar där och kanske spelar lite ibland. Så man kan säga att jag lägger nog ner det mesta av mitt frilansande.

Företaget är vilande på grund av coronapandemin.

Alla mina jobb jag hade inbokade bokades av, nu får jag inga bokningar, ingen julshow, inget.

De som har svarat att det inte finns risk för nedläggning anger exempelvis:

Det är väldigt svårt att säga hur mycket det kommer påverka. Vi vet att det påverkar men vi vet inte om det kommer fler vågor. Det skulle vara förödande. Jag vet att vi förlorar intäkter i stor utsträckning och det hämmar bolagets utveckling, men mer än så kan jag inte med säkerhet säga. Jag är också ganska säker på att bolaget inte kommer gå i konkurs under nästa år

eller året efter. Jag kan söka andra jobb, utanför filmbranschen, och jag har redan minimerat utgifterna för att bolaget ska kunna vädra stormen.

Jag kommer alltid fortsätta med min konst på något sätt, tidigare var det i stor skala, en period i liten skala och nu försöker jag lägga mig i mitten och sträva framåt.

Svårt att säga förstås, men även om jag har en liten verksamhet och omsättning så har jag ganska många ben vilket gör att jag är ganska resilient.

Minskar vår ekonomiska ram får vi anpassa oss som att minska anställningsgraden för våra anställda och kanske leta efter en mindre lokal.

Man upphör kanske inte att vara konstnärligt verksam förrän man dör själv

Utveckling på grund av pandemin

De som besvarade enkäten fick ange eventuell positiv påverkan av pandemin. Av svaren framgår att den digitala utvecklingen delvis ses som positiv med ökad möjlighet att nå ut med konst, teater, musik, litteratur eller vilket område det nu handlar om. Några påpekar att det kan innebära möjlighet att nå nya grupper i samhället.

Möjligen finner teatrar och andra kulturinstitutioner andra vägar att nå sin publik. Som avfilmade och streamade föreställningar. Något som kan utvecklas i framtiden och bli ett komplement i utbudet. Fördelen är att, också i en framtid utan corona, de som inte själva kan komma till teatern ändå kan nås av föreställningarna.

Samtidigt påpekas att digital utveckling kräver nya kunskaper och ofta även kostnader för exempelvis teknisk utrustning eller mjukvara. Även om den digitala utvecklingen ses som spännande är också avsaknaden av fysisk närvaro i många fall inte möjlig att ersätta med digitala lösningar.

Det positiva är väl att vi hittat många nya digitala lösningar, lärt oss streama, och börjat arbeta med annan teknisk utrustning, och fått mycket nya kunskaper. -- Men dessa uttalanden känns för mig lite som att greppa efter halmstrån. Inget är på något sätt bättre nu än innan om man frågar mig. Musik ska upplevas. Helst live med publik, och tillsammans med andra. I vissa genre blir det tydligare än andra, som rockkonserter till exempel. Där man i normala fall står tätt sammanpackade framför en scen där det är varmt och svettigt och man utbyter energi mellan band och publik. Det kan aldrig återskapas i en tom lokal med kameror framför bandet, där publiken sitter hemma i soffan. Interaktionen känns lika med noll och inget. Ett chattinlägg från publik till artist kan inte ersätta det tyvärr.

Det har också varit ökat fokus på att visa konst och kultur utomhus under den varmare årstiden samt på ställen som tidigare inte varit lika attraktiva:

Vi hade fönsterutställningar under vår stängda period. Det gav mycket liten försäljning men sju konstnärer kunde var och en få utställningsersättning med 5700 kr och många stannade vid våra fönster och tittade, vi såg levande ut.

Jag har haft fler kunder i min egen butik, som ligger utanför stadskärnan i strövområde.

Ökade möjligheter för utbildning och skapande i enskildhet beskrivs också som positivt:

Mer jobb blir ju gjort, till exempel arbete med böcker och så vidare, när kontakten med kunder är färre.

Har mer tid med ateljén och mer tid i social media att marknadsföra sig.

Deltog i kursen Entreprenörskap för kulturarbetare. Gör praktiska förändringar i min verkstad, ateljé med bättre anpassade möbler, förvaring, arbetsbelysning.

Aktörerna har ytterligare några reflektioner kring vad som kan vara positivt med pandemin:

Jag upplever att det hänt något med oss människor som är viktigt. Nu när vi hamnat i detta "mellanrum". En tid för eftertanke om vad som är viktigt för mig och andra i livet. Många goda samtal. Det sker också efter föreställningarna nu. En längtan efter samtal och meningsfullhet. Det är gott.

Att jag har fått tänka annorlunda har resulterat i ett nytt och oväntat projekt.

Stöd

Nedan följer en beskrivning av hur de regionalt finansierade kulturproducenterna, kulturskapare och andra aktörer i enkätundersökningen i oktober²⁵ ser på stödbehovet utifrån pandemin. Nationella och regionala stöd som har fördelats inom kulturområdet på grund av pandemin under 2020 presenteras också.

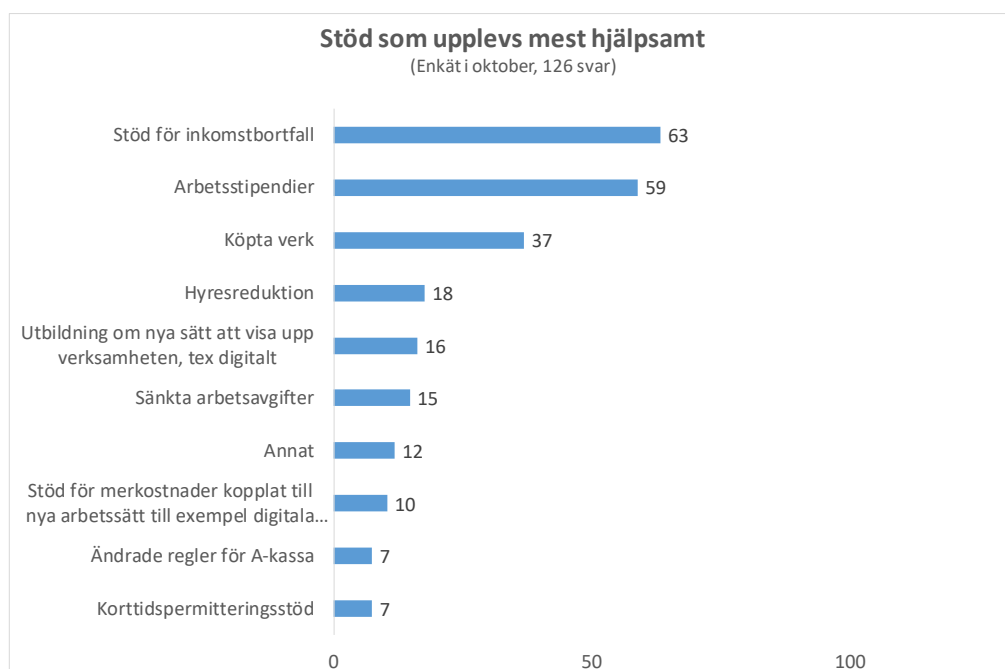
Stödbehov

Regionalt finansierade kulturproducenter

Det viktigaste stöd som samtliga regionalt finansierade kulturaktörer efterfrågar är att få behålla de offentliga verksamhetsmedlen från stat, region och kommun även om verksamheten under pandemiåren delvis kan komma att se annorlunda ut. Opera på Skäret, Stadra Teater, Skoindustrimuseet och Alfred Nobels museum uppgav också i april att de behövde extra stöd för att kunna fortsätta sina verksamheter. Teater Martin Mutter uttryckte behov av medel för en digital utveckling. Flera verksamheter efterfrågar också fortsatt dialog om utvecklingen av pandemin och eventuella stödinsatser från regional eller statlig nivå. Region Örebro län beskrivs också vara en viktig part i samtal med staten genom att där föra fram regionala aktörers stödbehov.

Uppdragsanställda och kulturella kreativa näringar

I april uppgav 36 procent av kulturaktörerna att deras verksamhet hade behov av stöd. I oktober var motsvarande siffra 54 procent. Stöd för inkomstbortfall, arbetsstipendier eller köpta verk var det som särskilt efterfrågades vid båda undersökningstillfällena.

²⁵ Se mer information om enkätundersökningen på sida 26.

Följande kommentarer visar också på vikten av fortsatt stöd till ”fria” kulturföretag och kulturskapare i länet.

Det är viktigt att ni inte glömmer bort alla de enskilda aktörer som finns. De flesta har eget företag och har ingen stor organisation bakom sig. Pengarna går ju oftast till de stora institutionerna.

Vore bra om hela länet fick del av pengarna, inte bara etablerade verksamheter i centralorterna. Det kostar på att arbeta i motvind, vilket blev än tydligare med corona. Även ett litet bidrag kan ge energi till att orka fortsätta en verksamhet.

Jag är tacksam för det stöd jag fick i somras i form av stipendium och ersättning för inkomstbortfall. Detta gav mig möjlighet att utveckla mig och arbeta vidare inom mitt område och också att hitta delvis en ny publik.

Stöd som har fördelats

Nationellt

Under året har flera särskilda stödinsatser till professionella kulturskapare och andra professionella kulturaktörer genomförts på nationell nivå. Utan att göra anspråk på att vara heltäckande följer här en lista över sådana satsningar under 2020:

- Statens kulturråd fördelade cirka 1 251 000 000 kronor (varav Örebro län har fått del av 11 189 000 kronor).
- Svenska Filminstitutet fördelade 5 621 000 kronor till filmfestivaler för intäktsbortfall, 25 600 000 kronor till distribution och visning (till film distributorer) samt 78 800 000 kronor till biografägare för inkomstbortfall. Örebro län har fått stöd till åtta biografägare för inkomstbortfall om sammantaget 868 498 kronor.
- Konstnärsnämnden fördelade cirka 290 000 000 kronor (70 000 000 i Krisstipendium 1 och 220 000 000 kronor i Krisstipendium 2). Örebro län har fått del av 2 879 000 kronor.
- Sveriges författarfond fördelade 33 800 000 kronor i krisstöd. Örebro län har fått del av 130 000 kronor.

Som till övrigt näringsliv har också omsättningsstöd och omställningsstöd av olika slag getts till kulturföretag i länet.

Regionalt

Region Örebro län har också genomfört särskilda stödinsatser riktade till kulturaktörer i vårt län på grund av pandemin. Dessa är:

- Särskilt stöd för inkomstbortfall kultur (juni) 500 000 kronor.
- Arbetsstipendier kultur (juni) 500 000 kronor.
- Fördelning av extramedel aktörer inom kultursamverkansmodellen genom extra fördelning från Statens kulturråd (augusti) 4 422 000 kronor.
- Arbetsstipendier kultur (december) 290 000 kronor.
- Film eller biografstöd från regionen: 90 000 kronor.
- Stöd till föreningslivet där även kulturföreningar har kunnat söka (juni och december) 640 000 kronor.

Förutom dessa ekonomiska stöd har också följande stöd beslutats om av kulturnämnden:

- Att inte kräva tillbaka regionala verksamhetsmedel som ges till kulturaktörer i länet och att inte använda 2020 som utgångspunkt för fortsatt finansiering.
- Att inte kräva tillbaka regionala föreningsbidrag som har fördelats till kulturföreningar och att inte använda året 2020 som utgångspunkt för fortsatt finansiering.
- Att inte kräva tillbaka medel som har fördelats till studieförbund och att inte använda året 2020 som utgångspunkt för fortsatt finansiering.

Ett samarbete har genomförts med näringslivssidan hos Region Örebro län. Det innebär till exempel att kulturföretag, på samma sätt som övriga företag i länet, har kunnat ta del av samlad information om stödinsatser på webben samt stöd från Företagsjouren om de har drabbats av pandemin.

Regional främjandeverksamhet i Örebro län

Denna del av kartläggningen ger en bild av hur Örebro läns regionala främjandeverksamhet har påverkats av pandemin. Dans, bild och form, film, litteratur och regional biblioteksverksamhet har lämnat skriftliga underlag medan slöjd, teater, amatörteater och amatörmusik har intervjuats. Främjandeverksamheterna har haft möjlighet se över texten och komma med korrigeringar och tillägg i januari 2021.

Dansfrämjande och professionell dans

Den dansfrämjande verksamheten hos Region Örebro län har haft färre mötesplatser för regionens dansverksamma än normalt. Proffsklassverksamheten har haft färre klasser under våren och höstens klasser har ställts in helt. Under slutet av oktober genomfördes dock utbildningsdagar för yrkesverksamma danslärare och danspedagoger. För att inte samla hela målgruppen arrangerades tre tillfällen på olika arbetsplatser i länet.

Arbetet med dans i förskolan via Dansväskan gjorde ett uppehåll, men ett nätverk för dans i förskolan startades och digitala inspirationsföreläsningar genomfördes istället. Dans i grundskolan genom Upptäck-Sök-Dansa! kunde genomföras som planerat.

2020 års feriepraktik genomfördes digitalt på distans. Även Dansens dag fick ställa om och den dansföreställning som brukar skapas av länets dansaktiva övergick till digital visning på Youtube.

Den professionella dansen hos Region Örebro län har varit med och genomfört utlysningar om coronastöd till det professionella kulturlivet i länet. Till följd av coronapandemin inledde också den professionella dansen hos Region Örebro län ett samarbete med Länsmusiken i Örebro kring filmprojektet ”Dansa med Svenska Kammarorkestern”, riktat mot förskolan. Samarbetet blev lyckat och innebar en ökad tillgänglighet och spridning av klassisk musik och dans till barn i länet.

Omvärldsbevakningen av dansområdet har begränsats då många föreställningar och konferenser har ställts in. En del har dock ställts om till digitala varianter, vilket har varit positivt och inneburit ökad möjlighet att delta. Möten inom verksamheten har generellt sett ställts om till att nästan enbart ske digitalt.

Teaterfrämjande

Den teaterfrämjande verksamheten hos Region Örebro län har som övrig verksamhet inom scenkonsten påverkats starkt av inställda föreställningar och färre i publiken. Fysiska möten så som föreställningar, utbudsdagar eller andra arrangemang har inte alltid gått att genomföra eller har genomförts med färre deltagare. Ett exempel på inställd verksamhet som fått skjutas på framtiden är Våga Dans, ett

samverkansprojekt med dansen, med syfte att fler av länets arrangörer ska arrangera dans.

Scenkonstområdet har det tufft generellt, men kanske är det extra hårt för de frilansande aktörerna, då den personliga ekonomin påverkas direkt av avbokade och inställda uppdrag. Ett annat problem som visat sig alltmer bland arrangörer är en trötthet i att ställa in, planera om, för att kanske få ställa in igen. Varje arrangemang innebär stora arbetsinsatser med marknadsföring, biljettförsäljning och liknande. Risken finns att arrangörer som tidigare arrangerat scenkonst slutar eller ställer om till annan verksamhet vilket innebär att scenkonsten förlorar spelplatser. De professionella kulturskaparna inom scenkonst känner också en trötthet men kanske mer gällande svårigheten att få utöva och kunna försörja sig på sin profession. Ett problem för aktörerna när verksamhet skjuts upp är också att det i praktiken betyder att den tänkta inkomsten skjuts på framtiden eller att uppbokad tid inte genererar intäkter den period då arbetet sker, om gager betalats ut i förskott. Det är viktigt med lösningar som i minsta möjliga mån drabbar arrangör eller aktör ekonomiskt, både nu och framöver.

Utvecklingsledaren för teater berättar:

Inom scenkonsten generellt har den digitala utvecklingen varit mycket stor under året. Att bli digital är dock inte en möjlighet för alla. Små aktörer som ska ut i länet på mindre scener och bygdegårdar har inte den tekniken. Det är också så att teater som är tänkt till turné inte är gjord för ett digitalt format. Teater är på så sätt i första hand ett liveforum.

Utvecklingsledaren berättar vidare:

Satsningen Scenkonst utanför tätort, som haft en väldigt bra utveckling senaste åren, har också påverkats negativt av pandemin. Efter att ha fått ställa in det mesta de senaste två säsongerna tappar vi fart och risken finns att vi behöver börja om i byggandet av relationer och engagemang hos nya och ovana arrangörer. Det funkade fortfarande ganska bra så länge man fick vara 50 personer i publiken, då det ofta handlar om mindre spelplatser. Ett glesplatsstöd infördes också i höstas så arrangörer med lokaler som inte har utrymme med 50 publikplatser, inklusive avstånd, kan söka ekonomiskt stöd.

Arbetsinsatser till direkt följd av pandemin inom främjandeverksamheten för teater är handläggning av två regionala coronarelaterade stöd för scenkonst och andra kulturaktörer i länet.

Främjande inom bild och form

För främjandeverksamheten bild och form har pandemin framförallt medfört en omställning från fysiska möten och arrangemang till digital verksamhet. Det mesta har därmed kunnat realiserats men på ett lite annorlunda sätt. Undantaget är det internationella Artist in Residenceprogrammet i Örebro län (AiR i Örebro län) som inte gick att arrangera eftersom det innebar besök från konstnärer från fem olika länder i Europa. Residenset är framflyttat till våren 2021, med stor risk att det flyttas fram ytterligare.

Mer digital verksamhet har krävt ökad teknisk kompetens och samarbeten med fler aktörer kring hållbara lösningar. De digitala mötena och arrangemangen har inte kunnat genomföras på samma sätt som om de hade varit fysiska möten utan har krävt nya arbetssätt exempelvis genom ett mer detaljerat planeringsarbete. Det har påverkat arbetet med främjandeverksamhet inom bild och form under året. Fördelen med den digitala utvecklingen har varit färre resor och kortare och mer effektiva möten. Nackdelen är en digital trötthet och att digitala möten inte ger samma energi som att träffas fysiskt för de som tar del av arrangemang såväl som för dem som planerar.

Arbetsinsatser direkt till följd av pandemin är handläggning av två regionala coronarelaterade stöd för konstnärer och andra kulturaktörer i länet. Det har även etablerats hemmaresidens för fyra konstnärer genom Konstdygnets arbetsgrupp som består av regional främjandeverksamhet inom bild och form i Sörmland, Västmanland, Uppsala och Örebro län.

Slöjdfrämjande

Slöjdkonsulenterna som har Örebro läns museum som huvudman beskriver en stor omställning under året från fysisk verksamhet till digital verksamhet. Ett första exempel är omställningen av Slöjd håller som genomfördes i samverkan med flera län:

Det har hänt otroligt mycket och det har varit en stor omställning. Vi planerade en "slöjd-håller-vecka" i mars i mellansvenska län. Den ställde vi in helt och hållet. Vi genomförde den istället vecka 42 både digitalt och lite fysisk. Vi gjorde vår del helt digitalt. En aktivitet under veckan var en föreläsning av Omskaparna, ett projekt finansierat av Arvsfonden. Målgruppen var slöjdlärare. Den digitala lösningen möjliggjorde för lärare från olika delar av landet att delta. På Instagram och på webbplatsen Slöjd Håller har trafiken ökat under temaveckan och ökningen består, men ökningstakten är lägre efter veckan. Ökningen är nationell. Tillsammans nådde vi cirka 1000 personer. Vi ligger i framkant i samverkan mellan länen och kring hållbarhet inom slöjdområdet. Vår digitala utveckling och arbete med de Globala målen för hållbar utveckling har rönt nationell uppmärksamhet.

Ytterligare tre exempel på omställning till digital verksamhet handlar om feriepraktiken, utbildning för slöjdlärare och en inspirationsdag.

Även sommarjobbet gjorde vi delvis digitalt i somras. Nio ungdomar deltog. Vi delade gruppen och en grupp på fem var på plats på förmiddagen och en grupp på fyra hade hemarbete. Sedan byte vid lunch. Vi startade varje möte med ett gemensamt Zoommöte och avslutade varje dag så att alla fick en helhet. Vi behövde inte ha lunch på plats och undvek trängsel. Vi fick ställa om rätt så rejält. Men vi hade bra handledare som var flexibla och kunde ställa om under våren.

Fortbildningen för slöjdlärare var helt digital. Ett femtontal slöjdlärare från länet deltog. Det var föreläsningar och grupparbeten som innehöll skiss och andra praktiska uppgifter. En föreläsning av en professor i möbelkultur vid Malmstens Furniture studies vid Linköpings universitet lade grunden för praktiska moment som löstes i grupper och individuellt. Praktiska workshops handledes av ledare från olika platser i landet. Vi skickade ut materialsatser till deltagarna för att skapa liknande förutsättningar för alla. De båda handledarna jobbade med två kameror och vi modererade workshopporna i realtid så att alla deltagare fick ut så mycket som möjligt. Även deltagarnas redovisningar modererades bildmässigt så handledarna kunde lämna kommentarer på de arbeten som utfördes. Vi använde verktygen Zoom och Qicochat för dess stabilitet, möjligheter och för att målgruppen är mer van vid detta.

Vid inspirationsdagen för "kulturella och kreativa händer" i mellansverige var Sörmland huvudvärd. Sörmlands museum hade en studio och sände, bland annat var en föreläsare från London med. Totalt deltog ett sextiototal yrkesverksamma slöjdare från de fem länen.

Inom verksamheten producerades också några filmer som komplement till verksamhet som genomfördes utomhus i skogen:

Under försommaren gjorde vi några korta filmer om repslagning och en om att läsa ett träd och att ta tillvara en krokig björk. Det var som en förtitt för en guidad visning i skogen med ett femtontal deltagare. Det kommer vi att fortsätta med. Det digitala är ett bra komplement till det fysiska.

Filmfrämjande

Region Örebro läns filmverksamhet har ställt in verksamhet samt ställt om aktiviteter till att bli digitala. Det förändrade arbetssättet har delvis inneburit merarbete.

Den största förändringen har handlat om att genomföra de två filmfestivalerna för regionala filmaktörer digitalt. Det har inneburit tekniska utmaningar, men också nya erfarenheter. Den stora förlusten har varit att den fysiska mötesplatsen mellan publik och filmare har förlorats. Detsamma gäller ett antal talangaktiviteter som normalt arrangeras i samarbete med kollegor i övriga Mälardalen men som i år har ställts in. Flera nationella mötesplatser för filmaktörer där även regionala deltagare brukar delta har också ställts in.

Inställda arrangemang och digitala arrangemang har inneburit färre resor och avbokade lokalhyror vilket har gett ett ekonomiskt överskott i verksamheten. Överskottet har använts till investeringar i den ökade pedagogiska verksamheten som planeras för samt riktat stöd till biografer i länet som har drabbats av pandemin.

Litteraturfrämjande

Främjandeverksamheten hos Region Örebro län arbetar med talangutveckling, den litterära infrastrukturen och annan främjande verksamhet. Vissa saker har kunnat ställas om till att bli digitala 2020, men de sociala sammanhangen har blivit lidande.

Feriepraktiken i litteratur gick att genomföra med restriktioner. Skrivartävlingen Dig it! genomfördes men utan prisutdelning. Planeringen inför 2021, som exempelvis Månadens författare, utgick till största del från det digitala formatet.

Utvecklingsledaren i litteraturfrämjande beskriver vidare om hur det digitala har påverkat verksamheten:

De sammanhang som främjandeverksamheten brukar befinna sig i, som litterära konferenser, mässor, nätverksträffar och kurser, är samtliga inställda eller omställda. Relationsbygge är svårt utan fysiska möten och det blir sällan bra att direktöversätta ett analogt format till ett digitalt. Det har därmed varit svårare att omvärldsbevaka och inspireras av andra regioner och länder när det inte finns några plattformar för mänskliga möten. Positivt är att det samtidigt är enklare att kalla till kortare möten via Skype eller Zoom. Att inte få komma till arbetsplatsen påverkar den psykosociala hälsan genom bristen på sammanhang och sociala, dagliga, kontakter.

En viktig fråga som utvecklingsledaren i litteraturfrämjande ställer angående verksamheten är:

Det har blivit tydligt att författares situation i länet var tuff redan innan pandemin, men nästan är omöjlig nu. Coronastöden är små droppar i havet. Hur ska vi på regionen på bästa sätt stärka litteraturens ställning och dess utövare i Örebro län framöver för att trygga återväxt och ge kulturutövarna en möjlighet att leva på sin profession?

Regional biblioteksverksamhet

Planerade fortbildningsaktiviteter, handledning och coachande möten har fått ställas om från fysisk till digital form bland annat i konceptet ”Café corona” inom den regionala biblioteksverksamheten hos Region Örebro län. För att underlätta kommunikationen har verksamheten lånat ut konferenskameror till folkbiblioteken. Regelbundna besök på folkbiblioteken har minimerats. Studiedagar och nätverksmöten har ställts in, genomförts digitalt eller skjutits upp på grund av rese- och mötesrestriktioner.

Deltagandet i nationella konferenser har ersatts av digitala möten med effekten att möjligheten till kontakter och relationer har påverkats. En konsekvens är att kvaliteten på lärandet inte alltid har nått samma nivåer som tidigare. Samtidigt har den regionala biblioteksutvecklingen blivit allt bättre på att själv genomföra digitala möten. Några av projektbidragen till folkbiblioteken har haft ett innehåll med bäring på pandemin.

Amatörmusikfrämjande

I april var läget mörkt för yrkesverksamma musiker i länet. Musikbranschen har, precis som många andra delar inom kulturen, snabbt behövt ställa om till digitala lösningar. Amatörmusikkonsulenterna berättar att de som skriver och producerar musik är särskilt drabbade:

De har blivit av med allting de stridit för, det är liksom nulägesbilden. Scenerna och krogarna har det också svårt, De kämpar för en typ av dag för dag-överlevnad.

Inom amatörmusikverksamheten påbörjades under våren 2020 ett musikinätverk för ungdomar tillsammans med studieförbunden, ett så kallat co-writernätverk, med tanken att låta ungdomar träffas och skriva låttexter tillsammans, men träffarna flyttades fram till hösten. Utvecklingsledaren berättar i april:

Situationen har varit lurig, men jag har pratat med Bilda om ett digitalt upplägg i form av smågruppsmoment på internet. Det kan vara att skriva en låt online, intervjuva ett skivbolag, manager eller radiopluggare, för att ungdomar ska förstå hur branschen fungerar. Fördelen med att arbeta i fysisk form är att frågorna blir enklare att ställa, digitala lösningar blir lätt

en envägskommunikation. Kommer pandemin att pågå även i höst måste arbetet bli mer inspirerande för ungdomarna.

Även Scenit och Kulturhuset, platsen där amatörmusikkonsulenten arbetar, påverkas mycket av pandemin. I april var alla evenemang i Kulturhuset avbokade eller framflyttade. Vad gäller de tomma lokalerna beskrivs de som ett moment 22:

Nu kommer vi att göra en hel del saker digitalt istället, det är bra för vi hade en idé att skaffa utrustning för att köra digitalt i höst. Vi har också tänkt dra igång en talangjakt, men CS Live hade samma idé, vi skjuter fram vår plan till i höst istället och försöker göra något större av det hela. Samma med Ung peng²⁶, det är svårt att planera för. Med lokalerna blir det ett slags moment 22, de står tomma men folk får inte vara där.

Den digitala utvecklingen under pandemin har också medfört fördelar för amatörmusikverksamheten, exempelvis en större vana att kommunicera digitalt och ungdomar beskrivs vara snabba att haka på och använda den nya tekniken för att ha digitala samtal.

Jag vet inte om ungdomarna kommer fortsätta arbeta såhär, men de är snabbare att haka på tekniken. För dem blir det mer naturligt att ha digitala samtal”. /.../ Det som jag kan känna är en personlig utveckling i och med det här, jag gillar att jobba med människor, det digitala funkar men jag skulle bra mycket hellre träffa ungdomarna.

Amatörmusikkonsulenten är samtidigt bekymrad för att det inte finns speltillfällen och att det kan innebära att ungdomar tappar viljan när inget finns att arbeta mot. Likaså finns nackdelar med att den fysiska interaktionen försvinner:

För de som skriver och spelar finns en baksida som är att det inte finns speltillfällen, det finns ingen output. Jag är lite bekymrad för ungdomarna, att de inte får något att jobba mot. /.../ Vi planerar för hur vi kan arbeta med digitala lösningar, hur det går att få till bättre. Jag vill skapa det bästa av situationen. Det är ett svårt läge, det går att göra saker men jag är säker på att resultatet hade blivit bättre i ett mer vanligt läge. /.../ Jag skulle behöva den fysiska motorn. Musik är så mycket att träffas, läsa av varandras kroppsspråk och bolla idéer.

²⁶ Ung peng

Amatörteaterfrämjande

Amatörteaterkonsulenterna berättar att coronapandemin har ställt krav på verksamheten, att med påhittiga knep ställa om uppdraget. En del av verksamheten har kunnat genomföras digitalt, exempelvis har en film tagits fram om replikinläring som fick stor spridning via Facebook och workshops och repetitioner har kunnat organiseras utomhus under sommarhalvåret.

Feriepraktiken i amatörteater ställdes om till en teatervandring utomhus i Lindesberg. Cirka sex spelplatser utsågs och publiken slussades emellan dessa för att minska trängsel och fysisk kontakt. Lösningen innebar dock mer jobb än vanligt.

Amatörteaterkonsulenterna berättar:

Feriepraktikanterna är åtta stycken. Vi kommer påminna om att hålla avstånd och så är vi utomhus. Tanken är att vi möter en liten offentlig publik och barn och unga på fritids. Men feriepraktiken kommer innebära mycket mera jobb för mig eftersom vi gör allt själva, istället för att en förening står bakom och organiserar. Hela juni är avsatt åt det här projektet, men det är kul.

Amatörteaterföreningarnas verksamhet har i många fall pausats eller flyttats fram men i vissa fall har de också kunnat genomföras:

Många har uppehåll i sina produktioner, medan exempelvis Bergslagens Spektakelteater har repat digitalt. De flesta produktioner har flyttats fram, men vissa har ställts in, en del kör utomhus med mindre publik. /.../ Amatörteatersamverkans samverkansprojekt som ska spelas på Hallagården har fått repa scen för scen med berörda parter, hela ensemblen har alltså inte träffats förrän i juni och då utomhus. Det blir ett slags merarbete för de som fortfarande håller på, och en typ av "ingenting-arbete" för de som ställer in. Situationen drabbar amatörteaterföreningarna ekonomiskt, då många är beroende av att få in biljettintäkter då den utgör en ekonomisk grund. Värst är det för de som måste betala hyror för egna lokaler, men även de som brukar hyra ut till amatörteatern, tex. hembygdsgårdar och Folkets hus föreningar drabbas hårt ekonomiskt. Det är även tufft för de föreningar som har kursverksamhet som utgör en del av ekonomin, som tvingats ställas in eller pausa. Jag vet inte om föreningar kommer behöva lägga ned. Det är jättesvårt att svara på. Det ser olika ut för länets trettio föreningar. De föreningar som precis hann genomföra sina premiärer och sedan fick ställa in sina föreställningar drabbades hårdast, eftersom de inte fick in biljettintäkter för det redan

genomförda arbetet. Några föreningar hade tur, och hann precis spela klart sina föreställningar innan mitten på mars.

Hur främjandeverksamheten och amatörteaterföreningarna påverkas av pandemin i längden menar amatörteaterkonsulenten är svårt att veta. Amatörteaterföreningarna är beroende av sina biljettintäkter. Höst- och vinterhalvåret gör det svårare att förlägga verksamhet utomhus:

Om pandemin fortsätter hela året kommer nog amatörteaterverksamheten påverkas väldigt mycket. Hur ska man göra? Till hösten blir det svårt att vara utomhus och hålla workshops. Jag vågar inte tänka så långt. Teatergrupperna i länet har vitt skilda spelperioder, när de spelar och inte. Vid ett uppehåll går det att göra workshops online, skriva dramatik eller liknande, men min tanke med workshops är att man ska mötas över teaterföreningsgränser, att det ska vara nätverksskapande. /.../ Amatörteaterföreningarna kan behöva stöttas, det är några föreningar som är bundna till hyreskontrakt och inte får in pengar, då behövs definitivt ekonomiskt stöd.

Den kommunalt finansierade kulturen

Denna del i kartläggningen bygger på intervjuer eller enkäter med länets kommunala kulturchefer. Kulturchefen i respektive kommun har själv fått välja att svara skriftligt via enkät eller genom telefonintervju via Skype:

- Askersunds kommun (enkät)
- Kumla kommun (enkät)
- Karlskoga kommun (enkät)
- Hällefors kommun (enkät)
- Ljusnarsbergs kommun (enkät)
- Nora kommun (enkät)
- Örebro kommun (enkät)
- Degerfors kommun (intervju)
- Hallsberg kommun (intervju)
- Laxå kommun (intervju)
- Lekebergs kommun (intervju)
- Lindesbergs kommun (intervju)

Enkätundersökningen genomfördes mellan 10 juni och 16 september. Kompletterande intervjuer genomfördes mellan 17 och 24 september. Vid telefonintervjuerna har en tjänsteperson från Område kultur och ideell sektor ställt frågor och ytterligare en tjänsteperson fört anteckningar. En sammanställning av materialet har sedan skickats till samtliga kulturchefer med möjlighet att korrigera eller göra tillägg. Örebro kommun och Lekebergs kommun inkom med synpunkter som har tagits hänsyn till.

Frågeställningar i undersökningen är:

- Hur har den kommunala kulturens olika delar (bibliotek, kulturskola, kultur i skolan, bild och form, biografier, kultur och hälsa, övriga evenemang) påverkats av pandemin vad gäller verksamhet, nya arbetssätt, ekonomi och personal?
- Hur har övrig kultur i kommunen påverkats av pandemin, det vill säga kultur genom föreningsliv, studieförbund, fria professionella kulturskapare och kommersiell kultur?
- Har finansieringen av den kommunala kulturen påverkats av pandemin och förväntas den påverkas i framtiden?
- Hur har kommunerna stöttat kultur under pandemin?

Bibliotek

Folkbibliotekens verksamhet ska finnas tillgänglig för alla, men pandemin har lett till färre besökare i bibliotekslokalerna då de har anpassats till Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Det handlar om att hålla avstånd, begränsa antalet besökare, handhygien, möblering, inredning och tillgång till handsprit. I flera kommuner har folkbibliotekspersonalen arbetat bakom plexiglas för att undvika direktkontakt. Andra konsekvenser av pandemin är kortare öppettider, särskilt på filialer och integrerade skolbibliotek, men även på en del huvudbibliotek i länet. Detta som ett sätt att säkra öppethållandet även vid eventuell sjukdom.

Folkbiblioteken i länet har också behövt ställa in planerade evenemang och programaktiviteter. Det gäller till exempel författarbesök, föreläsningar, teaterföreställningar och konstutställningar. Inställda evenemang och aktiviteter innebär i förlängningen att kulturskapare som folkbiblioteken anlitar blir drabbade. Det handlar om författare, illustratörer, skådespelare och konstnärer som har förlorat uppdrag, publik/deltagare och intäkter.

I en del kommuner har folkbiblioteken klassats som samhällsviktig verksamhet. Det har till exempel inneburit att folkbiblioteken i Lindesberg vid behov har haft möjlighet att låna personal från andra kommunala verksamheter.

Flera kulturchefer berättar att pandemin har lett till psykosocial arbetsmiljöpåverkan, exempelvis genom oro för egen och andras hälsa. Sjukfrånvaron har varit hög under pandemin, vilket i vissa kommuner har lett till minskade öppettider.

Digital omställning och annan utveckling av tjänster

Folkbiblioteken har under 2020 arbetat mer utifrån digitala lösningar, exempelvis genom att medverka i digitala möten och konferenser. I Örebro har folkbiblioteken genomfört delar av sin programverksamhet digitalt och flera författarbesök har sänts live via folkbibliotekens Facebookkanal. Att sända sagostunder digitalt har dock inte varit möjligt på grund av att licensavtal med författarnas upphovsrättsorganisation har saknats. Flera av folkbiblioteken har också ökat antalet e-mediellån för invånarna under vissa perioder av pandemin.

Andra exempel på verksamhet som har utvecklats under pandemin är folkbibliotekens tjänst Boken kommer, det vill säga att medier skickas till personer som inte kan ta sig till folkbibliotekens lokaler. Under pandemin har fler invånare fått del av tjänsten genom att medier skickas eller hämtas utomhus. I Laxå har folkbiblioteket samverkat med den kommunala hemvården för hem- och utkörning av medier.

Ett par av länets folkbibliotek har haft möjlighet att förlägga en del av sin verksamhet för barn utomhus under vår och sommar. Flera folkbibliotek har också förlängt sina lånetider och tagit bort förseningsavgifter.

Efter införandet av lokala restriktioner

Efter att de lokala restriktionerna infördes i Örebro län den 8 november stängde alla kommuner förutom Lindesberg och Örebro sina huvudbibliotek för allmänna besök. Lindesberg hade öppet som vanligt, Örebro minskade sina öppettider, men hade öppet för tjugofem besökare åt gången.

Folkbibliotekens totala verksamhet stängdes dock inte ned, utan den ställdes om och anpassades i linje med restriktionerna. Medier kunde fortfarande beställas och hämtas utomhus, de digitala lösningarna blev fler, exempelvis erbjöd Karlskoga hjälp över webben och telefon genom tjänsten ”Boka en bibliotekarie” och de allra flesta bibliotek gav allmänheten möjlighet att under korta besök låna datorer, skriva ut och kopiera.

I samband med att de lokala restriktioner infördes, i Örebro län såväl som i övriga landet, fördes diskussioner på nationell och lokal nivå om folkbibliotekens demokratiska uppdrag och vilka konsekvenser stängda bibliotek, som normalt är öppna för alla, kan få för lokalsamhället.

Kulturskolan

Kulturskolornas storlek och organisering i länets kommuner varierar. Vanligt är att kulturskolorna drivs av kommunen. I ett par kommuner driver studieförbund verksamheten och Lekebergs kommun har samarbetsavtal med Örebro kommuns kulturskola för kulturskolverksamhet.

Under våren 2020 påverkades kulturskolornas verksamhet mycket. En omställning av kulturskolans ordinarie verksamhet blev nödvändig, och nya lösningar och anpassningar efterfrågades. Exempelvis blev flera uppspelningar och konserter inställda eller framflyttade. Gruppundervisning ställdes in eller anpassades. Enskild undervisning genomfördes digitalt.

Flera beskriver en intensiv omställning av kulturskolornas verksamhet under den rådande pandemin. Samtliga kulturskolor har haft någon form av digital undervisning. Den har skett exempelvis via Teams, Zoom eller Youtube. Att digitalisera undervisningen har lett till många nya kunskaper för den personal som arbetar på kulturskolorna i länet. Det handlar om kunskaper i att filma, spela in ljud samt kunskap om olika digitala verktyg. Flera uppger att personalen har stöttat varandra och skapat lösningar tillsammans. De flesta uppger också att de i någon mån kommer att behålla digitala inslag även efter pandemin. Men den snabba digitala omställningen

av verksamheten har även skapat stress och en del personal upplever att kontakten med eleverna har förändrats negativt genom de digitala verktygen.

Det har varierat hur mycket undervisning som har digitaliserats eller ställts in. Den enskilda undervisningen har i en del kulturskolor genomförts som vanligt medan andra har haft digitala komplement eller en helt digital undervisning. I Hallsbergs kulturskola bedrevs till exempel den enskilda undervisningen i största möjliga mån digitalt. Större ensemblemusik, orkester, dans och teater pausades på vissa kulturskolor men omdirigerades till mindre grupper, bytte till större lokaler eller flyttades utomhus i andra kulturskolor. Degerfors kulturskola pausade körundervisningen då den visade sig mycket smittsam, däremot kunde undervisning i blåsinstrument fortsätta vid rätt hantering. I Hallsberg genomfördes kulturskolans körundervisning istället i större lokaler, som kyrkor. I vissa fall har konserter och uppspelningar kunnat genomföras digitalt.

Kultur i skolan

Sammantaget har mycket kultur i skolan ställts in sedan mars 2020 men det varierar stort mellan olika förskolor och skolor. Det finns kommuner/skolor där kulturaktiviteter inte har genomförts alls. Andra kommuner beskriver att kulturen i skolan i stort sett inte har påverkats bortsett från nya arbetssätt och rutiner. Det kan handla om genomförande i mindre grupper, digitala lösningar, anpassningar av lokaler eller kultur utomhus.

Ansvar för kulturen i skolan i länet varierar mellan utbildningsförvaltningar, kulturförvaltningar, skolor och kulturskolor. Även om mindre kultur än vanligt har genomförts i förskola/skola under pandemin har arbetsuppgifter också tillkommit. Nya rutiner kräver mer personal även om färre elever har deltagit. Inställda och framflyttade arrangemang innebär också arbete.

En del kulturformer och kulturinslag har varit lättare att genomföra än andra. Stora scenkonstföreställningar på andra platser än skolan har i särskilt hög grad ställts in då det innebär blandade skolor/klasser samt resor till och från arrangemang. En del kommuner har ställt in all scenkonstverksamhet i skolan. Det i sin tur innebär att länets aktörer inom scenkonst har anammat nya arbetssätt för att kunna fortsätta möta skolan. Till exempel har länsmusiken genomfört flera digitala satsningar medan länsteatern framförallt har arbetat med anpassade lokaler, mindre grupper och liknande lösningar. Andra anpassningar är att ställa in workshops för att undvika för nära kontakt.

En relativt stor del av den kultur som genomförs i länets förskolor och skolor har stöd av Statens kulturråd genom Skapande skola. Flera kommuner beskriver att de har kvar medel för perioden höstterminen 2019 – vårterminen 2020 på grund av inställda

aktiviteter under våren 2020. Kommunerna har fått uppskov till oktober 2020 och flera planerade i september att använda medlen under hösten. I samband med den ökade smittspridningen i länet i november blev det dock troligen svårare för flera kommuner att genomföra detta.

Övrig kommunal kultur

Även övrig kommunalt finansierad kultur har påverkats starkt av pandemin.

Stora arrangemang

Kommunerna har ställt in evenemang med stor publik. I praktiken betyder det festivaler, högtidsdagar (skolavslutning, Valborg, midsommar), kommunfester och liknande. Även scenkonstföreställningar som konserter och teater har ställts in. Något mer har genomförts under sommar/höst, men på nya sätt, till exempel utomhus eller i små grupper. Olika digitala lösningar har också testats för att kunna genomföra arrangemang. Ljusnarsbergs kulturchef berättar om ett digitalt nationaldagsfirande genom inskickade framföranden av nationalsången och dansuppvisningar av kulturskolan. Örebro kommun firade Valborg och nationaldagen via digitala arrangemang och under nationaldagen ordnades även parallella mindre tillställningar på flera äldreboenden. I de fall större arrangemang planerades till november-december blev dessa omöjliga att genomföra på annat sätt än digitalt på grund av de nya restriktionerna.

Bild och form i kommunal regi

En del konsthallar har varit helt stängda medan andra har haft öppet stora delar av året. En del utställningar och konstslingar har ställts in, medan andra har genomförts. Genomförande har inneburit anpassningar genom maxantal och anpassning av aktiviteter, till exempel inställda eller anpassade vernissage. En del av det som har genomförts upplevs ha fungerat bra, men med nya rutiner, andra aktiviteter och färre deltagare.

Konstslingan vi gör tillsammans med fler kommuner genomförs i oktober. Det blir inte så mycket annorlunda förutom att man inte släpper in lika många och är mer noggrann. Det brukar avslutas med en stor konsert med en stor artist, men blev istället ett mindre arrangemang med max femtio personer i publiken.

Hallsbergs kommun

Som för övrig kultur innebar restriktionerna i november och december framförallt stängda verksamheter. I vissa fall delvis kompenserade genom fönsterutställningar.

Digitala satsningar och mer verksamhet utomhus

Några kommuner har satsat mer utomhus och/eller på digitala lösningar. Laxå skapade en digital konstrunda. Lindesbergs satsning på appen ”100 gravar innan du

dör” blev mer uppmärksammas än förväntat troligen på grund av pandemin. Örebro fokuserade under sommaren på hemesträndande invånare genom pop up-verksamhet, konstguider och söndagsmålning på Örebro kommuns öppna konstavvägg. Örebro Konsthall arrangerade bygglek och stadsodling i Oskarsparken. Kulturcheferna beskriver också att kulturmiljöer utomhus har varit mer populära än vanligt. Det gäller till exempel Konst på hög i Kumla, Riseberga klosterruin i Lekeberg och Pershyttan i Nora.

Biografer

De kommuner som driver biografer har hållit stängt eller genomfört visningar utifrån gällande restriktioner med mindre publik och intäkter än normalt. I många fall är det inte kommunen som driver kommunens biograf utan en förening eller ett företag där kommunen stöttar med driftbidrag. Kommunala bidrag har betalats ut som vanligt för 2020 även om inte verksamhet har kunnat genomföras som vanligt och hyresreduktion har getts i några kommuner. Örebro kommun har en stor övrig kulturverksamhet jämfört med mindre kommuner och ansvarar bland annat för Bio Roxy. Bio Roxy genomförde under året verksamhet anpassad till gällande restriktioner. I och med de hårdare riktlinjerna från november kunde endast skolbio genomföras.

Kultur och hälsa

Eftersom det vanligen inte är kulturförvaltningarna som ansvarar för kommunens arbete med kultur och hälsa ger intervjuerna inte tydliga svar på vad pandemin har betytt för området. Troliga effekter är att det har påverkat kulturskapares möjligheter att nå den äldre målgruppen och att det har försämrat livskvaliteten för äldre och personer med funktionsnedsättning. Karlskogas kulturchef berättar att kulturverksamhet inom omsorgerna har ställts in, till exempel dans för seniorer och dans för personer med funktionsnedsättning.

Ekonomi och personal

Vanligen finns det en eller ett par tjänstepersoner samt bibliotekspersonal på kulturförvaltningarna i länets mindre kommuner. Ett tydligt medskick från kulturcheferna är att inställd kulturverksamhet inte med självklarhet innebär mindre att göra på kulturförvaltningarna. Dels har det krävts mer personal än normalt för att kunna säkra den verksamhet som har genomförts och dels har verksamhet tillkommit. Samtliga kommuner beskriver att nya, inledningsvis mer krävande arbetssätt och rutiner har införts på grund av corona. Arbetsbördan på länets bibliotek och kulturskolor har till exempel inte minskat även om en del aktiviteter har ställts in. Istället har digitalisering, nya bibliotekstjänster samt nya rutiner på grund av pandemin tillkommit. Mer tid än normalt har också använts till dialog och information om rådande situation med olika nätverk och samarbetspartners. I ett par kommuner har kulturtjänstepersoner tidvis fått rycka in i annan kommunal

verksamhet. Ett par kulturchefer beskriver också en viss ökad möjlighet att arbeta med strategiska dokument, utredningar och liknande arbete.

Få kulturchefer beskriver att de har genomfört ekonomiska besparingar inom kulturområdet under pandemin. Vissa delar har minskat, ställts in eller försvunnit medan andra delar av verksamheten har förändrats och ökat. Kulturskolans utgifter för konserter och uppvisningar har uteblivit men istället har det tillkommit kostnader för digital utrustning, teknik samt kostnader kopplat till omställningen så som städ- och hygienartiklar. Scenkonst som ställdes in under våren planeras gå till annan kulturverksamhet eller genomföras under hösten. I de fall scenkonstarrangemang har genomförts har det inneburit mindre publik än beräknat varvid intäkterna har blivit lägre. Kommunalt ägda kulturverksamheter som biografier har förlorat intäkter.

Om frågan lyfts till kommunnivå innebär inställda kulturaktiviteter färre besökare, vilket påverkar kommunens inkomster negativt.

Professionella kulturskapare

Flera kulturchefer har svårt att se sin roll kopplat till professionella kulturskapare och kulturföretag i kommunen men ser en tydligare koppling till civilsamhället. De menar att professionella kulturskapare främst anlitas vid olika kommunala evenemang eller för kultur i skolan och uppger att de därför inte har vidtagit några särskilda åtgärder riktat mot professionella kulturskapare bortsett från att inte kräva tillbaka medel i de fall evenemang inte har kunnat genomföras.

Några kommuner beskriver ett mer aktivt arbete för att stötta professionella kulturskapare som lever och verkar i kommunen. Laxå kommun har stödköpt konstverk. Nora kommun menar att det kan komma att bli aktuellt med någon form av stöd och/eller översyn av avtal. Hällefors kommun berättar:

Kommunen har köpt presentkort till all personal av företagarföreningen för att stötta företagarna. Här finns flera kulturskapare. Ett bidrag för samverkan mellan kommun och företag/förening vad gäller arrangemang har tagits fram. Det kan bidra till viss hjälp och återhämtning.

Örebro kommun berättar:

För närvarande har inte särskilda kommunala krismedel till kulturskapare inom alla konstområden införts. Signaler från Regeringen och myndigheter är att krisen kommer att hålla i sig under en längre period och Örebro kommun ser över hur vi kan stötta kulturlivet på sikt i en fortsatt kris men även vilka insatser som kommer att krävas när krisen är över. Örebro Konsthall har beslutat att omfördela budget till konstnärlig gestaltning genom ett riktat stöd till

yrkesverksamma, professionella konstnärer. Stödet omfattar 250 000 kronor som används för att köpa konst i direktupphandling genom öppen inlämning av konstverk.

Askersunds kommun har under coronapandemin stöttat genom att hjälpa till med återbetalning av biljetter och framflyttad verksamhet utan avbokningskostnader.

Kommersiell kultur

I större kommuner driver ofta kommunen mer egen kulturverksamhet och där finns också mer kommersiell kultur. Det kan handla om konserter eller andra evenemang som genomförs i inhyrda lokaler som Conventum i Örebro. Andra exempel är bokhandlar, musikstudios, ljud- och ljus teknikföretag och mindre vinstdrivande arrangörer. I en del mindre kommuner är den huvudsakliga kulturen istället kommunal eller driven av föreningar och studieförbund. Det finns inte alltid möjlighet att ta emot all slags kultur eftersom exempelvis större scener saknas.

Kommunerna stöttar inte kommersiell kultur som per definition är vinstdrivande och egenförsörjande. Samtidigt kan kommersiell kultur kopplat till nöjesbranschen mycket väl vara mer eller mindre nödvändiga inslag vid större kommunala evenemang. Normalt sett klarar sig den kommersiella kulturen utan stöd, men under coronapandemin har kommersiell kultur, om den inte är enbart digital, drabbats hårt. Lekebergs kommun påpekar:

Kommunerna har nog inte haft det svårast när det handlar om kulturen. Värst har de större privata aktörerna haft det.

Lekebergs kommun

Kulturföreningar

I mindre kommuner är kulturföreningar ofta centrala för den kulturella infrastrukturen. De genomför egna arrangemang, tillhandahåller lokaler eller ansvarar för arrangörskap. Det handlar om hembygdsföreningar, kyrkor, lokala teaterföreningar, konstföreningar, kulturhistoriska föreningar, filmföreningar med flera. Coronapandemin har inneburit ett stort antal inställda arrangemang för dessa föreningar och därmed minskade intäkter. Kumla och Hallsbergs kommun beskriver det så här:

Kumla hembygdsförening har inte kunnat genomföra midsommarfirande i Sannahed. Yxhultsbygdens hembygdsförening kommer inte att hålla hembygdsgården öppen i sommar. Inga arrangemang med föreningen Gata upp Gata ner genomförs (lokalhistoria). Inga teaterföreställningar via Kumla Riksteaterförening. Cumvoxkören har ställt in sina repetitioner och släktforskningsklubben har ställt in föreläsningar samt släktforskardag

Kumla kommun

/.../Sedan har vi föreningen Karin Bergöö Larssons vänner och Bergöövåningen med Carl Larsson-målningar. Där brukar vi ha visningar men de har också ställts in. De som guidar är 70-plus och visningarna har inte kommit igång.

Förhoppningsvis startas det igen i oktober. Modelljärnvägen är också en förening som brukar ha aktivitetskvällar. Bion drivs av en förening som också har haft och har inställd verksamhet. Vi är väldigt beroende av dessa föreningar för att kunna hålla öppet. Det drivs genom föreningar och föreningsbidrag.

Hallsbergs kommun

Inställda arrangemang påverkar kulturföreningarnas ekonomi. Hällefors kommun påpekar att det finns föreningar som är beroende av inkomster från ett visst arrangemang för att kunna genomföra verksamhet resten av året. En stor del av föreningarna har en hög andel äldre aktiva medlemmar, vilket har försvårat ytterligare eftersom äldre har varit starkt begränsade att delta i sociala sammanhang under pandemin. Den interna föreningsverksamheten har därför inte heller fungerat som vanligt. Ljusnarsbergs kommun beskriver att kulturföreningarna i kommunen har det tufft och att det är viktigare än vanligt med ett nära samarbete mellan kommun och föreningsliv. Flera kommuner uppger att de inte kan bedöma hur mycket kulturföreningarna har påverkats av pandemin redan nu.

För att stötta föreningslivet beskriver kommunerna att de inte kräver tillbaka medel, även om det som brukar genomföras inte har kunnat genomföras eller har skjutits upp. Andra exempel på kommunalt stöd är förlustbidrag, förändring av innehållet i bidrag eller hyresstöd som citaten nedan visar.

Degerfors musikkår ställde in sina repetitioner under våren, men vi har ordnat en digital lösning. De vill spela för äldre utomhus, så då fick de det årliga bidraget de vanligtvis får för sin medverkan under nationaldagsfirandet som i år blev inställt till det istället.

Degerfors kommun

Vi har bra samarbete med föreningarna. De har nog absolut påverkats negativt. Vi har inte gjort någon speciell insats eftersom det inte går att göra något publikt just nu, men de får bidrag som vanligt.

Lekebergs kommun

Vi gick in med ett förlustbidrag till en teaterföreställning med byalaget och de fick även bidrag från kulturrådet. Laxå Bio får stöd för lokalen, sen söker de extra bidrag om de ska göra några aktiviteter likt projekt.

Laxå kommun

De bidrag som till exempel "Krokborns vänner" har för att genomföra arrangemang i parken är utbetalat oavsett arrangemang eller inte detta år.
Hällefors kommun

Det är också en regel att kommunerna inte använder 2020 som utgångspunkt för bidragsgivningen. Föreningar beskrivs också ha fått förlängd ansökningstid med tanke på att inte årsmöten har kunnat hållas som vanligt.

Det finns även exempel på föreningar som har kunnat genomföra verksamhet som vanligt eller på nya sätt anpassade till pandemin.

Vi samarbetar med en förening (Riseberga Redivia) som har visningar i klosterruinen. De har genomförts då de är utomhus och haft begränsat antal. Det har fungerat väldigt bra! Jag är särskilt stolt att de hade visningar enbart på teckenspråk. Lekebergs revyällskap har också hållit igång men haft färre som får besöka.

Lekebergs kommun

Detta är kommunens bild av hur kulturföreningar har påverkats av pandemin. För mer om hur föreningarna själva beskriver situationen se rapport: "Coronapandemins påverkan på civilsamhället i Örebro län - En analys av enkäter gjorda under våren och hösten 2020". Det finns en kort sammanfattning i bilaga 3.

Kultur genom studieförbund

Även studieförbunden har i många kommuner en central roll för kommunens kulturutbud. Neddragningar där blir därför kännbara. Studieförbunden har påverkats starkt av pandemin på samma sätt som andra aktörer med utåtriktad verksamhet och kulturarrangemang.

Kommunerna anger att de inte kommer att kräva tillbaka medel till studieförbunden och betalar ut medel även om det som brukar genomföras inte genomförs eller har skjutits upp. Det är också en regel att kommunerna inte använder 2020 som utgångspunkt för bidragsgivning.

Karlskoga kommun beskriver hur studieförbundens verksamhet har anpassats efter de nya förutsättningarna genom digitala lösningar, utomhuskurser, mindre grupper och att aktiviteter för 70-plus är pausade. En del studieförbund har gått över till distanscirklar som genomförs digitalt. Askersunds kommun påpekar samtidigt att virtuella aktiviteter inte helt kan ersätta andra aktiviteter med tanke på den äldre målgruppen.

En kommun beskriver att ofrivillig ensamhet är ett problem som har blivit värre när verksamheter har fått stänga under pandemin. Det finns samtidigt exempel på verksamhet som har satt fart med stöd av studieförbund trots corona:

Vi har dragit igång skolworkshops med Medborgarskolan, vilka kan genomföras trots corona. Vi försöker hitta former och är i vår konsthall, där det finns gott om utrymme.

Laxå kommun

Detta är kommunens bild av hur studieförbunden har påverkats av pandemin. För mer om hur studieförbunden själva beskriver situationen se rapport: ”Coronapandemins påverkan på civilsamhället i Örebro län - En analys av enkäter gjorda under våren och hösten 2020”. Det finns en kort sammanfattning i bilaga 3. Örebro läns bildningsförbund genomför också lägesbilder om situationen under pandemin.

Tankar om framtiden

Samtliga aktörer som ingår i kartläggningen har också fått berätta om hur de ser på framtiden.

I april, när kultursektorn var i ett ovisst kaos, svarade **regionalt finansierade kulturproducenter** på frågan om framtiden. Kommentarer visar att det råder stor oro. Ett tydligt fokus i samtalen blir därför i många fall den närmaste framtiden och olösta verksamhetsfrågor:

Ingen vet hur det kommer att utvecklas. Tanken i år är att vi fortsätter som planerat. Men det kan vara att vi inte får komma ut på skolor och att vi får skjuta en del till våren? Om vi inte får repetera blir det ju annorlunda... Övriga delar har redan börjat som producent, scenografi och liknande. Skådespelarna är också kontrakterade för produktionen i höst. Det blir arrangören som får hantera antal i publiken. Sedan kan det förstås innebära att vi inte kan spela eller måste skjuta på spelperioden./.../ Vi kommer att finnas kvar och fortsätta som teater. Om det fortsätter mycket länge och vi ändå får behålla vårt huvudsakliga stöd då går det att behålla kansliet och vara innovativa och försöka hitta lösningar. Men vi behöver biljettintäkter också för att ha råd att anställa och spela i den omfattning vi kan göra idag.

Teater Martin Mutter (intervju april)

Om vi inte behöver betala tillbaka (verksamhetsmedel) till Region Örebro län kan vi klara oss. Då finns möjlighet för R och mig att fortsätta arbeta. Då räknar vi också med att kommunens pengar ligger kvar och vi hoppas också få en indexuppräknning från kommunen. Sedan hoppas vi att vi inte behöver betala tillbaka 150 000 till Sparbanken. Då är vi körda!

Stadra Teater (intervju april)

Vad krävs för att vi ska kunna finnas kvar även 2021? Det är en viktig fråga. Det är ingen ko på isen så att vi kursar idag, men det är en besvärlig ekonomisk situation. Det är mars-maj som vi säljer biljetter och det är sällan under 80% beläggning. Det är då bidragen kommer också. Om vi kan ha kvar den fasta personalen till 2021, kan vi hålla förberedelserna flytande. Sedan måste vi också hålla igång fastigheten. Står det helt utan värme 2020 när det blir kallt går det sönder helt enkelt. Det finns också risk för vandalisering.

Opera på Skäret (intervju april)

Jag känner oro för regionens och statens möjlighet att ta hand om oss. Vi behöver en långsiktig plan om det ska finnas kvar en bransch efter pandemin. Obalansen mellan våra intentioner och ägarnas möjlighet behöver minska. Vi kan exempelvis

göra en plan på tre-fyra år. Det är viktigt med den politiska förståelsen för vår verksamhet.

Länsteatern i Örebro (intervju april)

Efteråt, när pandemin har lagt sig, kanske vi kan se att det kommit något positivt ur det hela. Just nu gör pandemin att man bryr sig mer om människor och hur det ser ut i lokalerna. Vi kollar rörelsemönster hos besökarna och tänker generellt mer på sådana saker i detalj. Kunderna är förstående, och vi försöker även vara förstående gentemot dem.

Alfred Nobels museum (intervju april)

Om corona fortsätter jobbar vi naturligtvis mer digitalt och med våra samlingar. Vi försöker skapa digital pedagogik. Vi försöker hitta andra lösningar, men däremot kan vi inte räkna med att det är något vi kan ta betalt för.

Örebro läns museum (intervju april)

Med tiden som är nu kan det leda till en förändring av beteende. De (besökarna) kanske inte kommer i höst även om de kan. De kanske/.../kommer först nästa år eller senare... När hjulen börjar snurra igen är det kanske inte museum som börjar rulla först... Kommunen kan också gå mycket minus. /.../ Mest fascinerande är att se så fort ett samhälle kan krackelera. Något positivt för vår verksamhet kan vi inte se i detta.

Skoindustrimuseet (intervju april)

Det har varit svårare att planera nu. Vi hade till exempel skickat in ansökningar för ett musikdramatiskt verk med nykomponerad musik där även lokalbefolkningen skulle vara med. Vi har valt att inte gå vidare med det eftersom det är äldre involverade och en kör också. Det känner vi väl... att det inte funkar. Det är jättesvårt att veta hur det ser ut. I det här läget är det viktigt att inte pengar går åt till ingenting. Vi försöker se till att det kommer till nytta. Vi planerar inte sådant som vi i nuläget ser att det inte går. Vi har till exempel gjort en hemsida, ett skyltsystem och arbetar med folders och liknande./.../ Vi är tacksamma att vi är med i modellen annars skulle vår verksamhet ha gått under.

The non existent Center (intervju i oktober)

Senare i januari 2021 gavs kulturaktörerna möjlighet att komplettera sina svar. Frågor som då togs upp var hur det blir möjligt att gå vidare efter pandemin med tanke på de ekonomiska förlusterna, de aktörer som lämnar branschen och det kunskapsbortfall som uppstår. En tydlig farhåga bland flera är om publik och besökare kommer tillbaka i samma omfattning som före pandemin. Samtidigt som det finns exempel på det motsatta: en tro på en större efterfrågan än normalt när pandemin tar slut. En tydlig oro märks inför att satsa på verksamhet 2021 eftersom det är svårt att sja om läget.

Ytterligare reflektioner handlar om att publiken/deltagare/besökare har vant sig vid digitala lösningar och att det troligen kommer att finnas fortsatt efterfrågan på dessa tjänster även i framtiden. Det kan komma att innebära svårigheter att både möta upp dessa nya behov och fortsätta med verksamheten så som den såg ut före pandemin.

Det svåra är att uppskatta vad som kommer att krävas för att få tillbaka de kommersiella musikskapare, artister, musiker med flera som inte har kunnat livnära sig under denna väldigt svåra period. Den vanligaste formen är ju småföretagare då anställningar är sällsynta inom denna yrkesgrupp. Jag är också bekymrad över att det kanske inte blir en stark efterfrågan sen när saker och ting så småningom återgår till det "nya normala". Hur mycket kommer vanor, fortsatt försiktighet och övriga beteenden att ha hunnit ändras under denna nu rätt långa tidsperiod?

Amatörmusikkonsulent

Pandemin har med stor sannolikhet påverkat publikens och besökarnas framtida beteende och vanor. Kulturen får sannolikt därför arbeta hårt för att återvinna förtroendet från publik och besökare. Farhågor från dessa kan under lång tid vara "vågar man samlas i stora grupper för att lyssna på musik, gå på teater, utställningar, festivaler o s v? Vissa vanor kanske försvinner helt medan andra vanor har kommit för att stanna, ex att hålla avstånd och sprita händer. Det är i och för sig ingen som vet något om detta idag, men att pandemin har påverkat besökarnas framtida beteende är sannolikt, till och med högst troligt. /.../ Publikens ändrade beteende kommer även att definiera och påverka hyresintäkter, publika intäkter och därmed hela budgeten för lång tid framåt, inte bara under pågående pandemi. Intäkter från biljettförsäljning och uthyrning kommer att minska i jämförelse med intäktsnivån före pandemin. Detta innebär att kulturlivet försvagas. Det icke offentligt finansierade kulturlivet och det ideella kulturlivet kommer med säkerhet att behöva stöd från det offentligt finansierade professionella kulturlivet, exempelvis hyresanpassningar utifrån att man inte fyller hela lokalen med publik och därmed får minskade intäkter till sin verksamhet. Länets offentligt finansierade professionella kulturliv kommer att behöva förstärkt ekonomiskt stöd under flera år för att fortsätta leva och utvecklas efter pandemin, och för att kunna stödja det icke offentligt finansierade kulturlivet och det ideella kulturlivet. Hela det kulturella kretsloppet och den kulturella infrastrukturen behöver byggas upp för lång tid framöver.

Länsmusiken i Örebro

Våra besökare kommer med största sannolikhet att fortsatt vilja ha tillgång till webinarier, konserter, föreläsningar med mera via webben. Att kunna fortsätta sitta hemma i soffan och ta del av kulturutbudet. Det måste vi kunna möta. Det behövs stöd till teknisk utveckling och digitalt arbete. Eller snarare stöd till att få

avsätta tid för att arbeta med digitalt tillgängliggörande. Branschen har redan påbörjat omställning till digital verksamhet/tillgänglighet, vissa verksamheter har lättare. För andra, som arkiv, är förberedelsestiden, framtagandet, sammanställandet längre för att kunna skapa en produkt att lägga på sociala medier eller som film på hemsidan. Ofta konkurrerar det digitala tillgängliggörandet om tiden med andra mål som ska nås i verksamheten.
ArkivCentrum

Naturligtvis är det mycket ekonomi som styr vad som kan göras framöver. Vi brukar börja rekrytera extrapersonal/guider i februari. Men i dagsläget går det inte att lova något. Skulle verksamheten komma igång framåt sommaren, får vi nog börja i mindre skala, med mindre anställd personal, eftersom det är här den stora kostnaden ligger. Vi brukar också annonsera i busstidningar och liknande men det finns inga möjligheter att göra idag av ekonomiska skäl. Ovissheten är nog det största problemet och att hålla kvar den duktiga personal som vi har haft. Våra stiftare ger oss också ett bidrag per år. Vi hoppas att de inte tröttnar utan fortsätter att stötta oss.

Alfred Nobels museum

För oss som kulturaktör är det bra att veta att publiken längtar efter vår verksamhet, något vi får uttryck för hela tiden. Det finns en hunger efter upplevelser. Och vi vill inget hellre än att få skapa och få bjuda på inspirerande föreställningar.

Stadra Teater

De kommunala kulturcheferna svarar på frågan om framtiden mellan juni och september. Det vill säga en relativt lugn period under pandemin. De är ense om att det än så länge inte går att säga hur coronapandemin kommer att påverka kommunernas kulturutbud, den kommunala kulturen och ekonomin i den kommunala kulturen.

Generellt sett är det svårt att redan nu se alla effekter och den påverkan som det kan komma att ha både på kommunal kultur och på kommunala beslut om exempelvis föreningar och studieförbund. Dels är faran ännu inte över och dels är kommunernas framtida ekonomi svår att sia om.

Ljusnarsbergs kommun

Flera hyser oro för att coronapandemin kommer att påverka kommunala beslut om finansiering på sikt samt folks vilja att delta i fysiska kulturarrangemang:

Man skulle kunna önska att det skulle satsas, men generellt finns ett krav att minska budget för alla förvaltningar. Kommunen har fått ökade utgifter som vi inte vet hur de kommer kompenseras.

Lindesbergs kommun

Det kan komma bli stora negativa ekonomiska konsekvenser för kommunen framöver som på sikt kan påverka stöd till civilsamhället och professionella kulturskapare.

Örebro kommun

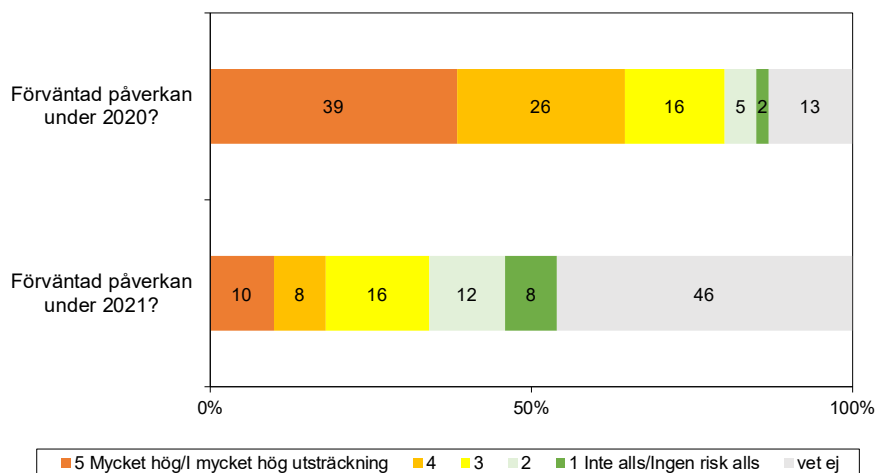
Ja, jag funderar på vad som händer framåt. Vad händer när vi skapar arrangemang, vågar folk komma ut då? Vi har haft två arrangemang som dragit mycket folk, men det kan ju vara tillfälligt. På vilket sätt kommer man att delta i kulturlivet framöver?

Laxå kommun

Kulturcheferna konstaterar samtidigt att coronapandemin driver på utvecklingen och att många nya innovativa arbetssätt utvecklas. Att diskussioner om digital utveckling och kvalitetskrav på det digitala har kommit igång ses också som en viktig effekt av pandemin. Bibliotekens viktiga samhällsroll har också i många kommuner uppmärksamrats mer än vanligt.

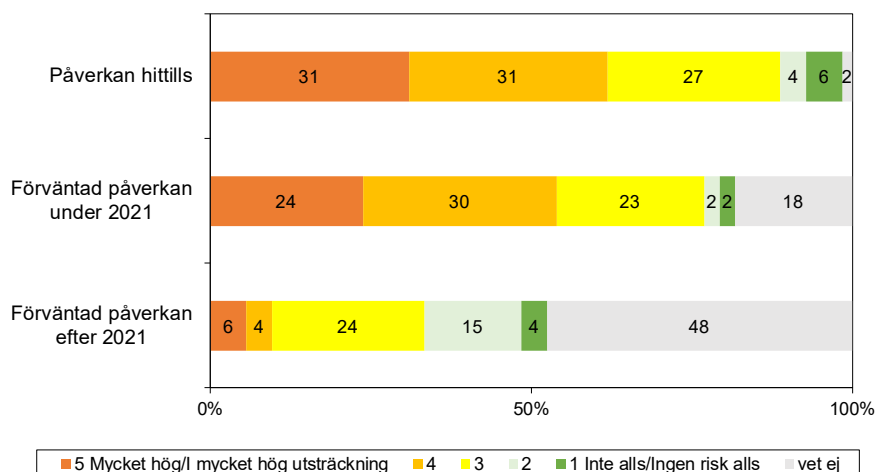
De kulturaktörer som svarar i enkätundersökningarna, det vill säga i första hand **fria professionella kulturskapare och andra kulturaktörer i mindre företag utan offentlig finansiering**²⁷ bedömde redan i april att de skulle påverkas starkt av pandemin 2020 och 65 procent trodde att de skulle komma att påverkas i hög eller mycket hög utsträckning.

Hur corona har påverkat eller förväntas påverka kulturverksamheten (Enkät i april 2020, 169 svar)

I oktober när 2020 nästan är slut är den faktiska siffran på en liknande nivå och 62 procent anger att de har påverkats i hög eller mycket hög grad under år 2020. Det är också betydligt fler som tror att de kommer att fortsätta påverkas starkt under 2021 (18 procent i april jämfört med 54 procent i oktober). När verksamheterna i oktober försöker bedöma läget längre fram, efter 2021, är osäkerheten ungefär lika stor som den var i april då de ombads bedöma situationen 2021.

Hur corona har påverkat eller förväntas påverka kulturverksamheten (Enkät i oktober 2020, 126 svar)

²⁷ Se fotnot 2

Några sista tankar om pandemin och dess påverkan på kulturen från olika delar av kartläggningen är följande:

Framtiden känns mer osäker än någonsin. Konkurrensen hårdnar lokalt och nationellt.

Bild och form, skapande verksamhet

Vi har lärt oss att när man måste så går det snabbare att ställa om.

Lindesbergs kulturchef

Undantaget det ekonomiska perspektivet och förlusten av inkomst är ett stillastående ibland nödvändigt för reflexioner kring framtida inriktning.

Utställningsarrangör bild och form

Även om det inte finns något positivt med pandemin, kanske mera långsiktigt, så öppnar det upp en dialog som visar hur känslig kultursektorn är. Det är sårbart och oförutsägbart. Man får tänka om totalt!

Frövifors pappersbruksmuseum

Slutdiskussion

Pandemins påverkan på länets kulturella infrastruktur

Ytterst innebär pandemin att möjligheten att ta del av kultur i länet tillfälligt har minskat drastiskt för både invånare och besökare. Likaså har förutsättningarna för mellanmännsliga möten förändrats för vilka kultur vanligtvis är en viktig och bärande del. I den här kartläggningen är fokus hur länets kulturella infrastruktur påverkas av pandemin. Det är den infrastruktur som kommer att sätta ramarna för möjligheten att ta del av kultur från länet samt möjligheten att skapa kultur i länet i framtiden.

Den genomförda kartläggningen visar att pandemin skapar stora svårigheter för länets professionella kulturliv. Pandemin påverkar möjligheten att bedriva kulturverksamhet såväl som möjligheten att försörja sig, genom restriktionerna till följd av pandemin. Det finns också en uttalad oro för vad som ska ske efter pandemin och möjligheten för den professionella kulturen i länet att återhämta sig. Det är inte enbart professionella kulturskapare som har svårigheter. Delar av länets arrangörssystem och andra verksamheter viktiga för att kunna genomföra kultur är också sårbara. Om de slås ut finns risk för att det rent praktiskt blir svårt att framföra/skapa/ta del av kultur efter pandemin. Kulturaktörer som till största del är offentligt finansierade har så länge de får sina offentliga medel större möjligheter att överleva pandemin än självbärande aktörer. I Örebro län är de större aktörerna som länsmusiken, länsteatern och Örebro läns museum till största del offentligt finansierade. De självbärande aktörerna är i hög grad enmansföretag eller uppdragsanställda inom scenkonst, bild och form, litteratur eller film. Det finns samtidigt många kopplingar mellan de självbärande professionella och de offentligt finansierade, till exempel genom uppdragsanställningar och möjlighet att hyra lokaler. Den kulturella infrastrukturen är komplext sammanvävd också med det ideella kulturlivet genom arrangörsföreningar och andra slags föreningar som behövs för att kulturlivet ska fungera. Det innebär att om en del av kulturlivet drabbas påverkar det andra delar negativt.

En stor svårighet i slutet av 2020 och början av 2021 är den ovisshet som råder eftersom ingen vet när pandemin är över. Det går inte med säkerhet att säga när publik kulturverksamhet kan genomföras i länet igen. Kulturarrangemang kräver ofta lång framförhållning och förarbete genom till exempel anställningar och marknadsföring. Att planera för det som inte blir av medför förlorade arbetsinsatser och ekonomiska resurser. Det innebär att många kulturarrangörer och kulturaktörer i nuläget inte vågar satsa och att möjligheterna att försörja sig på kultur minskar. Det innebär, förutom att det kan dröja innan kulturarrangemang kan genomföras i länet, att kulturaktörer kan tvingas lämna sina yrken för att hitta nya försörjningsmöjligheter. Den kompetens som då förloras kan vara svår att få tillbaka efter pandemin.

Det finns farhågor att den fysiska publiken inte kommer tillbaka när pandemin är över på grund av de nya vanor som har skapats. Det handlar framförallt om en ökad vana att ta del av digital kultur. En del kulturaktörer tror också att pandemin kommer att skapa en mer långdragen rädsla för att befinna sig i en publik eller i sammanhang med många människor. Det finns också aktörer som inte har haft tillräcklig ekonomi eller teknisk kunskap för att synas under pandemin, vilket kan bli ett problem. Det finns samtidigt de som märker av en stor hunger på kulturupplevelser, vilket skulle kunna tyda på att det istället blir större efterfrågan på kultur än normalt efter pandemin.

Restriktionerna innebär svårighet att resa, vilket skapar stora problem för kulturaktörer som arbetar nationellt eller internationellt i länet. Det gäller till exempel inom musik, opera, bild och form och dans. Som för många andra aktörer i samhället innebär pandemin också oro för att smitta (publik/besökare) eller att själv bli smittad under yrkesutövning. Det betyder att en mängd olika åtgärder har vidtagits för att skapa smittsäkra miljöer.

En stor förändring under pandemin är att digitala lösningar har ökat explosionsartat. Inom kulturlivet liksom inom många andra delar av samhället kan digitala verktyg spara tid och miljö. Framförallt innebär det en möjlighet att verka och nå ut med kultur trots pandemin, exempelvis genom streamad scenkonst, ökad verksamhet på nätet inom slöjdområdet eller en omställd kommunal kulturskola. Den digitala utvecklingen gäller dock inte bara Örebro län utan hela Sverige och stora delar av världen, vilket inom det professionella kulturlivet innebär ökad konkurrens. Den snabba digitala utvecklingen innebär också en mängd frågor som under pandemin har behövt lösas snabbt och ofta utan facit i hand. Förutom kunskap om olika tekniska redskap handlar det om upphovsrätt, konstnärlig kvalitet, möjligheten att ta betalt samt frågan om vad som sker med till exempel scenkonsten utan det fysiska mötet med publiken.

Flera kulturverksamheter har en förhoppning om att nå nya målgrupper med ett digitaliserat kulturutbud. Samtidigt finns frågetecken om vilka som verkligen nås av det digitala utbudet. Det påpekas också att det är troligt att publiken/besökarna kommer att fortsätta efterfråga digitala alternativ vid sidan av den fysiska verksamheten även efter pandemin. Det innebär merarbete och kostnadsökningar för verksamheterna. Den digitala utvecklingen har också påverkat sättet att mötas inom och mellan verksamheter. Även här kan det finnas problem som skärmtrötthet. Med de många frågetecken som finns är det troligt att det kommer att finnas behov av att utvärdera den senaste tidens snabba utveckling och gå vidare med det som är hållbart över tid. Ibland som ett komplement till övrig verksamhet och ibland som en ny verksamhetsgren. Ökad digitalisering kan vara ett svar. Ett annat svar kan vara att erbjuda något som inte den digitaliserade kulturen kan erbjuda.

Folkbibliotek är lagstadgade och samhällsviktiga verksamheter som ska vara öppna för alla. Offentligt finansierade museum och arkiv är andra viktiga delar i samhället och demokratin. Inom branscherna uttrycks oro för att offentliga ekonomiska neddragningar i spåren av pandemin kan komma att påverka medlen till verksamheter av detta slag och därmed samhällets fortsatta demokratiska utveckling.

Även om pandemin främst skapar svårigheter påpekar flera kulturaktörer att det ändå är viktigt att försöka se möjligheter till utveckling i denna osäkra situation. Exempelvis upplever en del kulturskapare ökade möjligheter till konstnärligt skapande. Nya förhållningssätt vid genomförande av kultur kan också leda till utveckling. Små anpassningar som kan tyckas oviktiga när de genomförs men som på sikt kan leda till nya insikter och sätt att fungera. Det kan generera nya kulturverksamheter, nya ekonomiska lösningar, och kultur som en självklar del på nya platser. Nya kulturuttryck kan också skapas i spåren av pandemin.

Resultatet från kartläggningen som helhet antyder att om den professionella kulturen som vi känner den idag ska finnas kvar och utvecklas i länet även efter pandemin behövs stödinsatser. Det gäller inte minst inom den kommersiella kulturen och exempelvis musikbranschen. En försvårande omständighet är att stora delar av kultursektorn redan före pandemin levde på den ekonomiska marginalen. Under pandemin är risken stor att kulturskapare och andra kulturaktörer i länet lämnar sina yrken.

En fråga som ingen kan svara på är hur publiken, besökare och ideella kulturutövare i länet kommer att reagera efter att pandemin är slut. En annan fråga är hur det ideella kulturskapandet genom föreningsliv och studieförbund kommer att utvecklas? Den parallella kartläggningen med länets studieförbund och föreningsliv tyder till exempel på att kulturföreningarna är mer negativt påverkade av pandemin jämfört med övrigt regionalt föreningsliv²⁸. Studieförbunden har klarat sig bättre, men oro finns för framtida finansiering.²⁹ Hur länets offentliga finansiering av kultur (genom kommuner, region och stat) kommer att utvecklas de närmaste åren är avgörande.

²⁸ Kartläggningen jämför kulturföreningarna med samtliga regionala föreningar. Det betyder att det kan finnas även andra delar av föreningslivet som har drabbats hårt under pandemin men där ingen analys har genomförts.

²⁹ För mer information se rapport: "Coronapandemins påverkan på civilsamhället i Örebro län - En analys av enkäter gjorda under våren och hösten 2020". Det finns också en kort sammanfattning i bilaga 3.

Sammanfattningsvis är det möjligt att urskilja tre tydliga sätt som pandemin påverkar länets kulturella infrastruktur:

1. Den stora ovisshet och de ekonomiska svårigheter som pandemin innebär för länets kulturella infrastruktur är en stor risk för möjligheten till fortsatt utveckling. Pandemin kan komma att innebära nedlagda verksamheter, förlorad kompetens samt rädsla för att satsa på kulturarrangemang. Att den kulturella infrastrukturen redan är underfinansierad och en komplex väv där olika aktörer (såväl professionella som ideella) är beroende av varandra för att kunna verka, försvårar situationen.
2. Den explosionsartade digitala utvecklingen kräver att länets kulturverksamheter förhåller sig till den. Det handlar om teknisk utveckling, samt frågor kopplat till kvalitet, konkurrens, upphovsrätt och möjligheten att ta betalt. En viktig fråga är också möjligheten till digital utveckling vid sidan av den tidigare ordinarie verksamheten.
3. Utvecklingen som sker i spåren av pandemin med ny efterfrågan och nya förhållningssätt och sätt att agera kan leda till såväl nya kulturverksamheter och lösningar för att ta del av kultur som till att nya kulturformer utvecklas.

Olika sätt att stärka länets kulturella infrastruktur

Vad visar kartläggningen om hur den kulturella infrastrukturen i Örebro län kan stärkas i samband med pandemin? Det är viktigt att återigen betona att kartläggningen och slutsatserna har vuxit fram när pandemin fortfarande pågick och det rådde stor osäkerhet om fortsatt utveckling. Det är inte heller endast pandemin som påverkar utvecklingen utan även övriga samhällsförändringar som till exempel den pågående digitaliseringen, globaliseringen, det ekonomiska läget, klimatkrisen och den demokratiska utvecklingen och sammanhållningen i samhället som när kartläggningen genomfördes utmanas på olika sätt.

Rösterna i kartläggningen som till största del kommer från länets professionella kulturliv, kommunala och regionala kulturtjänstepersoner samt statliga myndigheter inom kulturområdet visar på följande behov i vårt län:

- De offentligt finansierade kulturaktörerna behöver behålla nuvarande medel för att kunna fortsätta fungera som nav i länets kulturella infrastruktur. Detta även om verksamheterna fungerar annorlunda under pandemiåren.
- Det behövs tillfälligt ekonomiskt stöd till professionella kulturskapare och andra kulturföretag utan offentlig finansiering under pandemin. Det gäller även kulturaktörer som vanligen klarar sig utan offentligt stöd.
- Stödinsatser behöver även riktas till kulturskapare som delvis lever på annan inkomst (så kallade kombinatörer) eftersom de är en stor del av det professionella kulturlivet i länet inom exempelvis bild och form och slöjd.

- Den digitala utvecklingen behöver stöttas genom exempelvis utvecklingsmedel och fortbildning. Nationellt och internationellt utbyte behövs liksom fortsatta samtal om kvalitet, upphovsrätt och möjlighet att ta betalt.
- Det nya som sker inom kulturen i spåren av pandemin behöver fångas upp. Det kan handla om förändrade verksamheter, nya kulturuttryck eller en utveckling som inte kan förutses.
- En möjlig försämrad samhällsekonomi till följd av pandemin innebär att kulturens roll i samhället behöver tydliggöras och samverkan med andra samhällsområden utvecklas.
- Den pågående digitaliseringen och globaliseringen tyder på att den nationella och internationella samverkan behöver stärkas och bli en än mer naturlig del av länets kulturliv.
- Fortsatt forskning och utvärdering av hur den kulturella infrastrukturen utvecklas i spåren av pandemin behövs. Inte minst är det viktigt att följa hur publik och besökare reagerar efter att pandemin är över.
- Fortsatta politiska diskussioner behövs både nationellt, regionalt och lokalt för att fatta beslut som stärker den kulturella infrastrukturen.
- Dialogen mellan Region Örebro län och länets regionalt finansierade kulturaktörer behöver fortsätta. Region Örebro län har som uppdrag att föra de regionala kulturaktörernas talan i samtal med staten.

Den parallella kartläggningen med länets studieförbund och föreningsliv tyder framförallt på att det är av stor vikt att de offentliga bidragen till kulturföreningar och studieförbund ligger kvar på samma nivå som före pandemin och att pandemiåren inte ska ligga till grund för fortsatt finansiering. Det kan också finnas behov av stödinsatser för att en del kulturföreningar ska överleva.

Hur Region Örebro län är ett stöd genom sitt kulturuppdrag

En central fråga utifrån kartläggningens resultat är hur Region Örebro län kan stötta länets kulturella infrastruktur utifrån sitt uppdrag. Kultur är ett av Region Örebro läns kärnuppdrag. De styrande politiska dokumenten (den regionala utvecklingsstrategin och den regionala kulturplanen) lyfter fram vikten av en väl fungerande kulturell infrastruktur i hela länet inom de kulturområden som Region Örebro län har ett särskilt ansvar för genom den nationella förordning som styr kultursamverkansmodellen. I korthet innebär det att ansvara för att främja en god tillgång för länets invånare till

- professionell teater-, dans- och musikverksamhet,
- museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete,
- biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet,

- professionell bild- och formverksamhet,
- regional enskild arkivverksamhet,
- filmkulturell verksamhet, och
- främjande av hemslöjd.

Region Örebro län ska också, enligt den regionala kulturplanen och den regionala utvecklingsstrategin, arbeta för ett hållbart samhälle och ett jämlikt och jämställt kulturliv där de sex perspektiven hela länet, socioekonomi, jämställdhet (HBTQ ingår), barn, funktionshinder samt etnisk och språklig bakgrund (nationella minoriteter och teckenspråk ingår) särskilt lyfts fram.

Kultur ska vidare enligt styrdokumentet vara med och bidra till stärkt social sammanhållning, ett attraktivt län för boende och besökare samt ett utvecklat arbete med kultur och hälsa. Kulturnämnden har beslutat att 2021 särskilt prioritera stödinsatser kopplat till pandemin, arbete för kultur i hela länet och arbetet med kultur och hälsa. Även internationalisering har pekats ut som ett viktigt område.

Med detta uppdrag som bakgrund sammankopplat med resultatet från kartläggningen genomförs redan verksamhet som stärker länets kulturella infrastruktur under och efter pandemin. Det finns också flera exempel på verksamhet som har haft svårt att fungera som vanligt under pandemin samt verksamhet som skulle kunna utvecklas för att ytterligare stärka länets kulturella infrastruktur under och efter pandemin. Slutligen finns även en del andra insatser som skulle behövas i länet samt inriktningar i styrdokument som inte får glömmas bort under och efter pandemin.

Verksamhet som är till stöd under pandemin

- Årligen fördelar Region Örebro län medel på sammanlagt drygt 100 miljoner kronor vikta till regionala kulturaktörer (se bilaga 1). Årliga bidrag ges också till regionala kulturföreningar och studieförbund. Det fördelas också mindre utvecklingsmedel, kulturpris och stipendier. Trots påverkan av pandemin har dessa medel fördelats som vanligt och de regionalt finansierade kulturaktörerna får 2021 uppräknade medel. Vid fortsatt fördelning av medel till de regionalt finansierade kulturaktörerna såväl som kulturföreningar och studieförbund bör inte pandemiåren användas som grund för fortsatt finansieringen.
- De kulturfrämjande verksamheterna har en viktig roll för utveckling av den kulturella infrastrukturen inom de utpekade kulturområdena. De har kontaktnät på lokal, nationell och ibland internationell nivå och är ibland den enda resursen inom sitt kulturområde. Fortsatt utveckling av verksamheterna är viktig för utvecklingen i länet. Flera av de främjande verksamheterna stärks under 2021.

- Utvecklingsprojektet Digitalt först med användaren i fokus inom regional biblioteksverksamhet syftar till att stötta länets folkbibliotekspersonal i den digitala kompetensutvecklingen.
- Bokstart Örebro³⁰ län vänder sig till föräldrar och vuxna i små barns (0-3 år) närhet. Syftet är att tidigt stärka små barns språkutveckling genom att uppmuntra föräldrarna till att läsa, sjunga, rimma och ramsa med barnet.
- En utbildning riktad till kulturella kreativa näringar har genomförts med fokus på att under rådande läge ges möjlighet att utveckla sitt företagande.
- Utvecklingsledaren för bild och form har varit med och skapat hemmaresidens för fyra konstnärer tillsammans med främjandeverksamheten i Sörmland, Västmanland och Uppsala län.
- En mer utvecklad samverkan mellan länets kommuner, regionen och länets kulturinstitutioner har påbörjats. En handlingsplan har tagits fram av kommuner och region i samverkan.
- Ekonomiska medel behöver användas effektivt och medvetet och ökad samverkan mellan till exempel regioner och kommuner är en viktig del. Exempel på pågående samverkan är.
 - Aktörerna inom de olika kulturområdena samverkar nationellt och ibland internationellt.
 - Region Örebro län ingår i nationella nätverk samt ett nätverk för ökad samverkan med närliggande regioner.
 - Samverkan sker mellan kultur och andra samhällsområden som till exempel social välfärd, folkhälsa och energi och klimat genom arbetet med den regionala utvecklingsstrategin.
 - Den internationella samverkan genom EU-projekt behöver utvecklas. Region Örebro län genomför därför en satsning på höjd kompetens 2021.

Satsningar 2021 till stöd under och efter pandemin

- En utbildning för att stötta den digitala kulturutvecklingen i länet planeras.
- Kulturnämnden har avsatt en mindre summa för att stötta länets kulturella infrastruktur under pandemin.
- En GIS-kartläggning syftar till att ge en bild av den kulturella infrastrukturen i länet inom de olika kulturområdena. Det kan skapa en tydligare bild av styrkor såväl som brister.
- En nulägesanalys av området kultur och hälsa i Örebro län ska genomföras. Mål och riktlinjer för fortsatt arbete ska också tas fram. I spåret av pandemin är till exempel den ökade psykiska ohälsan och äldreården viktiga områden, där kulturen kan vara med och bidra till ökad livskvalitet.

³⁰ Bokstart Örebro län bygger på samverkan mellan bibliotek, BVC/Familjecentral, Logopedi och förskola som alla har ett uppdrag att arbeta med små barns språkutveckling.

- Flera satsningar genomförs också inom regional Biblioteksutveckling. Till exempel
 - Nya vägar och arbetssätt för hållbar utveckling och mänskliga rättigheter inom biblioteksområdet i ett postcorona perspektiv
 - EU-projektet “ReSypp”
 - Verksamhetsutveckling av folkbibliotek genom FN:s globala mål under och efter pandemin
 - Digital transformationsledning för folkbibliotekschefer
- Inom litteraturfrämjandet hos Region Örebro län har den digitala satsningen Månadens författare skapats som ett sätt att synliggöra författare från länet.

Verksamhet som kan stötta när pandemin är över

Flera pågående verksamheter har påverkats negativt av pandemin, men kommer att kunna vara till stort stöd igen efter pandemin.

- Region Örebro län är med och subventionerar kultur i länets förskolor/skolor genom KulturKraft.
- Region Örebro län är med och stödjer ökad samordning mellan länets kulturskolor.
- De pågående utvecklingsåtgångarna inom professionell dans samt främjandeverksamheten bild och form, film, musik och litteratur.
- Stärkt scenkonst utanför tätort.
- Pågående residensprojekt inom bild och form.
- Olika utvecklingsprojekt inom kultur och hälsa så som till exempel dans för ökad fysisk och psykisk hälsa samt kultur inom äldreomsorgen och för personer med funktionshinder.

Andra stöd som skulle behövas

- De regionalt finansierade kulturproducenterna är viktiga nav i den kulturella infrastrukturen inom de särskilt utpekade områdena. För att kunna lyckas med den uppgiften behöver de behålla sina årliga bidrag samt få årliga uppräknings på en nivå som innebär att verksamheterna inte behöver göra succesiva nedskärningar.
- Den mest brännande frågan är den ekonomiska situation som stora delar av det fria professionella kulturlivet i länet befinner sig i på grund av pandemin. Det gäller även den kommersiella kulturen där varken region eller kommun har ett uttalat uppdrag eller medel för att stötta. Utan insatser finns risk för nedlagda verksamheter, kulturskapare som lämnar sina yrken samt ett försämrat kulturutbud i länet.
- Kartläggningen tyder på att öppenhet för ny kultur och nya kulturverksamheter i spåren av pandemin är viktigt att prioritera. I

kulturplanen nämns till exempel spelkultur som också har fått ett tydligt uppsving under pandemin.

- Kartläggningen tyder på att digital utveckling är ett viktigt område att utveckla och stimulera ytterligare. Området finns också med i de styrande dokumenten för Region Örebro län och exempelvis i den digitaliseringsstrategi som har tagits fram.
- Fortsatt kunskap om hur länets kulturella infrastruktur utvecklas inom de utpekade områdena behövs. Fortsatta samtal inom professionen samt forskning och utvärderingar på nationell nivå är viktiga utgångspunkter.
- Fortsatta politiska beslut, med utgångspunkt i kartläggningens resultat och de styrdokument som finns, behövs för en positiv utveckling av länets kulturella infrastruktur under och efter pandemin.

Viktigt att ta hänsyn till utifrån politiska styrdokument

- Ett hållbart samhälle, ett jämlikt och jämställt kulturliv samt kultur och hälsa är utifrån styrdokumentet viktigt att prioritera i alla beslut. Det kan till exempel handla om att stärka möjligheten att ta del av och delta i kulturlivet oberoende av bostadsort, ålder, kön, sexuell läggning, etnisk/språklig bakgrund, ekonomiska förutsättningar eller funktionsförmåga. Under 2021 ska särskilt kultur i hela länet prioriteras.
- Stängda kulturinstitutioner och svårigheter att skapa och nå ut med kultur under pandemin väcker frågor. Hur drabbas till exempel äldre av att inte kunna delta i kulturlivet? Hur påverkas folkhälsan? Vad sker med barn och unga? Borde omställning och stängning av kulturverksamheter till exempel föregås av barnrätts- eller barnkonsekvensanalyser utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter?

Sammantaget kommer de närmaste åren att kräva väl genomförda avvägningar om vad som ska prioriteras och varför. Tydliga svårigheter är att det fria professionella kulturlivet och inte minst det kommersiella kulturlivet har drabbats hårt av pandemin. De regionala medlen vikta för denna grupp är obetydligt och Region Örebro län har inte ett uppdrag riktat mot kommersiell kultur. En annan svårighet är att regionens arbete inom kulturområdet är starkt avgränsat till särskilda områden och där det mesta av medlen är in-tecknade i pågående verksamheter vilket gör det svårt att i praktiken vara öppen för och stödja nya kulturformer.

Parallellt med denna kartläggning har även en kartläggning av hur studieförbund och föreningslivet i länet har påverkats av pandemin genomförts. För mer information se rapport: "Coronapandemins påverkan på civilsamhället i Örebro län - En analys av enkäter gjorda under våren och hösten 2020". Det finns också en kort sammanfattning i bilaga 3.

Bilaga 1. Regionalt finansierad kultur i Örebro län

Följande kulturaktörer finansieras med årliga regionala kulturmedel (inom och utanför kultursamverkansmodellen)³¹:

1. **Professionella kulturproducenter inom kultursamverkansmodellen** som finansieras av **statliga och regionala medel** och ofta även kommunala medel är: Länsmusiken i Örebro (Örebro kommun), Länsteatern i Örebro (Örebro kommun), Stadra Teater (Nora kommun), Opera på Skäret (Ljusnarsbergs kommun) Örebro läns museum (Örebro kommun, Lindesbergs kommun och Karlskoga kommun), ArkivCentrum Örebro län (Örebro kommun) och The non existent Center (Ljusnarsbergs kommun).
2. **Professionella kulturproducenter utanför kultursamverkansmodellen** med **regionala medel** och ofta även kommunala medel är: Teater Martin Mutter (Örebro kommun), Loka Brunns kurortsmuseum (Hällefors kommun), Nora järnvägmuseum och veteranjärnväg NJOV (Nora kommun), Skoindustrimuseet (Kumla kommun), Alfred Nobels museum (Karlskoga kommun) och Frövifors pappersbruksmuseum (Lindesbergs kommun).
3. **Regional främjandeverksamhet** med ansvar att stärka den kulturella infrastrukturen inom respektive kulturområde finns inom professionell dans, bild och form, film, litteratur, teater, regional biblioteksverksamhet och slöjd³². Utanför kultursamverkansmodellen finns amatörteaterfrämjande med Örebro läns bildningsförbund som huvudman och en amatörmusikfrämjande med Scenit Kulturhuset som huvudman.

Region Örebro län fördelar även bidrag till folkbildningen (ÖLBF) och länets studieförbund samt föreningsbidrag till ideella föreningar. Bland de aktörer som får årliga föreningsbidrag ingår till exempel Riksteatern Örebro län, Konstfrämjandet Bergslagen och Örebro läns hembygdsförbund. Samtliga viktiga för länets kulturella infrastruktur. Se mer om hur den ideella sektorn har påverkats av pandemin i rapport ”Coronapandemins påverkan på civilsamhället i Örebro län - En analys av enkäter gjorda under våren och hösten 2020”. Det finns också en kort sammanfattning i bilaga 3.

³¹

³² Främjandeverksamheten har Region Örebro län som huvudman bortsett från slöjd som har Örebro läns museum som huvudman.

Bilaga 2. Stödpaket 2020

Kulturrådets stödpaket december

Namn	Summa	Kommun
KMC Invest AB	360 000	Örebro
Live Logistic AB	743 300	Kumla
Procall Scandinavia AB	562 900	Örebro
Stiftelsen kulturcentrum Ljusnarsberg	971 000	Ljusnarsberg
Xpecta evenemangsteknik AB	808 800	Örebro
Another Level AB	130 000	Örebro
Choke Hold Productions AB	120 700	Lekeberg
Day By Day Music	102 500	Karlskoga
Karlskoga Konsertförening	186 300	Karlskoga
Kulturaktiebolaget	262 500	Örebro
Live at heart utveckling ekonomisk förening	326 500	Örebro
Ljus & Nöje Örebro AB	221 700	Örebro
Norra Vätterns Bild- och Formkonstnärer	81 000	Askersund
Stage Concept Sweden AB	262 800	Karlskoga
Stiftelsen Frövifors Papersbruksmuseum	200 000	Lindesberg
1audio AB	30 170	Örebro
DOT Music AB	160 600	Örebro
Kulturföreningen Stationen	415 700	Örebro
Scen och Event Sverige AB	384 800	Karlskoga
Simon Follmann	371 400	Örebro
Totalt	6 702 670	

Kulturrådets stödpaket juni (första beslutet)

Namn	Summa	Kommun
Alexanderson Music	9 400	Örebro
Bergslagens Kammarsymfoniker	26 300	Bergslagen
BJ Art & Music HB	7 500	Örebro
Drakens Hyresfastigheter AB	18 600	Degerfors
Enskild firma Eric Sjögren	31 500	Hällefors
Fillemmang	5 900	Hallsberg
Freddie Liljegren Media AB	32 100	Örebro
Hasselfors Byalag	15 000	Laxå
Karlskoga Bergslags Hembygdsförening	11 300	Karlskoga
Karlskoga DansCenter Handelsbolag	49 900	Karlskoga
Kerstin Önnebo	49 300	Örebro
Konstfrämjandet Bergslagen	68 100	Örebro
magiska teaterns scenkonstförening	6000	Askersund
Manskören Lorelei	45 000	Örebro
MLD Musik	20 000	Örebro
Örebro Jazz & Blues club	20 300	Örebro
Pelle Hellström	20 300	Örebro
Rascal Promotions	45 600	Örebro
Scenbilden Fritzell AB	3 800	Lindesberg

Stiftelsen Frövifors Papersbruksmuseum	37 800	Lindesberg
Tångeråsa Bygdeförening	7 500	Lekeberg
Ullersätters bygdegårdsförening	2 300	Lindesberg
Totalt	533 500	

Kulturrådets stödpaket juni (andra beslutet)

Namn	Summa	Kommun
Another Level AB	365 600	Örebro
Dahlin O & G Music Productions AB	117 300	Örebro
Daniel Kane Magic Production AB	176 300	Örebro
Föreningen Folkets Park u p a i Örebro, Brunnsparken	216 900	Örebro
Frimurarholmen AB	34 900	Örebro
Hotell Alfred Nobel	131 300	Karlskoga
JME Music AB	191 100	Ljusnarsberg
Karlskoga Konsertförening	131 600	Karlskoga
Kulturaktiebolaget	331 900	Örebro
Lerbäcks Teater AB	328 100	Askersund
Loön show AB	370 700	Örebro
Smash Into Pieces Ab	102 000	Örebro
Spångberg Musik AB	150 100	Örebro
Wyse Relations AB	180 700	Örebro
Totalt	2 828 500	

Kulturrådets stödpaket juni (tredje beslutet)

Namn	Summa	Kommun
Eventor AB Örebro län	1 125 300	Örebro
Totalt	1 125 300	

Maj och November - Stöd till biografägare för intäktsbortfall, Svenska filminstitutet

Kommun	Biografnamn	Stöd Maj 2020	Stöd November 2020
Askersund	Folkets Hus Bio	7375	
Hallsberg	Spektrum	4529	7603
Hällefors	Folkets Hus Bio	9859	24330
Karlskoga	Nya Saga Bio	154569	446273
Kumla	Bio Folkan	20146	
Laxå	Laxå Bio	11155	
Lindesberg	Lindesbergs Bio	34730	78543
Ljusnarsberg	Bio Malmen		
Nora	Recordbion i Nora		
Örebro	Bio Roxy	49745	19641
Örebro	Folkets Hus Vivalla		
Örebro	Filmstaden*		
Totalt		292108	576390

Bilaga 3 Kulturföreningar och studieförbund

Nedan följer en kort sammanfattning av resultatet från kartläggningen med föreningar och studieförbund i länet. Se rapport: ”Coronapandemins påverkan på civilsamhället i Örebro län - En analys av enkäter gjorda under våren och hösten 2020”.

Enkät svar kulturföreningar

En enkät skickades ut till 49 kulturföreningar³³ i länet i april-maj och oktober-november. Svarefrekvensen var 80 procent respektive 51 procent. På samma sätt som för kulturlivet i övrigt har verksamhet flyttats fram, ställts in och förändrats. Det gäller såväl föreningsmöten som olika slags arrangemang. Några föreningar har inte kunnat hyra ut sina lokaler som vanligt och flera har ställt om till digitala möten. Under sommaren genomfördes också en del verksamhet utomhus. Samtliga kulturföreningar har haft mindre verksamhet än normalt.

Ungefär sex av tio föreningar uppger såväl i april som i oktober att de har förlorat intäkter på grund av pandemin. I oktober beskrivs detta bero på inställda arrangemang, minskade intäkter från sponsorer/medarrangörer samt minskade intäkter för uthyrning av lokaler. Två kulturföreningar uppger att det finns risk att föreningarna tvingas lägga ner. Nästan hälften av föreningarna uppger i oktober att de är i behov av stöd. Det efterfrågas främst ekonomiskt stöd för underhåll och drift av byggnader. Av resultatet att döma har kulturföreningar drabbats hårt av pandemin, och det finns de som är i behov av stöd.

Enkät svar studieförbund

Studieförbunden har ofta en verksamhet som täcker länets olika kommuner med en lång historisk organisation. De är av mycket stor vikt för länets kulturliv och kanske särskilt det kulturskapande som sker på fritiden. De är också en arbetsplats för professionella kulturskapare. Verksamheten har påverkats på samma sätt som föreningar och kulturlivet i övrigt. Avbokningar har genomförts och efterfrågan har blivit lägre. Verksamheten såväl som inkomsterna har sjunkit jämfört med föregående år. Inget av studieförbunden uppger dock att de behöver lägga ner sin verksamhet till följd av corona. I april uppger flera studieförbund att de har permitterat (66 personer) och sagt upp anställda (16 personer). Verksamhet har också ställts om till att bli mer digital. Den kompetensutveckling det har inneburit beskrivs som den tydligaste vinsten med pandemin. Det råder osäkerhet kring den framtida ekonomin och det beskrivs vara av stor vikt att offentliga bidrag i framtiden inte skärs ned.

³³ Urvalet består av kulturföreningar som får regionala verksamhetsmedel och även lokala kulturföreningar viktiga för länets kulturella infrastruktur.

Region Örebro län

Område Kultur och ideell sektor

Telefonnummer: 019-602 10 00

Besöksadress: Eklundavägen 1, Örebro

Postadress: Box 1613, 701 16 Örebro

E-post: kultur@regionorebrolan.se

www.regionorebrolan.se/kultur

Coronapandemins påverkan på civilsamhället i Örebro län

En analys av enkäter våren och hösten 2020

Coronapandemins påverkan på civilsamhället i Örebro län

En analys av enkäter gjorda under våren och hösten 2020

Linda Adolphson, Mona Hedfeldt

2021-02-19
Dnr: 21RS1756
ISBN: 978-91-983396-3-5
Rapport: 2021:02

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	6
Omvärldsbild civilsamhället	7
Nationellt	7
Regionalt	9
Folkbildningen och pandemin	9
Länsidrotten och pandemin	10
Stödpaket hos Region Örebro län	10
Enkäter till studieförbund och ideella föreningar i Örebro län	12
Frågeställningar och svarsfrekvens	12
Enkätsvar studieförbund	13
Situationen i april-maj 2020	13
Situationen i oktober-november 2020	14
Enkätsvar föreningar	16
Situationen i april-maj 2020	16
Situationen i oktober-november 2020	17
Enkätsvar kulturföreningar	19
Situationen i april-maj 2020	19
Situationen i oktober-november 2020	20
Enkätanalys	22
Påverkan på verksamhet	22
Förlorade inkomster	22
Behov av stöd	23
Föreningarnas särskilda insatser till följd av pandemin	24
Sammanfattning av analys	24
Slutdiskussion	26
Förslag på åtgärder	26

Sammanfattning

Civilsamhället och kulturen har påverkats mycket under coronapandemin, såväl verksamhetsmässigt som ekonomiskt. Förbud, råd och rekommendationer har genom exempelvis begränsningar av antal personer vid allmänna sammankomster, både lett till färre evenemang och minskade inkomster för organisationerna. Samtidigt utgör också civilsamhället en viktig del i samhälleligt stöd, för att stödja särskilt utsatta grupper, minska ofrivillig ensamhet och sprida information om hur smittspridningen kan minskas.

Denna analys har gjorts för att få en ökad förståelse gällande pandemins påverkan på civilsamhället i Örebro län. Rapporten baseras på enkäter som genomfördes under våren och hösten 2020 som ger ögonblicksbilder av situationen för föreningar då. Sex enkäter genomfördes:

- Två till föreningar inom Region Örebro läns föreningsstöd (föreningar på regional nivå eller med verksamhet på flera platser i länet).
- Två till studieförbunden som har stöd från Region Örebro län
- Två till kulturföreningar i länet

Parallellt med dessa lägesbilder har även andra kartläggningar genomförts och lägesbilder sammanställts. På den nationella nivån har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor sammanställt lägesbilder under samma tidsperiod. På den regionala nivån har även civilsamhällsorganisationer själva kartlagt, samlat information och sammanställt lägesbilder, exempelvis Örebro läns bildningsförbund och RF-Sisu. Dessa analyser kompletterar den bild som vi ser på ett viktigt sätt, precis som information som framkommer i ansökningar från organisationer till stödpaket som Region Örebro län under 2020 har arbetat med.

Gemensamt för resultaten i enkäterna är:

- Civilsamhället har påverkats av pandemin. Verksamhet har ställts in, flyttats fram och ställts om i olika grad.
- I och med påverkan på verksamhet finns också förlorade inkomster och behov av stöd.
- Digitalisering av verksamhet inom studieförbund och föreningar har ökat, i vissa fall i hög grad.
- Vissa civilsamhällsorganisationer har genomfört stödjande insatser i och med pandemin. I vissa fall har det genomförts mer verksamhet än normalt.

Pandemin och minskad verksamhet i civilsamhället innebär risk för ökad psykisk ohälsa och minskat deltagande i civilsamhället. I synnerhet grupper som redan innan

pandemin hade behov av sociala sammanhang påverkas. Detta är något som andra rapporter påpekar.

I den regionala utvecklingsstrategin framgår att Region Örebro län ska verka för att stärka förutsättningarna för civilsamhället i länet. Att stödja civilsamhället under och efter pandemin så att möjlighet till återhämtning finns är därför viktigt. Förslag på fortsatta stödåtgärder är därför:

- Att verksamhet under pandemin inte enbart används som underlag till beräkning eller utgångspunkt för stöd och bidrag kommande år.
- Att inte kräva tillbaka tidigare utbetalt bidrag så som föreningsstöd.
- Möjlighet att ansöka om ekonomiskt stöd till föreningar och studieförbund som uppvisar ekonomiskt bortfall till följd av corona alternativt genomför stödjande insatser i och med corona.
- Dialog med civilsamhället för att undersöka framtida stödbehov.
- Lyhördhet och flexibilitet inför föränderliga situationer.

Inledning

Året 2020 blev ett annorlunda år för hela världen. Under mars 2020 trädde de första restriktionerna i kraft i Sverige i samband med coronapandemin. Smittspridningen satte fart i samhället och världen var i ett mycket utsatt läge med ett nytt virus. Äldre och riskgrupper skulle isolera sig och det rådde förbud mot stora folksamlingar. Under sommaren och tidig höst såg läget lite lugnare ut i Sverige gällande smittspridningen. Många såg hopp om att kunna återgå till ett mer normalt liv under sommaren, men liksom i övriga Europa kom så småningom under hösten andra vågens smittspridning med hög fart och restriktionerna och förbuden blev allt strängare.

Civilsamhället och kulturen har påverkats mycket under pandemin, liksom mycket annat i vårt samhälle. Denna analys har gjorts för att få en ökad förståelse gällande coronapandemins påverkan på civilsamhället i Örebro län. Huvudsyftet med analys som baseras på enkäter har varit att få en ögonblicksbild och djupare kännedom om hur föreningar och studieförbund påverkats i och med pandemin under 2020. Ett delsyfte har också varit att ta fram ett underlag för hur Region Örebro län kan stötta civilsamhället i länet. Parallellt med denna analys har det även hos området Kultur och ideell sektor hos Region Örebro län gjorts en mer omfattande kartläggning gällande kulturen i Örebro län under coronapandemin.

Omvärldsbild civilsamhället

Nationellt

Civilsamhället har påverkats av pandemin, såväl verksamhetsmässigt som ekonomiskt. Förbud, råd och rekommendationer har genom exempelvis begränsningar av antal personer vid allmänna sammankomster, både lett till färre evenemang - och minskade inkomster för organisationerna. Samtidigt utgör också civilsamhället en viktig del i samhälleligt stöd, för att stödja särskilt utsatta grupper, minska ofrivillig ensamhet och sprida information om hur smittspridningen kan minskas.

På nationell nivå har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor sammanställt en lägesbild under hösten 2020. Lägesbilden bygger, precis som vår kartläggning, på enkäter genomförda under våren (april) och hösten (slutet av september till mitten av oktober), men även på djupintervjuer.

Några av de huvudsakliga resultaten som MUCF visar är:

- De flesta organisationer har påverkats genom att de har ställt in verksamhet.
- De flesta har också ställt om, framförallt till digital verksamhet.
- Pandemin har negativ påverkan på organisationernas ekonomi, och det finns en fördröjningseffekt där organisationerna kommer att påverkas kommande år.
- De statliga stödpaketen har främst fördelats till organisationer som har påverkats negativt ekonomiskt av pandemin. Stödpaketen upplevs förbättra situationen och ge möjligheter att behålla anställda. Barn- och ungdomsorganisationer har i större utsträckning tagit del av dessa stöd. Dock har informationen om de statliga stöden upplevts som otydlig.
- Funktionsvariation, ålder och digital kompetens påverkar möjligheterna att vara aktiv i civilsamhället under pandemin.
- Organisationerna bedömer att pandemin leder till ökad psykisk ohälsa, minskad tillgång till stöd och minskat deltagande i civilsamhället.
- Organisationerna efterfrågar ekonomiskt stöd och dialog för att hantera konsekvenserna av pandemin.

MUCF:s lägebild visar att det finns både likheter och skillnader inom civilsamhället när det gäller pandemins påverkan. Deras rekommendationer är följande:

- En nära dialog med civilsamhället kring utformningen av olika stöd och bidrag för nästkommande år för att kunna möta civilsamhällets nya behov och utmaningar. Här är det också viktigt att påminna sig om att civilsamhället omfattar olika verksamheter och att påverkan och behov kan se olika ut. Här påtalar MUCF att vissa organisationer redan har påverkats ekonomiskt,

medan andra väntar stor påverkan kommande år. Ekonomiskt stöd är något som de flesta organisationer ser som det viktigaste som offentliga aktörer gör för att minska pandemins negativa påverkan på civilsamhället och deras målgrupper. Dialog är viktigt för att behov och utmaningar hos civilsamhället ska mötas, nationellt, regionalt och lokalt. MUCF pekar också på att vissa grupper i samhället verkar drabbas särskilt hårt under pandemin. Här nämner de t.ex. personer med funktionsnedsättning, liksom ett ökat behov av stöd bland personer i social eller ekonomisk utsatthet.

- För att digitaliseringen ska vara en möjlighet för hela civilsamhället behövs kompetensutveckling, verktyg och resurser. MUCF nämner till exempel digital säkerhet, tillgång till uppkoppling och digitala verktyg samt kunskapslyft för grupper med låg digital kompetens som viktigt för att motverka att den ökade digitaliseringen skapar ojämlika förutsättningar.
- Ambitionen bör vara att offentliga aktörer genom stöd till civilsamhället bidrar till långsiktighet, självständighet och ett diversifierat samhälle. Detta utifrån principerna för politiken för det civila samhället (självständighet och oberoende, dialog, kvalitet, långsiktighet, öppenhet och insyn samt mångfald).

Ett viktigt påpekande i MUCF:s rapport är att underlaget ej är representativt, därför kan resultaten inte generaliseras. Man bör tolka slutsatserna med försiktighet, men de kan ge en viktig indikation på utmaningar och konsekvenser som civilsamhället i sin helhet står inför. MUCF påpekar också att underlaget samlades in innan den kraftiga ökningen av covid-19 fall i slutet av oktober och november.

Ett antal nationella stödpaket med anledning av pandemin som civilsammansorganisationer har kunnat ta del av har lanserats under 2020. Dessa finns sammanställda på MUCF:s webbplats: <https://www.mucf.se/stodpaket-fran-regeringen>. Denna sida uppdateras också kontinuerligt med de stöd som har aktuell ansökningsperiod, nya stöd och förslag till nya stöd. Stöd som genomfördes under 2020 innefattade bland annat:

- Kompensationsstöd och omställningsstöd till idrotten
- Organisationsbidrag till allmänna samlingslokaler
- Stöd till kulturorganisationer för inställda och uppskjutna evenemang och kulturbidrag
- Till organisationer för att motverka ensamhet hos äldre
- Till organisationer som stödjer människor i utsatthet

De nationella stödpaketet riktade till civilsamhället har varit inriktade på specifika målgrupper eller verksamheter. Det har inte funnits generella stödpaket för att ställa

om på nationell nivå. På europeisk nivå har det funnits stöd till civilsamhället med bland annat fokus på digitalisering.

Regionalt

Folkbildningen och pandemin

Under våren (slutet av maj samt juni) genomförde även Örebro läns Bildningsförbund (ÖLBF) en enkät med sina medlemsorganisationer.¹ Detta för att få en bild av hur genomförandet av folkbildning såg ut under våren och för att få en bild av ekonomiska och verksamhetsmässiga effekter.

I ÖLBF:s rapport framgår att studieförbunden har följt beslut som tagits i samverkansorganisationen Studieförbunden och följt Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Rapporten lyfter fram stort engagemang hos studieförbunden när det gäller att ställa om verksamhet. Ett viktigt beslut var Folkbildningsrådets beslut i mars om att folkbildning får bedrivas digitalt, vilket innebar att studieförbund kunde arbeta med att ställa om till verksamhet i digitalt format (studiecirklar, kulturprogram och föreläsningar). Dock ställdes under våren en del verksamhet in, i flera fall mer än hälften av den planerade verksamheten. När kulturverksamhet på särskilda boenden ställdes in på grund av besöksförbud resulterade det i att många kulturarbetare med koppling till studieförbunden blev sysslösa en period. Varmare väder gjorde det möjligt att genomföra verksamhet utomhus. Hos många av studieförbunden är åldersgruppen 70+ aktiv, vilket har lett till minskad verksamhet. Omställningsaktiviteter har handlat om exempelvis promenader och andra aktiviteter utomhus. Många av studieförbunden har arbetat med kompetenshöjning hos personal, cirkelledare och medlemsorganisationer när det gäller digitalisering.

I ÖLBF:s rapport påpekas att studieförbunden är organiserade på olika sätt och att de ekonomiska effekterna därför ser olika ut. De flesta av studieförbunden hade under våren känt av minskade intäkter. Rapporten nämner här i första hand uteblivna deltagaravgifter för kurser som inte kunde genomföras och i andra hand uteblivna intäkter för uthyrning av lokaler. Några av studieförbunden hade under våren tillåtit personal och infört korttidsarbete, men inte alla.

Under våren ansåg samtliga studieförbund att pandemin skulle komma att påverka deras ekonomi inte bara under 2020, utan även ett par år framåt innan ett ”normalläge” återigen är nått.

¹ I ÖLBF:s enkät deltog bland ABF, Bilda, Folkuniversitetet, Ibn Rushd, Kulturens, Medborgarskolan, NBV, RF-Sisu, Studieförbundet Vuxenskolan. Deras enkät omfattade även folkhögskolorna Fellingsbro, Hällefors, Karlskoga, Kävesta, Sima och Örebro.

De beslut som fattades först hos Folkbildningsrådet och sedan hos Region Örebro län och några av länets kommuner om att 2020 inte kommer att vara bidragsgrundande för kommande år gav enligt rapporten viss trygghet åt studieförbunden, vilket innebar att det kunde tänka lite mer långsiktigt.

Lärdomar från våren som nämns i ÖLBF:s rapport rör bland annat digitalisering. Här finns å ena sidan en positiv erfarenhet: omställningen till digital verksamhet har många gånger gått bra, trots att digital verksamhet inte testats i större utsträckning tidigare och att det digitala mötet inte kan ersätta det fysiska mötet mellan människor. Å andra sidan finns en medvetenhet om att den digitala folkbildningen inte når alla. Det finns ett digitalt utanförskap. Man ser att det kräver kunskap, utrustning och bra uppkoppling, som långt ifrån alla har. Rapporten lyfter också fram den oro som finns över att pandemin påverkar den psykiska ohälsan och i synnerhet de grupper som redan innan pandemin hade behov av sociala sammanhang. Detta är nära kopplat till folkhälsa och ÖLBF menar att det finns behov av att fokusera på detta framöver.

ÖLBF genomför också en rapport för att fånga upp pandemins effekter under hösten 2020. I skrivande stund är dock inte denna rapport färdig.

Länsidrotten och pandemin

RF-SISU Örebro län har i november 2020 genomfört en undersökning bland 125 av länets idrottsföreningar om hur pågående pandemi påverkat verksamheten. Om denna går att läsa i Delrapport 1 Sociala och folkhälsokonsekvenser av Covid-19.

Undersökningen visar att drygt hälften av föreningarna uppger att de påverkats negativt av pandemin och att en minskning av medlemsantalet har skett i ungefär en fjärdedel av föreningarna. För idrottsföreningarna har pandemin också inneburit minskade intäkter. När det gäller påverkan på verksamheten rapporterar föreningarna att det framför allt gäller tävlingar, egna arrangemang, utbildning och folkbildning samt träning. En tredjedel av föreningarna uppger att de genomfört särskilda insatser, utöver kärnverksamheten, med anledning av pandemin. Exempel på detta är information till medlemmarna om restriktioner, sociala möten, stöd till personer i riskgrupp med matinköp med mera och träning utomhus.

Stödpaket hos Region Örebro län

Både under våren och hösten har Region Örebro län delat ut ekonomiskt stöd med anledning av corona till studieförbund, föreningar och kulturaktörer. Under juni och december fördelades först 350 000 kronor och sedan 290 000 kronor till olika studieförbund och ideella föreningar som i och med pandemin genomförde stödjande insatser samt fått ett ekonomiskt bortfall. Det var under första stödomgången 23 organisationer som fick ta del av stödet, och under andra stödomgången 13

organisationer. Många av föreningarna var sociala stödorganisationer. Region Örebro län har även delat ut coronastöd till kulturaktörer. Där har professionella kulturaktörer och kulturinstitutioner tilldelats en stor del av stödet, men kulturföreningar har också haft möjlighet att ansöka om stöd. Under våren kunde kulturföreningarna bland andra kulturaktörer ansöka om stöd för ekonomiskt bortfall till följd av pandemin. Totalt fördelades då 500 000 kronor. Under december månad delades också ut ett stöd från Region Örebro län till kulturaktörer på 290 000 kronor, där var det största fokus i utdelning på professionella kulturskapare. Det var en kulturförening som fick ta del av stödet.

Enkäter till studieförbund och ideella föreningar i Örebro län

För att undersöka coronapandemins påverkan på civilsamhället i Örebro län har enkäter skickats ut till studieförbund, föreningar och kulturföreningar. Urvalet består av studieförbund och föreningar som får regionalt föreningsstöd, dessa har verksamhetsorganisering på regional nivå alternativt regionalt omfattande verksamhet i länet. Urvalet består även av lokala och regionala kulturföreningar insamlade av utvecklingsledare som arbetar med regional främjandeverksamhet inom kultur i Örebro län. Enkätanalysen syftar till att ge en lägesbeskrivning under 2020, under våren och under hösten.

De första enkäterna skickades ut med möjlighet att besvaras i april-maj. För att ge en fingervisning om dåvarande läge kan nämnas att ändringen i förordningen om förbud mot att hålla allmänna sammankomster beslutades av regeringen den 27 mars. Detta beslut innebar att det som huvudregel i Sverige var förbjudet att anordna allmänna sammankomster och offentliga tillställningar med fler än 50 deltagare. Utifrån dessa enkätsvar gjordes en Powerpointpresentation som bland annat framfördes under sammanträdet för den regionala kulturnämnden den 12 juni. Resultatet gav en indikation om rådande situation i början av pandemins skeende.

Uppföljande enkäter skickades ut med möjlighet att besvaras under oktober-november. När de uppföljande enkäterna utformades var det i ett ”lugnare” läge av pandemin. Under svarsperioden sågs tendenser till ökning av smittspridning men i mitten på november, strax efter att svarstiden på enkäten stängts, hade Sverige ett allvarligt läge gällande smittspridningen och flera skärpta restriktioner. Regeringen lade under en presskonferens den 16 november fram förslaget om att skärpa förbudet ytterligare för att anordna allmänna sammankomster och offentliga tillställningar med fler än 8 deltagare. Detta är alltså avgörande för hur organisationerna har svarat, uppfattat situationen och hur vi tolkar resultaten.

Frågeställningar och svarsfrekvens

Det har under våren skickats ut tre enkäter som till största del är lika men där vissa termer är anpassade efter aktuell verksamhet. Enkäternas frågeställningar utgår från generell påverkan av verksamheten med möjlighet till tillägg i fritextsvar. De tre enkäter som skickades ut under hösten är utformade på liknande vis men med lite färre frågor totalt sett.

Svarsfrekvensen var under våren:

- Studieförbunden: 70%
- Föreningar: 70%

- Kulturföreningar: 80%²

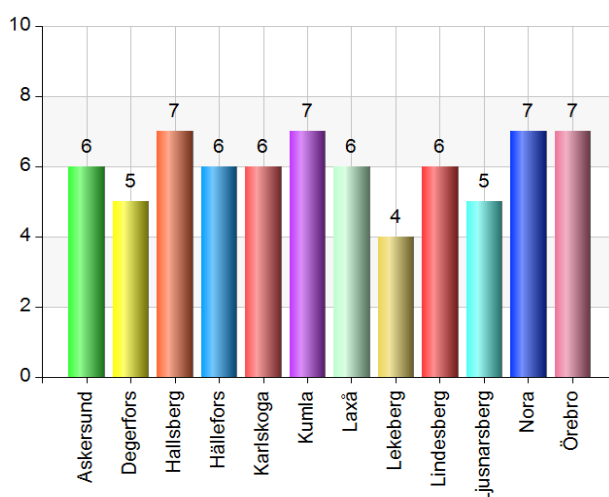
Svarsfrekvensen var under hösten:

- Studieförbunden: 60%
- Föreningar: 48%
- Kulturföreningar: 51%

Enkät svar studieförbund

Situationen i april-maj 2020

Studieförbunden har verksamhet i hela Örebro län. Enkäten har skickats ut till de studieförbund och bildningsförbund som får regionalt bidrag. För den enkät som skickades ut i april har 7 av 10 svarat, och har alltså en svarsfrekvens på 70%.

Figur 1. Kommuner som de svarande studieförbunden har uppgett verksamhet i.

I enkäten uppger samtliga svarande att verksamheten har påverkats till följd av coronapandemin. Samtliga svarar också att de har behövt förändra verksamhet och att verksamhet har flyttats fram eller blivit inställd. Samtliga svarar även att verksamheten påverkats genom lägre efterfrågan än normalt, avbokningar och att de har färre deltagare/publik än normalt. 6 av 7 (86%) svarande uppger att de förlorat inkomster, detta kan exempelvis kopplas till att färre deltagare och publik kan delta, vilket drabbar entré- och deltagaravgifter.

² Av kulturföreningar svarade 82%, dock var det en av dessa som svarade att de inte höll på med kulturverksamhet. Det var därför 80% som besvarade hela enkäten.

Samtliga svarar att det genomförs mer verksamhet digitalt. I ett fritextsvar framkommer att det utifrån Folkbildningsrådets regelverk gjorts öppningar för att erbjuda digital verksamhet, vilket ses som positivt. Flera svarar att verksamhet gått över till distans och digital verksamhet. Inget studieförbund svarar att de genomför mer verksamhet än normalt.

I enkäten som skickades ut under våren svarar 4 av 7 studieförbund (57%) att de har permitterat personal till följd av corona. De som anger att de har permitterat personal uppger att det totalt gäller 66 personer. Dessa kan ha arbetat i olika hög arbetsgrad. Det är även 3 av 7 studieförbund (43%) som svarar att de sagt upp personal. Totalt rör det sig om 16 personer, även här kan dessa ha arbetat i olika hög arbetsgrad. 1 av 7 studieförbund anger att de anställt färre personer än planerat på grund av corona. Ingen av de svarande anser att det är en stor risk att verksamheten behöver läggas ned.

6 av 7 (86%) uppger även att de är i behov av stöd. 1 av 7 uppger att de inte vet om de är i behov av stöd. I fritextsvar framkommer att det framförallt ses som mest hjälpsamt att bidraget från Region Örebro län för 2021 fryses likt Folkbildningsrådets stöd och att framtida stöd inte baseras på inrapporterad verksamhet 2020. Det finns också ett önskemål om extra teknikstöd samt kunskapsutbyte med regionen som ett stöd i att möta nya utmaningar.

Studieförbunden har i denna enkät också fått frågan om de på något särskilt sätt arbetar för att bidra i samhället under coronapandemin. I fritextsvar framkommer att det pågår ett övergripande digitaliseringsarbete för att bedriva tidigare fysisk verksamhet digitalt. Det görs livesändningar med kulturprogram på äldreboenden och informationsspridning.

Situationen i oktober-november 2020

Enkäten som skickades ut till studieförbunden på hösten har skickats till samma 10 studieförbund och bildningsförbund som enkäten i våras. De får regionalt bidrag och har verksamhet i hela Örebro län. Höstens enkät besvarades av 6 stycken och har därmed en svarsfrekvens på 60%.

I enkäten uppger samtliga svarande att det har genomförts mindre verksamhet år 2020 på grund av corona. I fritextsvar framkommer att verksamhet påverkats bland annat genom att det utifrån restriktioner krävts större lokaler och färre deltagare. Därav ökar kostnaderna samtidigt som intäkterna minskar. Det finns också en osäkerhet över verksamhetsvolym och ekonomi längre fram. Kontakt med föreningar, studiegrupper och medarbetare uppges ha försvårats under pandemin.

I enkäten uppger 2 av 6 (33%) att de har merkostnader i och med nya arbetssätt på grund av corona. I enkäten uppger även 2 av 6 (33%) att de förlorat inkomster på grund av corona. Överlag uppges minskad omsättning under 2020 jämfört med 2019.

I höstens enkät är det ingen som svarar att de anställt färre än planerat på grund av corona, detta skiljer sig från vårens enkät vilket kan bero på att olika studieförbund har besvarat enkäten. 2 av 6 (33%) uppger att de permitterat anställda på grund av corona och 1 av 6 (17%) uppger att de tvingats säga upp anställda på grund av corona.

I fritextsvar uppger 2 av 6 (33%) att de klarar sig ekonomiskt tack vare att kommande bidrag inte kommer att baseras på inrapporterad verksamhet för år 2020 utan istället för år 2019. På frågan om studieförbundet är i behov av stöd svarar 2 av 6 (33%) Ja, lika många svarar Nej och Vet ej. De som svarat ja svarar att det framförallt är ekonomiskt stöd och mer tid för omställning av nya riktlinjer för regionalt stöd till studieförbunden som bedöms vara mest hjälpsamt. De nya riktlinjerna för Region Örebro läns stöd till studieförbund träder i kraft inför bidrag 2023. Det är även 2 av 6 (33%) som uppger att de fått stödinsatser till följd av corona.

På frågan om de ser några positiva effekter av coronapandemin lyfts framförallt den digitala kompetensutvecklingen och snabba omställning som pandemin framtingat. Liksom i vårens enkät är det ingen som svarar att verksamheten har eller kommer att läggas ner inom en nära framtid på grund av corona.

”Alla medarbetare jobbar hemifrån och all fysisk studieverksamhet har varit inställd fram till augusti. Möten, besök, studiecirkel och kulturprogram har genomförts via digitala verktyg. Vi har tappat mycket av vår verksamhet.”

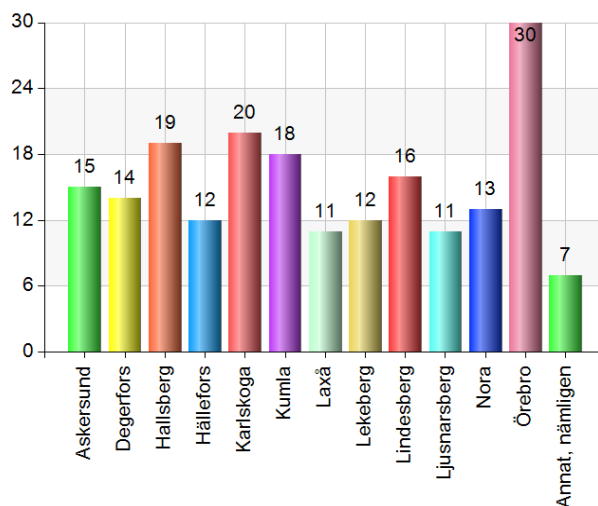
”Nya digitala verktyg har prövats med stor framgång. Många studiegrupper är nu bekväma med att ha studiecirkel via Internet. Hemarbetet är inte endast av ondo. Det finns många fördelar med att mötas oftare via digitala verktyg. Att slippa resor är bra både för att minska stress och för miljön.”

Citat från fritextsvar

Enkät svar föreningar

Situationen i april-maj 2020

Enkäten skickades ut till 54 föreningar som får föreningsstöd av Region Örebro län. Det var 38 föreningar som svarade på enkäten, vilket innebär en svarsfrekvens på 70%. De flesta föreningarna har verksamhet på flera platser i länet, det finns även föreningar som uppger att de har verksamhet i alla länets kommuner.

Figur 2. Kommuner där svarande föreningar har uppgett verksamhet.³

32 av 38 av föreningarna (84%) svarar att de påverkats i stor eller i mycket stor utsträckning av coronapandemin. 35 av 38 (92%) uppger att de behövt förändra sin verksamhet. Förändringarna handlar främst om inställda resor, aktiviteter och möten alternativt omställning till kontakt via telefon eller via digitala verktyg. 36 av 38 (95%) uppger att de varit tvungna att flytta fram verksamhet och 34 av 38 (89%) uppger att de också varit tvungna att ställa in verksamhet helt. Andra sätt som föreningarna uppger har påverkats är att mer verksamhet genomförs digitalt, att de har fått avbokningar, färre deltagare och lägre efterfrågan än normalt. Lite mer än hälften (58%) av föreningarna bedömer att coronapandemin kommer att påverka verksamheten i stor utsträckning eller i mycket stor utsträckning under 2020.

16 av 38 föreningar (42%) uppger att de har förlorat inkomster med anledning av pandemin. 20 av 38 (53%) uppger att de har anställda. 4 av föreningarna uppger att de anställt färre personer än planerat, 3 av föreningarna uppger att de permitterat personal och 1 förening uppger att de sagt upp personal på grund av pandemin.

³ För svarsalternativet ”Annat, nämligen:” har föreningar uppgett att de har verksamhet i hela länet, vissa har angett att de också har verksamhet i andra län.

6 av 38 föreningar (16%) bedömer att de är i behov av stöd, i fritextsvar rör det sig främst om ekonomiskt stöd. 17 av 38 (45%) uppger att de inte vet om de är i behov av stöd under vårens enkät.

2 av 38 föreningar bedömer att de kan komma att tvingas lägga ned. Några föreningar uppger att de snarare kommer att behövas mer på grund av pandemin. I fritextsvaren uppger ett flertal föreningar att de börjat arbeta på andra sätt. Det nya arbetssättet handlar främst om digitalisering men också att man använder sig mer av sociala medier.

Det är även 8 av 38 föreningar (21%) som uppger i vårens enkät att de genomför mer verksamhet än normalt. I fritextsvar framkommer att ny verksamhet i och med pandemin genomförs, som tillverkning av skyddsutrustning till vården och mattjänster. I ett annat fritextsvar beskrivs att viss efterfråga sjunker medans det istället är andra saker som efterfrågas.

Situationen i oktober-november 2020

Enkäten skickades under hösten ut till samma 54 föreningar som hade möjlighet att svara på den första enkäten. Det var då 26 föreningar som svarade, en svarsfrekvens på 48%.

21 av 26 föreningar (81%) upplever att coronapandemin påverkat föreningen i stor eller i mycket stor utsträckning. Påverkan har främst berott på inställd verksamhet, inställda aktiviteter och möten men också genom omställning till mer digitala möten. 25 av 26 (96%) uppger att mindre verksamhet än normalt har genomförts 2020 på grund av coronapandemin, men det är samtidigt 3 av 26 föreningar (12%) uppger att de genomfört mer verksamhet än normalt på grund av corona. Möjligtvis kan detta visa att det sker mindre av ordinarie verksamhet, men mer verksamhet som normalt inte genomförs.

9 av 26 föreningar (35%) uppger att de förlorat inkomster på grund av coronapandemin. 4 föreningar (15%) uppger att de har fått merkostnader på grund av nya arbetssätt. Ingen förening har fått ökade inkomster på grund av corona. I fritextsvaren uppger några föreningar att minskade intäkter har balanserats av minskade utgifter. I fritextsvaren framkommer en oro gällande risk för minskat medlemsantal och minskade aktiviteter ska ge mindre inkomster 2021. Övriga negativa effekter av pandemin som beskrivs är ökad ensamhet och ökad psykisk ohälsa bland medlemmar.

En förening uppger att de har fått permittera anställda på grund av coronapandemin och en förening uppger att de anställt färre. Ingen förening har tvingats säga upp anställda på grund av pandemin. Ingen förening uppger heller att den har lagts ned eller kommer att läggas ned på grund av corona. 4 föreningar (15%) uppger att de är i behov av stöd med anledning av pandemin. Det är främst ekonomiskt stöd de är i behov av.

Några föreningar beskriver i fritextsvar positiva effekter av coronapandemin. Det som framför allt nämns som positivt är digitaliseringen. Andra positiva effekter som nämns är att man blivit tvungen att tänka kreativt vid omställning av verksamhet. En förening uppger att de har fått tid över till kompetensutveckling på grund av pandemin.

”Inga kurser eller gemenskapsresor har kunnat genomföras sedan början på april. Dessa aktiviteter tillsammans med den lokala verksamheten utgör vår grund. Lokaler i länet har haft stängt eller med begränsat antal besökare när lokaler varit öppna. De har genomfört fler aktiviteter utomhus.”

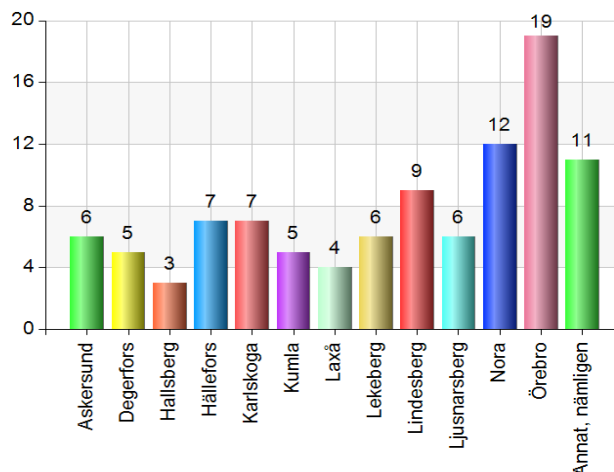
”All verksamhet är inställd. Det betyder inga träffar, möten, kurser, konferenser, studie-cirklar, gemensamma friskvårdsaktiviteter. ... Det innebär att alla våra 12.000 medlemmar har påverkats. Verksamheten tas upp igen så snart Corona-pandemin och myndigheter tillåter.”

Citat från fritextsvar

Enkät svar kulturföreningar

Situationen i april-maj 2020

Enkäten skickades ut till 49 kulturföreningar och det var 40 kulturföreningar som svarade på enkäten varav en svarade att den inte arbetade med kulturverksamhet. 39 svarade på hela enkäten, därmed var det en svarsfrekvens på 80%.

Figur 3. Kommuner där svarande kulturföreningar har uppgett verksamhet.⁴

33 av 39 kulturföreningar (85%) upplever att coronapandemin påverkat föreningen i stor eller i mycket stor utsträckning. 32 kulturföreningar (82%) uppger att de behövt flytta fram verksamhet och 31 kulturföreningar (79%) uppger att de behövt ställa in verksamhet. Kulturföreningarna har påverkats genom avbokningar, lägre efterfrågan än normalt samt färre deltagare/publik än normalt sett. Samtliga kulturföreningar uppger att de även behövt förändra sin verksamhet på grund av corona. Förändringarna har främst bestått av inställda aktiviteter, avbokningar av lokaler samt genom omställning till digitala möten.

27 kulturföreningar (69%) bedömer att corona kommer att påverka verksamheten i hög eller i mycket hög grad under 2020. När det gäller 2021 är osäkerheten större. 17 kulturföreningar svarar att de inte vet om corona kommer att påverka även under 2021. 23 kulturföreningar (59%) uppger att de förlorat intäkter på grund av coronapandemin. Ingen kulturförening har tvingats permittera eller säga upp personal.

17 kulturföreningar (44%) ser ingen risk alls att föreningen ska tvingas lägga ned på grund av corona. Endast två föreningar ser det som en stor eller mycket stor risk att

⁴ På svarsalternativet "Annat, nämligen:" har några i fritext svarat att de även har verksamhet i andra län, vissa har svarat att de har verksamhet i alla länets kommuner.

föreningen tvingas lägga ned. 12 kulturföreningar (31%) anser att föreningen är i behov av ekonomiskt stöd.

Situationen i oktober-november 2020

Enkäten skickades ut till 49 kulturföreningar. Det var 25 kulturföreningar som svarade på enkäten, det vill säga en svarsfrekvens på 51%.

19 av 25 kulturföreningar (76%) upplever att corona påverkat föreningen i stor eller i mycket stor utsträckning. Påverkan består av inställda möten, inställd verksamhet, inställda evenemang/arrangemang och ingen uthyrning av lokaler. Ett fåtal kulturföreningar beskriver att de har ställt om till digitala möten. Några har också ställt om verksamheten och gjort arrangemang utomhus men då med begränsat antal besökare. Samtliga kulturföreningar uppger att de har haft mindre verksamhet än normalt.

14 kulturföreningar (56%) uppger att de har förlorat inkomster på grund av corona. Den främsta orsaken till förlorade inkomster uppges vara inställda arrangemang. Intäkter från sponsorer och medarrangörer har också minskat, samt intäkter från uthyrning av lokaler. En förening uppger att den har mindre intäkter men också mindre kostnader. En förening har uppgett att den haft merkostnader på grund av nya arbetssätt. Ingen förening uppger att de har tvingats permittera eller säga upp personal. Två kulturföreningar uppger att föreningen har lagts ned eller kommer att läggas ned inom en nära framtid på grund av corona.

På frågan om övriga negativa effekter på grund av pandemin uppger flera kulturföreningar att uteblivna sociala kontakter kan leda till psykisk ohälsa. En förening påpekar att även den fysiska hälsan hos medlemmarna riskerar att försämrans då fysiska aktiviteter tvingats att ställa in. 12 kulturföreningar (48%) uppger att de är i behov av ekonomiskt stöd med anledning av coronapandemin. Det stöd som efterfrågas är främst ekonomiskt stöd till underhåll och drift av byggnader.

De flesta kulturföreningar uttrycker att det inte finns något positivt med coronapandemin. En kulturförening uttrycker dock att kreativiteten har ökat vad gäller mötesformer samt att arrangera aktiviteter på andra sätt än tidigare. Den digitala tekniken nämns som en stor tillgång.

”Föreningens intäkter består av bidrag från Kulturrådet och medlemsintäkter. Föreningens uppgift är att stötta och fortbilda sina medlemmar på olika sätt. 2020 har vi valt att ställa in alla planerade aktiviteter och fördelat medlen till våra medlemmar i form av idéskiss-stipendier.”

”Vi har ställt in all planerad verksamhet från mars månad och uthyrning av lokalen.”

”För oss har det påverkat verksamheten på så sätt att det är svårt att genomföra planerad verksamhet då målgruppen i stort består av medlemmar i riskgruppen. ... Föreningarna försöker så gott de kan och vissa föreningar klarar sig ett år på detta sätt, men många kommer att ha mycket svårt att klara en sommarsäsong till utan inkomster. Dessa föreningar fyller också en mycket stor social funktion både för medlemmar men också för det lokala samhället, som nu är starkt påverkad för många.”

Citat från fritextsvar

Enkätanalys

Påverkan på verksamhet

I enkäterna framkommer att det överlag skett en stor påverkan i de svarandes verksamhet samt att det sker betydligt mindre verksamhet än vanligt år 2020 på grund av coronapandemin. Mycket verksamhet ställs in och flyttas fram. För studieförbunden framkommer att det finns ett behov av större lokaler. Digital utrustning ökar kostnaderna samtidigt som det är färre deltagare och publik och intäkterna minskar. Det finns också en osäkerhet över verksamhetsvolym och ekonomi längre fram. De flesta svarande uppger att de behövt förändra sin verksamhet, och några uppger att kreativiteten har ökat vad gäller att arrangera och genomföra på nya sätt. Föreningar uppger att nya arbetssätt främst handlar om digitalisering, men också att genomföra exempelvis kulturarrangemang utomhus med ett begränsat antal besökare. Även för kulturföreningarna har det skett många avbokningar samt varit färre deltagare/publik än normalt. Med en stor del inställd verksamhet och verksamhet som är omställd till digital är det många som också får ett minskat socialt umgänge. En viktig faktor för att minska smittspridning, men i enkäterna uttrycks oro för medlemmars och deltagares psykiska hälsa. Några föreningar uppger i fritextsvar att de snarare kommer att behövas mer på grund av pandemin. Detta kan kopplas till stödjande insatser i och med pandemin, samt verksamhet där behovet ökat i och med pandemin.

Inget av studieförbunden uppger att de behöver lägga ner sin verksamhet till följd av corona under något av enkättillfällena. Studieförbunden har ofta en rikstäckande verksamhet med lång historisk organisation. Gällande föreningarna ser deras verksamhet, historia och vidd väldigt olika ut. 2 av 38 föreningar svarade vid första enkäten att de kan komma att tvingas lägga ned på grund av pandemin. Under höstens enkät var det däremot ingen förening som uppger att föreningen lagts ned eller kommer att läggas ned. Detta kan dock bero på att det inte är samma föreningar som svarat vid de två enkättillfällena. Av de angivna svaren ser vi att antalet föreningar som riskerar att lägga ner inte har ökat mellan våren och hösten. Även gällande kulturföreningarnas enkät svarade 2 stycken både under våren och hösten att de ser en stor eller mycket stor risk att tvingas lägga ned. De föreningar som inte kan driva in inkomster men som har fasta utgifter, så som exempelvis egna lokaler hamnar helt klart i en svår situation.

Förlorade inkomster

Under vårens enkät uppger studieförbunden att 6 av 7 (86%) hade förlorat inkomster till följd av pandemin. Under höstens enkät är det däremot enbart 2 av 6 (33%) av studieförbunden som uppger att de förlorat inkomster. Att vi ser en skillnad här kan bero på flera olika saker. Det är olika studieförbund som har besvarat enkäterna under

våren och hösten och situationen med pandemin har skilt sig mycket mellan vår och höst. Frågan kan också ha tolkats på olika sätt. Viktigt att ha med sig framöver är dock att studieförbund har förlorat inkomster. Hur mycket inkomster som förlorades under 2020 är dock oklart i denna enkätstudie.

Kulturföreningar uppger i högre grad att de förlorat inkomster i och med pandemin än övriga föreningar. Av kulturföreningarna anger först 59% och sedan 56% att de förlorat inkomster, samtidigt som det hos övriga föreningar är under våren 42% och under hösten 35% som uppgav att de förlorat inkomster. Detta kan betyda att kulturföreningarna kan ha drabbats hårdare än övriga föreningar ekonomiskt. Kulturföreningarna uppger som främsta orsak inställda arrangemang, men även minskade bidrag från sponsorer och medarrangörer samt uthyrning av lokaler. Inkomster för entré- och deltagaravgifter har minskats drastiskt, men offentliga bidrag har till största del inte minskats under pandemin.

I den första enkäten svarar studieförbunden att 4 av 7 (57%) har permitterat personal till följd av corona och att det rör sig om 66 personer. 3 av 7 (43%) uppger att de sagt upp personal och att det rör sig om 16 personer. Under hösten uppger något färre, 2 av 6 (33%) att de permitterat personal samt att 1 av 6 (17%) tvingats säga upp personal. Svaren kan skilja sig på grund av att olika studieförbund svarat under de båda enkäterna, men också på att situationen under pandemin har skilt sig åt under vår och höst. Frågan kan också ha tolkats olika. Vissa kanske under hösten har svarat på hur många som är permitterade just då.

En förening uppger att de har fått permittera på grund av coronapandemin och en förening uppger att de anställt färre. Ingen förening ska ha sagt upp personal. Gällande kulturföreningarna uppges även där att ingen sagt upp personal, detta kan bero på att kulturverksamheter med anställda också hänvisats till att svara på enkäten för kulturella och kreativa näringar och som är en del av kartläggningen om hur kulturen i Örebro län påverkats av pandemin.

Behov av stöd

I den första enkäten som skickades ut till studieförbunden uppgav 6 av 7 (86%) att de var i behov av stöd. I fritextsvar önskades att Region Örebro läns stöd till studieförbunden skulle frysas liksom Folkbildningsrådet samt att stöd inte baserades på verksamhet för år 2020. Den 14 maj beslutade Region Örebro läns kulturnämnd att framtida stöd till studieförbunden för bidrag 2022 inte ska baseras på inrapporterad verksamhet från studieförbunden för år 2020. Kanske var det därför det under höstens enkät istället var 2 av studieförbunden (33%) som uppgav att de var i behov av stöd. Det kan även ha mottagits coronastöd från andra vilket minskat behovet av extra stöd.

Under vårens enkät uppgav 6 av 38 föreningar (16%) att de var i behov av stöd. Under höstens enkät uppgav 4 av 26 föreningar (15%) att de är i behov av stöd med anledning av pandemin. Detta kan tolkas som att behovet av extra stöd inte har minskat under året. Det är en högre andel kulturföreningarna som uppger behov av stöd, först 31% och sedan 48%. Då även en högre andel kulturföreningar uppgett att de förlorat inkomster, kan detta tyda på att kulturföreningarnas verksamhet drabbats mer än övriga föreningars. Här är det viktigt att påminna sig om att enkäten till kulturföreningar också skickades ut till lokala föreningar, medans övriga föreningar är på en regional nivå. Detta kan också tyda på att lokala föreningar påverkats i högre grad än regionala.

Föreningarnas särskilda insatser till följd av pandemin

I den första enkäten frågades om studieförbunden på något särskilt sätt arbetar för att bidra i samhället under corona. I fritextsvaren framkom att det framförallt gällde omställning till digitalisering. Det gjordes även livesändningar av kulturprogram på äldreboenden och informationsspridning. Det är även några föreningar som uppger i fritextsvar att de ser positivt på digitaliseringen. Under vårens enkät såg vi att 21% av föreningarna genomförde mer verksamhet än normalt.

I ansökningar om regionens coronastöd för stödjande insatser i pandemin syntes ett stort engagemang och kreativitet hos ideella föreningar. Det genomfördes många stödjande insatser av olika slag. Vissa föreningar såg ett ökat behov av stödjande insatser de normalt genomför. Andra föreningar upptäckte att de hade resurser och förmåga att genomföra ny verksamhet för att hjälpa i pandemin. Det har handlats åt gamla, spridits information på olika språk, varit fikaträffar ute för att minska ensamhet, ringts stödjande telefonsamtal, listan kan göras lång. Även i dessa enkäter syns i fritextsvar en stor omsorg för medlemmars, deltagares och invånares hälsa och välmående.

Sammanfattning av analys

Enkäterna skickades ut och besvarades i två olika lägen under pandemin 2020. Vårens enkät besvarades under ett läge med hög smittspridning. Höstens enkät besvarades efter en längre tid av minskad smittspridning och låga dödstal. Kort därefter vände dock smittkurvan och dödstalen uppåt och nya restriktioner infördes, vilket har påverkat civilsamhällsorganisationernas möjligheter att bedriva verksamhet. Enkätsvarens resultat är svåra att generalisera. Situationen under pandemin är föränderlig och denna kartläggning ger därför ögonblicksbilder av hur pandemin har påverkat civilsamhället.

Gemensamt för resultaten i enkäterna är:

- CIVILSAMHÄLLET HAR PÅVERKATS AV PANDEMIN. VERKSAMHET HAR STÄLLTS IN, FLYTTATS fram och ställts om i olika grad.
- I och med påverkan på verksamhet finns också förlorade inkomster och behov av stöd.
- Digitalisering av verksamhet inom studieförbund och föreningar har ökat, i vissa fall i hög grad.
- Vissa civilsamhällsorganisationer har genomfört stödjande insatser i och med pandemin. I vissa fall har det genomförts mer verksamhet än normalt.

Dessa resultat ser vi överensstämmer med de rapporter som tidigare har lyfts i dokumentet från MUCF och civilsamhällsorganisationer.

Slutdiskussion

Många kan nog hålla med om att vi längtar efter den sociala kontakt vi tidigare haft, som blivit så begränsad i och med pandemin. Föreningslivet och civilsamhället är en stor del av många invånares fritid. Civilsamhället kan möjliggöra utövande och lärande av intresse, träffar och gemenskap över generationsgränser, meningsfullt volontärarbete och för vissa även sin ordinarie arbetsplats.

Så småningom kommer en uppstart av verksamhet igen för både föreningslivet, civilsamhället och samhället i stort, men kanske har också pandemin medfört vissa bestående förändringar. Digitalisering och omställningen av verksamhet kan komma att finnas kvar i stor eller liten grad. Digitaliseringen som vi blivit allt mer vana vid kan förenkla regionsträffar med föreningar eller styrelsemöten. Det kan också bli lättare att exempelvis sprida sina intressen och nå ut i digitala sociala forum. Kanske hittar fler en gemenskap i sina intressen via internet istället för via föreningslivet, eller kanske finns det en stor skärmtrötthet som istället minskar intresset för digitalt användande. Gällande digitalisering lyfter MUCF i sin rapport att det finns olika förutsättningar för olika grupper att delta digitalt, något som är viktigt att vara medveten om liksom de klyftor som ett alltmer digitalt samhälle kan innebära.

Pandemin har inneburit att civilsamhällsorganisationer inte har möjlighet att genomföra verksamhet. Det får konsekvenser för medlemmar och målgrupper. Möjligheten att vara aktiv i civilsamhället, att delta i sin förening eller utöva sin idrott, sina intressen eller delta i en studiecirkel tillsammans med andra människor har under 2020 varit begränsad. Här ser vi att det finns en oro hos organisationerna för folkhälsan och medlemmars och målgruppers psykiska hälsa.

I vår enkätstudie har kulturföreningar separerats från övriga föreningar. Vid separering av andra kategorier kan andra resultat visas. Kulturföreningarna i vår studie är både lokala och regionala, medan övriga föreningar främst är regionala. Lokala och regionala föreningar kan ha drabbats olika i och med pandemin.

Civilsamhället har förlorat inkomster under pandemin. Sannolikt är det framförallt organisationer som arrangerar evenemang för publik (inom exempelvis kultur eller idrott) och organisationer som på annat sätt finansieras genom försäljning, exempelvis genom att sälja utbildningar eller hyra ut sina lokaler.

Förslag på åtgärder

I likhet med MUCF:s slutsatser och principerna för politiken för det civilsamhället på nationell nivå är det viktigt att verka för långsiktighet, civilsamhällsorganisationernas självständighet och ett diversifierat samhälle. I den regionala utvecklingsstrategin

framgår att Region Örebro län ska verka för att stärka förutsättningarna för civilsamhället i länet. För att verka stödjande till civilsamhället och föreningslivet är fortsatt regionalt stöd viktigt. Det är också viktigt att den eventuella minskade mängden verksamhet civilsamhället bedriver under pandemin inte påverkar utgångsläget för stöd. Verksamheten bör ges möjlighet att återhämta sig för att driva verksamhet efter pandemin. Offentliga stöd kan ge en trygghet för föreningars och studieförbunds ekonomi, även om det ensamt inte är tillräckligt för att driva en hel verksamhet.

För att hjälpa föreningar och studieförbund vars verksamhet drabbats av pandemin, hjälpa till med uppstart av verksamhet och långsiktighet kan förslag till fortsatta stödåtgärder vara följande:

- Att verksamhet under pandemin inte enbart används som underlag till beräkning eller utgångspunkt för stöd och bidrag kommande år.
- Att inte kräva tillbaka tidigare utbetalt bidrag så som föreningsstöd.
- Möjlighet att ansöka om ekonomiskt stöd till föreningar och studieförbund som uppvisar ekonomiskt bortfall till följd av corona alternativt genomför stödjande insatser i och med corona.
- Dialog med civilsamhället för att undersöka framtida stödbehov.
- Lyhörddhet och flexibilitet inför föränderliga situationer.

Region Örebro län

Område Kultur och ideell sektor

Telefonnummer: 019-602 10 00

Besöksadress: Eklundavägen 1, Örebro

Postadress: Box 1613, 701 16 Örebro

E-post: kultur@regionorebrolan.se

www.regionorebrolan.se/kultur

Till Region Örebro län

Studieförbunden – en samhällsresurs i Coronakrisen

Coronapandemin innebär fortsatt omfattande utmaningar för det svenska samhället. Studieförbunden vill fortsätta att vara en del i arbetet för att vi som samhälle tillsammans ska klara denna påfrestning.

Studieförbund, föreningar och grupper kopplade till folkbildningen är viktiga för många människor i länet. Vi bidrar till samhället inom flera områden, som folkhälsa, kultur, demokrati, regional utveckling och ett hållbart samhälle. 2019 lockade studiecirkel och annan gruppverksamhet cirka 90 000 deltagare i länet. Länets kulturarrangemang besöktes av över en halv miljon deltagare.

Så kunde det tyvärr inte se ut under 2020 då Studieförbunden tog fasta på rekommendationer och restriktioner som kom av pandemin och fick ställa om sin verksamhet till digital, utomhusverksamhet eller ställa in det som inte gick att digitalisera.

Ett beslut som Region Örebro läns kulturnämnd tog relativt tidigt var det att inte låta 2020 års verksamhet påverka bidragsfördelningen i framtiden. Det var ett mycket välkommet beslut som hållit studieförbunden under armarna och låtit dem ta kloka och avvägda beslut under året.

Samma beslut hade tagits av Folkbildningsrådet angående statsbidraget och flera kommuner följde också upp med liknande ställningstaganden angående kommunbidrag i länet.

Nu har Folkbildningsrådet tagit samma ställning gällande 2021 och kommer inte låta verksamheten under 2021 påverka bidragsfördelningen i framtiden.

Därför vädjar nu länets studieförbund genom Örebro läns bildningsförbund till Region Örebro län att fatta samma beslut – att inte låta 2021 vara bidragsgrundande för framtida regionbidrag och att fortsätta stötta studieförbunden för att de ska finnas kvar när de kommer att behövas som mest.

Det skulle också behöva innebära att det nya regionbidragsvillkoret börjar gälla först längre fram än som tidigare beslutat under 2021 - förslagsvis 2023 då vi hoppas att samhället återgått till något annat än idag. Villkoret handlar om att bara de studieförbund som bidrar till 150 studiecirkeltimmar vardera i hälften av länets kommuner har rätt till regionbidrag. I

tider då det är svårt att samla människor fysiskt och att nå ut till nya målgrupper kommer det att vara extra svårt att klara det villkoret.

Som så många andra sektorer har studieförbunden minskade inkomster samtidigt som kostnader för personal, lokaler och organisation finns kvar.

Styrkan hos studieförbunden är det mänskliga mötet, ändå är det oundvikligt att möten skjuts på framtiden eller att träffar fortsatt ställs in just nu. Studieförbunden har hittat nya sätt under året att låta människor mötas men det finns grupper som är svåra att nå just nu. Men så fort det finns nya möjligheter att starta upp mer och mer grupper och cirklar kommer folkbildningen behöva stå redo att möta behov som vuxit i pandemins spår, exempelvis ökad arbetslöshet, ofrivillig isolering samt psykisk ohälsa.

Både under och efter krisen kan och vill studieförbunden vara en samhällsresurs. Just nu finns de med för att i samarbete med Region Örebro läns smittskydd och länsstyrelsen kunna bidra till att sprida rätt fakta och information om vaccinet och motverka falska påståenden. Under pandemin har också studieförbunden kunnat sprida viktig information om hur smittspridning kan minskas och vilka restriktioner som gäller via sina deltagare och genom sina föreningsarbeten.

Vi vänder oss nu till Region Örebro län med en önskan att ni fattar beslut i linje med nedanstående:

- Låt stödet till studieförbunden ligga kvar på beslutad nivå och låt inte 2021 års verksamhetsvolymerna ligga till grund för fördelning av bidrag till studieförbund i framtiden.
- Skjut fram införandet av nya villkor för regionens stöd till studieförbunden att börja gälla från 1/1 2023.

Länsbildningskonsulent
Cecilia Lönn Elgstrand

Örebro läns bildningsförbund